

มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University

รายงานฉบับสมบูรณ์

การรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะ
ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

(Perception towards Alcohol Control Policy as Public Policy
among New Generation in Bangkok Metropolitan Region)

สัญญาเลขที่ 65-10068-03

โดย

หัวหน้าโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร

ได้รับทุนสนับสนุนโดย

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กรกฎาคม 2566

รายงานฉบับสมบูรณ์

การรับรู้ก่อนนโยบายควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะ

ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

(สัญญาเลขที่ 65-10068-03)

โดย

หัวหน้าโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร

มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับทุนสนับสนุนโดย

แผนงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Final Report

Perception towards Alcohol Control Policy as Public Policy
among New Generation in Bangkok Metropolitan Region

(Contract No. 65-10068-03)

By

Project Manager

Assistant Professor Dr. Thammarat Marohabutr

Mahidol University

This project was supported by

Center of Alcohol Studies

Faculty of Medicine Prince of Songkla University

July, 2023

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะที่เป็นนโยบายสาธารณะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบคุณภาพ (qualitative survey research) เป็นการวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviewing) รายบุคคลโดยอาศัยแนวคำถามปลายเปิด (open-ended question guideline) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15 – 39 ปี ทั้งชายและหญิงที่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม และสมุทรปราการ จำนวน 15 คน โดยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หมายเลข MUSSIRB No. 2023/05 (B2)

การรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (top-down approach) ของกลุ่มคนรุ่นใหม่อยู่ในรูปแบบของกฎหมายพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ที่กำหนดโดยรัฐเพื่อมุ่งหวังในการลดอัตราการดื่มในกลุ่มที่ดื่มในปัจจุบัน และการลดจำนวนนักดื่มหน้าใหม่ แหล่งที่มาของการทราบถึงนโยบายเหล่านี้ แบ่งออกเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ 1) การรับรู้นโยบายจากสื่อต่าง ๆ มีหลายรูปแบบ ได้แก่ โทรทัศน์ สื่อโซเชียล ซึ่งมาในรูปแบบข่าวหรือโฆษณาประชาสัมพันธ์ 2) การรับรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบโดยตรง และ 3) การรับรู้นโยบายจากการเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น กลุ่มคนรุ่นใหม่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับ และงานวิจัยได้ค้นพบช่องว่างของนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 9 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ 1) “เหมือนพระพุทธรูปที่ไม่ได้ปลุกเสกแล้วผีไม่กลัว” 2) “คุณมีไว้ขังคนจน” 3) เพราะไม่กินเหล้าถึงไม่รู้ (กฎหมาย) แต่ก็ควรที่จะรู้ (กฎหมาย) กันทั่วถึงทุกคน 4) ภาษากฎหมาย กักับการเข้าถึงความหมายของประชาชนทั่ว ๆ ไป 5) การกระจายรายได้และมองเห็นคุณค่าของสุราท้องถิ่น 6) “ถ้าอยากจะกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง 7) ถ้าไม่ให้ขาย ร้านเหล้าก็มีการปรับตัวเพื่อให้ขายได้ 8) “คนที่เขาไม่มีเงินซื้อ เขาก็อาจจะดื่มเหล้ากินกันเองก็ได้” และ 9) แล้วต้องกินเท่าไร ถึงจะเป่าขึ้น แก้วเดี๋ยวนี้เป่าขึ้นใหม่

Abstract

The research project “Perception towards Alcohol Control Policy as Public Policy among New Generation in Bangkok Metropolitan Region” has the objective to study perception among the new generation towards the alcohol control policy as public policy in Bangkok Metropolitan Region. This research project adopted the semi-structured qualitative survey research approach using semi-structured interviewing for individuals with an open-ended question guideline to collect qualitative data from a group of new generation of 15 persons aged 15 – 39 years old living in Bangkok and surrounding provinces including Nonthaburi, Pathum Thai, Nakhon Pathom and Samut Prakan. It is certified with ethical clearance from the Office of the Committee for Research Ethics (Social Sciences) of Mahidol University numbered MUSSIRB No. 2023/05 (B2)

The perception toward the alcohol control policy as a supervision-based public policy with top-down approach policy implementation among the new generation has been perceived as a form of laws under the Legal Measure and Enforcement of the Alcohol Beverage Control Act B.E.2551, the Excise Act B.E.2560 and the Land Traffic Act B.E.2522 enacted by the state aimed at reducing drinking rate among current group of drinkers and the number of new drinkers. The sources of policy perception were divided into 3 sources including 1) policy perception from different forms of media such as television, social media containing news or public relation advertisement 2) policy perception from direct experience and 3) policy perception from being stakeholders. For opinions toward the public policy on alcohol beverage control, the new generation expressed both pros and cons of the policy implementation by the three bills. In addition, the research also found 9 issues of public policy gaps on alcohol beverage control including 1) “like an unconsecrated Buddha statue which ghosts do not fear”, 2) “jail is for imprisoning the poor”, 3) it is because of being non-drinkers so laws are not acknowledged; but everybody should acknowledge them, 4) legal language and access to meaning of ordinary people, 5) income distribution and valuing local liquor, 6) “if one wants to drink alcohol, even it ..., one would drink it anyway;” it is really not forbidden, 7) if the sale is forbidden, alcohol shops could adapt themselves to be able to sell, 8) “people having no money to buy may brew alcohol to drink for themselves”, and 9) how much should one drinks to activate positively alcohol breath tester?; is drinking one glass effective?

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “เหล่า” หรือ เรื่องเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ในเชิงนโยบายนั้นพบเห็นได้มากในปัจจุบัน แต่การศึกษาเรื่อง “เหล่า” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีประสบการณ์การตี๋มได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และถูกนำมาเป็นข้อมูลเชิงวิชาการอย่างตรงไปตรงมานั้นเป็นโอกาสที่เกิดขึ้นได้ไม่บ่อยนัก โอกาสที่ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) ได้มอบให้กับผู้วิจัยในการศึกษาเรื่องนโยบายการควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ในฐานนโยบายสาธารณะ ที่ศึกษาในคนรุ่นใหม่ในเขตเมืองจึงเป็นโอกาสที่ไม่เพียงแต่ขยายขอบเขตองค์ความรู้ที่ได้มาจากประชาชนโดยแท้จริงเท่านั้น ยังเป็นโอกาสที่ทำให้ผู้ตี๋มและผู้ที่ต้องการหยุดถึงนโยบายควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ได้พูดอย่างอิสระด้วยแน่นอนว่าความคิดเห็นจากประชาชนกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มนี้จะเป็นผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่กำหนดนโยบายไม่มากนัก

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ดร.พญ.สวาทิรี อัมมวงค์กรชัย ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยปัญหาสุรา และคณะกรรมการ ที่ให้พื้นที่การศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเรื่องนโยบายควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่สละเวลาและยินดีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นอันมีค่า รวมไปถึงเพื่อน ๆ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในภาควิชาสังคมและสุขภาพ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ช่วยเหลือ ผลักดัน และให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ และสุดท้าย ขอขอบคุณ คุณรัตพันธ์ ถาวรภูมิชาติ ที่ร่วมทำงานชิ้นนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร

หัวหน้าโครงการ

คำนำ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะที่เป็นนโยบายสาธารณะ โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่อาศัยและทำงานอยู่ในกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยมีอายุระหว่าง 15 – 39 ปี โดยมีระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการการประชุมกลุ่ม (focus group discussion) มาใช้สำหรับการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงช่องว่างที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้จากนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้ง 3 นโยบาย คือ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 รวมไปถึงข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในฐานะประชาชนที่อยู่ภายใต้้นโยบายดังกล่าว

สารบัญ

1. ชื่อโครงการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	1
2. ความเป็นมา หลักการและเหตุผล	1
3. กรอบแนวคิด	5
4. วัตถุประสงค์	8
5. กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ	8
6. ระยะเวลาดำเนินงาน	9
7. ผลการดำเนินงาน	10
7.1 ผลการดำเนินงานที่ได้ตามเป้าหมายของโครงการ	10
7.2 วิจารณ์และสรุปผลดำเนินงาน	86
8. ข้อเสนอเพื่อการพัฒนา: ข้อเสนอแนะที่มีต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	94
9. การนำผลงานไปใช้ประโยชน์	115
10. เอกสารอ้างอิง	115
11. ภาคผนวก	118
11.1 ชื่อและรายละเอียดผู้รับผิดชอบโครงการ	118
11.2 เอกสารรับรองการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์	122

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลประชากร	14
ตารางที่ 2 แสดงนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เคยได้ ยินยอมจำแนกตามลักษณะการดื่มของกลุ่มเป้าหมาย	25

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด	8
ภาพที่ 2 ตัวอย่างโฆษณาผลิตภัณฑ์ในแบรนด์เดียวกันกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่คุณเอเดนกล่าวถึง	37
ภาพที่ 3 ภาพแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	42

เนื้อหาการดำเนินโครงการ

1. ชื่อโครงการภาษาไทย การรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ชื่อโครงการภาษาอังกฤษ Perception towards Alcohol Control Policy as Public Policy among New Generation in Bangkok Metropolitan Region

2. ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

จากการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปี พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และโครงสร้างข้อมูลสถิติจำนวนประชากรแยกอายุของกระทรวงมหาดไทย พบว่า ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประมาณ 17.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.3 สำหรับผู้ไม่เคยดื่มเลยนั้น มีจำนวน 29.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.51 และประชากรที่เหลือจำนวน 7.2 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.2 เป็นผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว (เป็นผู้เคยดื่ม แต่ไม่ได้ดื่มในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา) (เนื้อแพรว เล็กเฟื่องฟู และคณะ, 2558) อย่างไรก็ตาม สถิติและสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปี พ.ศ. 2560 พบว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทยยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 15.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.4 ของประชากรไทยทั้งหมดเป็นผู้ดื่มสุรา เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า นักดื่มในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงาน (อายุ 25-44 ปี) ร้อยละ 36.0 ดื่มสม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมาคือ อายุ 45-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.1 (ดื่มประจำสม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 14.7) นักดื่มในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 15.2 โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเยาวชนอายุ 15-19 ปี เป็นผู้ดื่มสุราสูงถึงร้อยละ 13.6 ของเยาวชนทั้งหมด หรือคิดเป็นจำนวน 6.2 แสนคน โดยเป็นผู้ที่ดื่มสม่ำเสมออย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ถึงร้อยละ 43.9 หรือคิดเป็น จำนวน 6.98 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, 2563) การมีจำนวนดังกล่าว อาจมีสาเหตุมาจากการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 4.50 นาทีเท่านั้น อีกทั้งกลุ่มเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ มีจำนวนถึงร้อยละ 98.7 สามารถซื้อหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ด้วยตนเอง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับปัจจัยแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน พ.ศ. 2555 โดยศุภชัยวิชัยปัญหาสุรา พบว่า สภาพแวดล้อมรอบตัวกลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเป็นนักดื่ม และพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เห็นว่า การดื่มสุราเป็นเรื่องธรรมดา

สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยแรงสนับสนุนการดื่ม และสภาพแวดล้อมที่เข้าถึงสุราได้ง่าย ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ได้แก่ การเปิดรับสื่อโฆษณา การเติบโตในครอบครัวที่มีนักดื่ม อิทธิพลของเพื่อน เป็นต้น (ศุภยวีวิจัยปัญหาสุรา, 2559)

จากสถิติและข้อมูลข้างต้น ทำให้ภาครัฐกำหนดให้มีการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้เกิดการเริ่มดื่มของผู้ที่ยังไม่ได้ดื่ม ลดปริมาณการดื่มของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่แล้ว อันจะเป็นการลดโอกาสในการเกิดผลกระทบต่อสังคมจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะเห็นได้ว่า ในภาพรวมกลุ่มเป้าหมายของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย แต่สำหรับวัตถุประสงค์ในการป้องกันไม่ให้เกิดการเริ่มดื่มนั้น จะมีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เยาวชนและกลุ่มวัยเริ่มต้นทำงาน ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่กำลังจะเข้าถึงและสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ความจำเป็นที่ต้องมีการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่นี้ดังกล่าว ภาครัฐใช้การควบคุมอย่างเป็นทางการผ่านการบัญญัติกฎหมาย กำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ ให้ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังใช้การควบคุมอย่างไม่เป็นทางการผ่านการจูงใจและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้มีพฤติกรรมที่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภาครัฐปรารถนา เนื่องจากเห็นว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลเสียหลายด้าน แต่ที่สำคัญคือผลเสียนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับตัวผู้ดื่มเอง แต่ยังเกิดขึ้นกับผู้อื่นด้วย ดังนั้นจึงทำให้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นหนึ่งในพฤติกรรมที่ต้องถูกควบคุมในกลุ่มคนรุ่นใหม่นี้ดังกล่าว (นพพล วิทย์วรพงศ์ และคณะ, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการผ่านการบังคับใช้กฎหมาย กำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ เพื่อควบคุมให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ปฏิบัติตาม รวมทั้งการควบคุมอิทธิพลของธุรกิจสุรา ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้ของคนรุ่นใหม่ โดยนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยมีสาระอยู่ในกฎหมายหลัก 3 ฉบับ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมมาตรการหลัก คือ การจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางกายภาพ การจำกัดและควบคุมโฆษณาและการส่งเสริมการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และต่อมาได้มีการออกอนุบัญญัติย่อยตามพระราชบัญญัตินี้อย่างต่อเนื่อง 2) พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ของกระทรวงการคลัง เป็นกฎหมายหลักสำหรับมาตรการทางภาษีและราคา และระบบใบอนุญาตในการค้าสุรา และ 3) พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 และการแก้ไขเพิ่มเติมของกระทรวงมหาดไทย เป็นกฎหมายหลักสำหรับการควบคุมพฤติกรรมชู้ชี่ยนพาหะหลังดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมียุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ ปี พ.ศ. 2554 – 2563 ซึ่งผ่านการรับรองจากกระบวนการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ และได้รับความเห็นชอบโดยคณะรัฐมนตรีเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินการในภาพรวมของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศ ยุทธศาสตร์ฯ นี้เป็นมาตรการที่มุ่งเป้าในการลดปริมาณการบริโภค การควบคุมความชุกของนักดื่ม การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ การลดความเสี่ยงของ

การบริโภค และการจำกัดและลดความรุนแรงของผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สาวิตรี อัจฉางค์กรชัย และ อรทัย วลีวงศ์, 2563)

นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยที่ประกอบด้วยกฎหมายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ ข้างต้น เป็นกฎหมาย กำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับที่มีลักษณะเป็นนโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุม กำกับโดยรัฐที่รัฐเป็นผู้ควบคุมกำกับโดยตรง โดยมีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบบนลงล่าง (top-down approach) กล่าวคือภาครัฐได้ตรากฎหมายและยุทธศาสตร์ฯ เหล่านี้เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ นำมาบังคับใช้เพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มคนรุ่นใหม่โดยตรง ซึ่งถือเป็นนโยบายสาธารณะ (public policy) ที่กำหนดจากภาครัฐซึ่งอยู่ส่วนบน โดยหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบาย และกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อยู่ส่วนล่างเป็นเพียงผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและมีพฤติกรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ข้างต้นเท่านั้น นอกจากนี้ การทำความเข้าใจกับมุมมองของคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอาจทำให้สร้างมาตรการควบคุมที่ได้รับการยอมรับจากคนกลุ่มนี้มากขึ้น จึงเป็นที่น่าศึกษาว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายในส่วนล่างมีการรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กำหนดจากภาครัฐที่อยู่ในส่วนบนอย่างไร ดังนั้น คำถามการวิจัยหลักของโครงการวิจัยนี้คือ กลุ่มคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีการรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กำหนดโดยภาครัฐอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย พบว่าในขณะที่มีการศึกษาเรื่องการรับรู้และความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปการนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในต่างประเทศ ได้แก่ ในสหรัฐอเมริกา (Wagenaar et al., 2000) บราซิล (Pinsky et al., 2007) และรัสเซีย (Neufeld et al., 2019) อย่างไรก็ตาม ได้มีการศึกษาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในไอร์แลนด์และออสเตรเลีย โดยในไอร์แลนด์ มีการศึกษาความคิดเห็นโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนในกรุงดับลินเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งการส่งเสริมการตลาด และการให้การศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าการใช้ยาเสพติดและการบริโภคแอลกอฮอล์ของกลุ่มเยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าสังคม โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนเป็นพฤติกรรมที่พบบ่อยเป็นเรื่องที่ยอมรับได้มากกว่า แต่ไม่เชื่อว่าการส่งเสริมการตลาดจะมีอิทธิพลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของตน ในส่วนของการให้การศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มเยาวชนให้ความเห็นว่าได้เรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนด้วยกันมากกว่าการเรียนรู้ที่โรงเรียน และเสนอว่าต้องการมีส่วนร่วมในนโยบายรณรงค์ป้องกันการใช้ยาเสพติดและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (North Inner City Drug and Alcohol Taskforce, 2014) ในออสเตรเลีย

Lancaster, Ritter & Matthew-Simmons (2013) ได้ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนชาวออสเตรเลียเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการใช้ยาเสพติดเช่นกัน โดยพบว่ากลุ่มเยาวชนให้การสนับสนุนนโยบายการรักษาการฟื้นฟูที่เกิดขึ้นจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการใช้ยาเสพติดอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐควรจัดให้มีการรักษาและการฟื้นฟูดังกล่าวตามสภาพความจำเป็นที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังสนับสนุนอย่างเต็มที่ในมาตรการลดอันตรายที่เกิดขึ้นจากการใช้ยาเสพติดเกินขนาด แต่ทว่ากลุ่มเยาวชนคัดค้านการใช้มาตรการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยสองในสามคัดค้านการขึ้นราคา การลดเวลาการเปิดสถานบันเทิง การลดจำนวนสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเพิ่มเกณฑ์อายุของผู้บริโภค

ส่วนในประเทศไทยได้มีการศึกษาการรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มคนทั่วไป โดยยังไม่ได้ศึกษาเจาะจงเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ กล่าวคือ พรรณพพร ลีวิโรจน์ และคณะ (2559) ศึกษาการยอมรับนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และนโยบายบังคับใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนโยบายทางกฎหมายและชุมชนสำหรับการควบคุมการบริโภคของผู้นำชุมชน ตำรวจ หัวหน้าส่วนราชการในระดับท้องถิ่น และประชาชน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ชุมพร และสุรินทร์ ได้ข้อสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์เพื่อสังคมมากที่สุด และยอมรับนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับมากที่สุดในทุกมาตรการ โดยนโยบายควบคุมการโฆษณามีการยอมรับมากที่สุด รองลงมาคือนโยบายควบคุมการดื่ม หรือการจำหน่าย ส่วนนโยบายที่ยอมรับน้อยที่สุด คือ นโยบายควบคุมผู้ซื้อผู้ขาย สำหรับนโยบายบังคับใช้ในระดับชุมชน มีทั้งนโยบายระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ได้ข้อสรุป 4 นโยบาย คือการยอมรับนโยบายควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การยอมรับนโยบายควบคุมการดื่มหรือจำหน่าย การยอมรับนโยบายทางภาษี และการยอมรับการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในเยาวชน และศิริภาณี ศรีหาคาศ และคณะ (2563) ได้ศึกษาสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่าการรณรงค์เพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ยังมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายที่ป้องกันไม่ให้เกิดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้สะดวก และลดโอกาสการเข้าถึงสุราในช่วงประเพณี นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด ต้องดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อลดความชุกของการดื่มสุราลงและลดผลกระทบจากการดื่มได้ นอกจากนี้ มีการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้จำหน่ายโดยสุรศักดิ์ ไชยสงค์ และคณะ (2556) ศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบเขตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเรียง สรุปว่าผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่รับรู้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้น รัฐบาลและคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อควบคุมการเข้าถึงแอลกอฮอล์และป้องกันปัญหาที่ตามมา

สำหรับการศึกษาในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับคนรุ่นใหม่เป็นการศึกษาในแง่ของการการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติ โดยกฤตติกา เสวตอมรกุล และมิหรา จิตตลดากร (2563) ได้ศึกษาการนำ

นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษาเพื่อศึกษาพัฒนาการของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย กระบวนการของการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา และการตอบสนองต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พบว่าการนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษาไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการบริหารนโยบายมีลักษณะทับซ้อนเชิงอำนาจของหน่วยงานรัฐ ขาดการสื่อสารนโยบายที่ชัดเจน และขาดระบบติดตามตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กล่าวคือ ภาวนรินทร์ ัญญากรกุล และคณะ (2562) ศึกษาการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อควบคุมการดื่มสุราของวัยรุ่นในเขตชุมชนใกล้สถานศึกษาแห่งหนึ่ง พบว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างมีส่วนร่วมมี 6 ขั้นตอน คือการเข้าหาชุมชน การประเมินชุมชน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การใช้เวทีสมัชชาสุขภาพ การนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบาย เกิดนโยบายควบคุมการดื่มนำไปขับเคลื่อนชุมชน กลุ่มตัวแทนวัยรุ่นมีความรู้ความเข้าใจซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดี และชุมชนมีทัศนคติต่อวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีเพิ่มมากขึ้น โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จคือการใช้กระบวนการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน และตรงประเด็น มีการตระหนักและสำนึกร่วมในการรับผิดชอบต่อปัญหาพื้นที่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ภายใต้กระบวนการในรูปแบบใหม่ที่เน้นความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจนในทุกขั้นตอน

3. กรอบแนวคิด

นโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการบริหารประเทศ โดยเป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำ ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของรัฐบาล ในส่วนของการเลือกที่จะไม่กระทำนั้น ถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะเช่นเดียวกัน เช่น การที่รัฐบาลยกเลิกนโยบายบางอย่างที่กำหนดไปแล้ว เป็นต้น (Dye, 2016) นโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดของรัฐบาล รวมทั้งข้อกำหนดและระเบียบในการควบคุมและกำกับการณ์กิจกรรมของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคลทั้งหมด ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ (Sharkansky, 1980) นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางการปฏิบัติของรัฐที่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างและติดตามด้วยผู้กระทำหรือการปฏิบัติซึ่งอาจจะปฏิบัติโดยคนคนเดียวหรือคณะบุคคลก็ได้ ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องมีวัตถุประสงค์ เป็นแนวทางปฏิบัติ การปฏิบัติจะต้องเกิดขึ้นจริง การปฏิบัติจะเป็นไปในเชิงบวกหรือเชิงลบก็ได้ (Anderson, 2003) สำหรับนักวิชาการไทยได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะว่าหมายถึงแนวทางในการ

ปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือโครงการที่รัฐบาลกำหนดให้มีขึ้น โดยบ่งบอกถึงเป้าหมาย หรือปัญหาในสังคม และวิธีการเพื่อให้บรรลุ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นการจัดสรรคุณค่าต่างๆ แก่สังคมส่วนรวม ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะจึงเป็นการกำหนดขอบเขตของรัฐบาล และเขตแดนของหน่วยงานราชการและองค์การสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในสังกัดภาครัฐบาล (สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2553) โดยสมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2544) ได้สรุปความหมายของนโยบายสาธารณะว่าเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ซึ่งเป็นทางเลือกที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา บรรเทาปัญหา และ/หรือป้องกันปัญหาต่างๆ ตามภาระหน้าที่ของรัฐบาล แนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะนั้นสามารถศึกษาได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ แผนเฉพาะด้าน เช่นแผนพัฒนาสตรี แผนพัฒนาชนบท แผนพัฒนาเยาวชน รวมทั้งนโยบาย กฎหมาย และยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่กำหนดโดยรัฐบาลที่มีกฎหมายต่างๆ และยุทธศาสตร์ระดับชาติเกี่ยวข้อง เอกสารข้างต้นจะชี้ให้เห็นแนวทางที่รัฐปรารถนาจะดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา บรรเทาปัญหา และ/หรือป้องกันปัญหาต่าง ๆ (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2545) อันรวมไปถึงนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

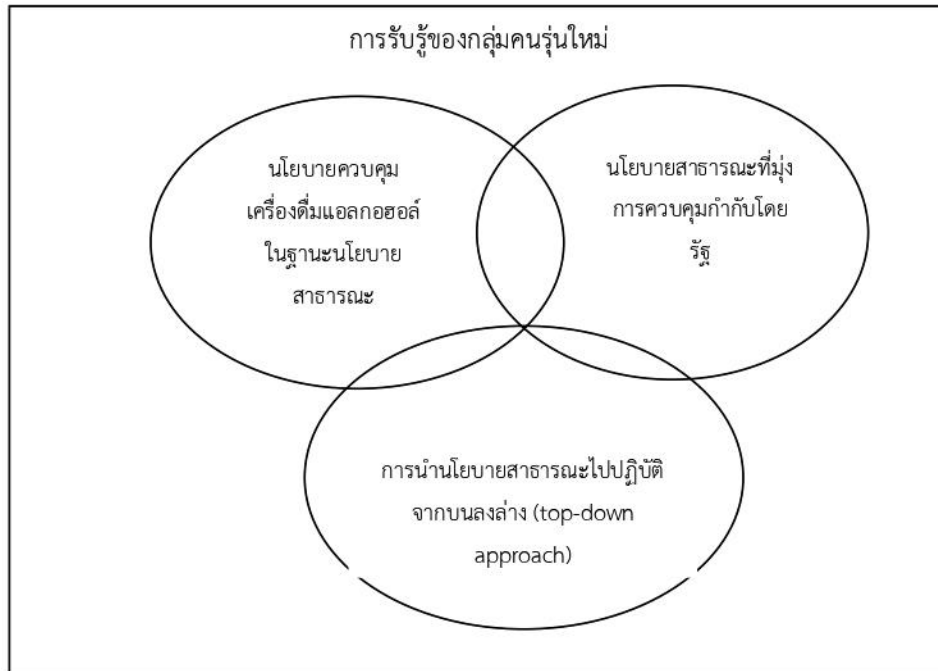
นโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐ

นโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐเป็นนโยบายที่รัฐเป็นผู้ควบคุมกำกับโดยตรง (Anderson, 2003) การระนโยบายประเภทนี้มุ่งเน้นการกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นการลดเสรีภาพหรือการใช้ดุลพินิจที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดของผู้ถูกควบคุม (Totalovich & Daynes, 1988) นโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐอาจก่อให้เกิดผลเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ อาจเป็นความขัดแย้งระหว่าง 2 กลุ่ม ในกรณีของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มผู้สนับสนุนให้มีการผลิตหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจต้องการให้มีการผลิตหรือบริโภคโดยเสรี เพราะถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของตน ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาครัฐและภาคศาสนา เห็นว่าต้องมีการควบคุมการผลิตหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสุขภาพของประชาชนอาจเพิ่มภาระการรักษาพยาบาลให้กับรัฐ รวมทั้งรัฐสามารถจัดเก็บภาษีจากการผลิตเพื่อเป็นรายได้เข้ารัฐ ในขณะที่กลุ่มศาสนาต้องการให้มีการควบคุมหรือต่อต้านเนื่องจากการผลิตและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการกระทำที่ผิดต่อหลักศาสนา ลักษณะของนโยบายประเภทนี้อาจแสดงให้เห็นถึงความพยายามของบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ต้องการจะผลักดันรัฐบาลให้กำหนดนโยบายควบคุมต่อกลุ่มอื่น ซึ่งกลุ่มอื่นๆ ก็จะพยายามคัดค้าน โดยถือว่าการควบคุมนั้นเป็นสิ่งไม่จำเป็นหรือแนวทางการควบคุมที่รัฐบาลจะกระทำนั้นไม่ถูกต้อง นโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐจะปรากฏอย่างชัดเจนว่าการตัดสินใจของรัฐบาลจะก่อให้เกิดกลุ่มผู้ชนะ (winners) และกลุ่มผู้แพ้ (losers) ถึงแม้ว่าบางกรณีกลุ่มผู้ชนะอาจได้ประโยชน์น้อยกว่าที่กลุ่มตนเสนอไว้ในตอนต้นก็ตาม (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2554) นโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐอาจมีลักษณะจำกัดการใช้ประโยชน์จากการมีนโยบายควบคุมดังกล่าว (Lowi, 1964) เช่น กรณีของนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อผู้บริโภคไว้

การนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (top-down approach)

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการหนึ่งของนโยบายสาธารณะอันเป็นความพยายามในการตัดสินใจความสามารถขององค์กรในการรวบรวมคนและทรัพยากรในองค์กร เพื่อร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ถ้าองค์กรใดระดมคนและทรัพยากรมาปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้มากกว่าก็ถือว่าองค์กรนั้นมีความสามารถมากกว่า (William, 1975) โดยเป็นกระบวนการดำเนินงานของรัฐบาล รวมทั้งกิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยรัฐบาลและเอกชน ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด (Pressman & Wildavsky, 1973; Van Meter & Van Horn, 1975) ซึ่งรวมถึงกระบวนการทางการเมืองที่จะนำการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกของนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จ มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยรัฐบาลต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Bardach, 1977) และเป็นแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐได้กำหนดขึ้นโดยมีเจตนาเพื่อแก้ปัญหาหลากหลาย (Anderson, 1979) สะท้อนได้จากการนำนโยบายพื้นฐานทั่วไป กฎหมาย คำสั่งของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี หรือคำพิพากษาของศาลไปดำเนินการให้บรรลุผล (Sabatier & Mazmanian, 1980) แนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติประกอบไปด้วยแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (top-down approach) หมายถึงการที่ส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการโดยประชาชนไม่มีส่วนร่วมในนโยบายไปปฏิบัติ ในขณะที่การนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (bottom-up approach) หมายถึงการให้ความสำคัญกับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัตินโยบายนั้น (ศุภชัย ยาวะประภาส และปิยาภรณ์ หวังมหาพร, 2552) การปฏิบัติเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาถึงการดำเนินการแบบทางการร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีเป้าหมายในเรื่องการตัดสินใจเชิงอำนาจหน้าที่ (authoritative decision) อันเป็นการทำให้บรรลุผลสำเร็จของการตัดสินใจเชิงนโยบายพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการบังคับใช้กฎหมายจากภาครัฐ จุดเริ่มคือการตัดสินใจเชิงอำนาจหน้าที่ที่ผู้ดำเนินการที่อยู่ในส่วนกลางมีส่วนสำคัญที่สุดในการทำให้เกิดผลตามต้องการ แนวทางการปฏิบัติจากบนลงล่างที่มีการพัฒนาเต็มที่จะมีชุดของปัจจัย 3 ชุด คือ ความยากง่ายของปัญหาความสามารถของกฎหมายในการจัดองค์ประกอบการปฏิบัติ และตัวแปรที่ไม่ใช่กฎหมายที่มีผลกระทบต่อปฏิบัติ ปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อความเป็นไปได้ของความสำเร็จของการปฏิบัติ นักวิชาการที่สนับสนุนแนวทางจากบนลงล่างมุ่งพัฒนาข้อเสนอแนะนโยบายที่นำมาใช้ได้ทั่วไปเป็นแบบแผน แบบแผนที่เกิดขึ้นนี้จะช่วยให้แนวคิดจากบนลงล่างมีความมุ่งหมายที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการภายใต้การกำหนดของภาครัฐในส่วนกลาง (ชินรัตน์ สมสืบ, 2553)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

4. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการรับรู้ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะที่เป็นนโยบายสาธารณะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5. กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15 – 39 ปี ทั้งชายและหญิง
 จำนวน 15 คน หรือจนกว่าข้อมูลอิ่มตัวซึ่งประเมินจาก ข้อมูลที่ได้
 จากการรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างนั้นสามารถนำไปการค้นหา รูปแบบ
 หรือสร้างข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แล้ว

พื้นที่ดำเนินการ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม
 และสมุทรปราการ

การคัดเลือกกลุ่ม

ตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)
โดยเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-39 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร
และปริมาณทลไม่ต่ำกว่า 1 ปี ทั้งเคยและไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์

6. ระยะเวลาดำเนินงาน

7 เดือน 15 วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566

7. ผลการดำเนินงาน

7.1. ผลการดำเนินงานที่ได้ตามเป้าหมายของโครงการ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบคุณภาพ (qualitative survey research) เป็นการวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง กล่าวคือเป็นการวิจัยที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviewing) รายบุคคลโดยอาศัยแนวคำถามปลายเปิด (open-ended question guideline) ที่มีการร่างคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นต่อการรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากความคิดเห็นดังกล่าวตามมุมมองของกลุ่มคนใหม่ โดยมีพื้นที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม และสมุทรปราการ โดยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หมายเลข MUSSIRB No. 2023/05 (B2) ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

7.1.1. ข้อมูลประชากร

7.1.1.1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

7.1.1.2. ลักษณะการดื่มของกลุ่มตัวอย่าง

7.1.2. การรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

7.1.2.1 นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กลุ่มตัวอย่างเคยได้ยิน

7.1.2.2 ช่องว่างของนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

7.1.1. ข้อมูลประชากร

7.1.1.1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มีทั้งหมด 15 คน โดยมีเพศภาวะเป็นชายทั้งหมด 2 คน, เพศภาวะเป็นหญิงทั้งหมด 8 คน และ LGBT ทั้งหมด 5 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 9 คน และอาศัยอยู่ในเขตปริมณฑลทั้งหมด 6 คน เป็นผู้ดื่มเป็นประจำ 3 คน เป็นผู้ดื่มนาน ๆ ครั้ง 8 คน และเป็นผู้ไม่ดื่ม 4 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ระหว่าง 28 – 38 ปี ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 และสามารถสรุปข้อมูลโดยสังเขปของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนดังต่อไปนี้

1. **เบอร์รี่** นักวิจัยในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร อายุ 34 ปี เดิมทีเธอเป็นคนจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่เมื่อเข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครแล้วก็ได้กลับไปทำงานที่บ้านอีกเลย ยังคงทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจนถึงทุกวันนี้ โดยตอนนี้เบอร์รี่กำลังศึกษาต่อปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เธอเคยเป็นนักวิจัยอยู่ในกระทรวงสาธารณสุขและทำงานวิจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพ ในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เบอร์รี่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นาน ๆ ครั้ง โดยดื่มกับกลุ่มเพื่อน และมักจะเลือกดื่มเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผสมมิกเซอร์ ในรูปแบบค็อกเทล

2. **ต้น** นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล อายุ 35 ปี ต้นเป็นคนนครปฐมโดยกำเนิด และยังคงทำงานอยู่ในจังหวัดนครปฐมจนถึงปัจจุบัน ครอบครัวของต้นมองว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องการเข้าสังคมและต้องมีประสบการณ์ในเรื่องนี้ ดังนั้น ครอบครัวของต้นจึงไม่ได้ห้ามปรามในการดื่ม และสอนให้ดื่มอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ต้นไม่ชอบรสชาติของแอลกอฮอล์ ทำให้พฤติกรรมกรรมการดื่มของต้นนั้นเป็นการดื่มนาน ๆ ครั้ง เพื่อสังสรรค์เท่านั้น ในช่วงที่ต้นกำลังเรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษานั้น เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของการนำนโยบายเรื่องการควบคุมพื้นที่การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งต้นเองก็มีประสบการณ์และเห็นร้านเหล้ารอบมหาวิทยาลัยปิดตัวไป เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อยคือ เบียร์

3. **กระต่าย** พนักงานมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร อายุ 38 ปี กระต่ายพักอาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐมและเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร โดยส่วนตัวแล้วกระต่ายสนใจเกี่ยวกับเรื่องนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และทำวิจัยในระดับปริญญาโทเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งก่อนที่จะศึกษาในเรื่องนโยบายดังกล่าวในแง่มุมมองทางวิชาการ กระต่ายเองก็ยอมรับว่าไม่ได้มีความรู้เรื่องกฎหมายที่บังคับใช้ในประเด็นนี้มากนัก การทำวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาทำให้มองเห็นแง่มุมต่าง ๆ มากขึ้น อย่างไรก็ตาม กระต่ายดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นาน ๆ ครั้ง ซึ่งมักจะดื่มในร้านอาหาร และสามารถดื่มแก้วเดียวจนกว่าจะกลับได้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อยคือ เบียร์

4. **บอส** พนักงานบริษัท อายุ 38 ปี พี่นเพเดิมบอสเป็นคนจังหวัดพะเยา บอสจึงมีประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในบริบทของคนเมืองและบริบทของชนบท ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประเภทของแอลกอฮอล์ที่คนในแต่ละพื้นที่นิยมบริโภค หรือการเดินทางภายหลังการดื่ม เมื่อบอสยังเป็นวัยรุ่น หรือช่วงอายุประมาณ 20 ปีไม่เกิน 30 ปีนั้น บอสเล่าว่าตนเองดื่มเป็นประจำและดื่มจนเมา ซึ่งถ้าจะให้นิยามตนเอง ก็สามารถบอกได้ว่า ถ้าดื่มต้องดื่มให้หมด ไม่ให้เหลือ แต่เมื่ออายุมากขึ้น เพื่อนที่เคยไปสังสรรค์ด้วยกันต่างก็กลับไปทำงานที่ต่างจังหวัด ทำให้ความถี่ในการสังสรรค์น้อยลง และลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปโดยปริยาย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันบอสเองก็ยังดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ ประมาณ 2 – 3 ครั้งต่อเดือน และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมดื่มปัจจุบันเป็นเบียร์ เพราะไม่ยุ่งยากในการตระเตรียม

5. **ภาคิน** แพทย์ประจำบ้าน (เรียนแพทย์เฉพาะทาง) โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร อายุ 30 ปี ก่อนที่จะมาเรียนแพทย์ประจำบ้านนั้น ภาคินใช้ทุนอยู่ที่โรงพยาบาลในภาคใต้ จึงได้เห็นบริบทของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกันระหว่างในเขตพื้นที่เมือง อย่างกรุงเทพฯและปริมณฑล กับพื้นที่ชนบท การเป็น

แพทย์ทำให้เห็นมุมมองเรื่องสุขภาพของผู้ป่วยที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาพอสมควร และยังได้รับฟังจากเพื่อนแพทย์ด้วยกันอีกด้วย ทำให้ภาคินมองเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เชื่อมโยงกับสุขภาพเป็นหลัก นอกจากนี้ ภาคินบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นาน ๆ ครั้ง จะดื่มแค่เฉพาะตอนสังสรรค์เท่านั้น ตกปีละไม่เกิน 2 – 3 ครั้ง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ภาคินดื่มนั้นมีความหลากหลายมาก เช่น เหล้ากลั่น (โซจู, วอดก้า) ไวน์ ready to drink เป็นต้น

6. **ตั้งเม** นักวิชาการและการประสานงาน ประจำโครงการขององค์กรอิสระแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร อายุ 30 ปี ตั้งเมทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพด้วย แต่จะดูแลในเรื่องบุหรี่ปากกว่าอย่างไรก็ตาม การดูแลโครงการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพนั้น ทำให้ตั้งเมได้สัมผัสกับความคิดเห็นในเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในมุมมองของประชาชนเอง และมุมมองที่ได้จากการบริหารของรัฐ สำหรับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ตั้งเมยอมรับว่าดื่มเป็นประจำ สัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง แต่ไม่ได้ดื่มในปริมาณมาก จำนวนมากที่สุดที่ตั้งเมดื่มคือ เบียร์จำนวน 2 ขวด ซึ่งเครื่องดื่มที่ตั้งเมจะดื่มเป็นประจำก็คือเบียร์

7. **เลิฟ** นักศึกษาปริญญาเอก ว่างาน อายุ 37 ปี พักอาศัยอยู่ในเขตปริมณฑล พื้นฐานจบพยาบาลศาสตร์ และเลิฟเคยเป็นนักวิจัยของโครงการที่ศึกษาเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักศึกษามหาวิทยาลัย จึงได้มุมมองจากทั้งกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีเอง และในระดับผู้บริหารสถาบันการศึกษา ในเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เลิฟระบุว่าตนเองไม่ดื่ม เพราะว่าเคยดื่มแล้วไม่ชอบรสชาติขม และผลข้างเคียงจากฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ แต่ก็เคยทดลองดื่มโดยเฉพาะตอนที่ทำวิจัยข้างต้น เพื่อที่จะเป็นเครื่องมือทำความเข้าใจและเข้าถึงความคิดของนักศึกษาด้วย

8. **บิว** นักวิชาการฝ่ายสนับสนุนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่งในเขตปริมณฑล อายุ 36 ปี ขณะนี้บิวกำลังศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์อยู่ด้วย บิวเป็นคนที่มีเพื่อนหลากหลายกลุ่ม และเป็นคนที่ชอบเข้าสังคม ทำให้บิวมีการพบปะสังสรรค์บ่อยครั้งกับกลุ่มเพื่อนที่หลากหลาย และแน่นอนว่าการสังสรรค์จะต้องมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย ทำให้บิวดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ ประมาณ 4 – 5 ครั้งต่อเดือน หรือหากไม่ได้มีการพบปะสังสรรค์บิวเองก็เลือกที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คนเดียวที่ห้องพัก แต่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะกับสุขภาพจิตของบิวด้วย คือ บิวมีโรคประจำตัวคือ โรคตื่นตระหนก (panic disorder) ซึ่งเมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วจะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ตื่นตระหนกได้ง่ายขึ้น โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บิวนิยมดื่ม คือเบียร์ และเหล้าสีไม่ผสม

9. **เอเดน** พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ที่ผลิตแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ตำแหน่ง senior brand partnership อายุ 35 ปี เอเดนจบปริญญาโทสาขาบริหารการตลาด เอเดนเป็นคนที่มีเพื่อนฝูงจำนวนมากและมักพบปะสังสรรค์กันบ่อยครั้ง เมื่อเอเดนอยู่ในช่วงวัยรุ่น เอเดนเองก็เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ก็เลิกดื่มไปเพราะว่ารู้สึกว่ามันคุ้มค่าที่จะบริโภค หากตนเองต้องอาศัยเงินทุกครั้งทีดื่ม จึงเลิกดื่มมาหลายปีแล้ว

10. **สาว** พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ทำงานเกี่ยวกับ digital marketing อายุ 34 ปี สาวเรียนจบทั้งปริญญาตรีและปริญญาโทด้านพาณิชย์และการบัญชี การทำงานของสาวมักจะเดินทางไปต่างประเทศค่อนข้าง

บ่อย เพื่อไปศึกษาดูงานของบริษัท ทำให้สาวเห็นมุมมองเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเครื่องดื่มของแอลกอฮอล์พอสมควร อย่างไรก็ตาม การเดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้งนั้น ทำให้สาวต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ้างเป็นบางครั้ง แต่ไม่ดื่มเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่แล้วสาวจะเลือกดื่มเป็นค็อกเทล

11. **น้อง** พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร อายุ 37 ปี น้องเป็นคนจังหวัดนนทบุรีตั้งแต่เกิด ในช่วงเรียนปริญญาตรี และช่วงทำงาน จึงได้มาพักอาศัยชั่วคราวอยู่ในกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตามน้องก็ยังกลับบ้านไปเยี่ยมเยียนพ่อแม่ในจังหวัดนนทบุรีทุกอาทิตย์ หรือเท่าที่ตารางการทำงานของน้องจะเอื้ออำนวย ส่วนการทำงานในอาชีพพยาบาลนั้น น้องทำงานในหอผู้ป่วยอายุรศาสตร์ ดังนั้นทำให้น้องได้พบเจอกับผู้ป่วยที่มาด้วยภาวะติดแอลกอฮอล์บ่อยครั้ง เรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น น้องเล่าว่า จะดื่มแค่เวลาไปสังสรรค์เท่านั้น โดยประมาณคือ เดือนละหนึ่งครั้ง และมักจะดื่มเป็นเครื่องดื่มแบบ ready to drink

12. **หนุ่ม** ช่างราชการ (ขอไม่ระบุตำแหน่ง) อายุ 38 ปี หนุ่มเรียนจบปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ หนุ่มเป็นคนกรุงเทพมหานครโดยกำเนิด ก่อนที่ย้ายที่อยู่และที่ทำงานหลังจากแต่งงานมาอยู่ในเขตปริมณฑล คือพักอาศัยอยู่บ้านภรรยาที่จังหวัดนนทบุรี (น้อง: หนึ่งในกลุ่มตัวอย่าง) และทำงานในเขตจังหวัดนครปฐม หนุ่มเป็นคนที่มีเพื่อนฝูงจำนวนมาก และหลากหลายกลุ่ม ทำให้มีรูปแบบการบริโภคแอลกอฮอล์แบบดื่มเป็นประจำ โดยปกติแล้ว หนุ่มไปสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่หนุ่มดื่มเป็นประจำเลยคือ เบียร์ เพราะไม่ยุ่งยากในการตระเตรียม

13. **เฟื่องฟ้า** พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร อายุ 36 ปี เฟื่องฟ้าจบปริญญาตรีและปริญญาโทพยาบาลศาสตร์ เฟื่องฟ้ามีพื้นเพเป็นคนอุดรธานี แต่ตั้งแต่เรียนชั้นอุดมศึกษาจนกระทั่งตอนนี้ก็อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมาโดยตลอด และกลับไปเยี่ยมบ้านเกิดเป็นครั้งคราว เฟื่องฟ้าเป็นพยาบาลอยู่หอผู้ป่วยอายุรศาสตร์เช่นเดียวกับน้อง และเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกันในชั้นปริญญาตรี ในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เฟื่องฟ้าจะดื่มนาน ๆ ครั้ง และมักจะดื่มกับเพื่อนสนิท หรือกับคนในครอบครัว เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่ม มักจะเป็นเหล้ากลั่น

14. **สกาย** นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง อายุ 28 ปี สกายจบปริญญาโทสาขาจิตวิทยาสังคม พื้นเพเดิมของสกายอยู่ที่จังหวัดเชียงราย และจบปริญญาตรีที่จังหวัดบ้านเกิด ทำให้สกายเองก็มีประสบการณ์มุมมองเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในเมือง คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และในเขตชนบทด้วยเช่นกัน ภายหลังจากเรียนจบปริญญาโท สกายเลือกที่จะทำงานในสายนักวิจัยการตลาดในบริษัทเอกชน สำหรับเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น สกายระบุว่าตนเองไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะว่าไม่ชอบรสชาติของมัน

15. **อองฟอง** ว่างาน อายุ 30 ปี อองฟองเรียนจบปริญญาเอกสาขาจิตวิทยาสังคม อองฟองเคยเป็นอาจารย์ประจำที่มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง อองฟองเป็นคนกรุงเทพมหานครโดยกำเนิด และย้ายบ้านไปอยู่ในจังหวัดนนทบุรีภายหลังแต่งงาน ในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น อองฟองดื่มนาน ๆ ครั้ง และจะชอบเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ต้องผสมมากกว่า เช่น เบียร์ โซจูที่ผสมแล้ว เป็นต้น

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลประชากร

ลำดับ	นามสมมติ	เพศภาวะ/เพศกำเนิด	อายุ (ปี)	การศึกษาสูงสุด	พื้นที่	อาชีพ/ตำแหน่ง	การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
1	เบอร์รี่	Heterosexual/female	34	ปริญญาโท	ปริมณฑล	นักวิจัย/ พนักงาน มหาวิทยาลัย	ดื่มนาน ๆ ครั้ง
2	ต้น	LGBT/male	35	ปริญญาตรี	ปริมณฑล	นักวิชาการฝ่าย ประเมิน คุณภาพ โรงพยาบาล/ พนักงาน โรงพยาบาล	ดื่มนาน ๆ ครั้ง
3	กระต่าย	Heterosexual/female	38	ปริญญาโท	กรุงเทพฯ	พนักงาน มหาวิทยาลัย	ดื่มนาน ๆ ครั้ง
4	บอส	LGBT/male	38	ปริญญาโท	กรุงเทพฯ	พนักงานบริษัท	ดื่มเป็นประจำ
5	ภาคิน	Heterosexual/male	30	ปริญญาตรี	กรุงเทพฯ	แพทย์	ดื่มนาน ๆ ครั้ง
6	ตังเม	Heterosexual/female	30	ปริญญาตรี	กรุงเทพฯ	นักวิชาการและ การ ประสานงาน/ ลูกจ้างโครงการ	ดื่มเป็นประจำ
7	เลิฟ	Heterosexual/female	37	ปริญญาโท	ปริมณฑล	ว่างงาน/ นักศึกษา	ไม่ดื่ม

ลำดับ	นาม สมมติ	เพศภาวะ/เพศกำเนิด	อายุ (ปี)	การศึกษา สูงสุด	พื้นที่	อาชีพ/ ตำแหน่ง	การดื่ม เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์
8	บิว	LGBT/male	36	ปริญญาตรี	ปริมณฑล	นักวิชาการฝ่าย สนับสนุน/ พนักงาน มหาวิทยาลัย	ดื่มเป็น ประจำ
9	เอเดน	LGBT/female	35	ปริญญาโท	กรุงเทพฯ	พนักงานบริษัท/ Marketing	ไม่ดื่ม
10	สาว	LGBT/female	34	ปริญญาโท	กรุงเทพฯ	พนักงานบริษัท/ Marketing	ดื่มนาน ๆ ครั้ง
11	น้อง	Heterosexual/female	37	ปริญญาตรี	กรุงเทพฯ	พยาบาล/ พนักงาน มหาวิทยาลัย	ดื่มนาน ๆ ครั้ง
12	หนุ่ม	Heterosexual/male	38	ปริญญาโท	ปริมณฑล	ข้าราชการ	ดื่มเป็น ประจำ
13	เฟื่องฟ้า	Heterosexual/female	36	ปริญญาโท	กรุงเทพฯ	พยาบาล/ พนักงาน มหาวิทยาลัย	ดื่มนาน ๆ ครั้ง
14	สกาย	Heterosexual/female	28	ปริญญาโท	กรุงเทพฯ	พนักงานบริษัท/ Marketing Researcher	ไม่ดื่ม
15	อองฟอง	Heterosexual/female	30	ปริญญา เอก	ปริมณฑล	ว่างงาน	ดื่มนาน ๆ ครั้ง

7.1.1.2. ลักษณะการดื่มของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะการดื่มของกลุ่มที่ระบุว่าตนเองไม่ดื่ม

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 15 คน มีกลุ่มตัวอย่าง 3 คนที่ระบุว่าตนเองไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยทั้งหมดมีเพศกำเนิดเป็นหญิง และมีเพศภาวะเป็นหญิง 2 คน และ LGBT 1 คน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คนได้แก่ คุณเลิฟ คุณเอเดน และคุณสกาย ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งแต่ละคนมีเหตุผลที่ไม่ดื่มแตกต่างกัน ดังเช่น คุณเลิฟเล่าให้ฟังว่า ไม่ชอบดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะผลข้างเคียงภายหลังจากการดื่ม ได้แก่ มีผื่นขึ้นตามตัว ปวดศีรษะ รวมไปถึงการนอนที่ไม่มีประสิทธิภาพด้วย

“เคยกิน แต่ปกติไม่ค่อยกินเท่าไร เพราะว่าแพ้เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เวลาที่กินแล้วจะมีผื่นแดง ๆ ขึ้นทั้งตัว แล้วก็ชอบผลข้างเคียงด้วย พอกินแล้วจะตื่นขึ้นมาปวดหัว ผื่นขึ้น แล้วก็นอนหลับไม่สนิท เลยไม่ค่อยกินค่ะ” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

ส่วนคุณเอเดนนั้นเป็นเรื่องผลข้างเคียงจากการดื่มเช่นกัน แต่ผลข้างเคียงนั้นส่งผลกระทบต่อเรื่องประโยชน์จากการใช้จ่ายเพิ่มเข้าไปอีกชั้นหนึ่งด้วย คุณเอเดนเล่าแบบติดตลกว่า ตนเองเสียดายเงินที่สูญเสียชีวิตกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วมีอาการอาเจียนตามทุกครั้ง ต้องการนำเงินที่ตนเองมีไปใช้จ่ายอย่างอื่นที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเองมากกว่า อย่างไรก็ตามคุณเอเดนไม่ได้ตำหนิผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยังเห็นว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่สามารถดื่มได้ตามที่ตนเองต้องการ หรือตามที่ตนเองมีความสุข

“ก็คือ มันตลกอะ (หัวเราะ) กินแล้วเมาแล้วมันก็อ้วกอะ แล้วมันก็เป็ลื่องตังค์ มันก็เลยเป็นเหตุผลที่ไม่กิน พอเมาแล้วมันก็ปวดหัว แล้วมันก็อ้วก แล้วก็อ้วก กินไปเมื่อกี้นี้เหมือนไม่ได้อะไรเลย ไข้ แล้วตอนอ้วกมันทรมาณอะ ... สำหรับเราไม่กินเหล้าก็ไม่ตาย จะได้มีตังค์ไปทำอย่างอื่น แต่บางคนเขาก็มีความสุขที่ได้ดื่มเบียร์ อันนี้ก็แล้วแต่บางคน แต่เราคิดว่าแบบ เอาตังค์ตรงนี้ไปทำอย่างอื่นได้มากขึ้น ไม่ค่อยเกิดประโยชน์เท่าไร” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองไม่ดื่มคนสุดท้าย คือ คุณสกาย เธอระบุถึงเหตุผลแค่สั้น ๆ ถึงการไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า เพราะที่ไม่ชอบรสชาติของมัน

“เพราะว่าไม่ชอบรสชาติ ไม่อร่อย” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองเป็นกลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ตาม แต่กลุ่มตัวอย่างทุกคนในกลุ่มนี้ต่างก็มีประสบการณ์การดื่มในมุมมองของตนเองด้วยเช่นกัน เช่น คุณเลิฟ ถึงแม้ว่าจะไม่ดื่ม แต่

เนื่องจากทำงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักศึกษาอุดมศึกษา คุณเลิฟจึงทดลองดื่มแอลกอฮอล์หลาย ๆ แบบ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพูดคุยและแชร์ประสบการณ์กับนักศึกษาที่เก็บข้อมูลด้วย

“ช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาไม่ได้กินเหล้าเลย ที่กินเหล้าคือกิน 1 ปีมาแล้ว เพราะว่าอยากลองกินหลาย ๆ แบบ ตอนช่วงที่ทำวิจัยกับนักศึกษาเรื่องการกินเหล้าในเด็กมหาลัย เลยอยากลองกินหลาย ๆ แบบ เพื่อจะได้ไปคุยกับนักศึกษาได้ว่าแบบไหนเป็นอย่างไรบ้าง ถ้าถามว่าชอบกินแบบไหน คงชอบแบบที่ผสมมิชเชอร์พวกน้ำหวานต่าง ๆ เพราะว่าไม่ชอบรสชาติขมของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ถ้าหวานหน่อยจะกินง่ายกว่า” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองไม่ดื่มนั้น ยังคงมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ตนเองสามารถดื่มได้ หากมีความจำเป็นต้องบริโภค ได้แก่กลุ่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบ ready to drink หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบค็อกเทล ที่มีรสชาติหวาน ง่ายต่อการบริโภค

ลักษณะการดื่มของกลุ่มที่ระบุว่าตนเองดื่มนาน ๆ ครั้ง

กลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบนาน ๆ ครั้ง มีทั้งหมด 8 คน เพศภาวะเป็นชาย 1 คน LGBT 2 คน และเพศภาวะเป็นหญิง 5 คน ได้แก่ คุณเบอร์รี่ คุณตัน คุณกระต่าย คุณภาคิน คุณสาว คุณน้อง คุณเฟื่องฟ้า และคุณองพอง ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยมีแบบแผนการดื่มดังต่อไปนี้

การดื่มเพื่อสังสรรค์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน ได้แก่ คุณกระต่าย คุณเบอร์รี่ คุณองพอง คุณตัน คุณภาคิน และคุณน้อง ระบุว่า ตนเองจะดื่มก็ต่อเมื่อไปเที่ยวกับเพื่อน หรือเพื่อสังสรรค์เท่านั้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองดื่มนาน ๆ ครั้ง ดื่มน้อยที่สุด คือ 1 แก้ว ต่อการดื่มหนึ่งครั้ง เท่านั้น ดังเช่นคุณกระต่าย และคุณเบอร์รี่ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังในการสัมภาษณ์

“เริ่มดื่มครั้งแรก น่าจะแบบ เรียนปริญญาตรีคะ คือเหมือนแบบตามวันเกิดเพื่อน อะไรอย่างนี้คะ แต่ว่าเป็นการลองชิม คือส่วนตัวไม่ได้เป็นคนดื่มเยอะ อะไรอย่างนี้คะ ถ้าว่าซิมก็สักแก้วหนึ่งเล็ก ๆ อย่างนี้อะคะ นาน ๆ ครั้ง ตามโอกาส สามารถจะอยู่ปาร์ตี้ได้ทั้งคืน ดื่มเบียร์แก้วเดียว อะไรอย่างนี้อะคะ”
คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

“ส่วนใหญ่จะไปเที่ยว เหมือนไปเที่ยว หมายถึงคือไม่ได้เป็นคนไปเที่ยวร้านเหล้า สมมติว่าเราไปต่างจังหวัด ไปนัดกินข้าวกัน บรรยากาศดี ๆ หน่อย ร้านดี ๆ หน่อย แล้วก็สั่งมา ไม่ได้สั่งมาว่าจะดื่มแอลกอฮอล์ แต่จะสั่งมาถ่ายรูป จริง ๆ เป็นคนสังคอกเทล ไม่ใช่คนกินเหล้า ไม่ใช่คนกินเบียร์ทุกชนิด” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

“เหล้าก็อาจจะกินตอนไปกับเพื่อนข้างนอก” คุณองพอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ในความคิดของคุณเบอร์รี่แล้วการดื่มไม่ได้เป็นกิจกรรมหลัก เพียงแต่เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในการสังสรรค์กับเพื่อนเท่านั้น ยังคงมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกสำหรับการสังสรรค์ ได้แก่ บรรยากาศของร้านอาหาร จึงจะเป็นการสังสรรค์ในความหมายของคุณเบอร์รี่

กลุ่มตัวอย่างบางคน เช่น คุณตัน คุณภาคิน และคุณน้อง มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับครั้งได้ต่อปี เช่น คุณตัน คุณภาคิน ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ถึง 10 ครั้งต่อปี ส่วนคุณน้องจะดื่มประมาณเดือนละครั้ง เพื่อการสังสรรค์เช่นกัน

ตัน: “แต่พอเราหัดดื่มแล้ว เราารู้สึกว่ามันไม่ใช่ครับ ถ้ามว่ากินใหม่ ก็มีกินบ้างครับ ปีหนึ่งก็นับครั้งได้ในการกินครับ ในเรื่องของแอลกอฮอล์”

ผู้สัมภาษณ์: “นับครั้งนี้ได้ประมาณเท่าไร”

ตัน: “ไม่ถึงสิบครั้งต่อปีครับ”

ผู้สัมภาษณ์: “เนื่องในโอกาสไหนบ้างครับ”

ตัน: “ก็มีเวลาไปเที่ยวกับเพื่อนครับ แล้วก็สังสรรค์ในช่วงของเทศกาล อะไรประมาณนี้ครับ แต่จะไม่กินแบบพรา่เพรื้อย อะไรอย่างนี้ครับ”

บทสนทนาระหว่างคุณตัน และนักวิจัย

“แต่นอกเหนือจากนี้ปัจจุบันก็กินแค่ปีละประมาณ 2-3 ครั้งอะ เวลาไปร้านเนี่ยอย่าง เวลาไปอะไรอย่างนี้ครับ หรือเพื่อนบอกให้ลอง พอกินแล้วก็ก๊มๆ ไม่ได้รู้สึกเมา ครับ” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

“น้องดื่มเวลาไปสังสรรค์ ประมาณเดือนละครั้ง และก็จะเป็นสลายสะส่วนใหญ่” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

ส่วนการดื่มของคุณสาวนั้นจะแตกต่างไปจากคนอื่น กล่าวคือ โดยปกติแล้วคุณสาวจะไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่เนื่องจากการทำงานของคุณสาวมีโอกาสที่จะไปต่างประเทศบ่อยครั้งเพื่อไปดูงานของบริษัทที่ตนเองทำงานอยู่ บางครั้งจึงมีความจำเป็นต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย คุณสาวพูดติดตลกว่า การดื่มเมื่อต้องไปต่างประเทศเป็นการดื่มเพื่อการชิม มากกว่าดื่มเพื่อเข้าสังคมหรือเพื่อการสังสรรค์

“น้อยมากๆ อ้อ มีเพิ่งไปดื่มมาค่ะ พี่แอม แต่ว่าตอนไปเที่ยวที่เมืองนอก เรียกว่าไปชิมดีกว่าค่ะ” คุณสาว อายุ 34 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

กลุ่มตัวอย่างบางคนได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงเหตุผลที่ดื่มนาน ๆ ครั้ง และดื่มในปริมาณน้อย เพราะว่า รสชาติของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่อร่อย มีรสชาติขม ดังเช่นที่คุณสาว คุณภาคิน และคุณต้นเล่าไว้ในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ คุณต้นเองยังคิดว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องมีการควบคุมตนเอง เพื่อไม่ให้ตนเองยังคงไม่หย้อนความสามารถในการควบคุมตนเองอีกด้วย และหากต้องดื่มจริง ๆ ก็จะไม่เลือกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีรสหวานผสมด้วย

“เรารู้สึกว่ามันอร่อย เราไม่รู้ว่าจะกินไปทำไม กินโค้กดีกว่า” คุณสาว อายุ 34 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

“แต่ว่าโดยส่วนตัวนี้เป็นคนที่ไม่ได้ชอบรสชาติเหล้าอยู่แล้วครับ” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

“จะอยู่ในระดับที่คอนโทรลตัวเองได้ครับ คือเราจะรู้ลิมิตที่เราคอนโทรลตัวเองได้แล้ว ก็หนึ่งคือ ไม่รู้สิ รสชาติมันไม่โอเค อะไรอย่างนี้อะ แต่จะกินก็จะกินในเรื่องของเบียร์ แล้วก็เรื่องของพวกเหล้าบ๊วย อะไรพวกนี้ครับ ที่มันจะมีรสหวานนำ อะไรอย่างนี้ครับ” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มดื่มนาน ๆ ครั้งเลือกดื่ม จะแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ กลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีรสหวานผสมด้วย และกลุ่มที่เลือกดื่มเบียร์ ซึ่งกลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีรสหวานผสมด้วยนั้น ให้เหตุผลว่าไม่ชอบรสชาติขมของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความหวานทำให้มันกินง่ายขึ้น

“ของน้องก็คือสไปย เพราะว่ามันหวาน ไม่ดื่มเหล้าเพราะว่ามันขม แล้วมันจะต้องผสมเป๊ปซี่ มันจะหวานแล้วก็ซ่า ส่วนตัวน้องว่ามัน (เหล้ากลิ่นผสมมิกเซอร์) ไม่อร่อย แล้วก็อาจจะเมื่อง่ายด้วย ด้วยความหวานด้วยมั้ง ความหวานกับความขม คิดว่ามันน่าจะไม่มีอร่อย แล้วก็เหมือนเมื่อง่ายกว่า” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

“เบียร์มันขม มันมีฟองอะคะ เวลากินแล้วมันท้องอืด ส่วนไวน์ไม่ชอบรสชาติไวน์ เพราะว่ามันเผื่อน แล้วก็ ถ้าเป็นเหล้าอะ เราสามารถผสมได้ มันจะซอฟดริง เดียวนี้ก็คือ นอกจากเหล้าแล้วก็มิโซจู เพราะว่าเขาผสมมาให้แล้ว กินได้เลย” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

“ไม่กินเบียร์ แทบจะไม่เลย ถ้าจะสั่งแอลกอฮอล์ จะสั่งแบบค็อกเทล ค็อกเทลมันจะมีดีเทลของการตกแต่งแก้ว แล้วสั่งมาถ่ายรูปกัน ถ้าไปเที่ยวที่แบบนี้ก็จะไม่กินแอลกอฮอล์ แบบจะไม่” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

ส่วนคุณเองฟอง และคุณต้นนั้นสามารถดื่มได้ทั้งเบียร์และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีรสหวาน

“อืม ถ้าบ๊วย ก็น่าจะเป็นเบียร์ แต่ว่าก็มีที่เขาสกัดกัน ก็จะมีโซจูเนอะ (โซจูที่ผสมแล้ว) ต่างประเทศ บางก็ผสมเอง แต่ว่าไม่กินเหล้า ถ้าเหล้ามันต้องมีโซดา น้ำแข็ง อะไรแบบนี้ ชี้้ก็เลยเตรียม เหล้าก็อาจจะกินตอนไปกับเพื่อนข้างนอก” คุณเองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

“แต่จะกินก็จะกินในเรื่องของเบียร์ แล้วก็เรื่องของพวกเหล้าบ๊วยอะไรพวกนี้ครับ ที่มันจะมีรสชาติหวานน่า อะไรอย่างนี้ครับ” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

ลักษณะการดื่มของกลุ่มที่ระบุว่าตนเองดื่มเป็นประจำ

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 15 คน มีกลุ่มตัวอย่าง 4 คนที่ระบุว่าตนเองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ โดยกลุ่มตัวอย่าง 3 ใน 4 คน มีเพศกำเนิดเป็นชาย และ 1 คน มีเพศกำเนิดเป็นหญิง ในจำนวนเพศกำเนิดชาย 3 คนนั้น กลุ่มตัวอย่างเพศกำเนิดชาย 2 คน มีเพศภาวะเป็น LGBT ดังแสดงในตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำนั้น ได้แก่ คุณบอส คุณตังเม คุณบิว และคุณหนู่ม โดยมีอายุตั้งแต่ 30 – 38 ปี โดยแต่ละคนจะมีแบบแผนการดื่มที่แตกต่างกัน

คุณบอส พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เล่าให้ฟังว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันของคุณบอส เมื่อเปรียบเทียบกับตอนช่วงวัยรุ่นแล้วลดลงไปอย่างมาก แบบแผนการดื่มในปัจจุบันจะดื่ม 2 – 3 ครั้งต่อเดือน และไม่เน้นการดื่มแล้วเมา แต่ดื่มเพื่อการพูดคุยและสังสรรค์ในหมู่เพื่อนที่สนิท ซึ่งตัวคุณบอสเองก็ยอมรับว่าในช่วงวัยรุ่นนั้นแบบแผนการดื่มเป็นการดื่มอย่างหนัก เน้นให้การดื่มปริมาณมาก ซึ่งคุณบอสให้เหตุผลสำหรับการดื่มในช่วงวัยรุ่นว่า “เป็นวัยที่กำลังศึกษาคะนองมากกว่าตอนนี้”

“เฉพาะมีติดสังสรรค์กับเพื่อน แต่ว่าก็จะมีติดตั้งบ่อยนิดนึง บางเดือนก็ 2 – 3 ครั้ง อะไรประมาณนี้ครับ คือการดื่มตอนที่อายุเลข 2 นี้ คือรู้สึกว่าเป็นแบบ วัยที่กำลังศึกษาคะนองมากกว่าตอนนี้ ตอนนี้นั้นนะคือถ้าดื่มก็อาจจะดื่มกันเยอะ เรียกว่าเยอะ เพราะว่า ดื่มก็คือดื่มแบบ เป็นคนที่แบบ เวลาไปเที่ยวก็คือเปิดเหล้า แต่ว่าเวลา ก็คือจะแบบจะกินแบบไม่ให้เหลือ คือคอดีพจน์ตอนนั้นคือกินแล้วก็คือ กินต้องกินให้หมด แต่ว่าพอมายุ่งปัจจุบันนี้คือ พอมายุ่งประมาณเลข 3 อายุเลข 3 นี้จะรู้สึกว่าการกินเท่าที่ไหว หรือว่ากินแบบเน้นการพูดคุยมากกว่า อะไรประมาณนี้ครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

สำหรับคุณบิว นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน ก็มีแบบแผนการดื่มในปัจจุบันเหมือนกับคุณบอส คือ ดื่มประมาณ 4 – 5 ครั้งต่อเดือน และเป็นการดื่มเพื่อสังสรรค์กับเพื่อน ซึ่งคุณบิวเล่าให้ฟังว่าจะมีการดื่มเพื่อสังสรรค์ในทุก ๆ สัปดาห์ และในช่วงระหว่างสัปดาห์ก็ดื่มเองคนเดียวด้วย

บิว: “ดื่ม เป็นประจำ เออ ถ้าให้ประมาณการณีก็คงเป็นในทุกสัปดาห์ แล้วก็แล้วแต่ตามมีพบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ อะไรแบบนี้ครับ จะดื่มมากขึ้น ประมาณ 4 5 6 ครั้งต่อเดือน”

นักวิจัย: “ก็คือหมายถึงว่า ในแต่ละสัปดาห์ที่เราสังสรรค์ด้วย ก็คือจะดื่มเพื่อสังสรรค์ และที่บอกกว่าในแต่ละช่วงสัปดาห์ ก็คือหมายถึงว่า ดื่มเองคนเดียวด้วย”

บิว: “ใช่”

บทสนทนาระหว่างคุณบิวและนักวิจัย

คุณบิวเล่าถึงช่วงที่เริ่มต้นดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า เมื่อตนเองเข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษา ระบบรุ่นน้องรุ่นพี่เป็นสิ่งที่ผลักดันให้คุณบิวเริ่มดื่ม โดยเฉพาะระบบโซเชียลของแต่ละคณะ เพราะเมื่อตอนที่คุณบิวยังไม่ได้เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร คุณบิวไม่ได้เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก่อนเลย เนื่องจากครอบครัวไม่สนับสนุนให้ดื่ม

“ถ้าเห็นว่ามันเสริมนักดื่มหน้าใหม่ ถ้าเป็นระบบในมหาลัยก็เป็นระบบโซเชียล ของมหาวิทยาลัย อย่างเช่นตัวบิวเองอย่างนี้ ไม่ได้เป็นคนดื่ม เพราะที่บ้านไม่ให้ดื่ม เพิ่งมาดื่มตอนเข้ามาวิทยาลัยเหมือนเข้ามาหาลัยจี้ รุ่นพี่ก็จะบังคับให้รุ่นน้องดื่ม เพราะฉะนั้น พอเราดื่มครั้งนึงแล้ว เราก็จะมีไปสังสรรค์กับเพื่อน ดื่มไปดื่มมา เราก็ติด เราก็เป็นนักดื่มหน้าใหม่ที่ยังติดแอลกอฮอล์อยู่จนทุกวันนี้ (หัวเราะ)” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำนั้น คุณหนุ่มเป็นผู้ที่มีแบบแผนการดื่มที่หนักที่สุดในจำนวนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว กล่าวคือ คุณหนุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3 – 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่จะดื่มกับเพื่อนฝูง และดื่มเบียร์มากกว่า 2 ขวดต่อครั้ง

“ดื่มครับ ก็ประมาณ 3 – 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ก็จะกินเป็นหลักกับเบียร์ครับ ก็ถ้าเบียร์ก็ประมาณ 2 – 4 ขวด แล้วแต่โอกาส” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

สำหรับนักดื่มเพศกำเนิดและเพศสภาพเป็นหญิงหนึ่งเดียวในกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองดื่มเป็นประจำ มีแบบแผนการดื่มที่แตกต่างไปจากกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศกำเนิดชายทั้ง 3 คน กล่าวคือ คุณตังเม้มักจะดื่มสัปดาห์ละ 4 – 5 วัน แต่ปริมาณการดื่มไม่มาก ซึ่งคุณตังเม้มดื่มเพื่อความผ่อนคลาย และใช้ช่วงเวลาของการดื่มนั้นทำงานของ

ตนเองไปด้วย คุณตั้งમેเองกล่าวว่า อาจจะเป็นเพราะอาชีพของตนเองที่เป็นอาชีพอิสระ ที่สามารถทำงานได้ทุกที่ และทุกเวลา ทำให้ง่ายต่อการทำงานและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปด้วย ส่งผลต่อสถานที่ที่คุณตั้งเมเลือกที่จะไปดื่มด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มักจะเป็นร้านที่ผ่อนคลายทั้งบรรยากาศและสถานที่ ที่สามารถนั่งทำงานได้โดยไม่ได้รับการรบกวนจากสิ่งแวดล้อมมากนัก

“ถ้าสำหรับเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นะคะ ส่วนใหญ่ก็จะดื่มเป็นประจำนะคะ ส่วนใหญ่เครื่องดื่มจะเป็นประเภทเบียร์ ค่ะ ประจำนี้หมายถึงน่าจะ อาทิตย์หนึ่งน่าจะประมาณ 4-5 วันต่อสัปดาห์ ใส้ใหม่คะ ประมาณนี้ถ้าจำนวน วัตถุประสงค์นี้ คือมันเป็นการดื่ม มันก็จะแยกกันใส้ใหม่คะ หนึ่งสัปดาห์มันจะมีวันทำงาน สมมติวันทำงานปกติก็คือจันทร์ถึงศุกร์ ใส้ใหม่คะ แล้วก็มีการเสาร์อาทิตย์ ถ้าการไปดื่มจันทร์ถึงศุกร์นี้ก็ส่วนใหญ่เมทำเป็น คล้ายๆ ฟรีแลนซ์นิดนึงอะคะ มันจะมีงานบางงานที่มันต้องส่งกลางคืนใส้ใหม่คะ ตอนกลางคืนเราก็ เราก็จะไปนั่งทำงาน มันจะเป็นลักษณะการเลือกร้านมันจะเป็นร้านซิลล์ ที่แบบมีคนไม่เยอะมาก แล้วก็มีคนตรึสใส้ใหม่คะ แล้วก็สามารถเอางานขึ้นมาทำได้ถึงตีสอง อะไอย่างนี้อะคะ ก็จะประมาณนั้น ถ้าเป็นวันธรรมดาอะคะ” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ คุณตั้งเมเองก็ดื่มด้วยเช่นกัน แต่จะดื่มในปริมาณมากกว่าตอนวันธรรมดา และการดื่มก็เพื่อการสังสรรค์ ชนิดเครื่องดื่มและปริมาณการดื่มช่วงสุดสัปดาห์นั้น คือ เบียร์ 2 ขวด

“แต่ถ้าถ้าเป็นศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ที่นัดเพื่อน อย่างนี้อะคะ อาจจะ ศุกร์เสาร์อาทิตย์นี้ก็อาจจะเป็นการมิตติ้งกับเพื่อน อะไอย่างนี้อะคะ ก็ส่วนใหญ่จะไม่เอางานไปทำ ก็จะประมาณนี้คะ มันก็จะแยกกันโดยไหมไลน์ของวันทีไป ... ส่วนใหญ่เป็นคนดื่ม ความถี่อะคะ บ่อย แต่ว่าถ้าปริมาณอย่างนี้อะคะก็คือไม่เยอะมาก อะไอย่างนี้คะ ต่อวันนะคะ ก็จะไม่เยอะ แบบถ้าแบบมาสุดต่อวันนี่ก็คือน่าจะต่อคนนะคะ ก็ประมาณ 2 ขวด 2 ขวดเบียร์คะ” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ส่วนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเป็นประจำชอบดื่มในปัจจุบัน คือ เบียร์ โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 คน ระบุว่าตนเองมักจะเลือกเบียร์เป็นเครื่องดื่มเสมอ เนื่องจากง่ายต่อการบริโภคไม่ต้องเตรียมมิกเซอร์เพิ่ม แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศกำเนิดเป็นชายก็บริโภคเหล้าผสมมิกเซอร์ด้วยเช่นกัน แต่ไม่บ่อยเท่าบริโภคเบียร์

“สำหรับที่ที่ดื่มเบียร์เพราะว่าง่ายไม่ยุ่งยาก เพราะว่ามันไม่ต้องมีมิกเซอร์ เวลาดื่มเบียร์มันง่าย ก็คือดื่มได้เลย เวลาที่มีมันจะวุ่นวาย ถ้าบางกรณีทีสะดวกที่จะมีมิกเซอร์อะไรเจียก็จะดื่มเหล้ามากกว่าอย่างนี้ จะเป็นโชดากับน้ำ ไม่ได้เป็นมิกเซอร์อื่นสักเท่าไร” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/บรรณาการ

“เมื่อก่อนตอนเลข 2 คือจะดื่มเหล้า มาเลข 3 รู้สึกว่าเปลี่ยนจากดื่มเหล้าไปเป็นดื่มเบียร์แทนนะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

“เป็นเปียร์ครับ เออ จะกินเหล้าได้บ้างเล็กน้อย ถ้าเหล้าที่กินจะกินเป็นเหล้าป็อก ที่แบบว่าป็อก แล้วก็กิน อันนั้นจะกินได้ แต่จะไม่กินเหล้าผสมที่เป็นมิชเซอร์ แล้วก็ส่วนตัวที่ชอบที่กินประจำก็จะเป็นเปียร์ ได้ทุกยี่ห้อ” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

7.1.2 การรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

7.1.2.1. นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กลุ่มตัวอย่างเคยได้ยิน

ลำดับนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่กลุ่มตัวอย่างได้ยินบ่อยที่สุดและนึกถึง 3 ลำดับแรก

ลำดับที่ 1 ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 หัวข้อ การควบคุมการขาย โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคน คือ 15 คน เคยได้ยินและทราบเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว ดังแสดงในตารางที่ 2 เมื่อถามถึงนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างมักจะกล่าวถึงการควบคุมการขายเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะการควบคุมเวลาขาย ได้แก่ ช่วงเวลาที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการห้ามขายในวันสำคัญทางศาสนาพุทธ ดังเช่น คุณบอสและคุณเบอร์เลาไว้ในการสัมภาษณ์

“รู้ว่าเวลาขาย มีวันที่ขายไม่ได้ แต่ไม่ละเอียดค่ะ ก็แบบ เคยรู้ผ่าน ๆ เช่น รู้ว่ามีช่วงเวลาขายไม่ได้ จำไม่ได้ด้วยซ้ำว่าช่วงที่ขายได้อะ จริง ๆ มันก็ไม่ถึงก็ไม่ถึงค่ะ แล้วก็วันนั้นอาจจะรู้อะไรบ้าง เช่น เป็นวันอะไรละ วันพระใหญ่อะไรอย่างนี้ เขาก็จะไม่ขาย” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

“ว่าเซเว่นจะขายเป็นแบบช่วงเวลา ช่วงประมาณ 11 โมงถึงบ่ายสอง หรือว่า 5 โมง เย็นถึงเที่ยงคืน อะไรอย่างนี้อะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

นอกจากควบคุมช่วงเวลาและวันสำคัญแล้ว การควบคุมอายุของผู้ซื้อที่สามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ก็เป็นอีกประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างนึกถึง

“ก็อายุของผู้ซื้อ แล้วก็ช่วงเวลาในการขาย อะไรแบบนี้” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

“หลักๆก็จะเป็นกำหนดอายุของคนที่จะซื้อแอลกอฮอล์” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

ลำดับที่ 2 ได้แก่ พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 คน จาก 15 คน นึกถึงพระราชบัญญัติการจราจรทางบกเมื่อพูดถึงนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเป็นการรับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยบนท้องถนน

“จริง ๆ ถ้าคุ้นมากที่สุดคือ เรื่องขับรถ ที่จะคุ้นและได้ยืนมาตลอด แต่จำไม่ได้ว่ามันจะต้องเป่า แล้ว เจอกี่ปริมาณแอลกอฮอล์เท่าไร รู้แต่ว่ามันจะให้เป่า ก็คือมันมีเรื่องให้ เป่า อะไรแบบนี้อะคะ รู้แค่นั้น เมาไม่ขับ ขับจะมีปัญหา ไม่ทราบรายละเอียดว่ามันต้องเท่าไร ถึงเป่าไมโดน” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

“ก็แบบ ในเรื่องของการขับชี่เกินเท่าไร ถึงจะโดนจับ” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ลำดับที่ 3 นโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลำดับที่ 3 นี้ มี 2 นโยบายที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงในจำนวนเท่ากัน ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หัวข้อควบคุมผู้ผลิตหรือนำเข้า และ 2) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หัวข้อควบคุมการโฆษณา โดยมีผู้กล่าวถึง 2 นโยบายนี้จำนวนเท่ากัน คือ 7 คน จาก 15 คน

1) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หัวข้อควบคุมผู้ผลิตหรือนำเข้า

“ตอนที่เรียนอยู่ อาจารย์ก็เคยเล่าให้ฟังนะครับ เป็นของต่างประเทศที่เขาบอกว่าในการผลิตแอลกอฮอล์ของต่างประเทศแบบนี้ จะสามารถผลิตได้ถูกต้องตามกฎหมาย อย่างเช่น ที่แบบต่างจังหวัดจะมีเหล้าโท ถ้าเป็นต่างประเทศก็จะเป็นเหล้าของท้องถิ่นที่สามารถผลิตได้ แต่ที่บ้านเราอะ เวลาเราทำเหล้าโทอะ มันหลายเป็นเหล้าเถื่อนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อะไรแบบนี้ ถ้าตัวหลักเกณฑ์อะไรแบบนี้ ไม่ค่อยได้ลงลึกเท่าไร” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

“แล้วก็เรื่องการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ว่าไม่รู้รายละเอียดมาก เคยเห็นพวกที่ผลิตคราฟแอลกอฮอล์ออกมาเรียกร้องกันแบบมีแต่พวกนายทุนใหญ่ๆที่สามารถผลิตและถูกกฎหมายได้ พวกผลิตคราฟรายย่อยก็ไม่ได้รับอนุญาตให้ผลิตและจำหน่าย” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

2) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หัวข้อควบคุมการโฆษณา

“โฆษณา หนูแค่เข้าใจว่าเขาห้ามนะ ห้ามโปรโมท ห้ามคนมีชื่อเสียงแบบถ่ายรูปลงสื่อ แล้วก็เหมือนเป็นการเหมือนเชิญชวนให้คน แบบกินยี่ห้อนี้ หรืออะไอย่างนี้คะ พวกนี้ก็คือผิดมาตราหนึ่งใน พ.ร.บ. แต่ว่าเข้าใจว่ามันคือการปรับแก้เมื่อไม่กี่ปีอะ” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

“ควบคุมพวกการโฆษณาอะไอย่างนี้ครับ เราก็คง ก็เห็นตั้งแต่เด็กแล้วในเรื่องของโฆษณา ก็เห็นตั้งแต่เด็กแล้วครับว่าจากเดิมที่เราเคยเห็นเขาโฆษณาปกติ ก็จะกลายเป็นตอนนั้นรู้สึกว่าจะเป็นหลังสี่ทุ่มก็ให้โฆษณาได้ อะไอย่างนี้ครับ” คุณตัน อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

“ถ้านึกขึ้นมาในหัวอันนึงก็คือ เรื่องการเผยแพร่ภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เวลาที่มีการโฆษณาอะไรแบบนี้ ไซ้ใหม่คับ แต่ว่าในปัจจุบันที่เราโพสต์เฟสบุ๊คแบบนี้ เวลาที่มันมีภาพขวดเครื่องดื่มที่ติดไปก็ไม่ได้ ก็ถือว่าผิด อันนี้ส่วนตัวถามว่ามันช่วยในการลดไหม มันก็ไม่ได้ช่วยในการลดนะ ก็ยังดื่มปกติ ก็ รู้สึกเฉยมาก ไม่ได้ช่วยให้เราลดปริมาณการดื่มลง” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

นโยบายที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดกล่าวถึงเลย

เมื่อสอบถามถึงนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างเคยได้ยินเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ใน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เป็นเพียงนโยบายเดียวที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดกล่าวถึง

“แล้วก็อันสุดท้ายคือ อันที่เป็น ควบคุมหรือฟื้นฟู บำบัดรักษาอะไอย่างนี้ไซ้ใหม่คับ อันนี้ไม่แน่ใจว่าบำบัดรักษา ยังไง ไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย อันนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเราไม่ค่อยหาหรือเปล่า เราเลยไม่รู้ว่ามีแหล่งที่บำบัดแบบนี้ อยู่ในความคิดคือ คนที่ดื่มส่วนใหญ่จะ น่าจะไม่เข้า คือนอกจากแบบว่า หมอจะ

วินิจฉัยว่าเป็น alcoholism คุณต้องเลิกอะไรแบบนั้นแล้ว ก็อาจจะต้องมองหา เพื่อลด” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

เคยได้ยินนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากไหน

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น พบว่าแหล่งที่มาของการทราบถึงนโยบายเหล่านี้ แบ่งออกเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ 1) สื่อต่าง ๆ 2) ประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบโดยตรง และ 3) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- 1) รับรู้นโยบายจากสื่อต่างๆ โดยสื่อที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มีหลายรูปแบบ ตั้งแต่ทางโทรทัศน์ สื่อโซเชียล ซึ่งมาในรูปแบบข่าว หรือโฆษณาประชาสัมพันธ์

รูปแบบข่าว

- เรื่องการควบคุมโฆษณา ในกรณีของการออกหมายจับดาราดารา หรือ net idol ที่โพสต์รูปเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงในโซเชียลส่วนตัว

“(การควบคุมการโฆษณา) ก็คือที่รู้ก็ไม่ได้รู้เพราะว่ากฎหมายออก แต่รู้ว่ากรมควบคุมโรคอะเรียกคนมีชื่อเสียงเข้าไป ตอนนั้นมันเป็นข่าวดังอยู่ คนแบบ ดาราตบเท้าเข้ากระทรวงสาธารณสุขอยู่ช่วงหนึ่ง อย่างนี้อะ วันนี่ใครมา ๆ อย่างนี้อะ อันนี้ก็เลยรู้ แต่ไม่รู้ข้อความว่าจริง ๆ มันดีไพล์ในนั้นว่าอะไรนะคะ” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

“คือแบบเรารู้จากสื่อเยอะ ที่เหมือนแบบดาราดาราโดนจับต้องไปบำเพ็ญประโยชน์ อะไรอย่างนี้นะคะ” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

“แล้วก็ห้ามถ่ายรูปลงโซเชียล ก็ได้ยินมาจากข่าว ตอนแรกก็แบบ อ้าว ฉันก็ไม่ได้มีผู้ติดตามเยอะขนาดนั้น มันจำเป็นหรือวะ ที่ห้ามลง อะไรแบบนี้ ก็มีความแบบ question นิดนึงว่า อีหยังวะ แต่ก็คือ เอ้า” คุณองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

- พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยส่วนมากจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงคดีความเกี่ยวกับการละเมิดพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว และออกสื่อในรูปแบบของข่าว

“หนึ่งก็คือทราบจากสื่อ กับอย่างที่สองก็คือทราบมา จากข่าวที่มันออกว่ามีกรณีตั้งด่าน มีการจับอะไรประมาณนี้ครับ แต่จะรู้จากตรงนี้มากกว่า แต่ว่าสื่อประชาสัมพันธ์ของภาครัฐอะ เอาจริง ๆ ตอนนั้นก็คือไม่ค่อยได้มี แต่ว่าจะมีเกิดเหตุการณ์ที่เป็นข่าว แล้วก็รู้จากเหตุการณ์ตรงนั้นตรงนั้นมา แล้วก็มีคนบอกว่า เฮ้ย มีคนแหกด่านตำรวจ แล้วพอเป็นข่าวเราจะรู้จากตรงนี้ แต่เราไม่เคยรู้ว่าจากสื่อว่านโยบายหนึ่ง สอง สาม สี อะไรประมาณนี้” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

“ในข่าว พวกนี้ เราแบบมีข่าวอุบัติเหตุโน่นนี่นั่น แล้วรายงานข่าวว่าเกิดตรวจแอลกอฮอล์แล้วเกินก็ मिलลิกรัมว่าเกินกฎหมายกำหนดอะไรเงี้ย แล้วมีโทษตามมา” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

“เมาไม่ขับก็รู้จากข่าว เราดูข่าวแล้วมีรถชนแล้วก็จับ แล้วก็เห็นว่าเมาไม่ขับ แล้วก็ดูจากป้าย หรือจากการประชาสัมพันธ์ในเทศกาลต่างๆ ใกล้เทศกาลสงกรานต์อะไรแบบนี้ เขาก็จะมีข่าว มีประชาสัมพันธ์ เรื่องเมาไม่ขับ” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

รูปแบบโฆษณาและประชาสัมพันธ์

- ทางโทรทัศน์

“ควบคุมพวกการโฆษณาอะไรอย่างนี้ครับ เราก็จะ ก็เห็นตั้งแต่เด็กแล้วในเรื่องของโฆษณา ก็เห็นตั้งแต่เด็กแล้วครับว่าจากเดิมที่เราเคยเห็นเขาโฆษณาปกติ ก็จะกลายเป็นตอนนั้นรู้สึกว่าจะเป็นหลังสี่ทุ่มก็ให้โฆษณาได้ อะไรอย่างนี้ครับ” คุณตัน อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

“ตามสื่อทั่วไปค่ะ ทวีปประกาศอะไรแบบนี้บ้าง” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

- สื่อออนไลน์และสื่ออื่น ๆ

“แล้วก็เมาไม่ขับ อันนี้เห็นบ่อยค่ะ ทั้งการประชาสัมพันธ์ แล้วก็ตามคดีต่างๆที่เกิดขึ้น ส่วนจำกัดการผลิตและจำหน่าย มีอยู่ช่วงหนึ่งที่บูมมาก เห็นในสื่อออนไลน์ค่ะ กลุ่มผู้ผลิตคราฟเขาออกมาแสดงความคิดเห็นกัน ตอนนั้นก็อ่านรู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้างนะค่ะ” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

“อย่างเรื่องเมาไม่ขับอย่างนี้ เรื่องการดื่มสุรารับยานพาหนะหรือมีอากรเมินเมาแล้วขับ ก็จะมีพวกสื่อโฆษณาออกมาด้วยอะครับ ก็จะเป็นกฎหมายพื้นฐานที่น่าจะทราบดีนะครับ” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

“อืม รู้มาจากไหน โอ้โห อืมมม ถ้าอย่างเรื่องเมาแล้วขับ ก็น่าจะเป็นเรื่องที่ทุกคนรู้ปะ สสส. ต่างๆ มันก็แบบ ไม่รู้ว่าที่มา มาแบบไหน แต่เหมือนได้ยิน มาตามแคมเปญต่างๆ ก็เลยได้ยิน, ส่วนเรื่องร้านเหล้า” คุณอองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

- 2) ประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบโดยตรง การรับรู้นโยบายผ่านประสบการณ์ของตนเองของกลุ่มตัวอย่างมีหลายรูปแบบ โดยส่วนใหญ่แล้วจะสัมพันธ์กับ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในหัวข้อควบคุมการขาย โดยเฉพาะเรื่องเวลาขาย และจากประสบการณ์อื่น ๆ เช่น เคยโดยตำรวจจับในข้อหาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่

ห้ามดื่มจากประสบการณ์ตอนช่วงเป็นนักศึกษาและเริ่มมีมาตรการควบคุมพื้นที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรอบมหาวิทยาลัย

ร้านสะดวกซื้อทำให้ทราบช่วงเวลาที่ไม่ให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“รวมถึงว่าเราจะรู้เช่น เราจะไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เซเว่นเวลานี้แต่เขาไม่ขาย เพราะว่ามันไม่ใช่เวลาขายของเขา เราจะรู้จากการที่ จากตรงนี้มากกว่าครับ ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

“คือที่ทราบจริง ๆ อาจจะเป็นแค่เซเว่น เพราะว่าเซเว่นนี่เคยเข้า แล้วก็เคยมีคนไปขอซื้อเหล้าในช่วงที่เขาห้ามขาย แล้วเขาก็ห้ามบอกว่าขายไม่ได้ คือพอมันเป็นบริษัทที่มีแบรนด์มีอะไรอย่างนี้ เขาอาจจะทราบพนักงานเขา มา เพราะว่าถ้าเขาโดนจับนี่มันจะมีปัญหา แต่ว่าถ้าเป็นร้านขายของชำนี่ ผมมองว่าเขายังไม่รู้กันอีกเยอะครับ เขายังขาดความรู้ความเข้าใจอีกเยอะมาก ” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

“ถ้าสื่อก็อาจจะน้อยนะค่ะ แต่ว่าถ้าทราบนี้ก็คือมันเป็น เหมือนมันอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันนะค่ะ อย่างเช่น เราจะไปซื้อเซเว่นไม่ได้ใช้ไหมคะ แล้วสมมติว่าเราจะไปซื้อเบียร์ต่อ หนูจำเวลาไม่ได้ แต่ว่ามันจะมี 2 ช่วงก็คือ ขาย 2 ช่วงอะค่ะ มันจะมีช่วงบ่ายไม่ขายแบบบ่ายสองถึงห้าโมงเย็น อย่างนี้เอะ เราก็จะรู้ว่าเซเว่นไม่ขาย เพราะว่าที่ป้ายที่เขาวางของของเซเว่นอะ คิดไว้ว่าจะไม่ขายช่วงบ่ายสองถึงห้าโมงเย็น กับช่วงเช้าน่าจะประมาณแปดโมงถึงสิบเอ็ดโมง อะอะไรประมาณนี้ค่ะ ก็รู้จากเซเว่นด้วย แต่ว่าอย่างสถานที่ที่ไม่ขาย เช่น ปีมานี้มันกับสถานศึกษา อันนี้เหมือนน่าจะรู้จากงานนิดนึงนะค่ะ ” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

“เข้าไปเซเว่น ไม่ให้ขาย แล้วแบบบอกว่า ขายให้กับช่วงอายุเท่าไรขึ้นไป ก็ประกาศตามร้านที่เขาขายแหละ เขาก็ต้องแจ้งเราอะไรแบบนี้” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

“อย่างเวลาการซื้อขายอย่างนี้ก็จะป็นร้านสะดวกซื้อ ก็จะมีติดป้ายเวลาการซื้อขาย” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

“แล้วก็เรื่องเวลาซื้อ เขาก็จะปิดป้ายเตือน หรือถ้าเราไปซื้อเวลานั้นเขาก็จะไม่ขาย พวกเซเว่น ” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

เคยโดยตำรวจจับในข้อหาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่ห้ามดื่ม

“อีกอันนึงมีประสบการณ์ เรื่องจำกัดพื้นที่ดื่ม เคยโดนจับในสวนสาธารณะ เพราะดื่มเหล้าในพื้นที่สาธารณะ ตรงใต้สะพานพระราม 8 มันจะมีสวนสาธารณะอยู่ แล้วตรงพื้นที่ที่มันขายของจะมีพื้นที่ที่

ยื่นออกมาริมแม่น้ำอะ ไม่รู้ว่าตรงนั้นเป็นพื้นที่สาธารณะ เพราะว่าตรงนั้นมันมีกินหมูกระทะ มีขายของกิน เราก็เลยซื้อเบียร์ คนก็จะนิยมซื้อเบียร์ไปกินใต้สะพานพระราม 8 ซื้อมากๆไปกิน แต่ที่นี้ตำรวจมา มาตรวจปกติ ก็เลยโดนตำรวจจับขึ้นรถไปว่าแบบดื่ม ขึ้นรถตำรวจจ้า นั่งหลังกระบะไปเลย ประมาณ 10 กว่าคน” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

จากประสบการณ์ตอนช่วงเป็นนักศึกษาและเริ่มมีมาตรการควบคุมพื้นที่จำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ โดยรอบมหาวิทยาลัย

“เคยมีประสบการณ์ตอนเรียนมหาลัย คือก่อนหน้านี้ รอบมหาลัยจะมีร้านเหล้าเต็มไปหมดเลย พอมีการควบคุมพื้นที่รอบสถานศึกษาอะไรอย่างนี้ ร้านเหล้าก็หายเกลี้ยงหมดเลย ก็ ไกลๆมหาลัยก็ไม่มี เราก็จะไปที่อื่นแทน ไปไกลขึ้น” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

“อาจจะเพราะว่าตอนเราเป็นนักศึกษาอะคะ มหาลัยก็มีการณรงค์เยอะอยู่ ว่าแบบว่า เออ จะไปซื้อเหล้าด้วยอายุต่ำกว่าเท่านี้ไม่ได้นะ แล้วก็เห็นจากประสบการณ์ว่าร้านเหล้าแถวสถาบันการศึกษาของเราอะคะ ก็โดนย้ายออกไปหมดเลย แบบจริงๆ อะไรแบบนี้ แบบหายไปจริงๆ” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

- 3) รับรู้นโยบายจากการเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีเพียงคุณต้นคนเดียวเท่านั้นที่เล่าให้ฟังว่าครอบครัวประกอบอาชีพขายของ เป็นร้านขายของชำ คุณต้นจึงได้รับรู้นโยบายเพราะเพื่อดำเนินกิจการของครอบครัวให้ถูกต้องตามกฎหมายกำหนด

“ในเรื่องของควบคุมการขาย อันนี้คือ ด้วยที่บ้าน แม่ทำเป็นขายของชำอยู่แล้ว” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

ในภาพรวมของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 กลุ่มตัวอย่างบางคนแสดงความคิดเห็นถึงการยอมรับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ว่าด้วย “เพื่อมุ่งประสงค์ลดอันตรายจากการดื่ม เช่น อุบัติเหตุ ความรุนแรง และปัญหาสุขภาพ” ว่ามีความเหมาะสม เนื่องจากการลดอันตรายทั้งกับตัวของผู้ที่ดื่มเอง และลดผลกระทบหรืออันตรายจากการดื่มต่อผู้อื่น

“ก็โอเคนะคะ ที่มีเพราะว่าจะป้องกันอุบัติเหตุ พวกป้องกันภัยต่างๆในกรณีต่างๆของคนที่มาสุรา แล้วไปก่อเหตุอะไรแบบ หรือว่าสร้างความเสียหายให้กับคนอื่น ๆ โอเคนะครับ ตามนโยบายของเขา มันก็ดีนะครับ แต่ว่าอาจจะไม่ถูกใจคนบางกลุ่มที่เป็นนักดื่มจริงๆนะครับ อาจจะถูกจำกัดสิทธิ์ในการดื่มบางอย่าง อย่างเรื่องของสถานที่อย่างนี้ครับ ยกตัวอย่างเช่นบิมน้ำมันอย่างนี้ครับ ที่ไม่ให้ขาย เพราะว่ามันเป็นเรื่องของ การเดินทาง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ จะเป็นจุดที่ง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุ เพราะว่าเมื่อเราซื้อง่ายในบิมน้ำมันอย่างนี้ครับ มันก็เป็นจุดที่มีความเสี่ยงมากกว่าตรงอื่น แต่ว่าในอีกมุมมองหนึ่งที่ต้องการที่จะดื่ม ก็อาจจะทำให้ไม่สะดวกกับการที่เราจะได้ครับ” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

กลุ่มตัวอย่างบางคน ได้แก่ คุณเลิฟ และคุณสกาย เองก็เห็นด้วยกับจุดประสงค์ของพระราชบัญญัติฯ นี้เช่นกัน แต่ก็ตั้งคำถามถึงเนื้อหาบางส่วน กล่าวคือ การควบคุมเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติฯ นั้นจะสามารถทำได้จริงตามที่กำหนดไว้หรือไม่

“จริงๆเข้าใจได้นะคะ เรื่องวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. ดูเป็นจุดประสงค์ที่ดูเห็นอกเห็นใจนิดนึงด้วย ตรงที่บอกว่าลดปริมาณการดื่มของประชากรโดยรวม แบบลดนะ ไม่ได้ห้ามไม่ให้กินนะ แต่พอประโยคถัดมาว่าป้องกันกาเพิ่มขั้นของผู้ดื่มแอลกอฮอล์แล้วดูไม่เห็นอกเห็นใจแล้วคะ แต่ว่าเห็นด้วยกับจุดประสงค์ข้อสองอย่างมากนะคะ เรื่องการลดอันตรายจากการดื่ม เพราะว่าคือเราดื่มไม่เป็นไรนะคะ ความคิดเรานะ แต่ว่าถ้าดื่มแล้วมันเกิดอันตรายขึ้นมาทั้งกับตัวเองและคนอื่นเนี่ยมันก็ควรมีข้อบังคับนั่นแหละคะ ก็เลยคิดว่า ถ้าตัดจุดประสงค์เหลือแค่ข้อ 2 ข้อเดียวก็ดูน่ารักขึ้นเยอะ แต่ก็นั่นแหละคะ เป็นไปได้ยากมากเลย” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

“จริง ๆ ก็มันค่อนข้างครอบคลุมนะคะ สำหรับ ที่กายมองว่า ตั้งแต่การขายการผลิต การออกมาขายเลย ควบคุมอายุ ควบคุมการดื่ม การโฆษณา แต่กายรู้สึกว่ามันยังไม่ชัดเจนมาก มันอาจจะยังปฏิบัติไม่ได้จริง” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวด้วย โดยให้เหตุผลว่าประชาชนบางส่วนไม่ได้ให้ความสำคัญกับกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และด้วยการปรับตัวของประชาชน รวมไปถึงห้างร้านที่ให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการปรับตัว เพื่อให้ตนเองสามารถจำหน่ายได้ โดยที่ไม่ผิดกฎหมาย หรือไม่ได้ละเมิดพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว

“ตอบแบบตรง ๆ คิดว่า (พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551) ไม่ได้ช่วยอะไรคะ แต่ว่าเราก็ เราอาจจะเคลมแทนคนอื่นไม่ได้เพราะเราไม่ใช่คนที่ดื่ม ดื่มแบบตลอด อะไรอย่างนี้คะ แต่ที่ตอบอย่างนี้เพราะว่า หนึ่ง ไม่คิดว่าคนรู้ดีเทลของมันว่ามันทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ เพราะ พ.ร.บ. ดูไม่ได้มีใครคอนเซิร์นขนาดนั้น สอง เข้าใจว่าประเทศไทยนี้คนเขาปรับตัว คนที่เขากินอยู่ตลอดอะคะ เขาจะหาวิธี อย่างถ้าสมมติว่าเราบอกว่าจำกัดเวลาขาย จริง ๆ อะร้านที่เขาจำกัดเวลา

ขายคือร้านใหญ่ที่จดทะเบียน พวกห้างสรรพสินค้า พวกร้านสะดวกซื้อที่มันดัง ๆ นะคะ แต่ร้านที่เป็นโซฮ่วยอะ เขาซื้อกันได้สมอยี่แล้ว มันไม่มีเวลากำหนด” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

“ตอบคำถามเลย เรื่องของพฤติกรรมเครื่องดื่ม ดันคิดว่ามันไม่ค่อยได้ผลเท่าไร เพราะว่า อย่างเรื่องของการควบคุมการขาย ควบคุมการซื้ออะไรอย่างนี้ครับ มันมีการกักตุนได้ อะไรพวกนี้ ในเรื่องของพฤติกรรมต่างๆ ดันคิดว่ายังงั้น คือก็ยังเห็นอุบัติเหตุจากพิษจากสุราอะไรอย่างนี้ยังเยอะอยู่ ก็ยังคิดว่ามัน คือรับรู้แน่ครับว่าพวกนี้มีการควบคุม แต่ว่ามันยังไม่ค่อยมีประสิทธิผลเท่าไรครับ” คุณตัน อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

เมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อนโยบายในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

การควบคุมผู้ผลิตหรือนำเข้า คุณบอส และคุณตังเม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำมีความคิดเห็นเกี่ยวนโยบายนี้ว่า ไม่ได้มีผลกับตัวเอง และคิดว่าไม่ได้มีผลต่อผู้บริโภค ซึ่งคุณบอสมีความคิดเห็นว่า นโยบายทำให้ประชาชนเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นำเข้าได้ยากขึ้นก็จริง แต่ประชาชนก็สามารถหลีกเลี่ยงไปบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตภายในประเทศได้ แต่นโยบายอาจจะไม่ผลต่อผู้ผลิตหรือนำเข้ามากกว่าประชาชน

“ก็คือโดยส่วนตัว นโยบายเรื่องของการจำกัดเหล้านอกนี้ มันไม่ได้มีผลต่อประชาชน เพราะว่ายังงั้น ประชาชนก็ดื่มอยู่ดี เพียงแต่ว่ามีผลต่อผู้ ผู้ผลิตเหล้ามากกว่า ทำให้การเข้าถึงเหล้าจากเมืองนอกมันยากขึ้น ซึ่งยังงั้นคนเขาก็กินเหล้าไทยแทน อย่างนี้้อะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ส่วนคุณตังเมนั้น ก็แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับคุณบอสว่า ตัวคุณตังเมเองไม่ได้รับผลกระทบจากนโยบายนี้ คุณตังเมยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องฉลากบอกปริมาณแอลกอฮอล์บนผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมด้วยว่าเมื่อบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตนเองไม่ได้อ่านฉลากที่อยู่บนผลิตภัณฑ์สักเท่าใดนัก เนื่องจากเวลาที่ผู้ดื่มไปดื่มที่ร้านอาหาร มักจะดื่มโดยสั่งเป็นเหยือกหรือทาวนมากกว่าที่จะสั่งเป็นขวดและมีฉลากบนผลิตภัณฑ์

“ถ้าเป็นความรู้สึกนะคะ เพราะว่าพวกฉลากอะไรนี้ ถ้าเกิดในความรู้สึกหนูนะ หนูคิดว่ามันไม่มีผล เพราะว่าเวลาเรากินเบียร์ใช้ไหมคะ มันกินผ่านแก้ว แต่ว่าจริงๆ การที่มีขวดสวยหรือว่าบรรจุภัณฑ์สวยนี้มันก็จะ เป็นแบรนด์ดังในการกินใช้ไหมคะ แต่เวลากินจริงๆ อะเรากินผ่านแก้ว แล้วก็เวลาคนขายอะคะ ตอนที่อยู่ในร้านเหล้า มันขายผ่านทาวน ผ่านเหยือก ซึ่งถ้าบรรจุภัณฑ์ เราซื้อขวด สมมติว่า ถ้าไปร้านนะคะ ถ้าเราไปร้านอะ เราไม่ได้กินผ่านขวด หรือมัน เขาซื้อ สมมติว่าปริมาณในการขายผ่านเหยือกใช้ไหมคะ มันก็จะ เป็นเหยือกใสหรือไม่งั้นก็เป็นทาวเวอร์ ก็คือ 3 ลิตร อย่างนี้้อะคะ มันก็เป็นแบรนด์โลโก้ของเบียร์นั้นใช้ไหมคะ เราไม่ได้คุมตรงนั้น แต่ที่นี้การคุมพวกฉลากในขวดอย่างนี้้อะ

ค่ะ ก็ไม่ค่อยมีผลนะค่ะ เพราะว่ามัน หนูไม่แน่ใจนะ แต่หนูคิดว่าไม่ค่อยมีผล เพราะว่ากรกินเรากิน ผ่านแก้วอะไรอย่างนี้ค่ะ ก็คิดว่าไม่มีผลเท่าไร” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

การควบคุมการขาย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแสดงความคิดเห็นถึงประสิทธิภาพในการควบคุมการขาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพในการควบคุม และกลุ่มที่เห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุม เช่น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างคุณต้น แสดงความคิดเห็นถึงการควบคุมที่มีประสิทธิภาพของนโยบายนี้ว่า สามารถควบคุมในสถานที่ต่าง ๆ ได้ตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้

“ควบคุมการขาย ที่ผ่านมาก็เห็นว่าทำได้ดีนะครับ ในเรื่องของการควบคุมการขายในสถานที่ต่างๆ อะไรอย่างนี้ครับ” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

หรือคุณบอสที่มีความคิดเห็นว่า การควบคุมพื้นที่ขาย ได้แก่ บิมน้ำมัน มองเห็นถึงประสิทธิภาพในการควบคุมมากกว่าการควบคุมในเรื่องเวลาการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะคิดว่าช่วงเวลาที่ควบคุม คือ ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 – 14.00 น. และ 17.00 – 24.00 น. เวลาที่ห้ามขายนั้น ก็เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนทำงานและไม่สามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อยู่แล้ว

“แต่ว่าในการที่จะจำกัดพื้นที่ขายอะ จะมีผลมากกว่า เช่น ในบิมน้ำมันอย่างนี้อะครับที่ไม่ให้ขาย แอลกอฮอล์ เพราะว่าก็ มันก็อาจจะเซฟสำหรับคนที่เป็นผู้ขับขี่รถยนต์ยานพาหนะไม่ให้เกิดการดื่ม แอลกอฮอล์ แต่ว่าการจำกัดเวลา ตัวเองว่ามันไม่มีผลเท่าไรหรอกครับ เพราะว่า อย่างคือช่วงเวลาที่ เขาจำกัดนะ ส่วนใหญ่คนก็ไม่ค่อยดื่มอยู่แล้ว มันเป็นช่วงกลางวัน อย่างนี้อะครับ ซึ่งมันเป็นช่วงที่ คนทำงาน คนเพิ่งตื่นมา อย่างนี้อะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า นโยบายนี้ไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุม จะเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันกับที่คุณบอสได้กล่าวไว้ข้างต้นคือ ในเรื่องของการควบคุมเวลาในการขาย ซึ่งคุณกระต่ายมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับคุณบอสว่าด้วยช่วงเวลาที่ขายนั้นเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะบริโภคของประชาชนเดิมอยู่แล้วคือเวลาหลังเลิกงาน คุณกระต่ายมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอีก 2 ประเด็นคือ ควรจำกัดจำนวนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซื้อ และเข้มงวดกับอายุของผู้ที่มาซื้อ น่าจะเป็นการควบคุมที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า

“อิม อันนี้มันเป็นข้อแรก (การกำหนดเวลาขาย) ที่ตายคิดว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลยจริง ๆ สำหรับที่ จะห้าม มันไม่ได้มี มันไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับคนที่ดื่ม แล้วก็ช่วงเวลาที่ขาย ก็ช่วงเวลาที่ เหมาะกับการซื้ออยู่แล้ว แต่ไม่ได้จำกัดปริมาณนะอาจารย์ ซื้อเท่าไรก็ได้ แต่ซื้อ 11 ถึง 14 กับ 17 เป็นต้นไป ซื้อเท่าไรก็ได้ ส่วนเรื่องอายุ อันนี้ดีค่ะ อย่างน้อยก็สกรีนได้ชั้นหนึ่งว่าได้บรรลุนิติภาวะใน การที่จะกิน” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

ซึ่งคุณเฟื่องฟ้าเองก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันกับคุณกระต่าย ในเรื่องการเข้มงวดเรื่องอายุของผู้ที่จะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

“คิดว่า การควบคุมการขาย อย่างไม่ขายให้เด็กที่อายุไม่ถึง 20 ปีแบบนี้ ถ้าเป็นร้านสะดวกซื้อต่างๆ พอควบคุมได้ ถ้าเป็นร้านที่อยู่ข้างนอกจริง ๆ ร้านที่ไม่ได้มีบริษัทเข้ามาควบคุมอาจจะยาก แบบร้านโชว์ห่วย ถ้าเจ้าของร้านไม่ได้มีจิตสำนึกพอ เขาก็จะมีขายให้ คิดว่านะคะ” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีผู้ที่มีความคิดเห็นกับนโยบายดังกล่าวจำนวนน้อยกว่านโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งการควบคุมเครื่องดื่มในสถานที่ตามที่กำหนดนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมที่จะควบคุมแล้ว จึงทำให้ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ เพิ่มเติม เช่น คุณหนูม ที่กล่าวว่า สถานที่ที่กำหนดว่าเป็นเขตควบคุมการบริโภคมีความเหมาะสมและสมเหตุสมผลอยู่แล้ว เช่นเดียวกับคุณสกายที่มีความคิดเห็นว่าการควบคุมเครื่องดื่มในสถานที่ต่าง ๆ เป็นสถานที่ที่ควรควบคุม และปัญหาของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้อยู่ที่การควบคุมสถานที่ที่ดื่ม แต่อยู่ที่การควบคุมการขายมากกว่า

“อย่างอื่นมันก็ถูกก็ควร อย่างพวกสถานพยาบาล สถานศึกษา แล้วก็ เออ วัตถุประสงค์มันก็ไม่ควร บางทีมันก็ไม่เหมาะสมมันก็เป็นเรื่องที่แบบเป็นนโยบายแบบนี้ครั้ง แล้วก็ว่าโอเคที่กฎหมายหมายเขา กำหนดไว้แบบนี้ นะครับ เพราะว่ามันก็มีสถานที่อื่นที่จะไปหาซื้อมาดื่ม แล้วก็กินได้ตามสถานที่อื่น เยอะแยะ คุณหนูม อายุ 38 ปี/รับราชการ

“ใช่ ภายคิดว่า ปัญหาหลัก ๆ น่าจะอยู่ที่การควบคุมการขาย ปัญหาหลักเลยนะ การควบคุมการดื่มนะ มันก็ตรงไปตรงมาอยู่แล้ว เราจะไปดื่มในสถานที่ที่เขาห้ามดื่มทำไม” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

นอกจากความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายในการควบคุมสถานที่ที่ดื่มแล้ว คุณบิวยังได้แชร์ประสบการณ์ที่ตนเองถูกผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมตัวไปสถานนี้ตำรวจในเรื่องการละเมิดพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในประเด็นนี้ด้วย ซึ่งคุณบิวเองได้เล่าเหตุการณ์เพิ่มเติมให้ฟังว่า ตนเองไม่ทราบว่าเป็นสถานที่ควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแม้ว่าจะมีการติดประกาศเตือนว่า “ห้ามดื่ม” แต่ป้ายประกาศนั้นก็ไม่ใช่ชัดเจนและไม่เป็นที่สังเกตของคนทั่วไป ทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่าสามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณนั้นได้

“อีกอันนี่มีประสบการณ์ เรื่องจำกัดพื้นที่ดื่ม เคยโดนจับในสวนสาธารณะ เพราะดื่มเหล้าในพื้นที่สาธารณะ ตรงใต้สะพานพระราม 8 มันจะมีสวนสาธารณะอยู่ แล้วตรงพื้นที่ที่มันขายของจะมีพื้นที่ที่

ยื่นออกมาริมแม่น้ำอะ ไม่รู้ว่าตรงนั้นเป็นพื้นที่สาธารณะ เพราะว่าตรงนั้นมันมีกินหมูกระทะ มีขายของกิน เราก็เลยซื้อเบียร์ คนก็จะนิยมซื้อเบียร์ไปกินใต้สะพานพระราม 8 ซื่อจากเซเว่นไปกิน แต่ที่นี้ตำรวจมา มาตรวจปกติ ก็เลยโดนตำรวจจับขึ้นรถไปว่าแบบดื่ม ขึ้นรถตำรวจจ้า นั่งหลังกระบะไปเลย ประมาณ 10 กว่าคน ก็ไม่รู้ว่าพื้นที่สาธารณะห้าม แล้วที่นี้ก็เลยปรากฏว่า เอ้ย กินตรงนี้ได้หรือ ก็เห็นคนอื่นกิน เขาก็บอกว่าตรงนี้มันคือพื้นที่สาธารณะ ห้ามกิน แล้วเขาก็ให้เดินไปดูประกาศ เสาอะไรไม่รู้อะ ตั้งประกาศว่าที่สาธารณะห้ามดื่มแอลกอฮอล์” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

การควบคุมโฆษณา กลุ่มตัวอย่างรับรู้เรื่องการควบคุมโฆษณาไปในทิศทางเดียวกัน คือ รับรู้ว่ามีนโยบายนี้เกิดขึ้นในสังคม โดยกลุ่มตัวอย่างบางคนรับรู้ว่ามีนโยบายนี้ตั้งแต่สื่อโซเชียลยังไม่ได้เป็นที่นิยม กล่าวคือ รับรู้ว่ามีนโยบายนี้ตั้งแต่ห้ามไม่ให้โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ตั้งแต่เวลา 5.00 – 22.00 น.

“ควบคุมพวกการโฆษณาอะไรอย่างนี้ครับ เราก็จะ ก็ให้เห็นตั้งแต่เด็กแล้วในเรื่องของโฆษณา ก็ให้เห็นตั้งแต่เด็กแล้วครับว่าจากเดิมที่เราเคยเห็นเขาโฆษณาปกติ ก็จะเป็นกลายเป็นตอนนั้นรู้สึกว่าจะเป็นหลังสี่ทุ่มก็ให้โฆษณาได้ อะไรอย่างนี้ครับ” คุณตัน อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

อย่างไรก็ตาม นโยบายเรื่องการควบคุมโฆษณานี้ รับรู้เป็นที่แพร่หลายเมื่อมีเหตุการณ์ที่ดารานักแสดง influencer หรือ net idol ถูกดำเนินคดีเรื่องละเมิด พ.ร.บ. การควบคุมโฆษณา และเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจอย่างมาก ซึ่งทำให้ประชาชนทั่วไป รวมไปถึงกลุ่มตัวอย่างรับรู้เกี่ยวกับนโยบายดังกล่าวอย่างกว้างขวาง

“(การควบคุมการโฆษณา) ก็คือที่รู้ก็ไม่ได้รู้เพราะว่ากฎหมายออก แต่รู้ว่ากรมควบคุมโรคอะเรียกคนมีชื่อเสียงเข้าไป ตอนนั้นมันเป็นข่าวดังอยู่ คนแบบ ดาราตบเท้าเข้ากระทรวงสาธารณสุขอยู่ช่วงหนึ่ง อย่างนี้อะ วันนี้ใครมา ๆ อย่างนี้อะ อันนี้ก็เลยรู้ แต่ไม่รู้ข้อความว่าจริง ๆ มันดีไฟในนั้นว่าอะไรนะอะ” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

ภายหลังจากที่มีนโยบายการควบคุมการโฆษณา กลุ่มตัวอย่างหลายคนมีความคิดเห็นว่า แม้ว่าจะมีการควบคุมโฆษณาก็จริง และมีตัวอย่างของการดำเนินคดีทางกฎหมายกับผู้ละเมิดนั้น แต่กลุ่มตัวอย่างเองก็เห็นพัฒนาการของการสร้างเนื้อหาโฆษณาที่หลีกเลี่ยงภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่มีเนื้อหาที่สื่อถึงบรรยากาศการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แทน รวมไปถึงโซเชียลของเครื่องดื่มในโฆษณานั้น เพื่อให้สื่อถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมไปถึงเป็นโฆษณาแบรนด์ของตนเองไปด้วย ดังที่คุณภาคินได้กล่าวไว้ในส่วนหนึ่งของการสัมภาษณ์

“ก็เห็นอยู่นะ เพราะว่าก็เห็นอยู่ว่าโฆษณามัน เหมือนเห็นในรูปแบบของโฆษณาว่ามันคุมได้ดี เขาห้ามเห็นขวด ห้ามเห็นแก้ว ห้ามยกดื่ม ไซ้หม้ออะ ก็เลยจะเห็นโฆษณาช่วงนี้หลาย ๆ อันแรก ที่แบบว่า

เป็นรูปแบบของเหล่าเปียร์ คีนวันศุกร์ วันฉลอง อะไรอย่างนี้ แล้วก็บรรยายภาพของการฉลองแล้วก็
แค่จัดบรรยากาศให้เป็นสีของแบรนด์อะ ซึ่งสีเขียว ๆ ออกสีเขียว ๆ เพื่อที่จะรียาคัดคนถึงแบรนด์เขา
แต่ว่าห้ามยกแก้วดื่ม ห้ามยกขวด ห้ามยกอะไรขึ้นมาใช้ใหม่ คือช่วงก่อนหน้านั้น ช่วงที่อินสตาแกรม
หรืออะไรอย่างนี้” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นในที่นี้มีนโยบายเรื่องการควบคุมโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แตกออกเป็น 2
ความคิดเห็นคือ *ความคิดเห็นกลุ่มแรก* เห็นด้วยว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ควรมี ซึ่งเป็นผลดีต่อการรับรู้ของ
เยาวชน ตามที่คุณหนุ่มได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การเสพสื่อโฆษณาที่ไม่มีการควบคุมสามารถเป็นการเพิ่มแรงจูงใจ
ให้กับเยาวชนที่มีโอกาสเข้าถึงความรู้ทั้งเรื่องโทษและเรื่องอื่น ๆ ได้ยากกว่า ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับคุณ
เฟื่องฟ้า ที่คิดว่าถึงแม้ว่าจะเป็นสิทธิที่คนสามารถเข้าถึง หรือบริโภคแอลกอฮอล์ได้ ก็ “เด็ก” หรือเยาวชนเองก็ต้อง
ได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ในการบริโภคด้วยเช่นกัน

“เรื่องโฆษณานี้ก็เห็นด้วยอยู่นะ มันอาจจะเป็นการปลุกฝังให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ถ้าเราโฆษณาออก
สื่อมากเกินไป เรื่องของการดื่ม อะไรแบบนี้ มันก็จะเป็นการปลุกฝัง และก็เพิ่มแรงจูงใจให้กับเด็กรุ่นใหม่
ใหม่ที่บางทีก็อาจจะยังไม่รู้ถึงโทษ หรืออะไรของมันเท่าที่ควรนะครับ ก็เลยคิดว่า ไม่จำเป็นต้อง
โฆษณา เพราะว่าคนมันจะกินยังไม้มันก็กิน” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

“คือเมื่อก่อนก็ไม่เข้าใจนะ แต่พอโตขึ้นก็เข้ามาขึ้นแหละ เออ แบบสื่อพวกนี้มันมีความสำคัญ
สำหรับเด็กมันก็เข้าถึงได้ ถึงแม้เราจะห้ามในสื่อทางทีวีอะ แต่ในเฟสบุ๊ค ในขณะที่ทุกคนมีเฟสบุ๊ค อิน
สตาแกรม ทุกอย่างพวกนี้มันก็ห้ามยากอะ” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

สำหรับคุณสาว และคุณเอเดนที่ทำงานในสายงานเกี่ยวกับการตลาดเองก็มีความคิดเห็นไปในทิศทาง
เดียวกับคุณหนุ่มและคุณเฟื่องฟ้า ที่คิดเห็นว่าจุดประสงค์ของการทำโฆษณาต่าง ๆ คือ ทำให้เกิดการตัดสินใจใน
การบริโภคจากสรรพคุณต่าง ๆ ที่เจ้าของแบรนด์ต้องการนำเสนอ ซึ่งองค์ประกอบในการตัดสินใจของเยาวชน
อาจจะมีไม่มากพอ ทั้งเรื่ององค์ความรู้และประสบการณ์ การโฆษณาโดยอิสระอาจจะทำให้เยาวชนเข้าถึงและ
บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เร็วและง่ายขึ้น

“หนูว่าดีนะ ที่บอกว่าไม่ให้โฆษณา ไม่ให้โชว์สรรพคุณ ไม่ให้อะไรแบบนี้ อันนี้โอเคนะ อย่างน้อยมัน
ไม่เป็นการแบบผ่าน influencer ได้ ไม่ได้ผ่านโฆษณาได้ ไม่ได้ผ่านตัวดาราดู มันก็ทำให้เด็ก ๆ หรือ
คนที่เสพสื่อในวัยที่เขายังแบบตัดสินใจเองไม่ได้อะคะ มันก็เห็นได้น้อยลง” คุณสาว อายุ 34 ปี/
พนักงานบริษัทเอกชน

“เห็นด้วยไหม เห็นด้วย ตามปกติแล้วอะไรที่โฆษณาเยอะ ๆ ทำการตลาดเยอะ ๆ marketing เยอะ
ๆ มันจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ การตัดสินใจขาย การใด ๆ ของลูกค้าอยู่แล้ว ขนาดโฆษณาสีโอบีที่ไม่
มีเปียร์ อย่างน้อยมันก็ remind ลูกค้าแล้วว่า สีโอบี ลูกค้านึกถึงอะไร คือไม่ได้มีรูปสีโอบี ไม่ได้มีลูกค้า

ที่มานั่งกินกัน อย่างน้อยมันก็ remind แล้วว่า ลีโอคือเบียร์ โดยปริยายอย่างนี้ ยิ่งถ้ามันมีเยอะขึ้น เข้าถึงง่ายขึ้น แบรินด์ต่าง ๆ ที่เข้าไปอยู่ในความคิดของลูกค้า มันก็มีส่วนทำให้การซื้อการขายมันก็เพิ่มขึ้นอีก ถ้ามันโฆษณาได้ มันก็แบบ มันไม่ใช่แค่โฆษณาแบบแค้ยี่ห้อเบียร์หรือชื่อเบียร์อะไรแบบนี้ การตลาด โปรโมชันใด ๆ มันก็จะตามมา” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ภาพที่ 2 ตัวอย่างโฆษณาผลิตภัณฑ์ในแบรนด์เดียวกันกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่คุณเอเดนกล่าวถึง

อ้างอิงจาก: <https://www.youtube.com/watch?v=qHfl-xT-WQs>

ในขณะที่เดียวกันที่คุณเอเดนเห็นด้วยกับการมีนโยบายเพื่อควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คุณเอเดนเองก็มีความคิดเห็นว่า ถึงอย่างไรก็ตาม บริษัทที่ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองก็มีความพยายามที่จะโฆษณาในรูปแบบอื่น เพื่อหลีกเลี่ยงการนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยตรง และไม่ได้วาดอ้างสรรพคุณอย่างโจ่งแจ้ง ดังแสดงในภาพที่ 2

“บริษัทที่ขายก็หลีกเลี่ยงไปโฆษณาแบบแฝง ๆ เอา แบบขายโซดาลิงท์ หรือโซดาลีโออะไรเงี้ย ก็ไปโฆษณาในรูปแบบอื่น โดยชื่อแบรนด์ โดยไม่ได้มีว่าขายแอลกอฮอล์ เหล้าอะไรไร มันก็ฉลาดจะทำ หาจะทำ ลีโอที่ไม่มีเบียร์ลีโอ” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ซึ่งด้วยการโฆษณาที่หลีกเลี่ยงการวาดอ้างสรรพคุณหรือนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยตรง ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแตกออกมาเป็น *ความคิดเห็นกลุ่มที่สอง* คือ คิดว่านโยบายดังกล่าวมีความเป็นไปได้น้อยที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของพระราชบัญญัติฯ เอง คือ “ลดปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรโดยรวม และป้องกันการเพิ่มขึ้นของผู้ดื่มแอลกอฮอล์” ดังเช่นที่คุณเลิฟได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การโฆษณาสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ก็สามารถทำให้เกิดการบริโภคได้เช่นกัน

“เรื่องโฆษณานี้ก็ตลกดีคะ ห้ามโฆษณาใหม่หะ แต่ว่ามันก็ไม่ต้องโฆษณาโดยตรงก็ได้ไง มันมีหลายวิธีมาก คนที่กินเหล้า กินเบียร์นะ บางทีพอเห็นอะไรที่เชื่อมโยงกับเหล้า เบียร์ แค่นั้นน้ำลายก็ไหล

แล้วค่ะ เปรี้ยวปากขึ้นมาทันทีเลย ดังนั้น ไม่ต้องเลยค่ะ ไม่ต้องมาโฆษณาตรงๆเรื่องการขายเลยคะ เอาสิ่งที่เชื่อมโยงกับเหล่า เบียร์ มาทำโฆษณา ก็เป็นการขายที่แนบเนียนมากแล้วค่ะ” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

คุณบิว ที่เป็นนักดื่มเองก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันกับคุณเลิฟ และคิดว่านโยบายดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้น้อย เพราะว่าผู้บริโภคเองก็มีประสบการณ์ในเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่แล้ว และเป็นภาพจำอยู่แล้ว และการห้ามไม่ให้โฆษณาสรรพคุณหรือผลิตภัณฑ์ก็ไม่ได้ทำให้คุณบิว ซึ่งเป็นผู้บริโภคขาประจำลดจำนวนการดื่มลง

“มันไม่ได้ช่วย ช่าย คือเราคิดว่ามันมีคนส่วนหนึ่งที่เขาก็กินดื่มอยู่ ต่อให้เขาเห็นภาพหรือไม่เห็นภาพ เขาก็กินดื่มอยู่ อันนี้ฟิลเหมือนบุหรีอะ ก็มีคนที่ดูบุหรีอยู่ ต่อให้เรามีภาพโฆษณาที่บอกว่าไม่ดีต่อสุขภาพ อันนี้ในฐานะนักดื่มอะ ไม่ได้เป็นผล แล้วก็สิ่งที่เขา อย่างเช่นถ้าบุหรี มันน่ากลัว เพราะภาพของบุหรีมันจะรู้สึกกว่าแอลกอฮอล์ ไม่น่าใจว่าบุหรีจะส่งผลร้ายแรงกว่าหรือเปล่า แต่ว่าตัวแอลกอฮอล์เนี่ยคือทำให้สมรรถภาพในการขับขี่ยานพาหนะลดลง เรา รู้สึกว่ามันไม่ได้รุนแรง และภาพมันไม่ได้น่ากลัวขนาดนั้น ก็เลยทำให้เราไม่ได้ลดปริมาณในการดื่มลง ก่อนหน้านี้ มันไม่ได้มีข้อบังคับขนาดนี้ เราก็กินดื่มอะไรแบบนี้ แล้วเราก็กิน พอมันยังมีภาพปิด เบลอ เรากลับรู้สึก ว่าเราอยากค้นหามากขึ้นอะ เราไม่แน่ใจนะว่าคนอื่นเป็นหรือเปล่า เทีย อยากู้อะ ว่าแบบดื่มอะไร อะไรแบบนี้ อันนี้คือที่รู้สึก” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

สำหรับประเด็นเรื่องการเบลอภาพประกอบภาพยนตร์หรือละครตามสื่อที่คุณบิวพยายามนำเสนอความคิดเห็นนั้น คุณบอสเองก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน โดยคุณบอสคิดว่า หากยังเบลอหรือพยายามปกปิดจะยิ่งเพิ่มความอยากู้อากเห็นให้กับผู้บริโภค

“คืออันนี้ส่วนตัวคิดว่ามันไม่มีผลต่อการดื่มหรือไม่ดื่ม ถ้าอย่างนั้นจริงๆ อะ ก็บังคับด้วยว่าไม่ต้องเซ็นเซอร์ เพราะเซ็นเซอร์ทำให้คนคิดมากไป บังคับเลยว่าจะครอะให้ดื่มเป็นน้ำเปล่าไปเลย จะได้ไม่ต้องมีเซ็นเซอร์ พอเซ็นเซอร์ปุ๊บนะ คนน่าจะคิด อ้อ มันต้องเป็นเหล้า มันต้องเป็นอะไรที่มันไม่ติแน่ๆเลย ถ้าจะขนาดนั้นก็ บังคับเลยทำให้ใส่น้ำแข็งกับน้ำเปล่า เทให้เขารู้แล้วกินเลย อย่าให้เขา อย่าไม่ต้องเซ็นเซอร์ให้เขาคิดไปเองอะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

นอกจากความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายจะแตกออกเป็น 2 ฝ่าย ที่เห็นด้วยว่าการมีนโยบายนี้ทำให้เกิดข้อดีต่อการบริโภคสื่อของเยาวชน และคิดว่าไม่มีความผลต่อการดื่มของกลุ่มนักดื่ม คุณสกายยังเพิ่มเติมประสบการณ์จากการดูการแข่งขันอีสปอร์ตว่า แม้ว่าจะไม่มีการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสื่อหลักหรือในสื่อโซเชียลถึงสรรพคุณหรือผลิตภัณฑ์ แต่ตนเองเคยเห็นการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรายการแข่งขันอีสปอร์ต ซึ่งการ

โฆษณาเป็นการโหวโวลไก้แบรนด์ และคำจัดความ (ประเภทสโลแกน) ของแบรนด์ตนเองเท่านั้นมิได้อวดอ้างสรรพคุณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“หมอกเห็นว่า พวกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นะ เริ่มลงมาโฆษณาในช่องทางอีสปอร์ตเยอะขึ้น พวกเกมอะ มาแบบลิโออย่างนี้ ในรายการแข่ง เป็นผู้สนับสนุนในรายการแข่ง คือหมอกนะ เกตว่า อีสปอร์ตไทยนะ มันยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง ยังไม่มีคนที่มาประกอง คนที่มาประกองได้คือคนที่มีเงินและเขาไม่สามารถไปลงที่อื่นได้ ก็เลยเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลังจากนั้นเริ่มเห็นละว่าเห็นแบบจริงจังเลยว่าเป็นผู้สนับสนุนอย่างเป็นทางการของการแข่งนี้ ... เขาโหวโวลไก้ แต่ว่าไม่ได้โหวขวดเปียร์อะไรแบบนี้ เขาโหวโวลไก้ว่าเป็น ลิโอเป็นผู้สนับสนุนใหญ่ มีติดตู้เย็นไว้ลิ อะไรแบบนี้ ระหว่างการแข่งขัน คนภาคก็แบบ อ่า มีลิโอติดตู้เย็นไว้ยัง เวลาดูจะได้ก็มึนๆสุมๆ อะไรแบบนี้ มันก็จะมีเป็นระยะๆ คือเราจะรู้อยู่แล้วว่าลิโอคืออะไร มันไม่ต้องออกมาเป็นกระป๋องหรือเป็นขวดเรากี่รู้ว่าคืออะไร” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

การบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนโยบายนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ เห็นด้วยที่ควรที่จะมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับฟื้นฟูฯ, นอกจากฝ่ายสาธารณสุขที่รับผิดชอบแล้ว ควรมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่รับผิดชอบเรื่องการฟื้นฟูด้วย, และส่วนสุดท้ายคือ การลดการตีตราผู้ป่วยผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละความคิดเห็นดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าควรมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมมองว่าผู้ที่ติด ๆ นั้นเป็นผู้ป่วยและควรเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา มิใช่เป็นผู้กระทำผิดและและเข้าสู่กระบวนการลงโทษ ซึ่งคุณภาคินที่ทำงานเป็นแพทย์ก็มีความคิดเห็นว่าการเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่สามารถลดจำนวนผู้ที่เสพหรือผู้ที่บริโภคได้ แต่ก็ยังตั้งคำถามว่า หากเราไม่เลิกขายแล้ว จะสามารถผู้บริโภคหรือผู้เสพลงได้จริงหรือไม่

“ถูก ถูกเลยอะ คือผมมองว่า มุมมองว่าผู้เสพติดทุกคนคือผู้ป่วยนี่ อันนี้ผมเห็นด้วยนะ คือเป็นมุมมองที่ต่างประเทศเขาใช้กันมาเยอะขึ้นว่าผู้เสพติดทุกคนคือผู้ป่วย ต้องเข้าสู่กระบวนการในการบำบัดมากกว่าเข้าสู่กระบวนการลงโทษอะ เพราะว่าลงโทษไป สุดท้ายพอออกมาแกก็เสพอีก แต่ถ้าเข้าสู่กระบวนการการบำบัดนี้เราจะลดผู้เสพได้ แต่คำถามก็คือ เราทำไมยังขายเหล้าอยู่ไง นำส่ง ที่นี้เนี่ยทางการแพทย์นี่คนที่ติดสารเสพติดนี้ ทุกสารทุกชนิดเลยอะ มันเลิกยากมากเลยอะ คือมัน สมองพอมันติดยาสูบ มันจะไม่กลับมาเป็นปกติ แต่ว่าเราแค่ทำให้เขาเว้นช่วง ให้ช่วงที่เขาตีท็อกซิเคชั่นนานกว่าช่วงอินท็อกซิเคชั่น นั่นคือเป้าหมายในการรักษาที่เจอ” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

ส่วนคุณเองเองก็เห็นด้วยกับการเข้าสู่กระบวนการรักษาบำบัด หากแต่ต้องประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่แพร่หลายด้วยว่ามีนโยบายดังกล่าวในกลุ่มการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยด้วย

“ไอ้ที่ควรโฆษณาว่ามีบำบัดเหล่าได้ อันนี้ไม่รู้ ก็ควรโฆษณา ควรที่จะนำเสนอไปเลย เพราะว่าคนที่ติดเหล้าแล้วเขายังไม่รู้ว่าจะต้องทำยังไง อะไรแบบนี้” คุณองพอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

อีกส่วนหนึ่งที่เห็นด้วยกับการมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาฟื้นฟู กลุ่มตัวอย่างนี้มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับกลุ่มแรก ว่าด้วยนโยบายมีความเหมาะสมที่จะดำเนินการก็จริง แต่ผู้รับผิดชอบควรจะมีขอบข่ายมากกว่าแค่ภาคส่วนที่ดูแลเรื่องสาธารณสุข เช่น ภาคเอกชน หรือภาคส่วนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากเงินภาษีที่เก็บจากกิจการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด

“ในมุมมองของต้นที่ทำงานอันนี้ คือแน่นอนว่าเขาก็ต้องบำบัด เพราะว่ามันมีในเรื่องของจิตใจ พฤติกรรม อะไรอย่างนี้ ที่เราจะต้องไปส่งเสริมเขา ไปเสริมพลังเขาให้เขาได้เลิกได้ ลดได้ ละได้ อะไรอย่างนี้ละ สำคัญที่สุดคือเราต้องใช้เฮ็ดดูแลเขา ครับ ตรงนี้ละครับ คือจริง ๆ แล้ว มอง จริง ๆ ก็มองว่ามัน มันไม่ใช่หน้าที่ของโรงพยาบาลอย่างเดียว มันต้องเป็นหน้าที่ของภาคอื่น ๆ อย่างภาคเอกชนด้วยที่เข้ามาร่วมในเรื่องของให้เฮ็ดดูแลเขา ไม่ใช่แค่เฮ็ดดูแลตอนที่ บ้ายโฆษณาเล็ก ๆ ตรงที่แบรนด์ อะไรอย่างนี้ มัน มันไม่ทันแล้วละ เขาซื้อไปแล้ว อะไรอย่างนี้ครับ” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

“คือถ้ามีการบำบัดนี้ เขาอาจจะเอาไปเป็นติ่งหนึ่งของ พรบ. นี้ เพียงแต่ว่าการบำบัดนี้มันจะอยู่ในภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุข ในส่วนของภาคบริการมากกว่า ซึ่งก็ต้องถามว่า เช่น เขาอาจจะต้องเอา พี่ๆ พวกนี้เขาอาจจะได้เอาภาษีจากแอลกอฮอล์หรือเปล่า เพื่อที่จะเอามาช่วยในมาตรานี้ละครับ อาจจะเป็นไปได้” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

นอกจากนี้ การดูแลบำบัดหรือฟื้นฟูสภาพของผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือผู้เสพติดนั้น คุณเลิฟเองก็มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า แม้ว่าจะมีการบำบัดรักษาและตัวคุณเลิฟเองก็มีประสบการณ์ตอนเป็นพยาบาลที่ได้เจอกับผู้ป่วยที่ติดแอลกอฮอล์ ข้อสังเกตที่คุณเลิฟพบคือ นอกจากการประชาสัมพันธ์นโยบายที่น้อยแล้ว การตีตราและการเลือกปฏิบัติกับผู้ป่วยที่มาด้วยสาเหตุดังกล่าว ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งของการเข้าถึงการบำบัดของผู้ที่มีภาวะดังกล่าวด้วย

“ส่วนเรื่องรักษาบำบัดฟื้นฟูเนี่ย เอาจริงๆ ตอนเป็นพยาบาลคือเราเจอคนไข้ที่เป็น alcoholic มาหลายคนนะคะ เรื่องการรักษาเราว่าเรามีองค์ความรู้เรื่องการแพทย์ที่ดีมากๆอยู่แล้ว แต่เรื่องที่น่าเป็นห่วงก็คือ การตีตราคนไข้ที่มีปัญหาการติดสุราเรื่อรัง หรือแม้แต่คนที่เป็นโรคไม่ติดต่อ พวกมะเร็งต่างๆ ที่บอกว่ามันมีสาเหตุหนึ่งมาจากการกินเหล้าอะคะ ไม่ต้องพูดถึงกลุ่มที่ไปบำบัดด้วยการติดเหล้าอะคะ กลุ่มนั้นยังโดนตีตราเข้าไปใหญ่เลย” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ส่วนของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 นั้น มีกลุ่มตัวอย่างที่นึกถึงนโยบายนี้ในขั้นต้นของการสัมภาษณ์เพียงแค่ 2 คนเท่านั้น ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ คุณบอสซึ่งถือว่าตนเองเป็นนักดื่มคนหนึ่ง คุณบอสได้เล่าให้ฟังว่า ตนเองนั้นรู้จักพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวตั้งแต่ตอนที่ตนเองเป็นเด็ก และอาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยา จากการเข้าจับกุมกลุ่มชาวบ้านที่ผลิตเหล้าเถื่อนในพื้นที่ ทำให้ตนเองรู้ว่าสรรพสามิตมีหน้าที่ทำอะไร และกฎหมายดังกล่าวคืออะไร และทำให้เป็นพื้นฐานสำหรับการทำความเข้าใจหน้าที่ของสรรพสามิตเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

“อันนี้ผม เรื่องภาษีเนาะ คือตอนเป็นเด็กนะ ตัวเองเป็นเด็กพะเยา ถูกไหม ก็คือจะ ที่หมู่บ้านมันจะมีกลุ่มการต้มเหล้าเถื่อน ตัวเองจะเห็นว่าตอนเป็นเด็กประมาณ 5-6 ขวบ จะเห็นว่าก่อนที่จะมีเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์อะ จะมีสรรพสามิตอะบุกเข้าจับชาวบ้าน แล้วเขาก็ต้องเอาพวกไหเหล้าเถื่อนอะไรพวกนี้อะ ไปซ่อน ๆ ๆ ไว้ แต่ถามว่าพอไปจับ พอเขาออกไปแล้วก็ เขาก็กลับมากินเหล้าอยู่ดี ซึ่งก็ได้อรรถสรรพสามิตจากตรงนั้น ก็จะทำให้เห็นว่า เออ สรรพสามิตมีหน้าที่ไป เมื่อก่อนนะ ไปเก็บภาษีกับไปจับเหล้าเถื่อน ถ้าพูดแบบบ้าน ๆ ไปจับเหล้าเถื่อน แต่ว่าพอโตขึ้นมาปุ๊บ เออ สรรพสามิตนะ เขาต้องการที่จะควบคุมหรือว่าต้องการเก็บรายได้จากการดื่มแอลกอฮอล์” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

สำหรับความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีต่อนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น สามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับการมี พระราชบัญญัติ ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 2) กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวแต่ไม่มีผลกระทบมากกับผู้บริโภค 3) กลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าไม่เห็นด้วยเลยกับแนวทางการเก็บภาษีตามนโยบายดังกล่าว และสุดท้ายกลุ่มที่ 4) ผู้ที่เสนอแนวทางการเก็บภาษีในรูปแบบอื่น ๆ ดังแสดงดังภาพที่ 3 และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ภาพแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับการมีพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 สำหรับผู้ที่เห็นด้วยกับการมีพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ได้แก่ คุณสาวโดยคุณสาวมีความคิดเห็นว่า เพราะว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการบริโภคความเสี่ยง ทั้งความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับสุขภาพและความปลอดภัยของตนเอง และเสี่ยงต่อความปลอดภัยของผู้อื่น ดังนั้น การเก็บภาษีสินค้าที่ทำให้เกิดความเสี่ยงดังกล่าวมีความเหมาะสม และสามารถนำเงินรายได้จากการเก็บภาษีเหล่านั้นมาบำรุงรัฐ และใช้จ่ายสำหรับการจัดการความเสี่ยงดังกล่าวได้ด้วย

“สาวว่ามันก็ดีเนอะ เพราะว่าถ้าปริมาณแอลกอฮอล์เยอะ มันก็เก็บแพง อันนี้มันก็เป็นเรื่องที่ดี มันก็เหมือนซื้อความเสี่ยง ซื้อคนที่เขาแบบ แต่ราคามันก็ไม่ต่างกันมากแหละ แต่ก็เข้าใจว่าเอามาบำรุงรัฐแหละ ว่ารัฐบาลก็จะได้มีเงินเพิ่ม อย่างนี้ละ เรื่องภาษีสาวว่ามันโอเคนะ ดียูแล้ว” คุณสาว อายุ 34 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ในส่วนของคุณบิว กลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำนั้นนั้น เห็นด้วยกับการมีนโยบายเรื่องการเก็บภาษีสรรพสามิต แต่มุมมองของคุณบิวเป็นการเก็บภาษีกับผู้ประกอบการรายย่อย เช่น ร้านอาหารรายย่อย ที่หากมีการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านประเภทดังกล่าวแล้วอาจจะมีส่วนทำให้สามารถลดการขายหรือลดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

“อันนี้คิดว่า อย่างร้านขายของอะ อันนี้อาจจะลดปริมาณผู้ผลิตหรือจัดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ได้นะ อย่างเช่น ร้านค้าอย่างนี้ ร้านส้มตำหรือว่าร้านค้าทั่วไปที่ไม่ได้ คือเวลาที่ตั้งร้านอาหารจะต้องบอกว่าเราขายแอลกอฮอล์ด้วยหรือเปล่า ถ้าขายด้วยมันก็จะมีภาษีแอลกอฮอล์ที่เราต้องจ่าย ซึ่งร้านค้าทั่วไปก็จะไม่ค่อยเสียภาษีให้ถูก เพราะว่าเขาก็จะตั้งร้านที่จะขายอาหารอย่างเดียว ไม่ได้มีจัดจำหน่ายแอลกอฮอล์ เพราะว่าจัดจำหน่ายแอลกอฮอล์ เพราะฉะนั้นก็จะทำให้ร้านค้าไม่ขาย เราก็ว่ามันทำให้มันซื้อมากขึ้น ร้านค้าขายทั่วไปก็ขาย ไม่ได้เข้าถึงง่ายขนาดนั้น ก็ทำให้มันซื้อมาก หาซื้อมาก ก็อาจจะทำให้ลดก็ได้” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับนโยบายการเก็บภาษี แต่คิดว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นในกลุ่มนี้ มีมุมมองเรื่องภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า ตนเองรับรู้ถึงการเพิ่มขึ้นของราคาจากการเพิ่มขึ้นของภาษี เนื่องจากทั้งคุณหนุ่ม ซึ่งเป็นนักดื่ม และคุณตันที่ครอบครัวเปิดร้านขายของชำ ต่างก็มีประสบการณ์เรื่องการปรับราคาโดยตรงจากนโยบายนี้ แต่ทั้งสองคนต่างก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าแม้ว่าจะเพิ่มราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ผู้บริโภคก็ยังพยายามที่จะเข้าถึงผลิตภัณฑ์อยู่ดี

ดังเช่นคุณหนุ่มได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ผลกระทบจะมีในช่วงของการเพิ่มราคาในช่วงแรก เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สามารถจับต้องได้ และมีผลกระทบต่อการใช้จ่ายของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำต่างก็เคยชินกับราคาดังกล่าว และลืมนโยบายการเพิ่มภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปในที่สุด และผู้บริโภคบางกลุ่มก็ปรับตัวให้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยลง แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงไม่สามารถเลิกดื่มได้

“ถ้าในเรื่องการจัดเก็บภาษี ก็จะมีผลสืบเนื่องมาสู่สุรา แล้วก็พวกยาสูบต่างๆ แต่จริงๆแล้วมันก็ไม่ได้มีผลมาก คือ อัตราการเพิ่มขึ้นของราคามันก็ของมันอยู่แล้ว คนที่เป็นคนที่จะกินอยู่แล้วนะ เขาอาจจะมองว่าราคาไม่ได้สูงมาก หรืออาจจะมีการบ่นกันในช่วงที่ราคาขึ้นมา ช่วงแรก ๆ ก็มีการพูดถึงมีการปรับราคาขึ้นมา พอสักพักนึงทุกคนก็จะลืมนะ แล้วก็ชิน แล้วทุกคนก็จะไม่ได้มองถึงจุดใหญ่ตรงนั้น จะไปแก้ไขที่จะไปปรับราคาขึ้นสูง เพราะมันก็อยู่ในห่วงของการปรับราคาตามภาวะเศรษฐกิจด้วย ทุกอย่างปรับขึ้นไปด้วย ทุกคนก็อาจจะมอง บางกลุ่มก็อาจจะไม่ได้สนใจว่ามีการปรับราคาขึ้นไป หรือว่าถ้าเป็นคนบางกลุ่มที่อาจจะมีปัญหาเรื่องราคา ก็อาจจะปรับปริมาณการกินลงไป เพราะว่า

“ราคาสูงขึ้น อาจจะกินน้อยขวดลงอะไรอย่างนี้ กินปริมาณน้อยลง แต่จริงๆก็ไม่มีผลอะไรสักเท่าไร”
คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

สำหรับคุณต้นนั้นมีความคิดเห็นว่า ขอสนับสนุนที่ทำให้เกิดนโยบายดังกล่าวคือ การลดปริมาณการดื่มลงแน่นอนว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในระดับสูงจะมีการจัดเก็บภาษีที่แพงกว่าเครื่องดื่มที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ต่ำก็จริง แต่ถ้าหากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ที่ต่ำ แต่ดื่มจำนวนหลายขวด ก็ไม่ได้ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลดการดื่มลงตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

“ถามว่าในเรื่องของการขึ้นภาษี มันก็มีส่วนที่จะทำให้ลดครับ แต่ว่ามันไม่ได้ทั้งหมดครับ แต่ว่าในในตัวของคุณเอง ตัวของสรรพสามิตอันใหม่นี้เหมือนต้นจะเห็นว่าสนับสนุนให้ลดการดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ก็ดื่มในดีกรีที่ต่ำ ปริมาณแอลกอฮอล์ที่ต่ำ อะไรอย่างนี้ละ ลด มันจะได้ลดภาษี คืออันไหนที่ต่ำๆ อะ เวลาเรากินเยอะมันก็สูงอยู่ดี ใช่ คือ มันต้องไม่มีสิ มันต้องไม่มี ถ้ามีนโยบายนี้ออกมามันต้องไม่มีในเรื่องของการ เอ๊ย ส่งเสริมในการกินในปริมาณแอลกอฮอล์ที่ต่ำ อะไรอย่างนี้ครับ มันก็คือส่งเสริมอยู่ดี ครับ ส่วนในเรื่องของภาษีที่ขึ้น ก็คิดว่ามันมีส่วนบ้างครับ แต่ว่าคงไม่ ไม่ทั้งหมด” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเพิ่มภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยนี้มีทั้งคนที่ไม่เห็นด้วยกับการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่ม เนื่องจากถึงแม้ว่าจะเพิ่มราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามการเพิ่มขึ้นของภาษียกก็ตาม แต่ผู้บริโภคก็ยังคงเลือกที่จะดื่มแม้ว่าราคาจะเพิ่มมากขึ้นก็ตาม ดังที่คุณกระต่ายได้ให้ความคิดเห็นไว้ ซึ่งแสดงว่าการเพิ่มภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้ตอบสนองต่อจุดประสงค์การลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในกลุ่มที่สามารถเข้าถึงได้ หากเป็นไปตามความคิดเห็นของคุณกระต่าย

“ไม่เห็นด้วยนะคะ (กับเพิ่มการเก็บภาษีสรรพสามิต) เหมือนคนดื่มอะ คือมันไม่เซ็คราคานะคะ อาจารย์ว่ามันก็บาท เลือกว่าอันที่ฉันจะกิน แล้วก็จ่ายเงินเลย โดยไม่ได้สนใจเลยว่ารูตบตรไปที่บาทหรือเงินทองที่บาท ไม่ได้สนใจราคา ถ้าจะกินนะคะ” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

ส่วนคุณเอเดนนั้นมีความคิดเห็นว่า การเพิ่มภาษีตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว มีแต่จะเพิ่มภาระให้กับผู้บริโภคมากกว่า ซึ่งตามความคิดของคุณเอเดนแล้ว เป็นนโยบายที่ไม่เป็นธรรมสำหรับผู้บริโภคเชิงโครงสร้าง แต่มีส่วนที่เอื้อให้ผู้ผลิตได้ผลประโยชน์จากนโยบายดังกล่าว คือ แม้ว่าบริษัทที่ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์น้อย และส่งผลให้เสียภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย แต่เมื่อเข้าสู่ท้องตลาด

บริษัทสามารถขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้จำนวนมาก ผลประโยชน์ที่ได้ก็ตกอยู่ในมือของนายทุนที่เป็นผู้ผลิต เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายใหญ่อยู่ดี

“ถ้าพูดจริง ๆ ก็ดูไม่เห็นด้วยเท่าไร (การเก็บภาษีตามสัดส่วนของแอลกอฮอล์ในเครื่องดื่ม) เพราะว่า จะกัเปอร์เซ็นต์ก็มาเหมือนกัน สมมติถ้าแบบ ถ้าออกเบียร์ 4% มากขายได้เป็นร้อยล้านพันล้าน แต่ถูก เสียภาษีนิดเดียวอะไรแบบนี้ ควรจะไปตามแบบโครงสร้างบริษัท กำไรโน่นนี่นั่นมากกว่า ขายได้มาก น้อยเท่าไร เขาควรที่จะเสียภาษีตามสัดส่วนตามการขาย ไม่งั้นบริษัทเล็กนำเข้ามาหล้ามา แต่กลับ กลายเป็นว่าต้องเสียภาษีอะไรแบบนี้” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ในส่วนของการเสนอแนวทางการจัดภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มเติม จากความคิดเห็นดังกล่าวของคุณเอเดน ทำให้คุณเอเดนเสนอว่า หากคิดภาษีตามกำลังการผลิตที่แต่ละบริษัทผลิตออกมาสู่ท้องตลาด วิธีการนี้อาจจะสามารถแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมเชิงโครงสร้างได้มากกว่า เพราะหากคิดตามจำนวนของสินค้าที่ออกสู่ท้องตลาดแล้ว ผู้ที่ผลิตได้ในจำนวนมาก และมีผลประกอบการที่ได้จากการขายสูง ก็ต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่า ผู้ผลิตรายย่อยที่ผลิตได้จำนวนน้อยกว่า และมีผลประกอบการต่ำกว่า

“ก็คิดตามปริมาณแอลกอฮอล์คิดว่าเป็นการวัดก็โอเค ในอีกแง่หนึ่งนะ อันนี้ในความคิดเห็นเองนะ เราจะเก็บภาษีตามแบบ เจ้าเล็กเจ้าใหญ่ อะไรแบบ ถ้าคุณขายได้มาก คุณก็ควรเสียภาษีมากขึ้นอะไรแบบนี้ แล้วแบบเจ้าเล็กๆที่เพิ่งเข้ามาที่ไล่กันไป ขายน้อยเสียน้อย คุณขายมากคุณก็ต้องเสียมาก ” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ซึ่งคุณบิวเอง แม้ว่าจะเห็นด้วยกับการมีการเก็บภาษีสรรพสามิต แต่ตัวคุณบิวก็มีมุมมองในทิศทางเดียวกับคุณเอเดนเช่นกัน เรื่องเพิ่มความเป็นธรรมให้กับผู้บริโภค ซึ่งแม้ว่าผู้บริโภคเองจะต้องมีส่วนรับผิดชอบแล้ว ผู้ประกอบการควรที่จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เพื่อไม่ให้ผู้บริโภครับภาระการจ่ายภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากแต่เพียงฝ่ายเดียว

“แต่ที่นี้ไม่แน่ใจว่าต้องดูด้วยหรือเปล่าว่า พอรัฐเก็บภาษีมากขึ้น ผู้ผลิตรายใหญ่ก็เพิ่มปริมาณของราคาเพิ่มมากขึ้นหรือเปล่า แล้วก็กลายเป็นว่าภาษีตรงนั้นไม่ได้ตกไปอยู่ที่ผู้ค้า แต่ตกไปอยู่ที่ผู้บริโภคอะไรแบบนี้ ซึ่งถ้าเป็นเรา มุมมองเราเราคิดว่าน่าจะเป็นของผู้ค้า มันจะกลายเป็นว่า อ้าวผู้ค้ารายใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบ คนที่ได้รับผลกระทบเป็นประชาชนที่ต้องจ่ายเพิ่มมากขึ้น อันนี้มันก็มี เป็นการผลักภาระให้กับผู้บริโภค ด้วยการเพิ่มราคาแล้วค่าเบียร์เขาเพิ่มขึ้น ” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

นอกจากผู้ผลิตจะต้องมีส่วนรับผิดชอบหลักแล้ว ผู้ที่จำหน่ายแอลกอฮอล์รายย่อย เช่น ร้านค้า หรือร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อในส่วนของภาษีด้วยเช่นกัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมให้กับผู้บริโภคมากที่สุด ดังที่คุณสาวได้ทิ้งข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรที่จะเพิ่มการเก็บภาษีกับสถานประกอบการ ห้างร้าน หรือสถานบริการ ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย ซึ่งคุณสาวเองมีความคิดเห็นส่วนตัวว่า หากมีการเพิ่มการเก็บภาษีตามห้างร้าน สถานประกอบการต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีจำนวนลดลงได้ และการเกิดอุบัติเหตุจะลดลงตาม เพราะประชาชนจะดื่มอยู่ที่บ้านแทน

“จริงๆแล้ว ถ้านอกจากภาษีสรรพสามิตอะ จริง ๆ ร้านสถานประกอบการที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นะ ถ้ามีเรื่องของภาษีซื้อเฉพาะของตัวแอลกอฮอล์ก็ตีเหมือนกัน ถ้าแบบว่า ยังเป็นสถานบริการ เขาจะยังให้บริการที่มัน extra มากกว่า ซื้อไปกินเองในบ้าน มันมีโอกาสที่เกิดอุบัติเหตุ ทะเลาะกันมากกว่าการกินในบ้านอยู่แล้ว จริงๆถ้าแบบ ไปคลุมถึงขั้นแบบส่วนนั้น จะดีมากๆเลย” คุณสาว อายุ 34 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นั้น เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการมีกฎหมายควบคุมการขับขี่ของผู้ที่หย่อนความสามารถในการขับขี่ หรือผู้ที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น เนื่องจากการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเรื่องอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการหย่อนความสามารถในการขับขี่ของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อความปลอดภัยของตัวผู้ดื่มเอง และมีผลต่อความปลอดภัยของผู้อื่นที่ร่วมใช้ท้องถนนด้วย

และการรับรู้ว่ามีนโยบายนี้และมีการดำเนินการตามกฎหมายสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนของกลุ่มตัวอย่างเป็นไปในทิศทางของการสนับสนุนให้มีพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และควบคุมให้เคร่งครัดมากยิ่งขึ้น ซึ่งคุณเลิฟและคุณเฟื่องฟ้าเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

“คิดว่าอันนี้ค่อนข้างแพร่หลาย แล้วก็เห็นได้บ่อยครั้งนะคะ จริงๆ เรว่าตรงนี้ก็ใช่ออกกฎหมายที่คนทั่วไปรับรู้ ก็โดยส่วนตัว สรุปคือ ไม่มีปัญหาหรือไม่เห็นด้วยกับ พ.ร.บ. นี้คะ เห็นด้วยมาก ๆ ด้วยซ้ำคะ เพราะว่า คือเราสามารถกินเหล้าได้นะคะ ตามที่แต่ละคนรู้สึกพึงพอใจ และรู้ว่าจะไม่เป็นอันตรายกับตัวเอง แต่ว่า เราต้องยอมรับด้วยว่า เหล้าก็มีผลต่อระบบประสาทและการรับรู้เหมือนกัน ดังนั้น เราต้องป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายกับตัวเองและผู้อื่นด้วย ถ้าเราอยากกินนะคะ” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

“ก็ เห็นด้วยค่ะ ที่มีอะไรที่เราควบคุมการเมาแล้วขับ ก็ถือว่าเป็นแบบ สร้างความปลอดภัยเพิ่มขึ้นระดับหนึ่ง ที่สำคัญเลยคือต้องทำให้คนในประเทศตระหนักให้ได้ว่า เมาแล้วห้ามขับ ซึ่งมันก็ยังมีอยู่นะ กินแล้วก็ไปขับรถแล้วก็ยังมีอยู่นะ ผ่านด่าน ถ้าเกิดว่าถ้าไม่ใช่คนที่ บางทีติดด่านก็จริงอะ แต่ก็ผ่านมาได้โดยไม่ต้องเป่าอะไรแบบนี้” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

คุณบิวและคุณหนุ่มผู้ที่ให้นิยามตนเองว่าเป็นนักดื่มเอง ก็ตระหนักถึงนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้เช่นกันในทิศทางเดียวกัน ซึ่งกลุ่มเพื่อนของคุณบิวที่มักจะไปดื่ม หรือสังสรรค์ด้วยกันบ่อยครั้งก็ตระหนักถึงความปลอดภัยในการขับขี่เช่นกัน เห็นได้จากวิธีการหาทางออกสำหรับการดื่มนอกสถานที่ในแต่ละครั้งของกลุ่มเพื่อน ๆ กลุ่มนักดื่มของคุณบิว อย่างไรก็ตาม คุณหนุ่มยังเพิ่มความคิดเห็นเรื่องวิธีการหาทางออกจากการดื่มนอกสถานที่ว่า สามารถใช้รถสาธารณะแทนได้ เพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ขับขี่เอง และสำหรับผู้ที่ร่วมกันใช้ท้องถนน

“อันนี้รู้สึกใช้ได้ ตัว พ.ร.บ. การจราจรทางบก ใช้ได้ เหมือนเวลาที่ไปดื่มทุกครั้งนะ เอ้ยวันไหนใครขับรถ วางตำแหน่งคนขับรถเอาไว้ เหมือนในกลุ่มพวกเราแบบนี้ จะต้องมีคนไม่ดื่ม เออ เหมือนเราจะตระหนักเรื่องนี้มากขึ้น” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

“จริง ๆ ตัว พ.ร.บ. มันก็โอเค เพราะว่ามันก็ช่วยชีวิตผู้คนบนท้องถนนจากอุบัติเหตุเมาแล้วขับได้ระดับหนึ่ง ก็จะมีคนกลุ่มหนึ่งที่จะต้องดื่ม แต่ก็ต้องเลือกการเดินทางที่เปลี่ยนไป จะต้องนั่งแท็กซี่หรือว่าต้องหาคนไปขับรถ ถ้าไปเจอด่านขึ้นมาแบบนี้คับ ถือว่าช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุได้ระดับหนึ่งทั้งตัวผู้ขับขี่เอง และก็คนอื่นบนท้องถนนด้วย” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

นอกจากมุมมองจากนักดื่มอย่างคุณบิวแล้ว คุณกระต่ายที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นาน ๆ ครั้งเอง ก็สังเกตเห็นถึงความตระหนักที่เกิดขึ้นในสังคมและคนใกล้ตัวของคุณกระต่าย คุณกระต่ายได้อธิบายความตระหนักของผู้ที่ดื่มและต้องขับรถบนท้องถนนว่า เป็นพฤติกรรมของความกลัวการถูกประเมินและลงโทษทางกฎหมาย หากฝ่าฝืนหรือละเมิด พ.ร.บ. ดังกล่าว คุณกระต่ายยังเสริมว่า พ.ร.บ. การจราจรทางบกนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยลงแต่อย่างใด แต่สร้างความกลัวและกระตุ้นการหาทางออกสำหรับการขับขี่หากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาของผู้คนที่ใช้ท้องถนนมากขึ้นมากกว่า

“อันนี้มันเป็นกฎหมายที่ น่าจะตัวเดียวนะที่แบบคนกลัว ... แต่ถามว่าลดการดื่มได้ไหม ก็ยังลดการดื่มไม่ได้ แต่ลดผลกระทบได้จริงค่ะ เพราะว่าเหมือนก็เห็นว่า น่าจะเป็นกฎหมายตัวเดียวเลยมั้งคะที่คนรู้สึกกลัวกับการเมาแล้วถูกโบกให้เป่า อะไรอย่างนี้อะ เขาก็จะเมา แต่เขาก็จะแก้ปัญหาอย่างอื่น เช่น ไปกับเพื่อน รถมอเตอร์ นอนเลย หรือแบบว่าเรียกแท็กซี่ เรียกแกรบ อะไรอย่างนี้อะคะ” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

สำหรับความคิดเห็นของคุณต้นแล้ว ได้แสดงความคิดเห็นถึงความเป็นห่วงของความเคร่งครัด และไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชนที่ใช้ท้องถนนเดียวกัน ซึ่งหากเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมโดยทั่วถึงกันแล้ว ผู้ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ไม่ควรละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่ากรณีใด ๆ เช่น ละเว้นการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในกลุ่มผู้มีอำนาจ เป็นต้น เพื่อเพิ่มความศรัทธาให้กับกฎหมาย และลดอันตรายจากอุบัติเหตุให้ได้อย่างแท้จริง

“ถ้าผลกระทบของตัวเอง ตัวเองมองว่ามันยัง ตันมองว่าไม่มี เพราะว่าตัวเองก็ไม่ได้จะกินขนาดนั้น แต่ว่ามันมีประสิทธิผลใหม่ น้อยครับ มีแต่น้อย มันเป็นตัวกฎหมายมันเป็นตัวควบคุมเฉยๆ ถ้าเราไม่ตรวจ เราก็ไม่รู้ อะไรอย่างนี้ครับ อย่างเช่น การขับชิ่งขณะมีเมาหรืออะไรอย่างนี้ครับ มัน มันก็คือเกิดอุบัติเหตุแล้วอะ เราถึงรู้ว่าคนนี้อะ มาได้ แล้วก็ตัวนี้มัน มันใช้ได้ผลจริงๆ ใหม่ สุดท้ายมันก็จะม็องโหวให้กับผู้มีอำนาจ ในการตรวจหรือกักบุคคลอะไรอย่างนี้อะ ก็ยังเห็นข่าวอยู่หลาย ๆ คน คนที่มีชื่อเสียงหรือคนที่มีอะไร ก็ปล่อยให้มันเกิน 24 ชั่วโมง แล้วมาตรวจแอลกอฮอล์ มันก็ไม่ได้ผลอะไร” คุณต้น อายุ 35 ปี/ นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

7.1.2.2. ช่องว่างของนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การรับรู้ต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากจะลงรายละเอียดแต่ละนโยบายแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังเสนอความคิดเห็นที่สื่อให้เห็นช่องว่างต่าง ๆ ที่มีการดำเนินการลงมือปฏิบัติโดยใช้นโยบายดังกล่าวกับประชาชนด้วย โดยกลุ่มตัวอย่างในฐานะที่เป็นตัวแทนของภาคประชาชน ได้เสนอปัญหา ข้อสังเกต และประสบการณ์ที่ตนเองได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว รวมไปถึงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นำไปสู่การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น

โดยช่องว่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ แบ่งเป็นประเด็นสำคัญทั้งหมด 10 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ 1) “เหมือนพระพุทธรูปที่ไม่ได้ปลุกเสกแล้วผีไม่กลัว” 2) “คุณมีไว้ขังคนจน” 3) เพราะไม่กินเหล้าถึงไม่รู้ (กฎหมาย) แต่ก็ควรที่จะรู้ (กฎหมาย) กันทั่วถึงทุกคน 4) ภาษากฎหมาย กักับการเข้าถึงความหมายของประชาชนทั่ว ๆ ไป 5) การกระจายรายได้และมองเห็นคุณค่าของสุราท้องถิ่น 6) “ถ้าอยากจะกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง 7) ถ้าไม่ให้ขาย ร้านเหล้าก็มีการปรับตัวเพื่อให้ขายได้ 8) “คนที่เขาไม่มีเงินซื้อ เขาก็อาจจะดื่มเหล้ากินกันเองก็ได้” และ 9) แล้วต้องกินเท่าไร ถึงจะเป่าขึ้น แก้วเดียวนี้เป่าขึ้นใหม่

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 1 “เหมือนพระพุทธรูปที่ไม่ได้ปลุกเสกแล้วผีไม่กลัว”

เมื่อถามโดยภาพรวมว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นอย่างไรกับนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลหลายคนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นนโยบายที่ครอบคลุมในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีสำหรับการมีกฎหมายที่ดูแลเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน แต่ผู้ให้ข้อมูลหลายคนก็ตั้งคำถามว่า เมื่อนำไปปฏิบัติจริงนั้น นโยบายและกฎหมายเหล่านี้สามารถปฏิบัติ หรือผู้บังคับใช้สามารถบังคับใช้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมได้หรือไม่ หากไม่สามารถบังคับใช้ได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ การมีกฎหมายเหล่านั้นจะเป็นเพียงแค่พระพุทธรูปที่ตั้งไว้บูชา แต่ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์หรือไม่

“มันครอบคลุมก็จริง แต่กายรู้สึกว่ามันไม่ซึ้ง คือพอฟังแล้ว ก็ เออ หรือ แล้วยังไงอะ ทุกอย่างที่เขาพูดมาก็ มันก็ทำให้เห็นอยู่อะ พี่แอม อารมณ์เหมือนพระพุทธรูปที่ไม่ได้ปลุกเสกอะ” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

ซึ่งไม่ใช่เพียงคุณสกายเท่านั้นที่มีความคิดว่านโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเพียงกฎหมายที่ถูกกำหนดออกมา แต่ไม่สามารถใช้ได้จริง ผู้ให้ข้อมูลอีกหลายคนก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับคุณสกาย เช่น คุณเอเดน คุณสาว หรือคุณอองพอง ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คนเอง ก็ตั้งข้อสังเกตว่า จุดประสงค์ของการกำหนดนโยบายเป็นจุดประสงค์ที่ดีและนำไปสู่ประโยชน์ต่อสังคม แต่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง ดังเช่นคุณเอเดนพยายามชี้ให้เห็นว่า สาเหตุของการที่ไม่สามารถนำกฎหมายหรือข้อบังคับมาใช้ได้จริงนั้น เป็นเพราะการอ้อมอวยของเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมาย หรือเรื่องคอร์รัปชัน

“จริง ๆ เท่าที่ฟัง เท่าที่มีในปัจจุบันก็ค่อนข้างที่จะครอบคลุม แต่อยากให้ออกมาใช้ได้จริง บังคับใช้ได้จริงมากกว่า ไม่มีการ compromise ไม่มีการใดๆ ได้ตั้งได้โต๊ะ ไม่ว่าจะส่วนไหนก็ตาม คิดว่ามันน่าจะดีขึ้น โดยเฉพาะอันสุดท้าย ที่เกี่ยวกับการจราจร การขับซิ่งโน่นนี่นั่น ที่ทำให้เกิดความสูญเสียมากที่สุด” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

คุณสาวเองได้ยกตัวอย่างถึงสถานการณ์จริงที่ทำให้เห็นว่า นโยบายต่าง ๆ ที่ออกมานั้นไม่สามารถใช้ได้จริงในบางสถานการณ์ เช่น นโยบายเกี่ยวกับการควบคุมเวลาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่คุณสาวเองก็ยังเห็นว่ามีการละเมิดข้อบังคับนี้ให้เห็น

“ก็จริง ๆ ก็มันก็ดีเนอะ ด้วยตัววัตถุประสงค์มันก็ดีอะ แต่ว่า ณ ตอนแบบทำจริงอะ บางอย่างอาจจะทำได้ไม่ง่ายเท่าไรอะ พี่แอม แล้วก็ยังเห็นว่า สุดท้ายแล้วเรายังซื้อเกินเวลาได้ แค่ซื้อในเซเว่นไม่ได้เท่านั้นเอง” คุณสาว อายุ 34 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

สำหรับคุณเองพอ ด้วยพื้นฐานที่ถูกอบรมให้เป็นนักวิจัยตั้งแต่ตอนที่เธอศึกษาในระดับปริญญาเอก ทำให้เข้าใจขั้นตอนกระบวนการสำหรับการกำหนดนโยบายมาพอสมควร แต่ก็ยังอดตั้งคำถามไม่ได้ว่า จุดประสงค์เหล่านั้นที่เป็นตัวกำหนดทิศทางของนโยบายได้คำนึงถึงพฤติกรรมของคนในสังคมด้วยหรือไม่ คุณเองพอยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ทำให้เธอคิดว่า จุดประสงค์ของการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายลงมาปฏิบัตินั้น ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง กล่าวคือ สถานการณ์การควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนา แต่คุณเองพอยังเห็นการซื้อขายเครื่องดื่มดังกล่าวตามร้านค้าชุมชน หรือร้านค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการอีกด้วย หรือเรื่องการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริษัทยักษ์ใหญ่ที่ผลิตได้ทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ก็สามารถโฆษณาให้เห็นโลโก้ของสินค้าที่เชื่อมโยงกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เช่นกัน

“ก็ คือเราก็ไม่รู้ เขาคงคุยกันมาแหละ ว่าเบื้องหลังเขามีสิ่งนี้เพื่ออะไร แต่ว่าหลายๆอย่างมันก็มี ความแปลกๆปะ อย่าง ห้ามขายมาฆบูชา ฉันทก็ซื้อเมื่อวาน แล้วฉันทก็แช่ตู้เย็น แล้วจะมาห้ามอะไรฉันท หรือว่าอึป้าร้านของชำ ก็ไม่มีใครรู้แล้วปะ แล้วกำหนดเวลาอะ ก็คงมีเหตุผลแหละ แต่ว่าเรารู้สึกว่า มันแปลกๆ มันเหมือนเขาไปโฟกัสห้ามอะไรที่มันแบบ มันไม่สามารถเห็นได้ชัดว่า เธอทำเพื่ออะไรอะ หรือว่า อย่างควบคุมการโฆษณาอย่างเงี้ย อ้าวน้ำดื่มข้าง กรอกหูสิงห์ กรอกหูช้าง รีเจนซีแบรนด์ไทย เลือกคนสวยๆมา แบบ มันก็รู้แหละ ทุกคนก็พยายามจะเลี่ยงบาลี เธอไม่ให้ฉันททำ ฉันทก็ทำอย่างอื่น เงี้ย” คุณเองพอ อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ในกลุ่มนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นนั้น เป็นนโยบายที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงมากที่สุดว่า มีประสิทธิภาพในการควบคุมน้อยที่สุด เนื่องจากมีช่องว่างของนโยบายที่มองเห็นได้ชัดเจน คือ การควบคุมเวลาขาย ประชาชนก็ยังสามารถซื้อในช่วงเวลาอื่น ๆ ได้ และนำมากักตุนไว้เพื่อใช้บริโภคในช่วงเวลาอื่น หรือการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามร้านค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ ร้านโชห่วย ร้านขายของชำ หรือร้านค้าประจำชุมชน ซึ่งสามารถซื้อในเวลาไหนก็ได้ไม่จำเป็นต้องวิตกกังวลเรื่องเวลาในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คุณสกายเองก็ยังขยายความเพิ่มเติมถึงนโยบายที่ตนเองมองเห็นว่า แม้ว่าจะมีข้อกำหนดและถูกบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่ยังมีช่องว่างที่ประชาชนยังคงสามารถละเมิดได้ เช่น เรื่องการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ใครก็สามารถเข้าถึงได้ เพราะร้านค้าที่สามารถควบคุมได้ คือร้านค้าที่จดทะเบียนการค้าและเป็นร้านเฟรนไชน์เท่านั้น แต่ร้านค้าที่เกิดขึ้นในแหล่งชุมชน หรือร้านค้าเล็ก ๆ ที่ประชาชนจัดตั้งขึ้นเอง เช่น ร้านโชห่วย ร้านขายของชำ หรือร้านค้าประจำชุมชนนั้น กฎหมายไม่สามารถเข้าถึงการควบคุมร้านในกลุ่มเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ คุณสกายยังเน้นย้ำเรื่องการเข้าถึงและทราบเรื่องกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ว่า ประชาชนเอง โดยเฉพาะกลุ่มร้านที่ให้บริการเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ต่าง ๆ ยังคงละเมิดการเสรีพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้าที่มองเห็นชัดเจนว่าเงินเมาจนไม่สามารถครองสติสัมปชัญญะได้

“โดยเฉพาะการควบคุมการขายอะคะ คือสุดท้ายแล้วคนมันก็เข้าถึงได้อยู่ดี มัน คือมันไม่ให้ขายก็จริง ในสถานที่วัด สถานที่ราชการ อะ แล้วไงอะ แล้วคนอยากจะกินนะ แล้วจะไปที่นั่นทำไม ก็คือ มันก็ เมคเซนตีในตัวของมัน แล้วก็เรื่องอายุ กายมองว่า ยังไงใครก็ซื้อได้อยู่ดี ยิ่งเป็นร้านโชห่วย มันควบคุม ยากอะคะ อันนี้เพิ่งรู้เหมือนกันว่า คนที่เมาไม่ได้สติก็ห้ามซื้อ แต่ที่กายเห็น คือแบบยิ่งเมาก็ยิ่งอยาก ขาย ยิ่งอยากขายให้เราอยู่ดี อันนี้ก็เพิ่งได้ยินเหมือนอะคะ” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาด บริษัทเอกชน

ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด คุณเบอร์รี่ คุณต้น และคุณกระต่าย มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับสาเหตุของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรว่า เกิดจากการทำความเข้าใจและศึกษาพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะประชาชนในประเทศไทยยังไม่ลึกซึ้งมากพอ และเมื่อข้อกำหนดหรือกฎหมายต่าง ๆ ได้ถูกนำออกมาบังคับใช้แล้ว ประชาชนจำนวนหนึ่งก็ยังคงมีพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามวิถีดั้งเดิมของตนเอง และยังคงรักษามาตรฐานพฤติกรรมเหล่านั้นไว้ ซึ่งกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้น

ในประเด็นของการควบคุมการขายเช่นเดียวกัน คุณเบอร์รี่สัมผัสกับเพิ่มเติมถึงความหละหลวมในการควบคุม เช่นเดียวกับคุณสกาย ซึ่งคุณเบอร์รี่มีความคิดเห็นว่าการออกนโยบายหรือกฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมของคนนั้น ไม่ได้คิดถึงแง่มุมของพฤติกรรมของคนอย่างลึกซึ้งมากพอ และมนุษย์ก็สามารถปรับตัวเพื่อให้หลีกเลี่ยงการควบคุมดังกล่าวได้

“ตอบแบบตรง ๆ คิดว่า (พ.ร.บ. ที่ว่ามา) ไม่ได้ช่วยอะไรอะ แต่ว่าเราก็ เราอาจจะเคลมแทนคนอื่น ไม่ได้เพราะเราไม่ใช่คนที่ดื่ม ดื่มแบบตลอด อะใช้อย่างนี้คะ แต่ที่ตอบอย่างนี้เพราะว่า หนึ่งในไม่คิดว่า คนรู้ดีเทลของมันว่ามันทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ เพราะ พ.ร.บ. คุมไม่ได้มีใครคอนเซิร์นขนาดนั้น สอง เข้าใจว่าประเทศไทยนี้คนเขาปรับตัว คนที่เขากินอยู่ตลอดอะคะ เขาจะหาวิธี อย่างถ้าสมมติว่าเรา บอกว่าจำกัดเวลาขาย จริง ๆ อะร้านที่เขาจำกัดเวลาขายคือร้านใหญ่ที่จัดทะเบียน พวกห้างสรรพสินค้า พวกร้านสะดวกซื้อที่มันดัง ๆ นะคะ แต่ร้านที่เป็นโชห่วยอะ เขาซื้อกันได้เสมออยู่แล้ว มันไม่มีเวลากำหนด ... หนูก็เลยรู้สึกว่แบบ พ.ร.บ. อะไรก็ตามที่ออกมาอะคะ มันไม่ได้เบส ออน มันไม่เข้าใจพฤติกรรมของคน เพราะคนอะมันก็หาทางปรับไปได้ อย่างนี้ ก็เลยคิดว่า เออ แทบ จะไม่เห็นว่ามีผลอะไรเท่าไร” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

เช่นเดียวกับคุณต้น ที่คิดว่านโยบายเรื่องการควบคุมการขายนั้นไม่มีประสิทธิภาพที่จะสามารถควบคุมได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งความคิดเห็นของคุณต้นเองก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับคุณเบอร์รี่ที่เห็นว่า พฤติกรรมของคน

นั่นเป็นเรื่องลึกซึ้งและละเอียดอ่อน การทำความเข้าใจพฤติกรรมของคนเป็นอย่างดี อาจจะทำให้การออกนโยบายหรือกฎหมายต่าง ๆ มีประสิทธิผลมากขึ้น เช่น แม้ว่าจะมีกฎหมายออกมาเพื่อควบคุมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะเรื่องการควบคุมเรื่องเวลาการขาย แต่ประชาชนก็ยังสามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามกำหนดเวลาที่ขายได้ในจำนวนไม่จำกัดและสามารถกักตุนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เอาไว้สำหรับเวลาอื่นได้

“ตอบคำถามเลย เรื่องของพฤติกรรมการดื่ม ดันคิดว่ามันไม่ค่อยได้ผลเท่าไร เพราะว่า อย่างเรื่องของการควบคุมการขาย ควบคุมการซื้ออะไรอย่างนี้ครับ มันมีการกักตุนได้ อะไรพวกนี้ ในเรื่องของพฤติกรรมต่างๆ ดันคิดว่ายังงั้น คือก็ยังเห็นอุบัติเหตุจากพิษจากสุราอะไรอย่างนี้ยังเยอะอยู่ ก็ยังคิดว่ามัน คือรับรู้แน่ครับว่าพวกนี้มีการควบคุม แต่ว่ามันยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าไรครับ” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

ในความคิดเห็นของคุณกระต่ายเองก็คิดว่า ไม่ใช่เพียงเพราะแค่พฤติกรรมของคนไทยเท่านั้นที่ไม่สามารถควบคุมการขายหรือการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ แต่ความเข้มงวดและความเข้มแข็งของผู้บังคับใช้เองก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้อกำหนดหรือกฎหมายต่าง ๆ ไม่ได้มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นเพียงพระพุทธรูปที่ไม่ได้ปลุกเสกตั้งที่คุณสกายกล่าวไว้ข้างต้นเท่านั้น

“ได้ผลก็สัก 50 ค่ะ สัก 50% ก็ถือว่าได้ผล เพราะว่า ก็คือถ้าไม่มีการควบคุมเลยก็คงไม่ใช่ สำหรับประเทศไทยนะคะอาจารย์ เพราะว่าเหมือนแบบ คนไทยก็ได้มีวินัยอะไรขนาดนั้น แต่ถ้าปล่อยฟรี แต่ เขาเรียกอะไรละ แต่นโยบายมันก็ไม่ได้เข้มแข็งจริงจังขนาดนั้นค่ะ” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

คุณบอสและคุณกระต่ายมีความคิดเห็นที่ค่อนข้างรุนแรงกว่าผู้ให้ข้อมูลคนอื่น ๆ ดังเช่นที่คุณบอสให้ความคิดเห็นว่า ข้อกำหนดต่าง ๆ เป็นข้อกำหนดที่ใช้ได้กับบางคน บางพื้นที่เท่านั้น ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และให้ความหมายไว้เช่นเดียวกับคุณสกายที่ว่าไม่ได้เป็นข้อกำหนดที่มีความศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ เป็นข้อกำหนดที่มีขึ้นมาใช้ แต่ก็ไม่ได้ทำตามที่กำหนดไว้ ดังเช่น สุภาพสตรีไทยที่ว่า “ปากว่าตาขยิบ”

“คือตัวเองคิดว่าอาจจะเป็นนโยบายที่ปากว่าตาขยิบอะครับอาจารย์” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

คุณกระต่ายเองสังเกตว่าการตั้งข้อกำหนดเวลาในการขายตามกฎหมายก็จริง แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ไม่มีการเจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับใช้กฎหมายลงมาปฏิบัติควบคุมอย่างจริงจังและทั่วถึง ดังนั้นหากไม่สามารถทำตามข้อกำหนดที่บัญญัติออกมาได้ การกำหนดข้อกำหนดเหล่านั้นมาก็ไม่ได้มีความหมายและมีความจำเป็นอะไรที่จะออกข้อกำหนดดังกล่าวขึ้น

“คะ สำหรับต่าย คิดว่าไม่ได้ผลเลยนะคะ ทั้งจำกัดเวลาซื้อขาย เพราะเขาก็มาจำกัดแบบก่อน 11 โมง ซึ่งก็ไม่น่ามีใครไปซื้อตั้งแต่ตอนเช้า คือมันไม่มีความจำเป็นในการจำกัดนะคะ คิดว่าอย่างนั้น แล้วก็ไม่ได้มีใครตรวจตราจริงจังในการว่า ถ้ามีแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ต่ายเห็นมีแต่ มีนโยบายเดียวที่คิดว่ามีประโยชน์แล้วก็ได้ประสิทธิภาพก็คือที่ว่าห้าม เมาแล้วขับ เพราะว่าอาจจะมีการปฏิบัติจริงจัง ที่คนโดนลงโทษจริง ๆ ให้ได้รับรู้กัน อย่างนี้ละคะ แต่เราไม่เคยเห็นว่าใครไปซื้อตามโซห่วยนอกเวลา แล้วโดนจับ คือมันก็จะมีย่อของกฎหมายก็คือเสี่ยงไปได้ อะไรอย่างนี้ละคะ แล้วก็ที่ว่าห้ามซื้อขายในวันพระ มาฆบูชา วิสาขะ ต่าง ๆ ก็คิดว่าไม่น่ามีประโยชน์เพราะว่าเหมือนคน ถ้าจะดื่มอะ เขาก็ซื้อยกลงที่แมคโครไว้อยู่แล้วอาจารย์” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

ช่องว่างจากการคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคไม่ครอบคลุมนั้น ไม่ใช่แค่เรื่องการพยายามเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนที่ต้องการบริโภคเท่านั้น แต่ยังต้องมองไปถึงเรื่องเสรีนิยมที่คนสามารถเข้าถึงบริการและสินค้าที่ประชาชนจะสามารถเข้าถึงได้อีกด้วย หากละเลยการคำนึงถึงเรื่องเสรีแห่งการเข้าถึงบริการและสินค้าที่ประชาชนพึงมีไปแล้ว ข้อบังคับหรือกฎหมายต่าง ๆ ก็จะไม่สามารถเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ผลตรงตามที่ตั้งจุดประสงค์ไว้ในตอนแรก ดังที่คุณตั้งเมได้กล่าวไว้ในส่วนหนึ่งของการสัมภาษณ์ว่า ความพยายามเข้าถึงนั้นไม่ได้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่ผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการเอง ก็มีวิธีสำหรับเชิญชวนให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายขึ้น แยกย่อยขึ้นด้วย เช่น การจัดสถานที่ให้ผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มเข้าถึงได้ง่าย หรือเป็นที่น่าสนใจ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องข้อบังคับหรือกฎหมายการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมุมมองของคุณตั้งเมแล้ว คุณตั้งเมก็ได้ตั้งคำถามว่า ข้อบังคับหรือกฎหมายเหล่านี้สร้างขึ้นมาเพื่อดูแลสุขภาพของประชาชนจริงหรือไม่ หรือเพียงแค่อึดแนวคิดบางอย่างและสร้างภาพลักษณ์ให้สอดคล้องกับแนวคิดที่ตนเองยึดถือเท่านั้น

“อืม ถ้าสมมติว่าอย่างหนูใช้ใหม่คะ โชนนศึกษาอย่างนี้ละ (การจำกัดการขายบริเวณรอบสถานศึกษา) มัน ก็ไม่ใช่มัผล (หัวเราะ) เราก็กินไปหา ไปหาอยู่แล้วใช้ใหม่คะ บางที มันยังไปหาใช้ใหม่คะ ไม่รู้ละ หนูรู้สึกว่ามันกลายเป็นว่าอุตสาหกรรมอะเขาเงินเยอะใช้ใหม่คะ พอกลุ่มเป้าหมายมีเงินที่จะจ่ายปุ๊บอะ รู้สึกว่าอันนี้คือสิ่ง สิ่งที่ทำให้เขาเติบโตได้ด้วยนะ ยิ่งเราทำให้มัน คือเหมือนว่าเขาก็จะไปจัดสถานที่ให้มันดูแบบร้านน่ารัก เป็นคาเฟ่ อะไรอย่างนี้ใช้ใหม่คะ แบบหลายๆ ร้านติดกัน หนูรู้สึกว่าเวลาที่มันเป็นย่านนะคะ อย่างเช่นตรงข้าวสารอะไรอย่างนี้ เขาก็ไปอยู่ใน ในโซน หนูไม่รู้ว่าหลักการสร้างเมืองคือมันต้องทำโซนนิ่ง หรือการกระจายกัน การที่อยู่ข้างๆ แล้วมันไม่ดี อะไรอย่างนี้ละ หนูรู้สึกว่า หนูไม่แน่ใจว่าเขาแค่ห่วงภาพลักษณ์ของสถานศึกษาหรือห่วงสุขภาพของเยาวชน อันนี้ละมันไม่แน่ใจ เพราะว่าแค่ไม่อยากให้ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยดูไม่ดีหรือเปล่า หรือว่าห่วงสุขภาพของเด็กจริงๆ มันก็เลยแบบ ตั้งคำถามอย่างนี้ละ” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน ได้แก่ คุณตั้งเม คุณเอเดน คุณสกาย คุณภาคิน และคุณอองฟอง มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดช่องว่างของการบังคับใช้และทำให้ข้อบังคับต่าง ๆ ไม่

ศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงไม่มีประสิทธิภาพนั้นมาจากการละลาย หรือความสามารถของผู้บังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะบังคับใช้กับประชาชนได้ตามที่ข้อบังคับที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในแต่ละคนมีมุมมองเรื่องประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายในแต่ละนโยบายแตกต่างกันไป

“ยิ่งประกอบกับที่ผ่านมามันพิสูจน์แล้วว่า การมีกฎหมายของไทยมันไม่สามารถนำไปถึงการปฏิบัติอย่างจริงจังได้ หนูไม่รู้ว่ามันเป็นด้วยกฎหมาย ผู้กำหนด ผู้บังคับใช้ หรือว่าทั้งสองอย่าง” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

“ช่วย แล้วเหมือนเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้มาตรวจอะไร แบบจริงจัง เหมือนแค่บอกว่า ห้าม! ห้ามแต่ก็ไม่ได้มีใครมาแบบตรวจมาดูแลว่า แบบ ขายจริงหรือไม่ขายจริง อะไรแบบนี้” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

“มันน่าจะมาจากคนที่บังคับใช้กฎหมาย ก็คือตำรวจ หรือคนที่มีอำนาจในการที่จะแบบว่า ถ้าทำผิด พ.ร.บ. ก็จะต้องได้รับโทษ คือคนที่จะต้อง take action นะ ก็ต้องออกมาให้ชัดเจน” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

นอกจากนี้คุณภาคินให้สัมภาษณ์ในตอนหนึ่ง ซึ่งคุณภาคินมีมุมมองเรื่องการบังคับใช้ที่ไม่เข้มงวดมากพอกับนโยบายเกี่ยวกับการจรรยาบรรณและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ว่าด้วยข้อบังคับไม่ชัดเจน และไม่ได้เข้มงวดในการบังคับใช้กับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

“มองว่าคุมได้น้อยมากเลยครับ คือลำพังเรื่องเป่าแอลกอฮอล์นี่ ลำพังที่คิดว่ามันมีการบังคับใช้จริงๆ เลย คือการดื่มแล้วขับ เมาแล้วขับ เมา การเป่าแอลกอฮอล์นี่ก็ไม่มี ไม่ เขาเรียกว่าไม่ได้ทำได้อะ ไม่ได้สามารถบังคับใช้ได้ชัดเจน” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

คุณอองฟองเองก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนโยบายการจรรยาบรรณและการดื่มแอลกอฮอล์ในทิศทางเดียวกับคุณภาคินเช่นกัน โดยตั้งคำถามถึงการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า มีมาตรฐานสำหรับการตรวจหาระดับแอลกอฮอล์กับผู้ที่ขับขียานพาหนะอย่างไร มีเกณฑ์ตัดสินเหมือนกันหรือไม่ และหากไม่เหมือนกัน เกณฑ์เหล่านั้นถูกกำหนดออกมาได้อย่างไร หากเป็นการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่เองจะมีความเที่ยงตรงและสามารถเชื่อถือเกณฑ์เหล่านั้นได้หรือไม่

“เออ แล้วเราก็เคยโดน แล้วเราก็จะรู้สึกว่าเขาจะเรียกเป่าแค่บางคนด้วย เขาเห็นหน้าเรา เราไม่เคยได้เป่าเลย มีบางทีแบบ หนูทำหน้าที่มาแล้วนะ อยากร้องเป่าเว้ย แต่ว่าเห็นผู้หญิงแล้วก็ปล่อยไป บางทีก็อยากรู้ว่าเขาจะทำอะไร จะเป่าแล้วจะเป็นยังไงเงี้ย ไม่เมาแล้วขับไป แต่ว่าเราก็ไม่เห็นว่าเขาจะให้เป่าทุกคน เพราะว่ารถมันติดหรือ แล้วถ้าเราเมาแล้วหน้าไม่ออกอะ แต่เราหย่อนความสามารถสุด ๆ

เราก็จะโชคดี เพราะว่าเป็นผู้หญิงอย่างนี้หรือ หรือว่ายังงี้ ที (ตำรวจ) ไม่ได้กลืนหรือ ที่อยู่ไกลขนาดนั้น พี่จะได้กลืนได้ยังงี้ แต่ตัว (สามี) ก็โดนตลอดเลยนะ” คุณอองพอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 2 “คุณมีไว้ซึ่งคนจน”

อีกประเด็นหนึ่งที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลลงความเห็นว่าเป็นช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมายที่มีความสำคัญมาก ๆ ประการหนึ่งคือ การเลือกปฏิบัติของผู้บังคับใช้กฎหมาย แม้ว่าจะมีข้อบังคับหรือนโยบายที่ชัดเจนอย่างไรก็ตาม แต่เมื่อนำกฎหมายลงมาปฏิบัติแล้ว ก็อาจหลีกเลี่ยงการใช้มนุษย์ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้นำข้อบังคับและกฎหมายเหล่านั้นลงมาใช้กับมนุษย์ด้วยกันได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันหลายคนว่า ผู้บังคับใช้กฎหมายมีการเลือกปฏิบัติกับคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีอำนาจ ทั้งอำนาจในเชิงการสั่งการ และอำนาจทางการเงิน ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนิยามกลุ่มคนที่ไม่มีความสำคัญด้วยคำที่หลากหลาย เช่น “คนจน” “คนธรรมดา” “ชาวบ้านโนเนม” โดยคนกลุ่มที่ได้รับคำนิยามดังกล่าวจะเป็นกลุ่มคนที่มักจะได้รับโทษตามกฎหมาย หากละเมิดกฎหมายเหล่านั้น แต่กลุ่มคนที่มีอำนาจ เช่น “คนรวย” “คนที่มีอำนาจ” “คนที่มีเส้นสาย” “คนที่มีเงิน” “คนใหญ่คนโต” “ลูกท่านหลานเธอ” “คนที่มียศถาบรรดาศักดิ์” มักจะไม่มีถูกผู้บังคับใช้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ หรือกฎหมายอื่น ๆ

ดังเช่นความตอนหนึ่งของคุณเอเดนที่กล่าวด้วยความหงุดหงิดปนตลกกว่า “คุณแม่มีไว้ซึ่งคนจน” ซึ่งคุณเอเดนเองก็ได้ขยายความความคิดเห็นนี้ไว้ว่า เพียงเพราะคนที่ไม่มีความสำคัญ หรือที่คุณเอเดนนิยามว่าเป็น “คนจน” นั้น ไม่ได้มีความสำคัญสำหรับต่อรองความผิด หรือพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมาย ดังนั้น หากไม่มีอำนาจใด ๆ สำหรับการต่อรองกับความผิดของตนแล้ว การได้รับโทษตามกฎหมายจึงเกิดขึ้นกับคนเหล่านั้น แต่ในทางกลับกัน หากผู้ที่มีอำนาจ ในความคิดเห็นของคุณเอเดน คือคนที่มีอำนาจทางการเงิน ก็สามารถจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าทดแทนความผิดของตนเอง ที่คุณเอเดนให้นิยามว่าเป็น “เรื่องได้โตะ” คนเหล่านั้นก็สามารถอยู่เหนือข้อบังคับที่ถูกกำหนดโดยรัฐได้

“อ้อ ๆ หลับตาข้างนี้ เรื่องได้โตะก็คือ เวลาผิดก็ความเกิดขึ้นมา คนมีตังค์ก็คือรอด เห็นกันในทุกวันนี้อยู่แล้ว คุณแม่มีไว้ซึ่งคนจน” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

คุณตั้งเองก็คิดเห็นถึงความไม่เป็นธรรมของกระบวนการที่ผู้บังคับใช้กฎหมายกระทำเช่นกัน เธอสังเกตเห็นความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับ “คนจน” เช่นเดียวกับกับคุณเอเดน แต่สำหรับความคิดเห็นของคุณตั้งเองแล้ว คุณตั้งเองมีการเปรียบเทียบที่ชัดเจนของคู่ตรงข้ามของประเภทของผู้ที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย กล่าวคือ “คนจน” และ “คนรวย” ว่าการบังคับใช้กฎหมายนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับทำผิดหรือไม่ แต่ขึ้นอยู่กับบุคคลที่

กระทำผิด หากเป็นคนจนก็จะได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด แต่หากเป็นคนรวยก็จะสามารถรอดพ้นจากข้อบังคับและกฎหมายที่ถูกกำหนดขึ้นมาใช้ในสังคมได้

“แล้วเราจะบอกว่ามันบังคับใช้กับคนที่แบบ อาจจะเรียกว่าเป็นคนจน หรือคนธรรมดาในประเทศนี้ แต่คนรวยไม่มีผลกับกฎหมายนี้ค่ะ มันก็ยังแบบ ยิ่งรู้สึกว่าย่ำแย่ กฎหมายนี้ใช้เฉพาะกับคนจนนะ คนรวยมันไม่ได้บังคับใช้ ก็ยังเห็นในข่าวไซโหมคะ แบบคนที่ชน ชับแล้วชน มีแอลกอฮอล์วัดไม่ได้บ้าง อะไรบ้าง อย่างนี้อะ แล้วก็ นั่นละคะ เราได้เห็นหน้าข่าวที่รู้สึกว่าย่ำแย่ เออ กฎหมายมันไม่แฟร์ หนูจะรู้สึกอย่างนี้นะคะว่า กฎหมายมันไม่แฟร์” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

คุณกระต่ายและคุณภาคินกล่าวถึงผู้บังคับใช้กฎหมาย อย่าง “ตำรวจ” ในการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนว่า ตำรวจมีส่วนในการทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมสำหรับการนำกฎหมายหรือข้อบังคับใช้ต่าง ๆ เมื่อลงมาปฏิบัติ การเลือกปฏิบัติของตำรวจถูกทำให้เห็นชัดเจนผ่านกระบวนการสื่อที่ผ่านช่องทางต่าง ๆ และประชาชนที่เสพสื่อก็รับรู้การกระทำที่ไม่เป็นธรรมของตำรวจผ่านสื่อเหล่านั้น ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ และรับรู้ถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชน หรืออย่างน้อยก็สำหรับผู้ให้ข้อมูลทั้งสองคนอย่างคุณกระต่ายและคุณภาคิน ซึ่งคุณกระต่ายเองยังสับสนเพิ่มเติมด้วยว่า หากจะทำให้กฎหมายศักดิ์สิทธิ์น่าเชื่อถือขึ้น ผู้บังคับใช้กฎหมายเองต้องไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชนด้วย

“ก็คิดว่ามันไม่เข้มแข็งสำหรับบางคน ก็คือขึ้นอยู่กับผู้บังคับใช้ อย่างนี้อะคะ ถ้าเขาไม่เข้มแข็งพออะ ถ้าสมมติว่าพอเห็นว่าเป็น เอ่อ คนใหญ่คนโต ลูกท่านหลานเธอ เขาก็ปล่อย แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นทั่วไปหรือชาวบ้านโนเนม เขาก็จับ ปรับ เป่า ... คือตายว่า อันนี้มันเป็นปัญหาสำหรับตำรวจที่เขาทำงานนะ ว่าเขาไม่เสมอภาคสำหรับบางคน มันก็เลยเป็นปัญหา แต่ถ้าเสมอภาคไม่ว่าจะเป็นลูกรัฐมนตรียังโดนขึ้นศาล อะไรอย่างนี้อะ คนอาจจะเชื่อ คนเชื่อถือกฎหมายมากขึ้น” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

“แล้วก็เราก็มองเห็นข่าวเป็นระยะๆ ว่าตำรวจเลือกที่จะไม่ ไม่ให้คนบางคนเป่าด้วยเหตุผลบางอย่าง เช่น เขาอาจจะมียศถาบรรดาศักดิ์ หรือว่าเป็น รู้จักกับอะไร เขาก็จะให้เหตุผลว่าคนนี้ดูไม่เหมือนจะเมาไม่เป่า อะไรอย่างนี้อะคะ” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

แม้ว่าคุณเฟื่องฟ้าจะไม่ได้กล่าวอย่างชัดเจนถึงผู้บังคับใช้กฎหมาย แต่โดยนัยแล้ว คุณเฟื่องฟ้าเองก็คิดว่าปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายกับทุก ๆ คนอย่างเท่าเทียมกันได้ สาเหตุหนึ่งคือผู้บังคับใช้กฎหมาย และเน้นย้ำว่า แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ แต่ประชาชนอย่างคุณเฟื่องฟ้าเองก็อยากเห็นการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกันทุกคน

“ยากจัง ก็อย่าง กฎหมายที่ออกมาอยากให้ใช้กับทุกคน อยากให้กฎหมายอันนี้ใช้ได้กับทุกคน ไม่ใช่เฉพาะกับคนที่ธรรมดา กับคนที่มีอำนาจ หรือคนที่มีเส้นสาย หรือคนที่มีเงินก็อยากให้ใช้กฎหมายที่ออกมานี้ได้จริง” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

การคอร์รับชั่น และการติดสินบน นอกเสียจากความคิดเห็นเรื่องอำนาจและความเหลื่อมล้ำที่มีผลต่อการตัดสินใจบังคับใช้กฎหมายจากผู้บังคับใช้กฎหมายแล้ว การคอร์รับชั่นและการติดสินบนกับผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อไม่ต้องเป็นผู้กระทำผิด เป็นหนึ่งในประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความกังวลต่อการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน ซึ่งช่องว่างอย่างหนึ่งที่สร้างความรู้สึกทางลบและความกังวลของประชาชนอย่างผู้ให้ข้อมูลคือ การเห็นและมีประสบการณ์เรื่องการคอร์รับชั่นจากผู้บังคับใช้กฎหมาย และมองเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและประชาชนทั่วไปต่างก็รับรู้ถึงช่องว่างของการปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับเหล่านี้

ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งต่างเล่าประสบการณ์ที่ตนเองเคยถูกตำรวจ หรือผู้บังคับใช้กฎหมายชี้ช่องทางของการติดสินบนเพื่อให้ไม่ต้องเป็นคดีความ เมื่อผู้ให้ข้อมูลดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เช่นคุณบอส ที่ยอมรับว่า ตนเองและกลุ่มเพื่อนเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับรถเพื่อกลับบ้าน แต่ระหว่างทางก็จำเป็นต้องผ่านด่านตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งตรวจอยู่ และพบว่าตนเองและเพื่อนต่างก็มีระดับแอลกอฮอล์ที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดให้สามารถขับขี่ยานพาหนะได้ อย่างไรก็ตาม ตำรวจได้ยื่นข้อเสนอที่เข้าข่ายการติดสินบน เพื่อให้คุณบอสและเพื่อนไม่ต้องถูกดำเนินคดี

“แต่เราก็กังวลเรื่องของด่านนะครับ เพราะว่าเคยไปเที่ยวกับเพื่อน แล้วทีนี้เราก็ไปเจอด่าน ทีนี้ก็ไปเป่า คือตอนนั้นนะก็ไม่ได้เมา แต่ว่ารู้ว่ากินเบียร์แก้วเดียวเป่ามันขึ้นแน่ ขึ้น สุดท้ายก็เสียไปสี่พัน เขาบอกว่าถ้าอยากกลับบ้านเลยก็ขอค่าเสียเวลาตำรวจ อย่างนี้อะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ในกรณีเดียวกันนี้ คุณบิวเองก็เล่าประสบการณ์ที่เคยเจอไม่ต่างจากคุณบอส แต่คุณบิวระบุนรายละเอียดถึงเสียงเล่าเรื่องชนชั้นกับการจ่ายค่าติดสินบนด้วยว่า หากได้ขึ้นชื่อว่าทำงานหรือเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่อยู่ในระแวงนั้น จะต้องเสียค่าติดสินบนมากกว่าประชาชนตาสีตาสาทั่วไป เพราะตำรวจเชื่อว่าผู้ที่ทำงานหรือว่าเรียนที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นอำนาจทางการเงินพอที่จะจ่ายค่าสินบนดังกล่าวมากกว่าประชาชนทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นนักศึกษาที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยนานาชาติด้วยแล้ว ตำรวจจะคิดเสมอว่าฐานะทางบ้านของนักศึกษาเหล่านั้นสามารถที่จะจ่ายค่าติดสินบนได้มากกว่าคนอื่น ๆ

เรื่องเล่าของคุณบิวจึงเป็นหลักฐานหนึ่งที่สนับสนุนประเด็นช่องว่างของนโยบายในเรื่อง “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” ที่ว่าหากประชาชนคนใด หรือกลุ่มใดที่สามารถจ่ายค่าสินบนให้แก่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้ เท่าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายพึงใจ ก็สามารถรอดพ้นจากการดำเนินคดีทางกฎหมายได้

“แล้วก็เคยโดนจับครั้งนึง เรื่องดื่มแอลกอฮอล์ อันนี้พูดได้ใช้ใหม่ ก็คือตำรวจเรียกค่าปรับ แล้วถ้าเขารู้ว่าอยู่ที่ (พูดชื่อมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง) เขาจะเรียกค่าปรับเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เพราะว่า มีเงิน ถ้าเป็นเด็ก วิทยาลัย 1 (พูดชื่อวิทยาลัยนานาชาติในมหาวิทยาลัยนั้น) ยังต้องเก็บเงินเยอะกว่าคนอื่น สมมติถ้าเรียกเรา 5,000 ถ้าเป็นเด็ก 1 (พูดชื่อวิทยาลัยนานาชาติในมหาวิทยาลัยนั้น) ต้องหมื่นนึง เพราะฉะนั้นเวลาที่ไปกินเหล้าต้องไม่บอกว่าจะอยู่ (พูดชื่อมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง) นึกว่าจะได้เครดิต อ้าว ป่าวจ้ะ เรียกเพิ่ม แล้วจ่ายคือต้องจ่ายจริง จ่ายสด เขาน่าจะไม่เอาโอน เพราะว่ามันมีหลักฐาน เขาก็จะให้รวมเลย แล้วก็อาศัยการแบบ ยัด” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

สำหรับคุณบอสและคุณบิวที่ได้เล่าในระหว่างการสัมภาษณ์นั้น เป็นประสบการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองคนได้ประสบการตนเอง แต่สำหรับคุณอองฟองแล้ว การตั้งคำถามกับเสียงลือเสียงเล่าอ้างจากที่ได้ฟังมาจากผู้มีประสบการณ์ตรง ก็ทำให้คุณอองฟองเองมีความคิดเห็นที่คล้อยตามกับเสียงลือเสียงเล่าอ้างเรื่องการติดสินบนผู้บังคับใช้กฎหมายเช่นกันว่าจะต้องมีโอกาสเกิดขึ้นกับตนเองแน่นอน และสร้างความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้บังคับใช้กฎหมายให้กับคุณอองฟองเองด้วย

“แล้วมันมีความเชื่อที่ว่า ถ้าถูกจับได้ก็ยึดเงิน มันไม่ศักดิ์สิทธิ์เท่าไรอะ ผู้บังคับใช้กฎหมายมัน อะ อันนี้ด่านปลอมหรือเปล่า อะ เดียวชั้นก็ยึดเงินให้อะไรแบบนี้ เพราะว่า มันก็ดูน่ากลัวอะ” คุณอองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ไม่ใช่เพียงแค่พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เท่านั้น แต่คุณเอเดนเองก็สังเกตเห็นว่า การติดสินบนและการคอร์รัปชันมีอยู่ในนโยบายเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เรื่องอื่นด้วย เช่น เรื่องการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านค้าและสถานบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งคุณเอเดนเองมีความคิดเห็นที่ สถานการณ์การติดสินบนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างได้รับ คือ ทางร้านค้าและสถานบันเทิงเองก็ได้รับการบริการและการดูแลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้รับค่าตอบแทนนอกเหนือจากเงินเดือนจากร้านค้าและสถานบันเทิงเช่นกัน ซึ่งสถานการณ์การติดสินบนนี้ นำไปสู่การละเลยการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายที่มีการบังคับใช้ เหมือนดังกับว่าสินบนที่ร้านค้าและสถานบันเทิงให้มานั้นสามารถปิดหูปิดตาเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ให้เห็นการกระทำผิดกฎหมายของพวกเขาได้

“อาจจะ ไม่รู้ว่าแบบมันจะสามารถทำได้ไหม (เพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย) ว่าก็รู้ ๆ กันอยู่ว่ามีตำรวจที่จะค่อย โน่นนี่นั่นอยู่แล้ว ตำรวจคนที่ดูแลในท้องที่ เขาก็ อะ ๆ หลับหูหลับตา ไม่

เห็น มีได้โต้แย้งกันอะไรอย่างนี้ มีผลประโยชน์ร่วมกันอยู่ เราก็ไม่รู้ว่าจะออกมาแค่เป็นพิธี ว่า เออ มีนะ อะไรแบบนี้ แต่ทำไม่จริง ไม่ได้จริง เราก็ไม่รู้ว่ามีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ได้มากแค่ไหน อย่างเรื่อง compromise อย่างในร้านเหล้าแต่ละที่อย่างนี้ค๊ะ จะมีตำรวจคอยดูแล ด้วยความที่ เขาเรียกว่าอะไร เป็นน้ำใจ ที่ตำรวจมาดูแล ให้ความปลอดภัย เหมือน กินๆกันอยู่แล้วมีคนตักกัน แล้ว ตำรวจเข้ามาช่วยห้ามปรามทันท่วงที อะไรแบบนี้ ก็อยากให้ แบบ เขาให้แล้ว ตำรวจก็ปิดหูปิดตา ไม่ปฏิบัติกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ที่มีขึ้นมา ไม่ห้ามขายหรือว่าห้ามใด เด็กมานั่งกินหมม เขาห้ามขาย คุณขายหรือเปล่า” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 3 เพราะไม่กินเหล้าถึงไม่รู้ (กฎหมาย) แต่ก็ควรที่จะรู้ (กฎหมาย) กันทั่วถึงทุกคน

เมื่อสอบถามถึงนโยบายที่ผู้ให้ข้อมูลเคยได้ยิน หรือรู้ว่ามีนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองไม่ได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2 ใน 3 คน มีคำตอบที่เหมือนกันคือ ผู้ให้ข้อมูลไม่ทราบเกี่ยวกับนโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากนัก เนื่องจากตนเองไม่ได้ดื่ม ข้อบังคับหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มจึงไม่อยู่ในบริบทของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้สักเท่าไร ดังเช่น คุณเลิฟและคุณสกายได้กล่าวไว้ในช่วงหนึ่งของบทสัมภาษณ์

“แต่ว่า บางข้อเราก็เข้าใจผิดจริงๆนะคะ อาจจะเป็นเพราะว่าเราไม่ได้กินเหล้าเป็นประจำหรือเปล่านั้นไม่รู้ อย่างเวลาที่ให้ขาย ก็จำกัด คือปกติเวลาจะไปซื้อก็จะ search หาเอาอะค๊ะ และอันนี้อาจจะไกลตัวไปนิดหน่อยค๊ะ (พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560) เพราะว่าด้วยความที่ไม่ได้ดื่มด้วยแล้วก็ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการขายผลิตและการจำหน่ายด้วยค๊ะ เลยคิดว่าอาจจะตอบยากหน่อย” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

อย่างไรก็ตาม คุณสกายมีความคิดเห็นว่า แม้ว่าตนเองหรือกลุ่มคนที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ตาม ควรที่จะรู้เกี่ยวกับนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะด้วยทางใดก็ตาม

“นี่ก็ออกชัดเจนแค่ 2 เรื่องนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นคนไม่ได้กินเหล้าด้วยมั้งค๊ะ เลยไม่รู้นโยบาย ไม่ต้องระแวงระวังอะไรอย่างนี้ หรือจริง ๆ มันไม่ควรเป็นอย่างนั้นก็จริง ๆ มันก็ควรที่จะรับรู้ได้ทุก คน” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

คุณภาคินเองก็ยอมรับว่า เนื่องจากตนเองไม่ได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อย ๆ ทำให้ไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อบังคับในการซื้ออย่างละเอียดเท่าที่ประชาชนคนหนึ่งควรรู้เช่นกัน ทราบเพียงแต่ข้อความที่ประกาศไว้ในร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ เท่านั้น

“เนาะ แล้วก็เหมือนในเซเว่นนี่จะมีบางเวลาที่ห้ามจำหน่ายด้วย ซึ่งอ่านในพระราชบัญญัติก็เพิ่งรู้ว่า อ้อ เวลานั้นคือ 11 โมงถึงบ่ายสอง แล้วอีกช่วงหนึ่ง แต่เนื่องจากว่าเป็นคนที่ไม่ได้ซื้อบ่อย ๆ ไง ก็เลย จะไม่ค่อยรู้ครับ” คุณภาทิน อายุ 30 ปี/แพทย์

ซึ่งคุณเบอร์รี่เองก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องนโยบายดังกล่าวว่า กฎหมายบางอย่าง เช่น เรื่อง การควบคุมโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตนเองก็ไม่ได้รู้ว่ามีกฎหมายดังกล่าวอยู่ จนกระทั่งมีข่าวเกี่ยวกับนักแสดง ที่ละเมิดกฎหมายดังกล่าว และต้องเข้าไปรายงานตัวกับรัฐบาล และถึงแม้ว่าจะทราบจากข่าวว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมโฆษณาแล้วก็ตาม แต่ตนเองก็ยังไม่ทราบถึงรายละเอียดว่า ข้อบังคับดังกล่าวมีรายละเอียดอย่างไรบ้าง

“(การควบคุมการโฆษณา) ก็คือที่รุ่นนี้ก็ไม่ได้รู้เพราะว่ากฎหมายออก แต่รู้ว่ากรมควบคุมโรคอะเรียก คนมีชื่อเสียงเข้าไป ตอนนั้นมันเป็นข่าวดังอยู่ คนแบบ ดาราตบเท้าเข้ากระทรวงสาธารณสุขอยู่ ช่วงหนึ่ง อย่างนี้อะ วันนี้ใครมา ๆ อย่างนี้อะ อันนี้ก็เลยรู้ แต่ไม่รู้ข้อความว่าจริง ๆ มันดีไฟนในนั้นว่า อะไรนะคะ” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

ไม่ใช่เพียงแค่ผู้ที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้นที่ไม่รู้กฎหมาย หรือ พ.ร.บ. ที่ควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ แม้แต่ผู้ที่ดื่มเป็นประจำเองก็ไม่ทราบกฎหมายที่ควบคุมเช่นกัน ดังเช่นคุณบิว ที่ระบุตนเองเป็นผู้ที่ดื่มเป็นประจำ เคยมีประสบการณ์โดนเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวในข้อหาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในที่สาธารณะ คุณบิวเองเล่าให้ฟังว่า ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ตนไม่รู้จักจริง ๆ ว่า สวนสาธารณะเป็นพื้นที่ควบคุมการดื่ม และป้ายคำ เตือนห้ามดื่มที่ประกาศไว้นั้นก็ไม่ใช่เงินมากพอที่จะทำให้คุณบิวและเพื่อน ๆ ทราบว่าพื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ควบคุม

“ไม่รู้พื้นที่สาธารณะไม่ให้ดื่ม ริมฟุตบอลไม่ให้ดื่ม ได้สะพานพระราม 8 ไม่ให้ดื่ม ก็โดนจับไป แล้วก็ วัลย์รุ่นกลุ่มอื่นก็ไม่รู้เหมือนกัน เขาก็ซื้อมาปกติ เราเห็นเขากินปกติ ก็ไม่รู้ แล้วพอเขาบอกให้ไปดูป้าย มันมีไม่กี่คนที่ไปดูป้าย เราก็นึกว่าแบบ ป้ายสะพานพระราม 8 ที่มาที่ไปอะไรแบบนี้ มันน่าจะมีย้าย แบบชัดเจนนะอะว่า ห้ามดื่ม เป็นสัญลักษณ์ก็ได้ เป็นขวดแอลกอฮอล์แล้วกากบาทอะไรแบบนี้” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

ช่องว่างฯ ประเด็นที่ 4 ภาษากฎหมาย กับการเข้าถึงความหมายของประชาชนทั่ว ๆ ไป

ช่องว่างอย่างหนึ่งที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคิดว่าสำหรับตนเองแล้วการเข้าใจตัวบทกฎหมาย หรือข้อความจาก พระราชบัญญัติที่ใช้ควบคุมกำกับเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก และมีความคลุมเครือ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงประเด็นนี้ ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 เป็นภาษาที่เข้าใจยาก และรูปแบบที่ 2 คือ ความคลุมเครือของภาษากฎหมาย

ที่สามารถตีความได้หลากหลาย และในจำนวนนโยบายต่าง ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลได้อ่านก่อนการสัมภาษณ์นั้น ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงประเด็นนี้กับพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เป็นหลัก

สำหรับรูปแบบที่ 1 เป็นภาษาที่เข้าใจยาก คุณอองฟองได้กล่าวไว้ในช่วงหนึ่งของการสัมภาษณ์ว่า ภาษาที่ใช้ในการเขียนพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 นี้เป็นภาษาที่เข้าใจยาก และคุณอองฟองต้องมาตีความและทำความเข้าใจเองว่า ข้อความในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 นั้นหมายความว่าอย่างไร

“ยากอะ อันนี้ยากอะ ข้อนี้น่ายาก ข้อนี้น่าทุกคนก็อะไรอะ คือที่เราจับใจความได้ก็คือ ยิ่งแอลกอฮอล์สูง เขาก็จะยิ่งเก็บแพงใช่ปะ อ้าวแล้วอย่างเหล้าขาวที่มัน 40 ดีกรี ทำไมมันถูกจังเลยอะ เออ มันก็น่าคิดนะ หรือว่าต้นทุนเขา 3 บาทอย่างนี้หรือ แล้วเขาเอามาขาย 40 อะไรแบบนี้หรือ” คุณอองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

เช่นเดียวกับคุณสกาย ภายหลังจากอ่านข้อความในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 จบแล้ว ก็สอบถามผู้วิจัยทันทีว่า สิ่งที่คุณเองคิดนั้นตรงกับจุดประสงค์ที่พระราชบัญญัติฯ ต้องการจะสื่อถึงหรือไม่ โดยใช้คำอธิบายตามนิยามของภาษาที่คุณสกายเรียกว่า “ภาษาชาวบ้าน”

“ก็คือ เหมือนเพิ่มการเก็บภาษีให้มันแพงมากขึ้น อะไรหรือ ถ้าพูดภาษาชาวบ้าน” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

รูปแบบที่ 2 คือ ความคลุมเครือของภาษากฎหมายที่สามารถตีความได้หลากหลาย สำหรับในส่วนของความคิดเห็นในส่วนที่ 2 นั้น ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คุณบอส และคุณสกาย มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า ข้อความที่ปรากฏในพระราชบัญญัติฯ เป็นภาษาที่สามารถตีความได้หลากหลาย และเป็นคนที่มีความหมายกว้างมาก ดังเช่น คุณบอสได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ถึงคำว่า “หย่อนสมรรถภาพ” เป็นคำที่มีนิยามกว้างสามารถตีความลักษณะความหย่อนสมรรถภาพได้หลากหลายรูปแบบ

“แต่ แต่ ตัวเองอ่านตรงนี่เมื่อเข้าเนาะ ก็รู้สึกคำว่าหย่อนสมรรถภาพนี่ คำว่าหย่อนสมรรถภาพมันดูกว้าง มันไม่รู้ว่าจะไรบ้าง เพราะว่าหย่อนสมรรถภาพมัน มันดูกว้างมาก” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

สำหรับคุณสกายแล้ว พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ดูจะเป็นกฎหมายที่สร้างความลำบากใจสำหรับการตีความให้กับคุณสกายมากที่สุด คุณสกายพูดในฐานะที่ตนเองเป็น “ชาวบ้าน” ที่ไม่รู้ภาษากฎหมายว่า ตนเองเห็นว่าข้อความที่ปรากฏบนพระราชบัญญัติฯ นั้นไม่มีความชัดเจนและสร้างความงุนงงให้กับตนเอง และถ้าหากตนเองต้องตีความกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษีสรรพสามิตแล้วละก็ ตนเองก็จะตีความว่า ร้านค้าขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องเสียภาษีสรรพสามิต และในส่วนสุดท้าย ยังเน้นย้ำด้วยว่า ความสำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายคือ ต้อง

ทำให้ประชาชนทั่ว ๆ ไปที่ไม่เกี่ยวข้องข้องกับเรื่องนั้น ๆ ได้รับรู้ด้วยว่า กฎหมายที่ว่านั้นมีความหมาย หรือต้องการสื่อถึงอะไร และต้องมีความชัดเจนในตัวของมันเอง

“ก็เอ๊ะ ถ้าอย่างนั้นร้านโชห่วยก็ไม่เกี่ยว มันมีปัญหาเรื่องการตีความอีก กายรู้สึกว่าจะไม่ได้จริง อย่างกับบ้านนอกนะ พี่แอม เอ มันจะตีความยังไง มันไม่ได้ชัดเจน มันไม่ได้โจ่งแจ้ง หรือว่าสุดท้ายแล้วมันจะไปควบคุมกับ ก็คืออันนี้หมายความว่า จะไปเก็บภาษีกับผู้ประกอบการ ตรงนี้มีความงง คือด้วยเราอาจจะไม่เก่งภาษาทางกฎหมายด้วย ถ้าใช้การตีความชาวบ้านเลยก็ มันก็คงไม่ได้ apply กับทุกผู้ประกอบการ อืม คนที่ประกอบการเล็ก ๆ ก็คงเลี้ยงได้ มันดูยาก มันดูไม่เข้าใจกับประชาชนที่ไม่ได้ประกอบการที่เกี่ยวกับเครื่องดื่ม” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

นอกจากนี้คุณสกายยังเพิ่มเติมด้วยว่า สถานการณ์ที่จะบังคับให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายเลยก็คือ การที่ประชาชนนั้นทำผิดกฎหมายไปแล้ว และถูกดำเนินคดี สถานการณ์นั้นนั่นแหละที่จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจกฎหมาย

“มันไม่ชัดเจนว่าคืออะไร นอกเสียจากว่าเขาจะโดนทางเลขจากที่เป็น คือไปซื้อรับมาอีกต่อหนึ่ง มันก็จะแพงขึ้นแหละ แล้วเอามาขายก็ไม่ได้ราคาถูกเหมือนเดิม แต่เราก็ไม่รู้ว่ากฎหมายตัวนี้มันมีผลกระทบกับเขาขนาดหรือเปล่า คือเราคุยกันสองคน เราก็ยังคิดว่ามันมีช่องโหว่ให้ไปอยู่” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

สำหรับประเด็นความคลุมเครือของภาษากฎหมายนั้น คุณสกายได้เพิ่มเติมเรื่องความกังวลส่วนตัวด้วยว่า เนื่องจากภาษาของกฎหมายสามารถตีได้ตามผู้ที่รู้กฎหมาย และหากบางคนตีความเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และอาจจะนำไปสู่การเกิดโทษแก่ผู้อื่น ทำให้คุณสกายมีความคิดเห็นว่า ด้วยความคลุมเครือของภาษากฎหมายนั้น อาจจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมกับผู้ที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และไม่ใช่ว่าเพียงแต่พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เท่านั้นที่คุณสกายคิดว่าเป็นปัญหาพระราชบัญญัติ อื่น ๆ เช่นพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เอง คุณสกายก็แสดงความกังวลว่าหากใช้ข้อเท็จจริงทางด้านกฎหมายและใช้ช่องว่างทางด้านกฎหมายในทางที่ไม่เป็นธรรม ก็สามารถสร้างคุณและสร้างโทษให้กับประชาชนได้เช่นเดียวกัน

“แต่ว่าหลัก ๆ เลยนะ กฎหมายบ้านเรานะ กฎหมายหรือว่า พ.ร.บ. หรือว่าอะไรก็ตามนะคือ ภาครัฐจะออกมาในรูปแบบที่ให้เราตีความได้หลายอย่าง ตีความได้แบบไม่ชัดเจนนะ แล้วคนที่เอาไปใช้นะ เขาสามารถเอาไปตีความในแบบของเขาได้อีก คือกายไม่แน่ใจว่ามันเป็นเรื่องปกติของเรื่องของกฎหมายเขาออกมาให้กว้าง ๆ ไว้ก่อน แล้วให้คนเอาไปปฏิบัตินะ เอาไปปฏิบัติแบบว่า apply ใน context ของเขาหรือเปล่า หรืออย่างไง หลัก ๆ ก็คือ กฎหมายบ้านเราเหมือนจงใจทำให้กำกวม เพื่อประโยชน์หรือเพื่ออะไรสักอย่าง กายไม่แน่ใจ แล้วก็บางคนก็เอาไปแสวงหาผลประโยชน์ได้ ความที่

มันกว้างนะ แล้วมันก็ไม่รัดกุม ก็ทำให้บางคนเสียผลประโยชน์ เช่น คนที่แบบ โดนคนที่เมาแล้วขับชน
อย่างนี้ เออ คือเขาก็ไม่สามารถที่จะได้รับความเป็นธรรมทางด้านกฎหมาย คือมันมีสองแง่มุมนะ คือ
ความกำกวมนะมันทำให้เอาไปใช้ประโยชน์ได้ และทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ด้วย” คุณสกาย
อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

ช่องว่างฯ ประเด็นที่ 5 การกระจายรายได้และมองเห็นคุณค่าของสุรათ้องถิ่น

สำหรับประเด็นช่องว่างของนโยบายการควบคุมเรื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่ผู้ให้ข้อมูลให้ความสนใจและกล่าวถึง
ในการให้สัมภาษณ์รองลงมาก็คือ คือ ประเด็นเรื่องสุรათ้องถิ่น และการผลิตคราฟแอลกอฮอล์ ซึ่งประเด็นเรื่องการ
ผลิตเครื่องตี้มแอลกอฮอล์นี้เชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ 2 ฉบับ
ด้วยกัน ได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.
2551 ว่าด้วยเรื่องการควบคุมผู้ผลิตหรือนำเข้า โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในเรื่องนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
กลุ่มที่เห็นด้วยกับการส่งเสริมสุรათ้องถิ่นและการผลิตคราฟแอลกอฮอล์ และกลุ่มที่เห็นต่างและไม่ส่งเสริมให้มีการ
ผลิตสุรათ้องถิ่นและคราฟแอลกอฮอล์

โดยในกลุ่มที่เห็นด้วยกับการส่งเสริมสุรათ้องถิ่นและการผลิตคราฟแอลกอฮอล์นั้น มีความคิดเห็น
ช่องว่างของนโยบายเรื่องการควบคุมการผลิตหรือนำเข้า และระบบการเก็บภาษีสรรพสามิต เป็นประเด็นสำคัญที่
ไม่สามารถส่งเสริมศักยภาพในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของประเทศไทยได้ ซึ่งหากประเทศไทยมีนโยบาย
สำหรับการส่งเสริมการผลิตสุรათ้องถิ่นและคราฟแอลกอฮอล์ดังกล่าวข้างต้น อาจจะนำไปสู่ความก้าวหน้าเรื่อง
อุตสาหกรรมการผลิตแอลกอฮอล์ และส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชนได้ รวมไปถึงสร้างความเป็นธรรมให้กับ
ผู้ผลิตสุราและเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รายย่อยด้วยเช่นกัน

ดังเช่นคุณบิวที่ได้กล่าวถึงเหล้าสาโท ซึ่งเป็นสุราแช่ชนิดหนึ่งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีแหล่งผลิต
กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย ในช่วงการพูดคุยเรื่องพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่
ควรส่งเสริมให้ผลิต ไม่ใช่เพียงแค่ผู้ผลิตในชุมชนเท่านั้น หากผู้ผลิตเครื่องตี้มแอลกอฮอล์รายใหญ่ต้องการที่จะผลิต
ก็สามารถผลิตเหล้าสาโทได้เช่นกัน ซึ่งในความคิดเห็นของคุณบิวนั้น การส่งเสริมให้มีผลิตเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่
เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากจะช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แล้ว ยังเป็นการกระจายรายได้ให้กับผู้ค้ารายย่อย
ได้อีกด้วย แต่การผลิตสุรათ้องถิ่นเหล่านี้ก็ต้องได้รับการรับรองว่ามีขั้นตอนการผลิตและระดับแอลกอฮอล์ที่เป็น
มาตรฐานและถูกต้องตามกฎหมายเช่นกัน

“จริง ๆ ก็รู้สึกว่ ในชุมชนนะ อย่างเช่นเหล่าโท มันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มันสามารถที่จะผลิตได้ แล้วก็ให้เขาสามารถผลิตให้ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ผลิตรายใหญ่ก็สามารถผลิตได้ ผู้ผลิตรายย่อยก็สามารถผลิตได้ แต่เราไม่แน่ใจว่า เวลาผู้ผลิตรายย่อยสามารถผลิตได้เนี่ย จะต้องมืข้อกฎหมายหรืออะไรมาบังคับเขาหรือเปล่า อาจจะไม่ได้ผลิตได้ทุก ๆ บ้านทุก ๆ คน ไม่ใช่อย่างนั้น แบบผลิตได้ทั้งนี้ใช้ ต้องมีเกอท์ กฎหมายอะไรพวกนี้ แต่ว่าต้องให้เขาสามารถผลิตได้ถูกต้อง ไม่ใช่ผู้ค้ารายใหญ่เท่านั้นที่สามารถผลิตได้ ไม่รู้ว่าเข้าใจถูกหรือเปล่า ไม่อย่างนั้นถ้ามันไม่ถูกต้องแล้วก็ ให้แต่ผู้ผลิตรายใหญ่ หนึ่ง เรารู้สึกว่ามันไม่เป็นการส่งเสริมชุมชน สองมันเป็นแค่ให้ผู้ค้ารายใหญ่ ที่ให้เขาได้รับรายได้ทางเดียว อย่างนี้” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

นอกจากการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเหมือนที่ คุณบิว ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว คุณบอสและคุณตั้งเมยังมีความคิดเห็นว่ หากมีการผลิตสุร่าท้องถิ่นหรือคราฟแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น และได้รับการรับรองจากกฎหมายสุร่าท้องถิ่นหรือคราฟแอลกอฮอล์ยังสามารถเป็นทางเลือกในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนได้มากขึ้นด้วย นอกเสียจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตโดยบริษัทักษ์ใหญ่ที่ผลิตในประเทศไทยไม่กี่บริษัท

คุณบอสเองยังเพิ่มเติมความคิดเห็นด้วยว่ แม้ว่าจะมีการผลิตสุร่าท้องถิ่นหรือคราฟแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น แต่ตนเองคิดว่าไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน กล่าวคือ การผลิตสุร่าท้องถิ่นและคราฟแอลกอฮอล์ไม่ได้ส่งผลให้ประชาชนบริโภคแอลกอฮอล์มากขึ้นกว่าเดิม

“ตัวเองจะเห็นว่ การผลิตแอลกอฮอล์นะที่ถูกกฎหมายมันจะอยู่ในเฉพาะในกลุ่มของ ในมือของนายทุน กลุ่มทุนกลุ่มใหญ่ ๆ เท่านั้น เพราะจะต้องมีทุนก็ล้านก็ร้อยล้าน ซึ่งประชาชนทั่ว ๆ ไปไม่สามารถเข้าถึงได้อยู่แล้ว ตัวเองก็รู้สึกว่ เออ อันนี้เอ๊ะ แล้วทำให้ แล้วทำให้การบริโภคประชาชนลดลงใหม่ ก็ไม่ได้ลดลง แต่ว่าถ้าเป็นคราฟเบียร์ตัวนี้ประเด็นก็คือ เอาจริง ๆ นะ ตัวเองเฉย ๆ นะ อาจารย์ เพราะว่าตัวเองรู้สึกว่ มันมีก็คนก็กิน แต่ไม่มีก็คนก็กินอยู่ดี แต่อาจจะเพิ่มเป็นทางเลือกให้ประชาชน และอย่างที่สองคืออาจจะช่วยลดบทบาทหรือลดอำนาจของกลุ่มนายทุนผู้ที่จะควบคุมการผลิตแอลกอฮอล์มากกว่า แต่มันไม่ได้มีผลต่อการทำให้คนกินเพิ่มหรือลด แต่จะเป็นทางเลือกของผู้บริโภคได้มากขึ้น” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ส่วนคุณตั้งเมกล่าวเสริมในส่วนของการเพิ่มตัวเลือกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่ ในฐานะที่ตนเองเป็นผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเคยได้ทดลองดื่มคราฟเบียร์ ตนเองคิดว่ารสชาติของคราฟเบียร์นั้นถูกปากมากกว่ารสชาติของเบียร์ที่ผลิตโดยบริษัทักษ์ใหญ่ในประเทศไทย และยังสามารถเลือกบริโภคได้ตามรสนิยมของแต่ละคนได้มากกว่าด้วย ซึ่งคุณตั้งเมเองก็เน้นย้ำในเรื่องสิทธิการเข้าถึงการบริโภคของประชาชนด้วยว่ คนรุ่นใหม่ หรือที่คุณตั้งเมเรียกว่า “คนยุคหลัง ๆ” เข้าใจเรื่องสิทธิในการเข้าถึงเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น รวมไปถึงเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย

“แต่ถามว่าถ้าสมมติว่าตอบในฐานะคนที่ดื่มเบียร์ใช้ไหมคะ คราฟเบียร์กับเบียร์ปกตินี้รสชาติจะต่างกัน ตัวคราฟเบียร์นี้จะมีรสชาติที่ละมุน ละมุนนี้หมายถึงว่ามันจะมีรสที่ในเบียร์ใช้ไหมคะ อย่างบางอันเป็นรสผลไม้ จะมีความเปรี้ยว หวาน รสชาติแบบทานอร่อยใช้ไหมคะ ผู้หญิงจะทานแบบเปรี้ยวหวานหน่อยใช้ไหมคะ แต่ว่าถ้าเป็นเบียร์ที่ขายในตลาดไทยได้อะคะ ที่เป็นแบรนด์ใหญ่ ๆ นี่เขาก็จะเป็นขมแล้วก็จืด แล้วก็คุณภาพอย่างนี้อะคะมัน คือแล้วอีกเรื่องหนึ่งก็คือมันจะเป็นเรื่องสิทธิใช้ไหมคะ สิทธิ ซึ่งคนรุ่นใหม่รู้ว่า คนยุคหลัง ๆ นี้ก็จะรู้ว่าสิทธิในการเลือก” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

สำหรับเรื่องสิทธิการเข้าถึงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คุณตังเมยังเพิ่มเติมประเด็นเรื่องการผูกขาดของกลุ่มนายทุนด้วยว่า ตนเองรู้สึกกังวลในเรื่องกฎหมายที่ควบคุมเรื่องการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากผู้ผลิตที่สามารถผลิตได้นั้นมักจะเป็นกลุ่มนายทุนเพียงแค่นี้ก็เจ้า ซึ่งทำให้กลุ่มผู้ผลิตรายย่อยไม่สามารถเข้าถึงการจำหน่าย หรือการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งคุณตังเมเองก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับคุณบิวว่า การส่งเสริมให้มีการผลิตคราฟแอลกอฮอล์ หรือส่งเสริมผู้ผลิตรายย่อย จะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและส่งเสริมเกษตรกรได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอีกด้วย นอกจากนี้ยังคงเน้นย้ำว่า ผู้บริโภคเองก็มีสิทธิที่จะเข้าถึงรสชาติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่แตกต่าง และตามรสนิยมความต้องการของแต่ละคนด้วย

“ใช่ มันเป็นเรื่องสิทธิ สมมติเราบอกว่าเราคุมเบียร์ใช้ไหมคะ แปลว่าเราคุมโดยการที่ให้คนรวยเป็นคนขายเบียร์ แต่คนจนไม่มีสิทธิ์ขายเบียร์ มันรู้สึกว่ามันแปลกอะ นโยบายนี้ ใช่ มันแปลก ... แล้วก็คุมด้วยกฎหมายเอาไว้ เราเลยไม่รู้สีกว่าการคุมนี้มันคุมเพราะหวังดีกับสุขภาพเรา หรือคุมเพราะหวังดีกับนายทุน บางทีมันแยกไม่ออก หนูรู้สึกว่าการเบียร์นี้ ถ้าเป็นหนูนะ หนูเชียร์คราฟเบียร์ เพราะว่ามันเป็นเรื่องสิทธิ แล้วก็อย่างสมมติว่าตอนนี้เราต้องบอกว่าเกษตรกรพวก เขาเรียกอะไรนะคะ พวกซีรี่ส์ เกาหลีในการทำโซจู เราจะรู้ว่าโซจูของประเทศเกาหลีนี้มันมีความแตกต่างกันแต่ละเมือง ใช้ไหมคะ ขึ้นอยู่กับสินค้า พวกผลไม้พวกผักอะไรของเขา เพราะเขาารู้สีกว่าการชรสของเหล่าเบียร์อะ มันคือการเสพบรรยากาศนิดนึงอะ” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า คุณตังเมและคุณบิวมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจและส่งเสริมเกษตรกร คุณบิวได้สนับสนุนความคิดเรื่องการนำผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีอยู่ในประเทศไทยมาผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพื้นที่และตามความถนัดของผู้ผลิตแต่ละรายด้วย

“แล้วเรื่องเหล้าเนี่ยก็เป็นอีกหมวดหนึ่งที่ชุมชนท้องถิ่นมี แล้วเขาจะทำผลิตได้ แล้วถ้าผลิตได้ถูกก็ดี แล้วเรารู้สึกว่า ที่จริงมันไม่ใช่แค่เหล้าโทอย่างเดียวนะ ที่สามารถผลิตเหล้าได้ ในต่างจังหวัดก็จะมีผลไม้ อย่างเช่นที่ภาคอีสานเขาเรียกว่าอะไรนะ เม็ดเล็ก ๆ แดง ๆ เขาเรียกว่า หมากเม้า อันนั้นก็สามารถเอามาผลิตเป็นเหล้า หรือว่าไวน์ได้ ซึ่งไม่ว่าจะเนื้อหรือได้ก็น่าจะมีอะไรที่เป็นแบบนี้ ที่สามารถผลิตได้เอง” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

นอกจากเรื่องสิทธิการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน และการส่งเสริมเศรษฐกิจและส่งเสริมเกษตรกรรมแล้ว ประเด็นสำคัญของเรื่องการกระจายรายได้และมองเห็นคุณค่าของสุราท้องถิ่นอีกประการหนึ่งคือการลดการผูกขาดกลุ่มนายทุนที่ยึดตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นของตนเอง ซึ่งมีเพียงไม่กี่บริษัทในประเทศไทย คุณสาวเองก็พูดในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่เป็นแรงงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศคนหนึ่ง และหนึ่งในผู้เสียภาษี ตนเองก็อยากเห็นการพัฒนาของคุณภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการแข่งขันกันเรื่องราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นเดียวกัน ซึ่งโดยส่วนตัวคุณสาวแล้ว คุณสาวมีความคิดเห็นว่าการเพิ่มผู้ผลิตสุราท้องถิ่นและกราฟแอลกอฮอล์จะสามารถเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยได้ไม่มากนักน้อย

“เออ จริง ๆ ถ้าสาวอยากเพิ่มอะคะ ก็เป็นเรื่องที่ดีนะคะ เพราะว่าพอกู้แข่งมันน้อยเจ้าอะ มันจะทำให้ผูกขาดเนอะ ในฐานะเราประชาชนหนึ่งคนนะ ที่รู้สึกว่าคุณต้องจ่ายภาษีเนอะ หรือว่าเป็นส่วนหนึ่งอะคะ ถ้ามันเพิ่ม กระจายความสามารถในการพัฒนาเครื่องดื่มมากขึ้นได้ มันอาจจะได้ประโยชน์จากผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นนะ ทั้งในแง่ของราคา ทั้งในแง่ของคุณภาพของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มองว่าแบบ ไปที่อื่น อย่างบางประเทศนะ แทบไม่มีเบียร์ยี่ห้อดัง ๆ ที่เรารู้จักเลยอะ มันมีแต่เบียร์ประเทศเขาอะ แล้วมีการว่าดูว่าเป็นวัตถุดิบที่มาจากประเทศเรา ลดการนำเข้าได้ หรืออะไรแบบนี้ สาวว่ามันน่าจะเพิ่มอะไรบางอย่างให้กับเศรษฐกิจได้เยอะขึ้น อย่างนี้คะ แต่หนูก็ไม่เคยกินหรอกนะ แต่คิดว่ามันจะดีต่อประเทศเราแบบนี้ มันเศรษฐกิจมันหมุนเวียนในประเทศ งดการนำเข้าได้บางส่วน งดการผูกขาดบางอย่างอะไรแบบนี้คะ แต่มองว่าจริง อุตสาหกรรมสุราก็เป็นอุตสาหกรรมขับเคลื่อนประเทศไทยอยู่นะ ก็กินกันได้ทุกวัน เหมือนข้าวเลย บางคนกินข้าว 3 มื้อ แต่กินเบียร์ 5 ขวดอย่างนี้ ก็กินเยอะกว่า” คุณสาว อายุ 34 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

ไม่ใช่แค่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สนับสนุนการผลิตสุราท้องถิ่น หรือกราฟแอลกอฮอล์เท่านั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ คุณต้น และคุณภาคิน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองท่านมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปสำหรับการสนับสนุนการผลิตสุราท้องถิ่น และกราฟแอลกอฮอล์ในกลุ่มผู้ผลิตรายย่อย ซึ่งคุณต้นและคุณภาคินมีความเป็นห่วงเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันออกไปว่า แม้ว่าการสนับสนุนการผลิตสุราท้องถิ่น และกราฟแอลกอฮอล์จะแสดงถึงเสรีภาพ และส่งเสริมรายได้ให้กับกลุ่มผู้ผลิตรายย่อย แต่ทั้งคุณต้นและคุณภาคินมีความเป็นห่วงเรื่องเดียวกัน คือการควบคุมคุณภาพของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตกันเองในชุมชน และอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคได้โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สำหรับคุณต้นแล้ว กราฟแอลกอฮอล์ หรือกราฟเบียร์นั้นอาจนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้บริโภคแอลกอฮอล์ จากองค์ความรู้ที่คุณต้นได้ค้นพบจากงานวิจัยที่คุณต้นเคยอ่าน ทำให้คุณต้นมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปว่า หากมีจำนวนผู้ผลิตรายย่อยเพิ่มมากขึ้น และไม่มีมาตรการควบคุมด้วยข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อทางลบกับสังคมในเรื่องการเพิ่มน้ำหนักตัว และนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมนั้นอีกด้วย

“ทางเลือกของคราฟเบียร์ ก็จะส่งเสริมในเรื่องของการดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นเพราะว่ามองว่า เหมือนเคยไปอ่านวิจัยอันหนึ่งที่ถ้ามีแหล่งที่ขายเยอะๆ คนซื้อก็จะเยอะตาม ดีมานด์ซัพพลายมันก็จะตามไปด้วย เพราะฉะนั้นมันก็จะทำให้ในสังคมหรือพื้นที่ตรงนั้นที่มีพื้นที่ที่ขายพวกนี้เยอะ ก็จะมีคนที่ติดแอลกอฮอล์เยอะไปด้วย แต่กับพื้นที่หนึ่งที่ไม่ขายเลย ก็จะมีคนที่ไม่ติดแอลกอฮอล์เยอะครับ ถ้าเทียบกัน มันก็มีความต่างกันครับ ในเรื่องของการสนับสนุนให้ดื่ม ก็ควรที่จะมีแหละครับ แต่ว่าก็ตั้งอยู่ในเรื่องของใบประกอบอนุญาตอะไรพวกนี้ ในเรื่องของภาษีอีกทีหนึ่งครับ ... มันเป็นสิทธิของเราครับ แต่ในเรื่องของการปราศจากการควบคุมใหม่ อันนี้คือยังไม่เห็นด้วยว่าจะต้องปราศจากการควบคุมเลย ก็ควรที่จะมีการควบคุมอยู่ แต่จะควบคุมมากน้อยแค่ไหน เราคือมองที่ประสิทธิภาพในการควบคุมมากกว่า ถ้าการควบคุมน้อยแล้วมันมีประสิทธิภาพดี อันนี้ก็เห็นด้วยครับ” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

สำหรับความคิดเห็นของแพทย์อย่างคุณภาคินแล้ว คุณภาคินเองก็รู้สึกสับสนกับการสนับสนุนให้มีการผลิตสุราท้องถิ่น และคราฟแอลกอฮอล์ ในฐานะแพทย์แล้ว คุณภาคินรู้สึกกังวลเป็นอย่างมากเกี่ยวกับผลกระทบทางลบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะเรื่องพิษจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตขึ้นเองโดยที่ไม่ได้มาตรฐาน สารพิษต่าง ๆ ที่มีปริมาณมากเกินกว่าที่ร่างกายของมนุษย์จะรับได้นั้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ที่บริโภคแน่นอน และยังส่งผลต่อภาระของบุคลากรทางการแพทย์และงบประมาณสำหรับการดูแลรักษาอีกด้วย แต่ด้วยเหตุผลของความเป็นธรรมและเสมอภาคแล้ว คุณภาคินเองก็มีความคิดเห็นว่าคุณควรจะมีการสนับสนุนให้เกิดสุราท้องถิ่นและคราฟแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการเกษตรของประเทศได้อีกวิธีการหนึ่ง นอกจากนี้ คุณภาคินยังคำนึงถึงการสืบทอดวัฒนธรรมการผลิตสุราท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์และควรส่งเสริมให้ดำรงอยู่ในประเทศนี้ด้วย

“ใช่ ๆ toxicity ของ ของ อันนี้คือ มันก็มีแบ่งเป็น 2-3 ประเด็นว่าอันนี้คือ หนึ่งในเรื่องแอลกอฮอล์ เหล้าเถื่อนนี่ถ้ามันเป็นเมทิล ผมก็ไม่ซัวร์ว่าเมทิลหรือเอทิลนะ แต่ถ้าเป็นเมทิลนี่ ดื่มแล้วตาบอด แล้วมันอาจจะเป็นโดพอร์เทเบิ้ล (13.18) ก็อันตรายเหมือนกันนะ ที่นี้ถ้าเกิดเราจะเป็นคราฟเบียร์ที่มียี่ห้อนี้ จะต้องทดสอบทุกครั้ง แล้วมาตรฐานการผลิตของเขาคือทุกล็อตก็ต้องเหมือนกัน อันนี้ประเด็นที่หนึ่งคือถ้ามันมี toxic เข้าไปในตรงนั้นนี้ ผู้ดื่มไม่มีทางรู้เลย กลัณหว่าอะไรมา เหล้าเถื่อนเหล้าอะไรอย่างนี้เนาะ สองก็คืออันเทอร์มิเนชั่นของตัวฮานะหรือสารพิษ เราก็ต้องมีการตรวจบ่อยๆ เพราะฉะนั้นงบประมาณที่เอามาใช้ตรวจตรงนี้จะเยอะมาก สามก็คือดีเฟกชัน พวกเชื้อโรค ท้องเสีย กินเข้าไปท้องเสีย อาจจะเจอการแพร่ระบาดของเชื้อโรคท้องเสียอะไรได้อีก เป็นวงหนึ่งอะฮะ ซึ่ง ซึ่งตรงนี้อะมัน พอ ถ้าลำพังหนึ่งเจ้าก็ต้องควบคุม 2-3 ประเด็นนี้แล้ว สมมติมี 10 เจ้า ก็ไปควบคุมเป็น 30-40 แยกไป มันก็จะมีอุปสรรคตรงนี้อยู่ที่บ้านเราอะ การตรวจแซมเปิ้ลอาหาร การศึกษา toxic มันไม่ได้เจริญขนาดนั้น ก็เข้าใจได้ว่าทำไมมันถึงมีอุปสรรค แต่ถามว่าใจอยากให้มีไหมนะคราฟเบียร์ ใจอยากให้มีนะ เพราะว่าบ้านเรานี้มันมีผลผลิตทางการเกษตรหลายอย่าง ที่มันเอามาทำเบียร์ได้แล้ว มันหอม เช่น มังคุด พุทรา อะไรที่นครศรี แล้วจังหวัดผมก็จะมีตรามังคุด ชิมแล้วก็ เออ มันหอมอร่อย มีอะไรแบบนี้เยอะอะ มีผลผลิตทางการเกษตรหลายอย่างที่มีมันนำเอามาแปรรูปแล้วมันจะได้

เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพราะจริงๆ ประเทศเรานี่ ฝรั่งเศสบอกว่าผลไม้เมืองไทยถูกและอร่อยมาก เราเอาตรงนี้มาเป็นจุดขาย บ้านเราผลไม้ถูกมาก อืม จริง ๆ เหล้าที่อยู่ในวัฒนธรรมไทยมานานมากแล้วนะครับ แล้วเหล้าบางตัวนี่เราส่งออกให้ญี่ปุ่น ในประวัติศาสตร์นะ ญี่ปุ่นเขาก็เอาไปทำของเขาเอง แล้วดีกว่าเรา เหล้าข้าวอะ เหล้าข้าว ก็ประมาณนี้ครับความเห็นผมเรื่องคราฟเบียร์” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

แม้ว่าคุณตั้งเมเจเห็นด้วยกับการมีคราฟเบียร์เป็นตัวเลือกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในข้างต้น แต่คุณตั้งเมเองก็แสดงความเป็นห่วงเรื่องการจัดการผลกระทบของอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน คือ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งนอกจากผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว คุณตั้งเมยังตั้งคำถามถึงผลประโยชน์ที่แท้จริงที่ชุมชนที่ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะได้ด้วยว่าแท้จริงแล้ว ผลกำไรที่ได้มาจากการผลิตเครื่องดื่มดังกล่าว ผู้ใดเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ ระหว่างชุมชนที่ผลิตและนายทุนในระดับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่

“แต่ว่าเหมือนเมเคยเห็นของไทยนี้ทำสุราเองแต่ว่าน่าจะเป็นใหญ่มั่งคั่ง ที่แพร่หรืออะไรสักอย่างที่ทำโรงสุราเอง ผลกระทบอะไรอย่างนั้นมันก็เยอะ แต่ไม่รู้ว่าจะชุมชน ตัวชุมชนนะคะ คือผลกระทบเรื่องแบบพวกกากพวก อะไรนะคะ หากที่ทำจากสุราอย่างนี้อะ มันมีผลกระทบกับชุมชน แต่ไม่รู้ว่าจะชุมชนนั้นนะร้ายหรือมีรายได้จากการทำสุราหรือเปล่า หรือว่าอุตสาหกรรมที่เป็นแบบระดับกลางกับใหญ่อะคะ เป็นคนได้ไป อันนี้ก็ไม่แน่ใจในข้อมูล” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ช่องว่างฯ ประเด็นที่ 6 “ถ้าอยากกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง ๆ

ช่องว่างหนึ่งให้ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากตั้งคำถามและให้ความสนใจคือพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในประเด็นการควบคุมการขาย ผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าแม้ว่ารัฐจะพยายามทำให้การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความยากลำบากมากขึ้น โดยการกำหนดเวลาขาย และสถานที่ขาย แต่หากผู้บริโภคต้องการบริโภค ก็ไม่มีอุปสรรคใด ๆ ที่จะทำให้การดื่มแอลกอฮอล์ครั้งนั้นไม่เป็นไปตามที่ผู้บริโภคต้องการได้ ตามบทสัมภาษณ์ของคุณเองฟองตอนหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า รัฐพยายามทำให้การซื้อนั้นยากขึ้น แต่ในฐานะคนชนชั้นกลางก็สามารถหาช่องทางการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ หากตนเองต้องการ

“มันเป็นการทำให้การซื้อมันยากขึ้น ไม่ว่าจะทำให้เวลามันไม่ได้ สถานที่มันไม่มี หรือว่าอะไรอย่างนี้ แต่สุดท้ายถ้าคนที่จะกินนะ มันก็ไม่ยากเว้ย มันก็แบบว่า มันไม่แพงด้วย ถ้าหนูจะกินนะคะ โขจุกยังสบาย เราก็สามารถขับรถไปซื้อได้ แล้วเราก็ไม่ได้รู้สึกว่แค่เราด้วยนะ อะ เราพูดในฐานะคนชนชั้น

กลาง อย่างคนชนชั้นที่ต้องทำงานเยอะ เขาก็จะมีที่ที่เขาจะซื้อได้อยู่ดี เราก็เลยคิดว่า ไม่ว่าจะทำให้มันแพงขึ้น หรือว่าภาษี หรือว่าจะทำให้มันยากขึ้นนะ มันไม่ใช่จุดที่สามารถแก้ ป้องกันการดื่ม ลดการเพิ่มผู้ดื่มใหม่ หรือว่าบลา บลา อะไรแบบนี้ ดูก็ไม่ค่อยตรงจุดเท่าไร เราดูแบบ ให้มันยาก ให้มันแพง โวย์ จะต้องซื้อมันยังไฉวะ แต่ว่ามันก็ไม่ค่อยช่วยไหม มันมีการตั้ง question mark ขึ้นมาเจี๊ย” คุณอองพอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

สำหรับช่องว่างเรื่องการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าภาครัฐจะจำกัดการเข้าถึง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเวลาขาย และสถานที่ขายก็ตาม แต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่างก็เล่าถึงประสบการณ์ทั้งของตนเอง และจากที่พบเห็นจากคนรู้จัก ให้ผู้วิจัยได้ทราบหากผู้บริโภคต้องการที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้บริโภคมีความคิดและวิธีการอย่างไร เพื่อให้ได้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ตนเองต้องการ ซึ่งผู้วิจัยจะขอแบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

ถ้าอยากจะกิน แพงขึ้นก็กินอยู่ดี

สำหรับประเด็น “ถ้าอยากจะกิน แพงขึ้นก็กินอยู่ดี” นั้น ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงเมื่อพูดถึงประเด็นของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ในเรื่องการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีใจความสำคัญว่า แม้รัฐจะพยายามขึ้นราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มภาษีจากปริมาณของแอลกอฮอล์ที่ผสมอยู่ในเครื่องดื่ม หรือการขึ้นราคาด้วยวิธีการอื่น ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 9 คน จาก 15 คน ต่างเห็นในทิศทางเดียวกันว่า ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคก็เต็มใจที่จะจ่ายค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ราคาแพงขึ้น โดยมีเงื่อนไขของแต่ละคน

คุณตันได้กล่าวในประโยคสั้น ๆ ว่า แม้ว่ารราคาเพิ่มขึ้น แต่ในความคิดเห็นของคุณตันหากคนที่ต้องการจะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อยากรแล้วพวกเขาจะพยายามหาเงินมาเพื่อให้สามารถเข้าถึงตามที่ตนเองต้องการให้ได้อยู่ดี

“ราคาเพิ่มขึ้น ทำให้คนดื่มลดลง มันก็มีส่วนครับ แต่ว่าคนที่มันอยาก คนที่เขาอยากกินนะครับ อาจารย์ เขาก็พยายามหาเงินเพื่อจะไปซื้อสุรา อะไรอย่างนี้อะครับ” คุณตัน อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

ในประเด็นการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คุณบอสก็ได้เล่าถึงประสบการณ์ของตนเองเช่นกันว่า ในตอนที่ตนเองดื่มอย่างหนัก ตนเองก็เลือกที่จะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามกำลังทรัพย์ที่ตนเองมีเช่น ซึ่งเมื่อมองจากมุมมองของคุณบอสแล้ว คุณบอสเองก็เห็นคนชนชั้นแรงงานที่ได้รับค่าแรงขั้นต่ำ พวกเขาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำทุกวันเหมือนกัน ซึ่งคุณบอสเองก็นำเอาเหตุการณ์ที่คุณบอสประสบกับสิ่งที่คุณบอสเคยเห็นจากคนรอบข้างมาเปรียบเทียบว่า ไม่ว่าจะมียาไรได้เท่าไร หากต้องการดื่มพวกเขาก็จะหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ราคาเหมาะสมและพวกเขาสามารถเข้าถึงได้มาดื่มอยู่ดี

“คือเมื่อก่อนนะแปลกใจที่เห็นคนที่มีอาชีพรับจ้างใช้แรงงาน มีค่าแรงวันละประมาณ 300 บาท แต่ตอนเย็นเขาจะแวะซื้อเบียร์วันละ 2 ขวด ซึ่ง 2 ขวดอะมันก็คือประมาณ 1 ใน 3 ของค่าแรงเขาแล้ว แต่เขาก็กินทุกเย็น แสดงว่า เออ แล้วก็คุยกับตัวเองอะ คุยกับตัวเองเนาะ ว่าแบบ เมื่อก่อนเรามีรายได้อยู่ประมาณนี้ ก็จะกินเหล้าในระดับที่เราจ่ายถึง เราอาจจะไม่ต้องแบบกินเหล้าที่มันมีราคาแพงมาก ตอนนั้นนะ ตัวนี้อาจจะช่วยให้รัฐเก็บรายได้ได้ แต่ไม่ได้มีผลทำให้ประชาชนเลิกดื่มเหล้า ... คือคนมันจะกินนะ ขนาดมีรายได้แค่วันละ 300 เมื่อก่อน เขาก็ยังกินอยู่ดีอะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

เมื่อพูดถึงพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 คุณบิวมีความคิดเห็นถึงการเพิ่มราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อการบริโภคของประชาชนว่า ไม่มีผลต่อการดื่มของประชาชน สาเหตุที่คุณบิวคิดว่าไม่มีผลต่อการดื่มนั้น เนื่องจากเมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปแล้วนั้น การควบคุมตัวเองในเรื่องการดื่มจะลดลงจากเดิม และจะดื่มมากขึ้นเมื่อเริ่มดื่มแล้ว ในฐานะที่ตนเองเป็นนักดื่มเอง หากเริ่มเมาแล้วจะไม่เกิดการคิดทบทวนเรื่องจำนวนเงินที่ต้องเสียไปจากการดื่ม

“แต่ถ้ากระทบคนประชาชน เพิ่มราคาเหล้าเบียร์มากขึ้น เราจะซื้อน้อยลงไหม อืม ไม่รู้อะ ไม่ซื้อน้อยลงนะ เพราะคิดว่า กำลังคิดว่า แต่ละคนที่ซื้อเหล้าซื้อเบียร์มากินนะ เขาไม่ได้คำนวณถึงเรื่องนี้ ไม่มีใครซื้อมาแล้วแบบ เทานี้ เพราะเวลาเรากินเหล้าแล้วมันก็ควบคุมตัวเองไม่ได้ ก็มีแต่แบบหมดแก้วๆ เอาจนอ้วกอะไรแบบนี้” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

ในประเด็นเรื่องการเก็บภาษีเช่นเดียวกัน คุณหนุ่มที่เป็นนักดื่มเหมือนคุณบิว ก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า หากเป็นนักดื่มก็จะไม่มีการคิดทบทวนเรื่องจำนวนเงินที่เสียไปจากการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คุณหนุ่มกล่าวว่า ในช่วงแรกที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นราคาตามนโยบายการควบคุมดังกล่าว นักดื่มอาจจะมีการพูดถึงด้วยความไม่พอใจในระยะหนึ่งเท่านั้น และเมื่อเวลาผ่านไป นักดื่มก็ยังคงเลือกดื่มเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

“ถ้าในเรื่องการจัดเก็บภาษี ก็จะมีผลสืบเนื่องมาสู่สุรา แล้วก็พวกยาสูบต่าง ๆ แต่จริง ๆ แล้วก็มันก็ไม่ได้มีผลมาก คือ อัตราการเพิ่มขึ้นของราคามันก็ของมันอยู่แล้ว คนที่เป็นคนที่จะกินอยู่แล้วนะ เขาอาจจะมองว่าราคาไม่ได้สูงมาก หรืออาจจะมีการบ่นกันในช่วงที่ราคาขึ้นมา ช่วงแรกๆก็มีการพูดถึงมีการปรับราคาขึ้นมา พอสักพักนึงทุกคนก็จะลืมไป แล้วก็ชิน แล้วทุกคนก็จะไม่ได้มองถึงจุดใหญ่ตรงนั้น จะไปแก้ไขทีไรจะไปปรับราคาขึ้นสูง เพราะมันก็อยู่ในห่วงของการปรับราคาตามภาวะเศรษฐกิจด้วย ทุกอย่างปรับขึ้นไปด้วย ทุกคนก็อาจจะมอง บางกลุ่มก็อาจจะไม่ได้สนใจว่ามีการปรับราคาขึ้นไป หรือว่าถ้าเป็นคนบางกลุ่มที่อาจจะมีปัญหาเรื่องราคา ก็อาจจะปรับปริมาณการกินลงไป เพราะว่าราคาสูงขึ้น อาจจะกินน้อยขวดลงอะไรอย่างนี้ กินปริมาณน้อยลง แต่จริง ๆ ก็ไม่มีผลอะไรสักเท่าไร” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

ในทิศทางเดียวกัน ในความคิดเห็นของคุณเพียงพอแล้ว แม้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะถูกปรับราคาให้สูงขึ้นอย่างไรก็ตาม แต่หากเป็นนักดื่มแล้ว คนเหล่านั้นก็ยังคงเลือกที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อเหมือนเดิม

“เออ ถามว่ากระทบกับคนที่เขาชอบดื่มใหม่ ก็ถึงราคาแพงยังไงเขาก็ซื้อเหมือนเดิม คิดว่าไม่ทำให้เขากินน้อยลง เขาก็ต้องหาเงินเพื่อมาซื้อ support เพื่อมากินอยู่ดี” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

แต่สำหรับคุณองพองแล้ว คุณองพองมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปเล็กน้อย กล่าวคือ คุณบิว คุณหนุ่ม และคุณเฟื่องฟ้ามีความคิดเห็นที่ว่า แม้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะถูกทำให้ราคาแพงขึ้น แต่กลุ่มคนที่ต้องการที่จะบริโภคก็จะพยายามเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นอยู่ดี แต่สำหรับคุณองพองแล้ว หากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ต้องการเพิ่มราคา คุณองพองจะมีตัวเลือกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อื่น ๆ ที่ราคาต่ำกว่า และจะเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ราคาต่ำกว่านั้นมาบริโภคแทน

“แต่ถ้าเราจะกินนะ มันก็จะมีขอยส์ที่ถูกที่สุดอยู่ดี รู้สึกว่าทั้งอันนี้และอันที่แล้วอะ มันเป็นการทำให้การซื้อมันยากขึ้น” คุณองพอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 คน คือ คุณเบอร์รี่ คุณกระต่าย และคุณน้อง ได้ให้ความคิดเห็นไว้ในฐานะที่ตนเองเป็นคนชนชั้นกลางที่มีรายได้ปานกลาง และสามารถเข้าถึงการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่มีราคาสูงได้ มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันว่า คนชนชั้นกลางที่มีรายได้ปานกลางนั้น หากต้องการที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่ามีราคาสูง ตนเองก็เลือกที่จะซื้อและบริโภคอยู่ดี

คุณเบอร์รี่ได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า สื่อต่าง ๆ เช่น ละคร ก็มีผลต่อความคิดต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน ในฐานะคนชนชั้นกลางที่สามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในราคาที่แพงขึ้น หากตนเองต้องการดื่มตามกระแสของละครต่างประเทศ ตนเองก็จะตัดสินใจซื้อแม้ว่าราคาจะแพงกว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั่วไปอยู่ดี หรือในกลุ่มที่ชื่นชอบรสชาติของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ไวน์ พวกเขาก็จะตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเหล่านั้น ตามกำลังที่ตนเองจะสามารถเข้าถึงได้ และตามโอกาสต่าง ๆ ที่ตนเองประสบ

“หนูไม่รู้ว่าคุณกินน้อยลงไหมนะคะ แต่ว่าบางทีราคามันไม่ได้มีผลกับการตัดสินใจมากนัก เพราะว่ามันมีแคทิกอรีของแบบเยอะ อยู่หนูกตัวอย่างเช่น สมมติว่า ก่อนหน้านี้เราไม่เคยกินโซจู แต่ว่าเราคูชิริย์เกาหลี ทุกเรื่องกินโซจู คนก็ตัดสินใจไปลอง มันแพงนั่นแหละ แต่เหมือนพอคนบางคนชอบ เขาก็จะเสพมันต่อไปอยู่ดี อะไรอย่างนี้อะ แต่ว่ากลายเป็นว่า เพิ่มภาระให้ประชาชน เพราะว่ามันก็กินอยู่ดี หรือว่าคนที่ไม่ได้ ไม่เคยจิบไวน์มาก่อน แต่ว่าพอลองจิบไวน์ครั้งหนึ่ง มันก็จะเหมือนเข้าวงการอะ มันก็จะยอมจ่าย แต่ว่าต้องจ่ายแพงจิงเลย เขาก็บ่น ก็ปรับตัวไปแทน มีเกรตต้าบ้าง สูงบ้าง ก็แล้วแต่โอกาสที่เข้าจะจ่ายได้ แต่มัน หนูไม่คิดว่ามันทำให้คนกินลดลงนะ มันทำให้เป็นภาระ” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

ส่วนคุณกระต่ายมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากคุณเบอร์รี่ในแง่การตัดสินใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เล็กน้อย สำหรับคุณเบอร์รี่แล้ว การเลือกซื้อนั้นต้องมีการตัดสินใจตามกำลังทรัพย์และตามโอกาส แต่สำหรับคุณกระต่ายมีความคิดเห็นว่า หากคนที่คิดจะซื้อและตัดสินใจที่จะดื่มแล้วนั้น ไม่ได้สนใจเรื่องราคาเลย แม้ว่าจะมีการเพิ่มการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ตาม ในฐานะคนชนชั้นกลาง หากเครื่องดื่มที่ตนต้องการบริโภคจะแพงก็ตาม ก็ตัดสินใจซื้ออยู่ดี โดยคุณกระต่ายใช้การเปรียบเทียบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเครื่องดื่มที่มีรสหวานและพลังงานสูง อย่างชานมผสมไข่มุก

“ไม่เห็นด้วยนะคะ (กับเพิ่มการเก็บภาษีสรรพสามิตรเพิ่ม) เหมือนคนดื่มอะ คือมันไม่ใช่คราคานะคะ อาจารย์ว่ามันก็บาท เลือกอันที่ฉันทจะกิน แล้วก็จ่ายเงินเลย โดยไม่ได้สนใจเลยว่ารูตบัตรไปก็บาท หรือเงินทองก็บาท ไม่ได้สนใจราคา ถ้าจะกินนะคะ ตายว่า เหมือนชานมไข่มุกแก้วละ 120 อะ ใครอยาก ใจชอบกินก็กิน ... นักดื่มเขาไม่ได้สนใจราคาอยู่แล้ว แต่ถ้าเราคิดว่าเพิ่มแล้วจะลด ถ้าวัตถุประสงค์แค่นี้ อาจะคิดผิด” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

สำหรับคุณสาวที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นาน ๆ ครั้งเองก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับคุณกระต่ายว่าด้วยการไม่สนใจราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ตนอยากดื่ม เนื่องจากคุณสาวไม่ใช่คนดื่มหนักอยู่แล้ว ดังนั้น การเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ราคาแพงจึงไม่ใช่ปัญหาของคุณสาว เพราะคุณสาวดื่มในปริมาณที่น้อย และดื่มนาน ๆ ครั้ง จึงไม่กระทบกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไปกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“ด้วยความที่เราไม่ค่อยกิน เราก็ไม่ได้สนใจราคาตั้งแต่แรก แล้วเราก็ไม่ได้ตามข่าวเรื่องนี้ ในจังหวะที่เราจะต้องกิน เท่าไรก็คือกิน เหมือนนาน ๆ กินที เราก็สู้ราคา แล้วถ้าคนไม่กิน อย่างน้อง น้องกินได้ไม่เยอะอยู่แล้ว กินได้ไม่เต็มที่ อย่างน้องจะกินของญี่ปุ่นนะ ที่มันเป็นกระป๋องอะ พี่แอม สักสามสี่ขวดอะ สักร้อยสองร้อย น้องก็ไปแล้ว น้องก็เลิกแล้ว” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

ถ้าอยากจะกิน ก็ซื้อเอาไว้ก่อนก็ได้

สำหรับประเด็น การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาที่อนุญาตให้มีการขาย เพื่อเก็บไว้สำหรับดื่มได้ไม่จำกัดเวลานั้น ผู้ให้ข้อมูล 5 คน จาก 13 คน พุดถึงในทิศทางเดียวกันว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องที่คนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั่ว ๆ ไปทำเป็นปกติ รวมถึงตัวผู้ให้ข้อมูลเองด้วย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการปรับตัวกับนโยบายเรื่องการควบคุมการจำหน่าย โดยเฉพาะเรื่องการกำหนดเวลาจำหน่าย ดังนั้นการจำกัดเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลนั้น จึงเป็นนโยบายที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และถูกตั้งคำถามเป็นอันดับต้น ๆ ของนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คุณต้นได้แสดงความคิดเห็นประเด็นนี้ไว้ว่า การควบคุมและจำกัดเวลาขายนั้น หากเป็นร้านสะดวกซื้อที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายสามารถทำตามนโยบายได้จริง แต่ก็ไม่สามารถห้ามไม่ให้ผู้บริโภคซื้อในเวลาอื่น ๆ

เพื่อสำรองไว้สำหรับการดื่มในช่วงเวลาที่ไม่สามารถจำหน่ายได้ โดยความคิดเห็นของคุณกระต่ายต่างก็เป็นความคิดเห็นที่สนับสนุนพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเก็บสำรองไว้สำหรับดื่มเมื่อตนเองต้องการเช่นกัน และคุณกระต่ายก็เห็นว่า พฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เก็บสำรองเอาไว้ นั้น ไม่ได้ซื้อจำนวนน้อย ๆ แต่หากต้องซื้อครั้งหนึ่ง ก็จะซื้อกักตุนสำรองเอาไว้จำนวนมากจากห้างที่จำหน่ายในรูปแบบส่งอีกด้วย

“กิน มันห้ามขายห้ามอะไรจริงๆ แต่ว่าจริงๆ เขาไม่ได้ห้าม เออ ไม่ได้ห้ามกิน ซึ่งก็จะมีการซื้อตุนมาได้ แล้วก็มากินกันวันนั้น ซึ่งมันเป็นวันหยุดของเขา เขาก็สามารถกินได้” คุณตัน อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

“แล้วก็ที่ว่าห้ามซื้อขายในวันพระ มาฆบูชา วิสาขะ ต่าง ๆ ก็คิดว่าไม่น่ามีประโยชน์เพราะว่าเหมือนคน ถ้าจะดื่มอะ เขาก็ซื้อยกถังที่แมคโครไว้อยู่แล้วอาจารย์” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

สำหรับคุณเฟื่องฟ้า ที่อยู่ในกลุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นาน ๆ ครั้ง เพิ่มเติมความคิดเห็นว่า นโยบายการกำหนดช่วงเวลาจำหน่ายนั้น มีผลกระทบต่อคนที่ไม่ได้วางแผนที่จะดื่มหรือสังสรรค์เท่านั้น ทำให้ผู้บริโภคเหล่านั้นไม่สามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามที่ตนเองต้องการ และยังเน้นย้ำว่า สำหรับคนที่ต้องการดื่มแต่ไม่มีความพยายามมากพอจะหาซื้อพระราชบัญญัติฯ นี้ก็สามารถใช้ได้ผลกับคนกลุ่มดังกล่าว แต่โดยทั่วไปแล้ว ผู้ที่ต้องการบริโภคก็สามารถวางแผนและหาซื้อสำรองไว้ก่อนได้

“แล้วก็เรื่องระยะเวลา ที่นี้ เมื่อก่อนไม่เคยมี จำได้ว่าเมื่อก่อนไม่เคยมีเวลาในการซื้อขาย อันนี้คิดอยู่ว่าระยะเวลาที่มันช่วยได้จริงหรือเปล่า ห้ามก็จริง ห้ามตั้งแต่ 17-24 น. ถ้าก่อนหน้านี้สามารถซื้อได้เต็มที่ แค่สก็ดคนที่ไม่ได้วางแผนไว้เฉยๆ ไซ้ไหม คนที่ไม่ได้วางแผนที่จะกินอะไรแบบนี้ ถ้าคนที่วางแผนก็ห้ามไม่ได้ยุติ แต่ก็ถือว่าช่วยได้บ้าง อย่างน้อยสก็ดคนที่ไม่วางแผนจะกิน แล้วถ้าคนที่ไม่มี ความพยายามมากพอ ก็ไม่กินก็ได้ สำหรับช่วงเวลา” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

โดยเฉพาะสำหรับช่วงเทศกาลหรือช่วงวันหยุดนั้น การเตรียมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับสังสรรค์ก็เป็นเรื่องสำหรับผู้ที่ต้องการดื่มสามารถวางแผนไว้ล่วงหน้าได้ คุณบอสเองก็มีความคิดเห็นว่าการวางแผนและเตรียมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ล่วงหน้าสำหรับการสังสรรค์ในเทศกาลหรือวันหยุดต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องที่ไม่ยาก

“ใช่ หรือว่าถ้าเป็นเทศกาล หรือว่าถ้าเป็นงานนี้ การที่เขาจะดื่มเขาก็ซื้อเหล่าเตรียมไว้แล้ว เขาก็ มันไม่ได้ยากอะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลที่ตั้งคำถามต่อนโยบายดังกล่าวด้วยว่า มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและเหมาะสมกับสถานการณ์มากน้อยเพียงใด ที่นำนโยบายเรื่องการจำกัดเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาใช้ ซึ่ง

เหตุผลของการตั้งคำถามถึงเข้าทำเข้าที่ของนโยบายนั้นก็ก็เป็นเหตุผลในทิศทางเดียวกับผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวไว้ข้างต้น ได้แก่ คุณต้น คุณกระต่าย คุณเฟื่องฟ้า และคุณบอส

“หนูจำซัวร์ๆ ไม่ได้ คือเวลาห้ามขายนี้ หนู จะต้องบอกว่ามัน ถ้าในความคิดนะคะ หนูคิดว่าไม่เมค เซ็นส์ในการห้ามขาย คือ หนูจำช่วงไม่ได้นะคะ แต่หนูรู้สึกว่าการห้ามขาย อย่างที่บอกคะ คนรู้อยู่ แล้วว่า สมมติว่าสี่ชั่วโมงตรงนี้อะ เขาไม่ขาย เขาจะไปซื้อไว้อีก่อนอยู่แล้ว ” คุณตังเม อายุ 30 ปี/ นักวิชาการและการประสานงาน

ในขณะที่สัมภาษณ์ประเด็นเรื่องการจำกัดเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คุณบอสได้เล่าประสบการณ์ของตนเองเคยไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาที่งดจำหน่ายว่า แม้ว่าจะจะเป็นร้านสะดวกซื้อที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีป้ายประกาศเรื่องการควบคุมเวลาจำหน่ายแล้วก็ตาม แต่พนักงานขายก็อนุโลมให้ลูกค้าอย่างคุณบอสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ และมีวิธีการหลีกเลี่ยงการออกใบเสร็จรับเงินไม่ให้เป็นช่วงเวลาผิดกฎหมายสำหรับจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“ขนาดเมื่อก่อน ขนาดส่วนตัวคือเคยไปซื้อเหล้าเซเว่น แต่ว่ามันไม่ใช่ช่วงเวลา ก็ไม่เป็นไร พนักงาน บอกว่าไม่เป็นไร พี่เอาไปก่อน เดี่ยวผมจะยิงบิลในเวลาให้ พี่จ่ายเงินไว้ที่ผมเลย ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ถ้าอยากจะกิน แวะร้านโชห่วยเวลาไหนก็ได้กิน

เช่นเดียวกับประเด็น “ถ้าอยากจะกิน ก็ซื้อเอาไว้ก่อนก็ได้” ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับประเด็นก่อนหน้านั้นว่าพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในเรื่องการควบคุมการขายนั้น เป็นนโยบายที่มีช่องว่างให้หลีกเลี่ยงได้หลายวิธี นอกจากการซื้อักักตุนไว้ก่อนแล้ว ช่องว่างอีกหนึ่งประเด็นของการจำกัดเวลาจำหน่ายก็คือ ร้านค้าชุมชน หรือร้านค้าที่เรียกว่า “โชห่วย” ก็เป็นสถานที่ที่สามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ไม่จำกัดเวลา และไม่มีข้อกำหนดของการเข้าถึง ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้จึงมีความคิดเห็นว่าการควบคุมเรื่องเวลาการจำหน่ายนั้นเป็นหนึ่งในนโยบายที่ไม่สามารถใช้ได้ผลในทุก ๆ บริบทของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คุณเบอร์รี่มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของประชาชนในทางขึ้นชมว่า แม้ว่าจะมีนโยบายใด ๆ ประกาศใช้ ออกมานั้น ประชาชนในประเทศไทยก็มักจะหาช่องว่างของกฎหมายหรือข้อกำหนดต่าง ๆ และหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อกำหนดนั้น ๆ ได้เสมอ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องการจำกัดเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าจะไม่สามารถซื้อตามห้างร้านที่จดทะเบียนจำหน่ายสินค้าอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผู้ที่

ต้องการบริโภคสามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไปที่ไม่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ร้านโชห่วย ดังที่คุณเบอร์รี่กล่าวไว้ และสามารถหาซื้อได้ตลอดเวลาที่ร้านเปิดให้บริการและตามและผู้บริโภคต้องการอีกด้วย

“เข้าใจว่าประเทศไทยนี้คนเขาปรับตัว คนที่เขากินอยู่ตลอดอะคะ เขาจะหาวิธี อย่างถ้าสมมติว่าเราบอกว่าจำกัดเวลาขาย จริง ๆ อะร้านที่เขาจำกัดเวลาขายคือร้านใหญ่ที่จดทะเบียน พวกห้างสรรพสินค้า พวกร้านสะดวกซื้อที่มันดัง ๆ นะคะ แต่ร้านที่เป็นโชห่วยอะ เขาซื้อกันได้เสมออยู่แล้ว มันไม่มีเวลากำหนด มันแปลว่าคนมันก็จะรู้อะคะ คนที่กินจริง ๆ อะ จะรู้ว่าต้องไปซื้อที่ไหนเวลานี้ถ้าซื้อตรงนี้” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

ความคิดเห็นของคุณตั้งเอง ก็สนับสนุนความคิดเห็นของคุณเบอร์รี่ที่กล่าวไว้ข้างต้น ถึงเรื่องช่องว่างของประเภทของร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งในบริบทของชุมชนที่ไม่ใช่ชุมชนเมืองนั้น การซื้อตามร้านค้าชุมชน หรือร้านขายของชำที่กระจายตัวอยู่ในชุมชนนั้น ก็เป็นเรื่องไม่ได้สร้างความลำบากให้กับผู้ที่ต้องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อยู่ในบริบทของชุมชนชนบท โดยไม่ได้คำนึงถึงช่วงเวลาหรือวันสำคัญทางศาสนาที่ห้ามจำหน่ายตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ รวมไปถึงไม่ได้คำนึงเรื่องอายุของผู้ที่มาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกด้วย

“อืม ก็ถ้าสมมติว่าอย่างร้านที่เราารู้สึกว่าซื้อไม่ได้เลยใช้ไหมคะ มันจะเป็นร้าน หนูไม่รู้พูดซื้อได้ไหมคะ มันจะเป็นร้านที่แบบว่า ร้านขึ้นห้างอะ ร้านเซเว่น แมคโคร พวกนี้อะเราซื้อไม่ได้แน่นอน ใช้ไหมคะ แต่ว่าใน ในบริบทนะอะ มันมีร้านชำที่เราซื้อตอนไหนก็ได้ แล้วเขาก็ไม่ตรวจบัตร แล้วเขาก็ไม่ได้ถามว่าซื้อไปทำอะไร ก็จะซื้อได้ไม่ว่าจะตอนไหนนะคะ ร้านชำก็ซื้อได้อยู่แล้ว ไม่ว่าจะวันพระวันอะไร อย่างนี้ก็ซื้อได้ ใช่” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ในทิศทางเดียวกันกับคุณเบอร์รี่และคุณตั้งเม นอกจากเรื่องการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เก็บสำรองไว้แล้ว คุณตั้งเองก็มองเห็นพฤติกรรมของคนในชุมชนว่า หากเป็นคนที่คุ้นเคยกันอยู่แล้วในชุมชน ร้านค้าในชุมชนก็จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ โดยไม่ได้ตั้งคำถามหรือไม่จำหน่ายให้อยู่ดี ดังนั้น ในความคิดเห็นของคุณตั้งเม นโยบายดังกล่าวจึงไม่สามารถนำมาใช้กับชุมชนที่มีความคุ้นเคยกันได้

“พอออกนโยบายนี้ออกมา ประชาชนรู้แล้วครับว่าช่วงไหนซื้อได้ไม่ได้ อะใช้อย่างนี้ครับ ก็จะมีช่วงที่ซื้อได้ ก็จะซื้อซักคนไปครับ แล้วก็ ก็กินในช่วงเวลาที่เขาห้ามขายก็ยังได้เลย เพราะมันไม่ได้มีตัวที่ควบคุมการดื่ม เวลาในการดื่ม อะใช้อย่างนี้ครับ บวกกับถ้าเกิดว่าเป็นร้านที่เป็นชุมชนจริง ๆ อะ เขาไม่ได้สนใจเรื่องนี้หรอกครับว่าเวลานี้ห้ามขาย เวลานี้ขายได้ คือหน้าคุ้นกันก็ขายแล้วครับ มันก็ คือว่า มันไม่ได้มีผลกับการดื่มอะไรมาครับ” คุณตั้งเม อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

สำหรับเรื่องการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านค้าของชุมชนนั้น คุณภาคินยังเสริมประเด็นว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติฯ เดียวกันว่า การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของร้านค้าในชุมชนให้กับประชาชนที่ดื่มจนเมาแล้ว เกิดขึ้นให้เห็นเป็นประจำและเป็นเรื่องปกติของชุมชน ซึ่งตัวคุณภาคินเองก็ทราบเรื่องข้อกำหนดห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้ที่ดื่มจนเมาและไม่สามารถครองสติสัมปชัญญะเอาไว้ได้ จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้เช่นกัน ซึ่งร้านค้าในชุมชนเองก็คงไม่ทราบถึงข้อกำหนดดังกล่าวดังเช่นที่คุณภาคินไม่ทราบก่อนหน้านี้ด้วย อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นต่อมาของคุณภาคินคือ คิดเห็นว่า เสรีภาพในการกระทำการใด ๆ ของประชาชนในประเทศไทย เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยปกติ ทำให้กฎหมายหรือข้อกำหนดต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ซึ่งย้อนแย้งกับความคิดเห็นที่ว่า แม้แต่ตัวคุณภาคินเองที่เป็นแพทย์ยังไม่ทราบข้อกำหนดเรื่องการจำหน่ายแอลกอฮอล์ให้กับผู้ที่ดื่มจนเมาและไม่สามารถครองสติได้ และคนในชุมชนเองก็มีโอกาสที่จะไม่ทราบข้อกำหนดนี้เช่นเดียวกัน

“นี่อีกประเด็นหนึ่งที่อ่านในพระราชบัญญัติพวกนี้เนาะ บอกว่าอะไรนะ ห้ามขายให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถครองสติไม่ได้ อันนี้เพิ่งทราบเลยนะ ก็คือแบบ ซึ่งจริงๆ ตรงนี้มองว่าไม่ได้มีการบังคับใช้อะไรเลย เพราะว่าเหมือนอย่างร้านขายเหล้าในชุมชนนี่มันจะอารมณ์ประมาณเหมือนร้านขายของชำที่มีเหล้าขาย ก็ยังเจอเป็นระยะเลยว่าก็จะมีชี้เมาเดินมาบอก เอ๊ย ขอเหล้าเพิ่มหน่อย อะไรอย่างนี้ ก็ คนขายก็ขายให้ได้ตามปกติ คนนี้ก็จะเมาเข้าขั้นเณน จรดเข้าจรดเณน ไม่ได้มีการควบคุมอะไร เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะไม่ได้เข้าไปในชุมชนตรงนี้หรือเขาลงไปแหละ แต่เขาอาจจะมองว่า ก็เป็นเรื่องปกติของชุมชน ส่วนตัวมองว่าแทบไม่มีการควบคุมอะไรทั้งนั้น ประเทศเราค่อนข้างเสรีมากเรื่องนี้” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

สำหรับความคิดเห็นสุดท้ายในประเด็นเรื่อง “ถ้าอยากจะกิน แวะร้านโชห่วยเวลาไหนก็ได้กิน” ได้นั้น คุณกระต่ายชี้ให้เห็นช่องว่างของนโยบายดังกล่าวว่า ผู้บังคับใช้กฎหมายเองก็ได้เข้มงวดกับร้านค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนอย่างถูกกฎหมายเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้จากไม่มีการดำเนินคดีกับร้านค้าชุมชน ได้แก่ ร้านโชห่วย หรือร้านขายของชำ ที่มีการจำหน่ายแอลกอฮอล์นอกเหนือจากเวลาที่รัฐกำหนด ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม

“แต่เราไม่เคยเห็นว่าใครไปซื้อตามโชห่วยนอกเวลาแล้วโดนจับ คือมันก็จะมีช่องว่างของกฎหมายก็คือเลี่ยงไปได้ อะไรอย่างนี้อะคะ” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

ถ้าอยากจะกิน ไกลแค่ไหนก็ไปกิน

ประเด็นหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์โดยตรงสำหรับการหลีกเลี่ยงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็คือ เรื่องการจำกัดสถานที่ขาย โดยเฉพาะการจำกัดพื้นที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา หรือที่มักจะถูกเรียกกันติดปากว่า “ห้ามมีร้านเหล้ารอบมหาลัย” ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้

ข้อมูลจำนวนหนึ่งมีประสบการณ์โดยตรง ในช่วงที่นโยบายนี้ถูกนำมาใช้ในช่วงแรก ผู้ที่เล่าประสบการณ์เรื่องการจำกัดพื้นที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรอบสถานศึกษา มีทั้งหมด 3 คน ได้แก่ คุณตัน คุณบิว และคุณอองฟอง ซึ่งคุณตันและคุณบิวเองมีอายุใกล้เคียงกัน คือ 35 ปี และ 36 ปี จึงทำให้ช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองคนกำลังเรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษาเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกัน

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น คุณตันเล่าว่า ในขณะที่ตนเองกำลังเรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษา มีการจัดการพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยให้ปลอดจากสถาบันเชิงที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แต่ในการสัมภาษณ์นั้น คุณตันไม่สามารถระบุได้ว่า สถานที่ที่ขายจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นถูกกำหนดให้มีระยะห่างจากรัศมีมหาวิทยาลัยขอบเขตเท่าไร อย่างไรก็ตาม คุณตันเล่าประสบการณ์เพิ่มเติมว่า การจำกัดพื้นที่จำหน่ายโดยใช้วิธีปฏิบัตินี้ ไม่ได้มีผลกระทบต่อนักศึกษาที่ต้องการดื่มเท่าไร เพราะเมื่อร้านเหล้าหรือสถานบันเทิงย้ายไปเปิดกิจการในพื้นที่อื่น นักศึกษาที่ต้องการดื่มก็จะเดินทางไปยังพื้นที่เหล่านั้น เพื่อดื่มและสร้างความบันเทิงให้กับตนเองอยู่ดี

“คือตันอะเรียนอยู่ในช่วง ป.ตรี อยู่ในช่วงที่กฎหมายกำลังจะออกว่าสถานบันเทิงอะไรพวกนี้ให้อยู่ห่างจากรั้วมหาลัย หรือว่าขอบเขตมหาวิทยาลัย ภายในกี่กิโล อย่างนี้ครับ ถามว่ามีปัญหาไหม มันไม่มีครับ เด็กตามไปกิน” คุณตัน อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

คุณบิวเองก็สนับสนุนแนวคิดเรื่องแม้ว่าร้านเหล้าจะมีระยะไกลทางจากมหาวิทยาลัย นักศึกษาที่ต้องการดื่มก็จะเดินทางไปเพื่อไปดื่มอยู่ดี ซึ่งก่อนหน้านี้จะมีการนำนโยบายนี้ถูกนำมาใช้ คุณบิวเองก็เห็นว่าโดยรอบมหาวิทยาลัยที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่นั้นมีร้านเหล้า หรือร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่โดยรอบ สร้างความสะดวกให้กับนักศึกษาที่ต้องการจะบริโภคและต้องการความบันเทิง เช่นเดียวกับกับคุณตัน ที่ร้านเหล้าและสถานบันเทิงต่าง ๆ ถูกย้ายไปยังสถานที่อื่น ตัวคุณบิวและเพื่อน ๆ รวมไปถึงนักศึกษาคนอื่น ๆ ก็ยังคงนั่งรถแท็กซี่เพื่อไปร้านเหล้าหรือสถานบันเทิงเหล่านั้นอยู่ดี หรือหากไม่ต้องการเดินทาง ก็ยังสามารถหาซื้อจากร้านสะดวกซื้อที่อยู่ใกล้กับที่พักอาศัย และนำมาดื่มที่ที่พักได้ ซึ่งในขณะที่พูดถึงประเด็นนี้ คุณบิวมีท่าทีคิดเล็กน้อย และมีความคิดเห็นสุดท้ายในเรื่องนี้ว่า นโยบายนี้มีผลกระทบต่อการตัดสินใจไปดื่มยังร้านเหล้าหรือสถานบันเทิงเล็กน้อยอีกด้วย

“นั่งแท็กซี่ไป แต่ก่อนอยู่ที่ ม. ก็คือจองหน้าร้าน ก็คือเดินไปเลย เพราะว่าข้าง ม. ก็เดินไป ตอนนั้นน่าจะประมาณ พ.ศ. 2550 - 2551 - 2552 ปี 50 นี่น่าจะยังมีอยู่รอบ ม. 51-52 จำไม่ได้ว่ามันเริ่มมี พ.ร.บ. นี้ตอนปี 52 หรือปีไหน แต่ว่าเจอพอดีกับตอนที่ก่อนมีและหลังมีพอดี ช่วย ตอนที่เรียนอยู่ก็จะมีย่านเหล้าอยู่ข้าง ม. ยาวไปเลย ก็สะดวกดี แต่พอไม่มีก็นั่งแท็กซี่ไปกันกับเพื่อน ก็ยังไปอยู่ มันเหมือนมีย่านสะดวกซื้ออยู่หน้าบ้าน มันก็สะดวก อันนี้พื้นที่ที่รู้สึกได้อะ ได้นิดนึง” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

สำหรับคุณเองพอ ตั้งคำถามปนความประหลาดใจว่า การจำกัดพื้นที่โดยเฉพาะโดยรอบของสถานศึกษา จะทำให้การดื่มของนักเรียนนักศึกษาอยากลงหรือไม่ โดยส่วนตัวของคุณเองพอมีความคิดเห็นว่า ไม่ใช่เรื่องที่ยากเกินกว่าที่นักเรียนนักศึกษาจะหาทางเพื่อเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น สถานที่พักอาศัยเอกชนที่นักศึกษาพักอาศัยนั้น เมื่อวัดจากพื้นที่แล้วอีกไม่กี่เมตรก็สามารถตั้งร้านเหล้า หรือสถานบันเทิงที่จำหน่ายแอลกอฮอล์ได้แล้ว ดังนั้น ในความคิดเห็นของคุณเองพอนั้น มันเป็นเรื่องที่ง่ายมากที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมายหรือข้อบังคับในเรื่องการจำกัดพื้นที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“ถ้าไม่มีในบ๊มก็ไปซื้อเซเว่นไง ทำไมล่ะ ฉันต้องคร่ำหอร หรือว่าที่ขายตามมหาลัยที่ได้ก็แถมอ เขาก็ไปในเขตที่เขาห้ามอีก 1 เมตร มันก็ไม่ได้ยากปะวะ” คุณเองพอ อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 7 ถ้าไม่ให้ขาย ร้านเหล้าก็มีการปรับตัวเพื่อให้ขายได้

นอกจากกลุ่มผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือละเมิดพระราชบัญญัติด้วยเรื่องการจำกัดเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แล้ว ร้านค้าต่าง ๆ ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะร้านที่จำหน่ายทั้งอาหาร เครื่องดื่ม และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งสถานบันเทิงต่าง ๆ ก็มีการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบโจ่งแจ้ง เพื่อไม่ให้ถูกดำเนินคดี

ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งเล่าประสบการณ์ที่ตนเองเคยเห็นจากการไปร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยว่า เคยเห็นร้านเหล้านั้นใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับใช้กฎหมายเห็นหรือตรวจสอบได้ว่าละเมิดกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ดังเช่นคุณเบอร์รี่เล่าถึงวิธีการหลีกเลี่ยงที่ดูเหมือนแยบยล แต่หากสังเกตดี ๆ ก็พบความจริงว่า วิธีการเหล่านั้นเป็นวิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายว่าด้วยการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กล่าวคือ ร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเปลี่ยนภาชนะที่ใส่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เหมือนกับเป็นแก้วใส่เครื่องดื่มที่ไม่ใช่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น แก้วกาแฟ เป็นต้น หรือในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ที่มีนโยบายงดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายหลังจากเวลา 21.00 น. คุณเบอร์รี่เองก็มีประสบการณ์โดยตรงที่ไปรับประทานอาหารและสั่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วทางร้านแสดงถึงความกังวลต่อนโยบายที่กำลังบังคับใช้เรื่องการจำกัดเวลาจำหน่ายในสถานการณ์ฉุกเฉิน ทำให้ร้านอาหารมีการปรับตัว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกด้วย

“จริง ๆ อะ คนมันต้องขายเนอะ มันก็มีการปรับตัว ก็คือคนขายเหล้านี้ขายเบียร์กับขายใส่แก้วกาแฟ แล้วเวลาเหมือนมีคนเข้ามาตรวจอะ มันก็คือเหมือนแก้วกาแฟ ร้านเขาก็ปรับตัว แล้วก็คนที่บอกหนู ก็คือคนที่ดื่มแล้วก็มาไล่ให้ฟัง เขาก็มาแบบ เหมือนไปเจอในร้านทำผม อย่างนี้อะ เขาก็บอกว่า เออ เขาขายกันมาก่อนที่นโยบายจะปล่อยแล้ว เพราะว่าไม่จิ้นเขาอยู่ไม่ได้ อะ ไร่อย่างนี้อะคะ แล้วก็รวมถึง อันนี้เคยเจอกับตัวเอง ก็คือ เหมือนไปกินค็อกเทลใช้ไหมคะ แล้วช่วงโควิดประมาณสามทุ่มอะ เขาต้องปิด เขาก็บอกว่าถ้าเรายังไม่กลับ เขาจะเอาแก้วมาเปลี่ยนให้ เป็นแก้วกระดาษที่มองไม่รู้” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

เช่นเดียวกันกับคุณเอเดน แม้ว่าตนเองจะไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ตาม แต่ตนเองก็สังเกตเห็นการปรับตัวของร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า ใช้ภาชนะอื่น ๆ บรรจุเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ขายให้กับลูกค้าที่ต้องการ ดังที่คุณเบอร์รี่เล่าไว้ข้างต้น เพื่อไม่ให้ดูโจ่งแจ้งว่าทางร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้า ซึ่งละเมิดกฎหมายว่าด้วยการจำกัดเวลาจำหน่าย ซึ่งคุณเอเดนเองก็แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมด้วยว่า ในเมื่อมีอุปทาน (demand) ของลูกค้าแล้ว ก็จะทำให้เกิดอุปสงค์ (supply) ที่ร้านอาหารจำเป็นต้องตอบสนอง

“ก็อย่างแบบ ห้ามขาย เวลาที่ห้ามขายเวลาวันสำคัญทางศาสนา เขาก็ยังขายอยู่ แต่เปลี่ยนในภาชนะอื่นๆ อย่างนี้ ร้านก็ขายให้ มีคนซื้อร้านก็ขายให้ แค่นั้น อะ เปลี่ยนภาชนะให้แบบมันดูไม่โจ่งแจ้งชัดเจน ร้านเหล้าเขาก็อย่างนี้ เปลี่ยนมาใส่แก้วอย่างอื่น หรือขวดอย่างอื่น อะ ไร่ว่าไป เปลี่ยนใส่ขวดชา ขวด เท่าที่เคยเห็น คนกินมันก็กินอะ ทางร้านก็มี demand ทำไม่ถึงจะไม่ขายละ ก็หลบเลี่ยงเอา” คุณเอเดน อายุ 35 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

นอกจากการเปลี่ยนภาชนะสำหรับบรรจุเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำผิดกฎหมายแล้ว การปรับตัวเพื่อให้เพิ่มยอดขายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีวิธีการอื่นด้วย เช่นที่คุณสกายได้เล่าไว้ในส่วนหนึ่งของการสัมภาษณ์ว่า เธอสังเกตเห็นเมื่อไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารที่บ้านเกิดของตัวเอง ในร้านที่ขายอาหารนั้นมีการขายเบียร์ด้วย และจะมีบริการที่ถูกต้องสำหรับดูแลลูกค้าที่สั่งเครื่องดื่มยี่ห้อนั้นโดยเฉพาะ หรือที่เรียกว่า “สาวเชียร์เบียร์” กลยุทธ์เพื่อให้เพิ่มยอดขายคือ สาวเชียร์เบียร์จะทำหน้าที่บริการและพูดคุยชักชวนเพื่อให้ลูกค้าเพิ่มปริมาณการสั่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มากขึ้น ซึ่งคุณสกายตั้งข้อสังเกตว่า สาวเชียร์เบียร์เหล่านั้นจะยิ่งเพิ่มความพยายามให้ลูกค้าสั่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นไปอีกเมื่อลูกค้าเริ่มมีอาการเมา โดยไม่ได้สนใจว่าจะส่งผลกระทบต่อเรื่องอุบัติเหตุให้กับลูกค้าเมื่อต้องเดินทางกลับบ้านหรือไม่

“บ้านเรานะ เหมือนสาวเชียร์เบียร์นะ พี่แอม คือยกกลับบ้านนะ คือเขาก็เชียร์จริง ๆ เขาก็มาเชียร์เบียร์จริง โห คือเมาแล้วก็ยังเชียร์อะ คือเขาไม่ได้สนใจด้วยซ้ำอะ คือเขาไม่ได้สนใจว่าคนรอบข้างจะมากดูแลไหม จะกลับยังไง คือเหมือนเขาสนใจแค่ยอดขายมากกว่า ใช้ ยิ่งเมายังขายง่ายขึ้น นี่มันคือโอกาสที่จะแสวงหากำไรจากตรงนี้” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

คุณเฟื่องฟ้าเองก็มีความคิดเห็นสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกับคุณสกายในเรื่องวิธีการเพิ่มยอดขาย หรือตามที่คุณเฟื่องฟ้าเรียกว่า “แผนการตลาด” คุณเฟื่องฟ้าลงรายละเอียดด้วยว่า จริง ๆ แล้ววิธีการเหล่านี้เป็นการยืนยันความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการดื่มแอลกอฮอล์อยู่แล้ว เหมือนที่คุณเอเดนได้ให้ความคิดเห็นไว้ก่อนหน้านี้ ซึ่งเมื่อแผนการตลาดเหล่านั้นตรงตามจุดประสงค์ของผู้บริโภคแล้ว การตัดสินใจซื้อจึงไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นยาก ตัวคุณเฟื่องฟ้าเองยังพูดติดประขดประชันด้วยว่า คนที่ต้องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่แล้ว คงไม่เปลี่ยนใจไปดื่มน้ำผลไม้ถึงแม้ว่าน้ำผลไม้จะมีโปรโมชั่นจูงใจให้ซื้อก็ตามที่

“แต่ว่า เขาอาจจะมึนแบบ มีแผนการตลาดในกรณีของผู้ชาย เช่น ในผับ อะไรแบบนี้ เขาก็มีแผนการตลาดออกมาแน่แหละ เพื่อรองรับกฎหมายตรงนี้ คือมันต้องมีแผนอะไรที่จูงใจให้ผู้บริโภคเข้าไปกิน เพราะว่าคนที่เขาไปกิน เขาตั้งใจอยู่แล้ว ไม่ว่าจะยังไง คือเขาไม่สามารถเปลี่ยนจากการกินเหล้ามาดื่มน้ำผลไม้ได้” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

การปรับตัวเพื่อเพิ่มยอดขายในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้เกิดขึ้นแค่ในร้านอาหารหรือสถานบันเทิงเท่านั้น คุณหนุ่มยังเล่าให้ฟังเพิ่มเติมด้วยว่า บนรถโดยสาร ได้แก่ รถไฟ หรือรถโดยสารประจำทาง ที่มีกฎหมายห้ามไม่ให้นำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นไปด้วย ก็มีการนำขึ้นไปด้วยวิธีหลีกเลี่ยงใส่แก้วประเภทอื่น ๆ เหมือนกับวิธีที่ร้านอาหารใช้เช่นกัน ซึ่งการกระทำเหล่านี้ เป็นการกระทำที่เกิดจากการปรับตัวของประชาชนที่ต้องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นความพยายามที่จะไม่ดื่มอย่างโจ่งแจ้ง หรือทำให้เห็นชัดเจน คุณหนุ่มเองก็ยังทิ้งท้ายไว้ด้วยว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ไม่สามารถที่จะจับตาดูผู้ที่กระทำผิดกฎหมายได้ในทุก ๆ รายได้ นอกเสียจากว่าเป็นเหตุให้บังเอิญเจอกับผู้โชคร้ายที่กำลังกระทำผิดกฎหมายทิ้งที่ทำโดยรู้และไม่รู้

“ชาย ก็อาจจะใส่แก้วอะไรแบบนี้ อย่างบนรถทัวร์ รถไฟอะไรก็ไม่ให้กินนะ ถ้าจะกินก็ต้องแอบ ก็เป็นแค่เดียวกับสะพานข้ามแม่น้ำ ถ้าจะกินก็ต้องไม่โจ่งแจ้ง ก็คือเขาก็คงไม่มีใครมาจับ เพราะว่าไม่มีใครเห็นชัดเจน แต่ก็ไม่ได้แปลว่าทุกเคสจะถูกจับ เพราะว่าจิงหะมันไม่ได้ เจ้าหน้าที่ไม่ได้ผ่านตลอด เขาไม่ได้ดูตลอด จิงหะโปะปะ” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 8 “คนที่เขาไม่มีเงินซื้อ เขาก็อาจจะดื่มเหล้ากินกันเองก็ได้”

ประเด็นที่ได้รับความสนใจต่อจากวิธีการปรับตัว ทั้งเรื่องวิธีการหลีกเลี่ยงการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาที่ย่ำแย่ อย่างประเด็น “ถ้าอยากจะทำกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง ๆ หรือประเด็นที่พูดถึงการปรับตัวของร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ร้านอาหาร หรือสถานบันเทิงต่าง ๆ ในประเด็น ถ้าไม่ขาย ร้านเหล้าก็มีการปรับตัวเพื่อให้ขายได้ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วนั้น ผู้ให้ข้อมูลยังเสนอประเด็นการปรับตัวที่

น่าสนใจของประชาชนที่ต้องการบริโภคเครื่องตัดไม้แอลกอฮอล์อีกประเด็น คือ การเข้าถึงเครื่องตัดไม้แอลกอฮอล์ที่มีราคาถูกกว่าจากการขึ้นราคา ไม่ว่าจะด้วยผลกระทบจากการขึ้นภาษี หรือผลกระทบจากราคาค่าครองชีพที่สูงมากขึ้น

วิธีการปรับตัวที่เหล่าผู้ให้ข้อมูลได้เล่ามีหลากหลายวิธี เพื่อให้ผู้ที่ต้องการบริโภคเข้าถึงเครื่องตัดไม้แอลกอฮอล์ตามที่ตนเองสามารถจ่ายได้ และตอบสนองความต้องการตัดไม้ของตัวผู้บริโภคเอง วิธีการดังกล่าว ได้แก่ การตัดไม้หลักเอง การเลือกซื้อเครื่องตัดไม้แอลกอฮอล์ที่ราคาต่ำกว่า การผลิตเหล้าปลอม และการแอบขนสินค้าหนีภาษีจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในแต่ละวิธีการเพื่อปรับตัวของผู้บริโภคนั้น ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าประการณ์ให้ฟังดังต่อไปนี้

การตัดไม้หลักเองและการใช้ยาตองทดแทนเหล้าตามท้องตลาด ในช่วงหนึ่งของการสัมภาษณ์ คุณน้องและคุณหนุ่มเล่าความกังวลของพวกเขาให้นักวิจัยฟังว่า หากมีการเก็บภาษีที่แพงขึ้น หรือมีการเพิ่มขึ้นของราคาเครื่องตัดไม้แอลกอฮอล์ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม สถานการณ์นี้อาจนำไปสู่การที่ประชาชนหันมาองคความรู้เรื่องการตัดไม้ตามแบบฉบับพื้นบ้าน หรือตามความเชื่อของแต่ละพื้นที่มาใช้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการตัดไม้ ซึ่งเป็นการปรับตัวจากรายได้และสถานะทางการเงินที่ไม่อาจจะสู้กับราคาของเครื่องตัดไม้แอลกอฮอล์ที่วางจำหน่ายในท้องตลาดได้

คุณหนุ่มเองก็มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ไม่ใช่เพียงแค่เหล้าต้มหรือที่คุณน้องเรียกว่า “เหล้าเถื่อน” ที่ประชาชนจะผลิตขึ้นเพื่อบริโภคกันเองเพียงอย่างเดียว การหลีกเลี่ยงไปใช้เครื่องตัดไม้ที่มีฤทธิ์แรงกว่าหรือสารเสพติดอื่น ๆ ที่มีฤทธิ์ทำให้เมา เช่น ยาตอง กระท่อม กัญชา เพื่อเป็นสินค้าทดแทนเครื่องตัดไม้แอลกอฮอล์ที่ราคาแพงและไม่จำเป็นต้องเสียภาษี อย่างไรก็ตาม คุณหนุ่มเองก็ยังมีความคิดเห็นว่า ประชาชนที่ต้องการบริโภคแอลกอฮอล์ก็ยังคงต้องการบริโภคแอลกอฮอล์ แต่จะหาสินค้าที่ราคาถูกลงเพื่อลดต้นทุน เครื่องตัดไม้ที่มีฤทธิ์ทำให้มีเมามากกว่า อาจจะไม่สามารถทดแทนได้

น้อง: “น้องกำลังมองว่า ถ้ามันแพงมากอะ เขาก็อาจจะไม่กินอะไรพวกนี้ เขาก็อาจจะทำเหล้าเถื่อนอย่างนั้นก็ได้ เพราะว่าในเมื่อเราซื้อไม่ได้ เราก็คงไปทำเหล้าเถื่อนกิน เปลี่ยนรูปแบบการกิน เพื่อให้มาได้”

หนุ่ม: “ช่วย ไปหาเครื่องตัดไม้ที่ทดแทนกันได้ ที่ไม่ได้ผ่านตัวการจัดเก็บภาษี พวกเหล้าต้ม สาโท มีอีกส่วนหนึ่งก็ยาตอง อะไรพวกนี้ ก็อาจจะไปกินเป็นสินค้าทดแทนไป สำหรับคนที่สู้ราคาไม่ไหว อะไรเงี้ย แล้วก็อาจจะซื้ออย่างอื่นทดแทนได้ ก็อาจจะเปลี่ยนมุมมองไป เพื่อตีทางโนนมากกว่า”

น้อง: “กระท่อมมันเมาไหม เพราะว่าเขาก็อนุญาตให้เราขายกระท่อมได้ แล้วเราก็ซื้อไป ต้ม”

ผู้วิจัย: “ก็คือเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ไปเลย จากที่เคยเมาเหล้า ก็ไปเมากระท่อม กัญชาแทน มันแทนกันได้ ไหม พี่หนุ่ม”

หนุ่ม: “จริง ๆ มันคนละแบบกันนะ มันยากที่จะแทนกันได้ ถ้าเขาจะเปลี่ยนไปกิน ก็คงไปหากินที่ถูก ลงไป อย่างยี่หื้อถูก อย่างกินเหล้าแดง เขาอาจจะกินเหล้าขาว ถูกกว่าเจ๊ย ยาดองมันก็ได้ปริมาณ มากกว่า มันก็โอเค หรือพวกเหล้าต้มที่ไม่ต้องเสียภาษี มันก็ถูก มันก็เลี่ยงการตีมูลค่าที่มันต้องเสีย ภาษี ที่ราคามันสูง”

บทสนทนาระหว่าง คุณหนุ่ม (สามี) คุณน้อง (ภรรยา)

และนักวิจัย

ไม่ใช่แค่การดื่มเหล้ากินเอง แต่ทางเลือกของผู้บริโภคต่อการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ราคาต่ำกว่า ตามที่คุณหนุ่มกล่าวไว้ในข้างต้น ก็ยังคงหาได้ตามร้านค้าทั่ว ๆ ไป ซึ่งคุณเบอร์รี่ และคุณตั้งเม มีความคิดเห็นที่ ตรงกันว่า ผู้บริโภคที่ไม่สามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ราคาสูง ก็ยังคงมีตัวเลือกอื่น ๆ ให้สามารถบริโภคได้

“ถ้าคนที่กินบ่อย เขาก็จะมีตัวที่ถูก เขาก็จะเลี่ยงไปกินตัวที่ถูก มันไม่ได้แปลว่าอันนี้แพงขึ้นเขาจะไม่ กินนะ” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

ราคาที่ถูกลงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น อาจจะมาจกต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการผลิตจำนวนมาก ซึ่ง ในความคิดเห็นของคุณตั้งเม ระบบทุนนิยมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลไกการตลาดยังสามารถเอาเปรียบผู้บริโภค และผู้ผลิตด้วยตัวเอง กล่าวคือ หากมีต้นทุนสำหรับการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งด้วยจำนวนเงินมหาศาล นายทุน ผู้นั้นก็ผลิตสินค้าชิ้นนั้นออกมาได้หลายเกรด ทั้งที่คุณภาพดี และคุณภาพรองลงมา ทำให้มีสินค้าใน เครือข่ายจากนายทุนผู้ นั้นให้ประชาชนได้เลือกเข้าถึงมากกว่า กล่าวคือ หากใครสามารถเข้าถึงสินค้าที่คุณภาพดีได้ ก็อุดหนุนผลิตภัณฑ์นั้นไป ส่วนผู้ที่มีต้นทุนและรายได้ที่ต่ำกว่าก็จะสามารถเข้าถึงสินค้าที่คุณภาพต่ำกว่าได้

“แต่สุดท้ายนี้ก็จะมมีผลต่อการเลือก ด้วยตัวราคามันสูงนะคะ ก็จะมีผลต่อการเลือก แต่เราต้องบอก ว่า ราคามีผลต่อการซื้อแน่นอน แต่อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมพวกนี้เงินมันหนามากใช้ไหมคะ เขา สามารถตีราคาให้ลงเพื่อให้ลูกค้ายังซื้อได้อยู่ แล้วก็ มันเหมือนคอนโดอะคะ มันจะมีคอนโด 50 ล้าน คอนโด 3 ล้าน กลุ่มเป้าหมายต่างกันอยู่แล้ว เขารู้ เขาสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีร้อยอย่างก็ได้ แบบ สามารถแบ่งตามกลุ่มเป้าหมายได้ ตามเงินของเขาได้ แต่ถามว่า หนูคิดว่ามันมีผลต่อการซื้อไหม มี แต่ถามว่าอุตสาหกรรมหยุดที่จะผลิตเบียร์แค่ราคาเดียวไหม ไม่ เขาผลิตเพิ่มอยู่แล้ว” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

อย่างไรก็ตาม คุณตั้งเมมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องการปรับตัวของอุตสาหกรรมการผลิตแอลกอฮอล์ที่เป็นนายทุนรายใหญ่ว่า นายทุนสามารถผลิตผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นมาอีกผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองต่อผู้ที่มีรายได้น้อยหรือไม่สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่ราคาสูงกว่าได้

“คือเปียร์มีแนวคิดของการ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เยอะมากๆ อะไรอย่างนี้อะ หรือว่าบางคนทานเหล้า อะไรอย่างนี้อะ หนูรู้สึกว่ามัน ต้องบอกว่าราคามีผลต่อการซื้อแน่นอน ใช้ไหมคะ แต่ถามว่าตัวเลือกในการที่จะเปลี่ยนอะมันมีอยู่แน่นอน ซัพพอร์ตได้ตลอด มัน สมมติว่าวันนี้ สมมติว่าหนูปกติเนาะ วันนั้นกินเปียร์สิงห์ สมมติว่าเปียร์ยี่ห้อหนึ่งราคาขวดละ 90 โอเค มันจะรสชาติประมาณนี้ใช้ไหมคะ ทีนี้เขาประกาศขึ้นภาษีปั๊บ เปียร์ยี่ห้อนี้ขึ้นมาเป็น 110 ปู๊บ แต่ว่ามันมีเปียร์ยี่ห้อใหม่ขึ้นมาชื่อไลออน สมมติเนะคะ ราคา 80 อาจจะไม่ค่อยดี แต่หนูรู้สึกว่ เอ้า หนูก็ทาน 2 ขวดเหมือนเดิม แต่ใช้ยี่ห้อไลออนได้เหมือนกัน เหมือนมันมีสินค้าเทียบกันได้เลย” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

นอกจากนี้ ประเด็นการผลิตเหล้าปลอมที่คุณเฟื่องฟ้าได้นำเสนอจากบทสัมภาษณ์นั้น ก็ทำให้ผู้วิจัยสนใจเช่นเดียวกัน ซึ่งในฐานะที่คุณเฟื่องฟ้าเป็นพยาบาลประจำหอผู้ป่วยอายุรศาสตร์แล้ว และมีโอกาสที่จะต้องรับผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งกลุ่มที่แอลกอฮอล์เป็นพิษเรื้อรัง และเฉียบพลัน ความกังวลของบุคลากรทางการแพทย์จากการผลิตเหล้าที่ไม่ได้มาตรฐานของประชาชน ดังเช่นที่คุณภาคินกล่าวไว้ในประเด็นการกระจายรายได้และมองเห็นคุณค่าของสุราท้องถิ่น ว่าเหล้าที่ผลิตขึ้นเองโดยประชาชนที่ไม่ได้มาตรฐานนั้นอาจสร้างผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้มากขึ้นอีกด้วย

“หรืออาจจะมีเหล้าปลอมเกิดขึ้นได้ง่ายอะ ใช่มั้ย เพราะถ้าเสียภาษีเพิ่มขึ้นมา ทุกคนก็ต้องแสวงหาเหล้าถูกๆ เพื่อที่จะมากิน อาจจะไม่ได้อาหารมาตรฐานเท่า ที่มันหลุด QC ออกมาเยอะขึ้น ของหนีภาษี น่าจะเยอะขึ้น” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/พยาบาล

ไม่ใช่แค่การผลิตเหล้าด้วยตัวเองของประชาชน หรือการเลือกเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่คุณภาพต่ำกว่า และราคาถูกกว่าเท่านั้น แต่วิธีการปรับตัวของประชาชนที่เป็นพ่อค้ารายย่อย หรือประชาชนทั่ว ๆ ก็ไม่ได้มีเพียงแค่นั้น ในพื้นที่ชายแดนเอง ซึ่งคุณเฟื่องฟ้าเติบโตมาในพื้นที่พิเศษนี้ ยังมีวิธีการหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยราคาที่สูงอีกวิธีหนึ่งด้วย คือ กลุ่มพ่อค้าหรือประชาชนจะข้ามเขตชายแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่าครองชีพและสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เก๋งบากกว่า โดยใช้จำนวนคนหลายคน เพื่อสามารถเข้าถึงสินค้าจำนวนมากได้ที่ถูกจำกัดการซื้อได้ และนำมาขายหรือบริโภคในประเทศไทย เพื่อหลีกเลี่ยงการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตในประเทศ และต้องจ่ายภาษีแพงกว่า

“อย่างเช่น รอบๆบ้านเรา อย่างไปเที่ยวต่างประเทศ ที่ข้ามฝั่งไปเที่ยว ไกลๆอย่าง ลาว อย่างกัมพูชาใหม่ ถ้าซื้อเหล้าจากที่เขามา ถ้าอย่างเราหิวมาไม่กินเท่าไร ๆ เขาให้หิ้วได้ ก็ไปเป็นทีม แล้วก็หิ้วกัน

มาคนละ 5 ขวด อาจจะมีเพิ่มอาชีพใหม่ นักหัว อะไรแบบนี้ (หัวเราะ)” คุณเฟื่องฟ้า อายุ 36 ปี/
พยาบาล

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 9 แล้วต้องกินเท่าไร ถึงจะเป่าขึ้น แก้วเดียวนี้เป่าขึ้นไหม

นโยบายหนึ่งที่ติดหูประชาชนแทบทุกคนเลย คือ นโยบาย “เมาไม่ขับ” ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ถูกกลุ่มตัวอย่างพูดถึงเป็นอันดับที่ 2 รองลงมาจากนโยบายควบคุมการขาย แต่สิ่งที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งสำหรับการพูดถึงนโยบายเมาไม่ขับก็คือ ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งเคยได้ยินแต่ไม่รู้ว่ายานของคำว่า “เมา” นั้น สามารถวัดได้อย่างไร

ถ้าหากพูดถึงเรื่องการเมาไม่ขับ สิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลนึกถึงก็คือ การวัดระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดจากการเป่าลมผ่านเครื่องวัดดังกล่าว คำถามหนึ่งจากผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเพศกำเนิดหญิงตั้งคำถามคือ มีเกณฑ์ในการวัดอย่างไร ต้องมีปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดเท่าไร ถึงจะผิดกฎหมาย การตั้งคำถามนี้เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลหลายคน เช่นคุณเบอร์รี่ไม่ได้เพียงแค่อ้างอิงเรื่องเกณฑ์ในการวัดปริมาณแอลกอฮอล์เท่านั้น แต่ยังตั้งคำถามกับโทษที่ผู้ละเมิดกฎหมายต้องรับด้วย

“จริง ๆ ถ้าคุ้มมากที่สุดคือ เรื่องขับรถ ที่จะคุ้มและได้ยินมาตลอด แต่จำไม่ได้ว่ามันจะต้องเป่า แล้วเจอก็ปริมาณแอลกอฮอล์เท่าไร รู้แต่ว่ามันจะให้เป่า ก็คือมันมีเรื่องให้เป่า อะไรแบบนี้อะค่ะ รู้แค่นั้น เมาไม่ขับ ขับจะมีปัญหา ไม่ทราบรายละเอียดว่ามันต้องเท่าไร ถึงเป่าไม่โดน หรือเป่าขึ้นขีดจ่ายเท่าไร หรือว่ามีระวางโทษเท่าไร ส่วนใหญ่ถ้าเดินทางที่จะขับรถเองก็จะไม่ดื่มอยู่แล้ว” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

จากบทสัมภาษณ์ของคุณหนุ่ม เมื่อพูดถึงพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นั้น คุณหนุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตั้งคำถามถึงเกณฑ์การวัดระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดว่า ในส่วนนี้ที่ประชาชนส่วนใหญ่เกิดคำถามขึ้นนั้น เนื่องมาจากภาครัฐไม่ได้ประชาสัมพันธ์รายละเอียดชัดเจน ทั้งเรื่องเกณฑ์การวัด และโทษที่ต้องได้รับเมื่อละเมิดพระราชบัญญัติฯ อย่างไรก็ตาม ในความคิดเห็นของคุณหนุ่ม การระบุเกณฑ์การวัดไปเลยว่า หากผู้ดื่มดื่มไปจำนวนกี่แก้ว มีโอกาสทำให้ความสามารถในการขับขี่ลดลง หรือสามารถตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์เกินจากเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะนอกจากปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่ส่งผลต่อความสามารถในการขับขี่ เช่น ระยะเวลาหลังจากที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับประทานอาหาร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ไม่สามารถทำให้ภาครัฐระบุชัดเจนได้ว่า ดื่มไปเท่าไรถึงจะมีระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดเกินกว่ากฎหมายกำหนด

“ก็คือในเรื่องการประชาสัมพันธ์เรื่องแอลกอฮอล์ ชั้นที่จะต้องฝึกกฎหมายอยู่ในเกณฑ์ไหน อาจจะไม่ชัดเจนในเรื่องประชาสัมพันธ์รณรงค์ว่า คุณดื่มเบียร์ก็แก้ว จะทำให้สมรรถภาพการขับชิลน้อยถอยลงไป แล้วก็การวัดในเกณฑ์นี้ เออ มันจะอยู่ในเกณฑ์ที่ฝึกกฎหมายหรือเปล่า การดื่มหลักก็แก้วถึงจะฝึกกฎหมาย แต่ในส่วนนี้มันจะมีปัจจัยอื่นเข้ามาด้วยหรือเปล่า อาจจะไม่ละเอียดชัดเจนไม่ได้ว่า คุณกินเบียร์ก็แก้ว แล้วมันจะวัดขึ้นไม่ขึ้น เพราะว่ามันจะมีเรื่องของ การกินข้าว กินน้ำ แล้วก็ช่วงเวลาของการกินด้วย มันก็เลยมีรายละเอียดค่อนข้างเยอะ มันก็อาจจะไม่ได้ชี้ชัดไปว่า คุณกินเบียร์ไปสองแก้วแล้วคุณสามารถที่จะเป่าแล้วขึ้นนะ ก็อาจจะไม่ได้ชัดเจนลงไปประมาณนี้” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

ส่วนคุณน้อง ภรรยาของคุณหนุ่มยังเสริมด้วยว่า ความสามารถในการขับชิลของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน เช่นกัน หากวัดว่าไม่มีเรื่องความสามารถในการขับชิลแล้ว คุณน้องมั่นใจว่า หากตนเองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพียงแก้วเดียว ก็สามารถขับชิลได้อย่างปลอดภัย พฤติกรรมแบบนี้ของผู้ที่ดื่มแล้วขับชิลจึงเป็นเรื่องที่คุณน้องกังวลว่า การไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน หรือรายละเอียด เช่น ปริมาณที่ดื่ม ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ จะทำให้ประชาชนประเมินตนเองจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผิดไป และนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุที่เราไม่คาดคิดขึ้น

“น้องรู้สึกว่ามันเป็นกฎหมายที่ดี แต่รู้สึกว่ามัน คือ ทุกคนรู้ว่ามันเกิดเหตุแล้วนะ แล้วเราไม่สร้างการตระหนักให้เขารู้ว่า ปริมาณเท่านี้ละ แบบน้องก็รู้นะว่า ถ้าเป่าเท่าไรถึงผิด ประมาณนี้แล้ว ถ้าน้องกินไปแก้วเดียวละ น้องยังขับได้ไหม ถ้าถามน้อง แก้วเดียวน้องก็ยังขับได้ น้องยังมีสติสัมปชัญญะอยู่ ตอนนั้นหลับันด้วยใจ พอเป็นหลับันเราก็มั่นใจ แต่เราก็กินไปแก้วเดียว แต่เรารู้สึกว่า แก้วเดียวของเราเรายังมีสติที่จะขับชิลได้อยู่ เพราะบางคนที่กินไปสามแก้ว แล้วยังมีสติ แต่มันไม่ใช่ เราคิดไปเอง” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

คุณเองเองก็ตั้งข้อสังเกตเช่นเดียวกับคุณน้องในเรื่องการระบุให้ชัดเจนถึงนิยาม ปริมาณการดื่ม หรือพฤติกรรมภายหลังจากที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่สามารถระบุได้ว่าเป็นคือหย่อนความสามารถในการขับชิล คุณเองเองมองว่าการที่กฎหมายระบุข้อความคำว่า “หย่อนสมรรถภาพ” มันเป็นคำที่คลุมเครือ และการประเมินตนเองของคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเรื่องความสามารถต่าง ๆ ไม่ใช่แค่เพียงการขับชิล คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ประโยคตลกร้ายที่คุณเองเองให้สัมภาษณ์ว่า “กูไม่เมา” ทั้ง ๆ ที่ดื่มจนไม่ได้สติ และไม่สามารถจำพฤติกรรมของตนขณะนั้นเมื่อสร้างเมาได้ ก็ยังคงบอกว่าตนเองยังไม่เมามีให้เห็นมากมาย

“หย่อนสมรรถภาพการขับชิล แต่เราคิดว่า คำว่าหย่อนสมรรถภาพ กับเมาสุรา มัน abstract มันจะมีคนที่บอกว่า กูไม่เมา! แต่มึงเมาไป ยังจึหลาย ๆ คน ถ้าเขาจะวัดมาที่ระดับ ปริมาณเท่านี้ที่ ในเรื่องนี้คือ กูไม่รู้อะ เออ แล้วก็ไม่มีใครสอนด้วยอะ แบบ อย่างนี้คือเมา แล้วตอนที่เรามาเรารู้สึกว่าเราไม่เมาด้วยอะ ทุกคนนะ แต่ผ่านมามีวันนะ ไม่รู้ว่ากูทำอะไรไปบ้าง แต่ ณ ขณะวันนั้นเรารู้สึกว่าเราไม่เมาเว้ย แล้วเราก็มารู้ว่า เราหย่อนความสามารถไหมวะ ในการขับชิล หรือว่าเรายังขับได้ หรือว่าเรากิน

ไปเยอะไหมวะ มีคนบอกว่าให้เรากินนมเปรี้ยวตามแล้วมันจะเป่าไม่ขึ้น อันนี้จริงหรือเปล่า” คุณเอง
ฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

7.2. วิจัยและสรุปผลการดำเนินงาน

7.2.1. นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะ

นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐ โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (top-down approach) กล่าวคือ นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำซึ่งครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล (Dye, 2016) ในกรณีนี้เป็นน่านโยบายปฏิบัติผ่านการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยเป็นการระบุเป็นข้อกำหนดและระเบียบในการควบคุมและกำกับการดำเนินกิจกรรมของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคล ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ (Sharkansky, 1980) ที่เกี่ยวข้องกับบริการโรคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวทางการปฏิบัติของรัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลดอัตราการดื่มของผู้ที่ดื่มอยู่แล้ว และลดจำนวนนักดื่มหน้าใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่ สะท้อนถึงการมีวัตถุประสงค์ เป็นแนวทางปฏิบัติ และการปฏิบัติจะต้องเกิดขึ้นจริง นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะที่นโยบายควบคุมนโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐเป็นนโยบายที่รัฐเป็นผู้ควบคุมกำกับโดยตรง (Anderson, 2003) ที่มุ่งเน้นการกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นการลดเสรีภาพหรือการใช้ดุลพินิจที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของผู้ถูกควบคุม (Totalovich & Daynes, 1988) ทั้งนี้เพื่อลดอัตราการดื่มและลดจำนวนนักดื่มหน้าใหม่ที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ และในฐานะที่นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สะท้อนการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (top-down approach) หมายถึงการที่ส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการโดยประชาชนไม่มีส่วนร่วมในนโยบายไปปฏิบัติ แต่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาสังคม และเป็นสิ่งที่รัฐบาลดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Bardach, 1977) แนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐได้กำหนดขึ้นโดยมีเจตนาเพื่อแก้ปัญหาหลากหลาย (Anderson, 1979) สะท้อนได้จากการนำนโยบายพื้นฐานทั่วไปและกฎหมายไปดำเนินการให้บรรลุผล (Sabatier & Mazmanian, 1980) ซึ่งอยู่ในรูปการบังคับใช้พระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับข้างต้น

นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนโยบายสาธารณะทั้งหมดสะท้อนได้จากข้อมูลจากการวิจัยที่ได้รับ กล่าวคือ นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กลุ่มตัวอย่างได้ยินบ่อยที่สุดและนึกถึง 3 ลำดับแรก ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 หัวข้อ การควบคุมการขาย โดย

มักกล่าวถึงการควบคุมการขายเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะการควบคุมเวลาขาย ได้แก่ ช่วงเวลาที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการห้ามขายในวันสำคัญทางศาสนาพุทธ รวมทั้งการควบคุมอายุของผู้ซื้อที่จะสามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ลำดับถัดไปคือพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยรับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยบนท้องถนน และลำดับที่ 3 คือนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 หัวข้อควบคุมผู้ผลิตหรือนำเข้า และหัวข้อควบคุมการโฆษณา ส่วนนโยบายที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดกล่าวถึงเลย ได้แก่ การบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่า ประเด็นที่สะท้อนถึงการรับรู้นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานนโยบายสาธารณะที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐ โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (top-down approach) ของกลุ่มคนรุ่นใหม่จะอยู่ในรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดโดยรัฐเพื่อมุ่งหวังในการลดอัตราการดื่มในกลุ่มที่ดื่มในปัจจุบัน และการลดจำนวนนักดื่มหน้าใหม่ ประเด็นเหล่านี้ประกอบด้วยประเด็นหลักที่เกี่ยวกับควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้น และการดื่มแอลกอฮอล์อันส่งกระทบต่อการขับขี่รถยนต์พาหนะในการจราจร

ในเรื่องการรับรู้ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น แหล่งที่มาของการทราบถึงนโยบายเหล่านี้ แบ่งออกเป็น 3 แหล่ง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสนใจของกลุ่มคนรุ่นใหม่ต่อนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นำมาปฏิบัติจากข้างบนโดยภาครัฐและนำมาใช้ปฏิบัติกับประชาชนที่อยู่ข้างล่าง กล่าวคือ

1) การรับรู้นโยบายจากสื่อต่าง ๆ มีหลายรูปแบบ ได้แก่ โทรทัศน์ สื่อโซเชียล ซึ่งมาในรูปแบบข่าว หรือโฆษณาประชาสัมพันธ์ รูปแบบข่าวระบุถึงการควบคุมโฆษณา ในกรณีของการออกหมายจับดารานักร้อง หรือ net idol ที่โพสต์รูปเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงในสื่อโซเชียล ส่วนตัวพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จะพบการกล่าวถึงคดีความเกี่ยวกับการละเมิดพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว และออกสื่อในรูปแบบของข่าว รูปแบบโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ทางโทรทัศน์ สื่อออนไลน์และสื่ออื่น ๆ

2) การรับรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองเคยประสบโดยตรง มีหลายรูปแบบ โดยส่วนใหญ่ผู้สัมพันธ์กับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 หัวข้อควบคุมการขาย โดยเฉพาะเรื่องเวลาขาย และจากประสบการณ์อื่น ๆ เช่น เคยโดยตำรวจจับในข้อหาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่ห้ามดื่มจากประสบการณ์ตอนช่วงเป็นนักศึกษา และเริ่มมีมาตรการควบคุมพื้นที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรอบมหาวิทยาลัย โดยร้านสะดวกซื้อทำให้ทราบช่วงเวลาที่ไม่ให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3) การรับรู้นโยบายจากการเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากครอบครัวประกอบอาชีพขายของ เป็นร้านขายของชำ จึงได้รับรู้นโยบายเพราะเพื่อดำเนินกิจการของครอบครัวให้ถูกต้องตามกฎหมายกำหนด

7.2.2. ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประกอบด้วยความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งมีเสียงทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีต่อพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นที่หลากหลายของประชาชนที่เกิดขึ้นเมื่อมีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในสังคม (Burstein, 2003) ได้แก่

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

ในภาพรวมในส่วนของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มีการยอมรับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ ดังกล่าวว่ามีเหมาะสมที่ว่า “เพื่อมุ่งประสงค์ลดอันตรายจากการดื่ม เช่น อุบัติเหตุ ความรุนแรง และปัญหาสุขภาพ” เช่น อุบัติเหตุ ความรุนแรง และปัญหาสุขภาพ เนื่องจากเป็นการลดอันตรายทั้งกับตัวของผู้ที่ดื่มเอง และลดผลกระทบหรืออันตรายจากการดื่มต่อผู้อื่น แต่ก็ตั้งคำถามถึงเนื้อหาบางส่วน กล่าวคือ การควบคุมเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้ นั้นจะสามารถทำได้จริงตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับ พระราชบัญญัตินี้ ดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า ประชาชนบางส่วนไม่ได้ให้ความสำคัญกับกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และด้วยการปรับตัวของประชาชน รวมไปถึงห้างร้านที่ให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการปรับตัวเพื่อให้ตนเองสามารถจำหน่ายได้โดยที่ไม่ผิดกฎหมาย หรือไม่ได้ละเมิดพระราชบัญญัตินี้ ดังกล่าว ถึงแม้นโยบายจะทำให้ประชาชนเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นำเข้าได้ยากขึ้น แต่ประชาชนก็สามารถหลีกเลี่ยงไปบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตภายในประเทศได้ แต่นโยบายอาจจะมีผลต่อผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ามากกว่าประชาชน หรือเรื่องฉลากบอกปริมาณแอลกอฮอล์บนผลิตภัณฑ์ ผู้ดื่มมักจะดื่มโดยสั่งเป็นเหยือก หรือทาวน์ มากกว่าที่จะสั่งเป็นขวดและมีฉลากบนผลิตภัณฑ์

ในด้านประสิทธิภาพในการควบคุมการขาย มีทั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม และกลุ่มที่เห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุม การควบคุมที่มีประสิทธิภาพของนโยบายนี้เป็นความสามารถในการควบคุมในสถานที่ต่าง ๆ ได้ตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้ รวมทั้งการควบคุมพื้นที่ขาย ได้แก่ ปิมน้ำมัน การควบคุมพื้นที่ขายแสดงถึงประสิทธิภาพในการควบคุมมากกว่าการควบคุมในเรื่องเวลาการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีเห็นว่านโยบายนี้ไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุม ได้แก่ ในเรื่องของการควบคุมเวลาในการขาย ด้วยช่วงเวลาที่กำหนดให้ขายได้นั้นเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะบริโภคของประชาชนเดิมอยู่แล้ว คือเป็นเวลาทีนอกเหนือจากเวลาที่กำหนดไว้ตั้งแต่เวลา 11.00 – 14.00 น. และ 17.00 – 24.00 น. แต่ควรจำกัดจำนวนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซื้อ และเข้มงวดกับอายุของผู้ที่มาซื้อน่าจะเป็นการควบคุมที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า

สำหรับการควบคุมการดื่มในสถานที่ตามที่กำหนดนั้น กลุ่มคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมที่จะควบคุมอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ควรควบคุม และปัญหาของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้อยู่ที่การควบคุมสถานที่ที่ดื่ม แต่อยู่ที่การควบคุมการขายมากกว่า นอกจากนี้ การตีตราประกาศเตือนว่า “ห้ามดื่ม” แต่ป้ายประกาศนั้นก็ไม่ชัดเจนและไม่เป็นที่สังเกตของคนทั่วไป ทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่าสามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณนั้นได้

ในการควบคุมโฆษณา กลุ่มคนรุ่นใหม่มีการรับรู้เรื่องการควบคุมโฆษณา คือรับรู้ว่ามีนโยบายนี้เกิดขึ้นในสังคม โดยกลุ่มตัวอย่างบางคนรับรู้ว่ามีนโยบายนี้ตั้งแต่สื่อโซเชียลยังไม่ได้เป็นที่นิยม กล่าวคือ รับรู้ว่ามีนโยบายนี้ตั้งแต่ห้ามไม่ให้โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ตั้งแต่เวลา 5.00 น. – 22.00 น. อย่างไรก็ตาม นโยบายเรื่องการควบคุมโฆษณานี้ รับรู้เป็นที่แพร่หลายเมื่อมีเหตุการณ์ที่ดารานักแสดง influencer หรือ net idol ถูกดำเนินคดีเรื่องละเมิดการควบคุมโฆษณา และเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจอย่างมาก ซึ่งทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่รับรู้เกี่ยวกับนโยบายดังกล่าวอย่างกว้างขวาง ภายหลังจากที่มีนโยบายการควบคุมการโฆษณา แม้ว่าจะมีการควบคุมโฆษณาก็จริง และมีตัวอย่างของการดำเนินคดีทางกฎหมายกับผู้ละเมิดนั้น แต่ก็เห็นพัฒนาการของการสร้างเนื้อหาโฆษณาที่หลีกเลี่ยงภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่เนื้อหาที่สื่อถึงบรรยากาศการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แทน อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นต่อนโยบายเรื่องการควบคุมโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แตกออกเป็น 2 ความคิดเห็น คือ ความคิดเห็นกลุ่มแรกเห็นด้วยว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ควรมี ซึ่งเป็นผลดีต่อการรับรู้ของเยาวชน เป็นการเพิ่มแรงจูงใจให้กับเยาวชนที่มีโอกาสเข้าถึงความรู้ทั้งเรื่องโทษและเรื่องอื่น ๆ ได้มากขึ้น เด็กหรือเยาวชนเองก็ต้องได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ในการบริโภคด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ จุดประสงค์ของการทำโฆษณาต่าง ๆ คือ ทำให้เกิดการตัดสินใจในการบริโภคจากสรรพคุณต่าง ๆ ที่เจ้าของแบรนด์ต้องการนำเสนอ ซึ่งองค์ประกอบในการตัดสินใจของเยาวชนอาจจะไม่มากพอ ทั้งเรื่ององค์ความรู้และประสบการณ์ การโฆษณาโดยอิสระอาจจะทำให้เยาวชนเข้าถึงและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เร็วและง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม บริษัทที่ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองยังมีความพยายามที่จะโฆษณาในรูปแบบอื่น เพื่อหลีกเลี่ยงการนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยตรง และไม่ได้ต่อต้านสรรพคุณอย่างโจ่งแจ้ง สำหรับความคิดเห็นกลุ่มที่สอง คือคิดว่านโยบายดังกล่าวมีความเป็นไปได้ น้อยที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของพระราชบัญญัติฯ เอง ในการ “ลดปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรโดยรวม และป้องกันการเพิ่มขึ้นของผู้ดื่มแอลกอฮอล์” เนื่องจากการโฆษณาสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ก็สามารถทำให้เกิดการบริโภคได้เช่นกัน อีกทั้งผู้บริโภคเองก็มีประสบการณ์ในเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเป็นภาพจำอยู่แล้ว การห้ามไม่ให้โฆษณาสรรพคุณหรือผลิตภัณฑ์ก็ไม่ได้ทำให้ผู้บริโภคขาดประจักษ์จนวนการดื่มลง สำหรับประเด็นเรื่องการเบลอภาพประกอบภาพยนตร์หรือละครตามสื่อ หากยังเบลอหรือพยายามปกปิดจะยิ่งเพิ่มความอยากรู้อยากเห็นให้กับผู้บริโภค

ในประเด็นของการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนโยบายนี้กลุ่มคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1) เห็นด้วยที่ควรที่จะมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับฟื้นฟูฯ ให้ถือว่าเป็นผู้ป่วยและควรเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา มิใช่เป็นผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการลงโทษ หากเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาก็สามารถลดจำนวนผู้ที่เสพหรือผู้ที่บริโภคลงได้ และต้องประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่เป็นพรหลายด้วยว่ามีนโยบายดังกล่าวในกลุ่มการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยด้วย 2) นอกจากฝ่ายสาธารณสุขที่รับผิดชอบแล้ว ควรมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่รับผิดชอบเรื่องการฟื้นฟูด้วย เช่น ภาคเอกชน หรือภาคส่วนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากเงินภาษีที่เก็บจากกิจการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด และ 3) การลดการตีตราผู้ป่วยผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากการประชาสัมพันธ์นโยบายที่น้อยแล้ว การตีตราและการเลือกปฏิบัติกับผู้ป่วยที่มาด้วยสาเหตุดังกล่าว ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งของการเข้าถึงการบำบัดของผู้ที่มีภาวะดังกล่าวด้วย

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ส่วนของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 กลุ่มคนรุ่นใหม่ระบุถึงการรับรู้ว่าสรรพสามิตว่ามีหน้าที่ทำอะไร และกฎหมายดังกล่าวคืออะไร และทำให้เป็นพื้นฐานสำหรับการทำความเข้าใจหน้าที่ของสรรพสามิต ในการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากขึ้น ความคิดเห็นสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ

1) กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับการมีพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เพราะว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการบริโภคความเสี่ยง ทั้งความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับสุขภาพและความปลอดภัยของตนเอง และเสี่ยงต่อความปลอดภัยของผู้อื่น ดังนั้น การเก็บภาษีสินค้าที่ทำให้เกิดความเสี่ยงดังกล่าวมีความเหมาะสม และสามารถนำเงินรายได้จากการเก็บภาษีเหล่านั้นมาบำรุงรัฐ และใช้จ่ายสำหรับการจัดการความเสี่ยงดังกล่าวได้ด้วย รวมทั้งการเก็บภาษีกับผู้ประกอบการรายย่อย เช่น ร้านอาหารรายย่อย ที่หากมีการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านประเภทดังกล่าวแล้วอาจจะมีส่วนทำให้สามารถลดการขายหรือลดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

2) กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวแต่ไม่มีผลกระทบมากกับผู้บริโภค โดยมีการรับรู้ถึงการเพิ่มขึ้นของราคาจากการเพิ่มขึ้นของภาษี แม้ว่าจะเพิ่มราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ผู้บริโภคก็ยังพยายามที่จะเข้าถึงผลิตภัณฑ์อยู่ดี ผลกระทบจะมีในช่วงของการเพิ่มราคาในช่วงแรก เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สามารถจับต้องได้ และมีผลกระทบต่อการใช้จ่ายของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำก็เคยชินกับราคาดังกล่าว และลิ้มมาตรการการเพิ่มภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปในที่สุด และผู้บริโภคบางกลุ่มก็ปรับตัวให้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยลง แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงไม่สามารถเลิกดื่มได้ รวมทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในระดับสูงจะมีการจัดเก็บภาษีที่แพงกว่าเครื่องดื่มที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ต่ำก็จริง แต่ถ้าหากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ที่ต่ำ แต่ดื่มจำนวนมากหลายขวด ก็ไม่ได้ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลดการดื่มลงตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

3) กลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าไม่เห็นด้วยเลยกับแนวทางการเก็บภาษีตามนโยบายดังกล่าว เนื่องจากถึงแม้ว่าจะเพิ่มราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามการเพิ่มขึ้นของภาษีก็ตาม แต่ผู้บริโภคก็ยังคงเลือกที่จะดื่มแม้ว่าราคาจะเพิ่มมากขึ้นก็ตาม มีแต่จะเพิ่มภาระให้กับผู้บริโภคมากกว่า ซึ่งเป็นนโยบายที่ไม่เป็นธรรมสำหรับผู้บริโภคเชิงโครงสร้างเพราะมีส่วนที่เอื้อให้ผู้ผลิตได้ผลประโยชน์จากนโยบายดังกล่าว คือ แม้ว่าบริษัทที่ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์น้อย และส่งผลให้เสียภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย แต่เมื่อเข้าสู่ท้องตลาด บริษัทสามารถขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้จำนวนมาก ผลประโยชน์ที่ได้ก็ตกอยู่ในมือของนายทุนที่เป็นผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายใหญ่อยู่ดี และ

4) ผู้ที่เสนอแนวทางการเก็บภาษีในรูปแบบอื่น ๆ โดยหากคิดภาษีตามกำลังการผลิตของแต่ละบริษัทผลิตออกมาสู่ท้องตลาด วิธีการนี้อาจจะสามารถแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมเชิงโครงสร้างได้มากกว่า เพราะหากคิดตามจำนวนของสินค้าที่ออกสู่ท้องตลาดแล้ว ผู้ที่ผลิตได้ในจำนวนมาก และมีผลประกอบการที่ได้จากการขายสูง ก็ต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่า ผู้ผลิตรายย่อยที่ผลิตได้จำนวนน้อยกว่า และมีผลประกอบการต่ำกว่า เป็นการเพิ่มความไม่เป็นธรรมให้กับผู้บริโภค ซึ่งแม้ว่าผู้บริโภคเองจะต้องมีส่วนรับผิดชอบแล้ว ผู้ประกอบการควรที่จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เพื่อไม่ให้ผู้บริโภครับภาระการจ่ายภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากแต่เพียงฝ่ายเดียว นอกจากผู้ผลิตจะต้องมีส่วนรับผิดชอบหลักแล้ว ผู้ที่จำหน่ายแอลกอฮอล์รายย่อย เช่น ร้านค้า หรือร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในส่วนของการจ่ายภาษีด้วยเช่นกัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมให้กับผู้บริโภคมากที่สุด ดังนั้น ควรที่จะเพิ่มการเก็บภาษีกับสถานประกอบการ ห้างร้าน หรือสถานบริการ ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย หากมีการเพิ่มการเก็บภาษีตามห้างร้าน สถานประกอบการต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีจำนวนลดลงได้ และการเกิดอุบัติเหตุจะลดลงตาม เพราะประชาชนจะดื่มอยู่ที่บ้านแทน

พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ในส่วนของพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นั้น กลุ่มคนรุ่นใหม่เห็นด้วยกับการมีกฎหมายควบคุมการขับขี่ของผู้ที่หย่อนความสามารถในการขับขี่ หรือผู้ที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น เนื่องจากการรับรู้เรื่องอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการหย่อนความสามารถในการขับขี่ของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อความปลอดภัยของตัวผู้ดื่มเอง และมีผลต่อความปลอดภัยของผู้อื่นที่ร่วมใช้ท้องถนนด้วย และมีการรับรู้ว่ายานนโยบายนี้ทำให้มีการดำเนินการตามกฎหมายสำหรับผู้ฝ่าฝืนเป็นไปในทิศทางของการสนับสนุนให้มีพระราชบัญญัติฯ นี้ โดยควรควบคุมให้เคร่งครัดมากยิ่งขึ้น บ่อยครั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่มีการตระหนักถึงความปลอดภัยในการขับขี่เช่นกัน เห็นได้จากวิธีการหาทางออกสำหรับการดื่มนอกสถานที่ในแต่ละครั้งของกลุ่มเพื่อน ๆ นักดื่ม เช่น การใช้รถสาธารณะแทนได้ เพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ขับขี่เอง และสำหรับผู้ร่วมใช้ท้องถนน ความตระหนักของผู้ที่

ดื่มและต้องขับรถบนท้องถนนเป็นพฤติกรรมของความกลัวการถูกประเมินและลงโทษทางกฎหมาย หากฝ่าฝืนหรือละเมิดพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นี้ไม่ได้ส่งผลกระทบให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยลงแต่อย่างใด แต่จะเป็นสร้างความกลัวและกระตุ้นการหาทางออกสำหรับการขับขี่หากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาของผู้คนที่ใช้ท้องถนนมากขึ้นมากกว่า นอกจากนี้ มีการแสดงความคิดเห็นถึงความเป็นห่วงของความเคร่งครัด และไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชนที่ใช้ท้องถนนเดียวกัน ซึ่งหากเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมโดยทั่วถึงกันแล้ว ผู้ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่ควรละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่ากรณีใด ๆ เช่น ละเว้นการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในกลุ่มผู้มีอำนาจ เป็นต้น เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้กับกฎหมาย และลดอันตรายจากอุบัติเหตุให้ได้อย่างแท้จริง

7.2.3. ช่องว่างของนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การรับรู้ต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ นอกจากจะลงรายละเอียดแต่ละนโยบายแล้ว ยังเสนอความคิดเห็นที่สื่อให้เห็นช่องว่างต่าง ๆ ที่มีการนำนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มุ่งการควบคุมกำกับโดยรัฐนี้ไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (top-down approach) กับประชาชนด้วย ในฐานะที่เป็นตัวแทนของภาคประชาชน กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ และประสบการณ์ที่ตนเองได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว รวมไปถึงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นำไปสู่การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น

ช่องว่างที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็นประเด็นทั้งหมด 9 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ 1) “เหมือนพระพุทธรูปที่ไม่ได้ปลุกเสกแล้วผีไม่กลัว” 2) “คุณมีไว้ขังคนจน” 3) เพราะไม่กินเหล้าถึงไม่รู้ (กฎหมาย) แต่ก็ควรที่จะรู้ (กฎหมาย) กันทั่วถึงทุกคน 4) ภาษากฎหมาย กักับการเข้าถึงความหมายของประชาชนทั่ว ๆ ไป 5) การกระจายรายได้และมองเห็นคุณค่าของสุราท้องถิ่น 6) “ถ้าอยากจะกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง 7) ถ้าไม่ให้ขาย ร้านเหล้าก็มีการปรับตัวเพื่อให้ขายได้ 8) “คนที่เขาไม่มีเงินซื้อ เขาก็อาจจะดื่มเหล้ากินกันเองก็ได้” และ 9) แล้วต้องกินเท่าไร ถึงจะเป่าขึ้น แก้วเดียวนี้เป่าขึ้นไหม

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 1 “เหมือนพระพุทธรูปที่ไม่ได้ปลุกเสกแล้วผีไม่กลัว”

นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความครอบคลุมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สาเหตุอันเนื่องมาจากความเชื่อและวัฒนธรรมบางอย่างของประชาชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่ม และผู้บังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 2 “คุณมีไว้ซึ่งคนจน”

การเลือกปฏิบัติของผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เลือกใช้กฎหมายกับประชาชนที่ไม่มีอำนาจ รวมไปถึงการคอร์รัปชันและการติดสินบน สาเหตุเนื่องมาจากวัฒนธรรมและระบบอุปถัมภ์ที่สืบทอดกันมา

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 3 เพราะไม่กินเหล้าถึงไม่รู้ (กฎหมาย) แต่ก็ควรที่จะรู้ (กฎหมาย) กันทั่วถึงทุกคน

คนรุ่นใหม่ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ดื่มมักไม่สนใจกฎหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับตน สาเหตุเนื่องจากวิธีคิดส่วนบุคคลเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการขาดการประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจจากภาครัฐที่ทั่วถึง

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 4 ภาษากฎหมาย กักับการเข้าถึงความหมายของประชาชนทั่ว ๆ ไป

พระราชบัญญัติต่าง ๆ ภายใต้นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 ใช้ภาษาที่เข้าใจยากและมีความคลุมเครือ

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 5 การกระจายรายได้และมองเห็นคุณค่าของสุรათ้องถิ่น

การส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยที่ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั่วประเทศภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียม สาเหตุเนื่องจากการผูกขาดของนายทุนเจ้าใหญ่ และการที่ประชาชนขาดอำนาจและการขาดการส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขนาดเล็ก

ช่องว่างๆ ประเด็นที่ 6 “ถ้าอยากจะกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง ๆ

ข้อความนี้เป็นการตั้งคำถามของกลุ่มคนรุ่นใหม่กับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึงการปฏิบัติได้จริง ภายใต้วัฒนธรรมว่า ถ้าอยากจะกิน แพงขึ้นก็กินอยู่ดี ถ้าอยากจะกิน ก็ซื้อเอาไว้ก่อนก็ได้ ถ้าอยากจะกิน แวะร้านโช

ห่วยเวลาไหนก็ได้กิน และถ้าอยากจะกิน ไกลแค่ไหนก็ไปกิน สาเหตุเนื่องจากการหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้บริโภคและผู้ประกอบการ และการกำหนดนโยบายขาดความละเอียดอ่อนต่อการเข้าใจพฤติกรรมของประชาชน

ช่องว่างฯ ประเด็นที่ 7 ถ้าไม่ให้ขาย ร้านเหล้าก็มีการปรับตัวเพื่อให้ขายได้

การปรับตัวของผู้ประกอบการเพื่อหลีกเลี่ยงการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างโจ่งแจ้ง สาเหตุเนื่องมาจากเพื่อเป็นการดำรงกิจการของตนและการลดความขัดแย้งกับลูกค้า และความละเอียดและความเพิกเฉยของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการคอร์รัปชัน

ช่องว่างฯ ประเด็นที่ 8 “คนที่เขาไม่มีเงินซื้อ เขาก็อาจจะดื่มเหล้ากินกันเองก็ได้”

การดื่มสุรากินเอง การผลิตสุราปลอม กานำเข้าสุราหนีภาษี และการบริโภคยาตอง ทั้งหมดนี้เป็นการปรับตัวของผู้บริโภคที่ไม่สามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีราคาสูงได้ สาเหตุเนื่องจากการปรับเพิ่มขึ้นของภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ช่องว่างฯ ประเด็นที่ 9 แล้วต้องกินเท่าไร ถึงจะเป่าขึ้น แก้วเดียวนี่เป่าขึ้นไหม

การขาดความชัดเจนหรือตัวอย่างปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สามารถดื่มและยังครองสติได้ สาเหตุเนื่องจากประชาชนไม่สามารถคาดการณ์ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสมที่สามารถดื่มและยังครองสติได้ และการขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องวงการดื่มและการขับขีที่ชัดเจน

8. ข้อเสนอเพื่อการพัฒนา: ข้อเสนอแนะที่มีต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาที่มีต่อนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้จากข้อมูลที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงและรับรู้นโยบายได้มากขึ้น 2) นำเสนอที่ไปที่มา และวิธีคิดเบื้องหลังการกำหนดนโยบาย 3) เราไม่สามารถห้ามการไปสังสรรค์ของชนชั้นวัยทำงานที่มีรถขับได้ แล้วต้องแก้ปัญหอย่างไร 4) ประชาสัมพันธ์เรื่องปริมาณการดื่มที่สัมพันธ์กับการครองสติสัมปชัญญะ และ 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นในการกำหนดนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ 1 ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงและรับรู้นโยบายได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะอันดับแรกของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การนำเสนอนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ประชาชนได้รู้ถึงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เพื่อต่อการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ และนอกจากต้องการทราบรายละเอียดของนโยบายแต่ละด้านแล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังเสนอด้วยว่า ควรจะทำให้การสื่อสารนโยบายต่าง ๆ เป็นภาษาที่ประชาชนทั่ว ๆ ไปเข้าใจได้ง่าย และเมื่อเข้าใจกฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ การละเมิดด้วยความไม่รู้ก็จะลดลง หรือละเมิดจากความไม่เข้าใจจุดประสงค์ก็จะลดลงด้วยเช่นกัน

คุณบิว นักวิชาการฝ่ายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยในเขตปริมณฑลแห่งหนึ่ง กล่าวไว้ในการสัมภาษณ์ช่วงท้ายว่า เมื่อประเมินตนเองหลังจากพูดคุยกับนักวิจัยแล้ว ตนเองไม่ได้รู้และเข้าใจในกฎหมายหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่าที่ควร ซึ่งหลักฐานยืนยันว่าประชาชนส่วนหนึ่งก็เข้าไม่ถึงและรับรู้ได้น้อยมาก

“ทั้งหมดทั้ง 3 พ.ร.บ. ที่พูดมา ขนาดเราอยู่ในสถานศึกษาเรายังไม่รู้เนอะ เราเลยรู้สึกว้าวถ้าเป็นประชาชนทั่วไปเราก็คงไม่รู้ หนึ่งคือเราเข้าไม่ถึงข้อมูล คือข้อมูลมันอาจจะไม่ถึงประชาชนทั่วไป ก็เลยคิดว่า แต่ไม่รู้ต้องทำอะไรเพื่อให้เข้าถึงประชาชนทั่วไป เพราะว่ากฎหมายหรือว่าข้ออะไรต่าง ๆ มันก็มี สื่อมันก็ออกมาเยอะ แต่ว่าเราไม่รู้ สองเราไม่เสฟสื่อแบบนี้ คือไม่ได้ดูทีวี ไม่ได้เสฟสื่อด้วย แต่ว่าไม่รู้อะ นอกจากว่าเราจะโดนปรับ โดนจับ เออ หรือว่าโดนข้อหา เราถึงจะกลับมาดู” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่คุณหนุ่มและคุณน้อง ซึ่งนักวิจัยได้สัมภาษณ์พร้อมกัน ลงความเห็นเหมือนกันในเรื่องการประชาสัมพันธ์นโยบายเหล่านี้ให้ประชาชนได้มองเห็นมากขึ้น โดยคุณหนุ่มกล่าวว่า ประชาชนจำนวนมากเข้าใจกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย รายละเอียดที่คุณหนุ่มสังเกตเห็นว่าประชาชนเข้าใจได้น้อยคือ ข้อจำกัดของพฤติกรรมในเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เรื่องโทษที่จะได้รับเมื่อทำผิดกฎหมายหรือละเมิดข้อบังคับ ซึ่งคุณหนุ่มให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลให้กว้างขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ในสิ่งที่คุณหนุ่มตั้งข้อสังเกตเอาไว้

“ก็คือ เป็นข้อเสนอแนะ อยากให้มีประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลกับประชาชนให้รับรู้ในเรื่องของข้อจำกัด และบทลงโทษของแต่ละตัว พ.ร.บ. แต่ละกฎหมายให้มากขึ้นครับ เพราะว่า ส่วนใหญ่คนก็จะไม่ได้รู้ detail ของแต่ละ พ.ร.บ. ไม่รู้ข้อจำกัด หรือว่าไม่รู้โทษที่จะได้รับหลังจากที่เรากระทำผิดแล้ว ก็จะเป็นส่วนของประชาสัมพันธ์ 1 ส่วนนะครับ ส่วนอื่นๆก็ไม่น่าจะมีอะไรนะครับ ก็คือ น่าจะโอเคอยู่แล้ว” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

คุณน้องได้เสริมวิธีการสื่อสารและเผยแพร่นโยบายเสริมจากคุณหนุ่มว่า การประชาสัมพันธ์ควรหลีกเลี่ยงการบรรยายด้วยการพูดเพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้ผู้ฟังและรับชมเบื่อ และไม่อยากติดตาม หากใช้วิธีการสอดแทรกไปในละครหรือภาพยนตร์ต่าง ๆ ที่ประชาชนนิยมดู น่าจะช่วงให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่รัฐต้องการให้รับรู้มากขึ้น

“ของน้องก็อาจจะเหมือนพี่บ่อย ก็คือ อยากให้ประชาสัมพันธ์ อาจจะประชาสัมพันธ์เป็นแบบละครให้ดู แล้วเหมือนเสริมรายละเอียดลงไป มันจะได้น่าสนใจ ไม่ใช่เป็นเหมือนตำราจดมาพูด ๆ ๆ แบบนี้เป็นเราเราก็อาจจะไม่ฟัง ความรู้สึกคืออยากให้น่าสนใจ ดึงดูด แล้วก็อยากให้เขาตั้งข้อดีข้อเสียแต่ละอย่าง ให้เห็นถึงอันตรายจริง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ความสูญเสียต่าง ๆ อะไรแบบนี้ค่ะ จะได้ตระหนักเวลาแบบ ถ้าเรื่องเมาไม่ขับ ก็ทำเรื่องอุบัติเหตุ อะไรขึ้นมาอย่างนี้ ถ้าเราจะป้องกันในเรื่องสุขภาพ ก็ชี้ให้เห็นว่า เออ ถ้าเราดื่มแล้วสุขภาพเราจะเป็นยังไง เพราะบางคนเขาอาจจะแบบ นาน ๆ กินทีเนอะ เหมือนแค่สังสรรค์ปีใหม่ อาจจะแบบ ไปเน้นเรื่องเมาไม่ขับแทนใหม่ ประมาณนี้ค่ะ” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

อย่างไรก็ตาม คุณตังเมและคุณบิวมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมแอลกอฮอล์ได้ถูกเผยแพร่ออกไปจากหน่วยงานบางหน่วยงานแล้ว แต่ยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งคุณตังเมเองที่ทำงานให้กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือที่เราได้ยินกันบ่อย ๆ ว่า สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ให้ความคิดเห็นว่า แม้ว่าองค์กรดังกล่าวที่เป็นภาคประชาสังคมจะทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่นโยบายและรณรงค์ด้วยวิธีการที่หลากหลายแล้ว แต่สำหรับคุณตังเม การที่ภาครัฐมีส่วนในการประชาสัมพันธ์ และทำให้ประชาชนมองเห็นว่ารัฐเองเป็นส่วนสำคัญในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ คุณตังเมคิดว่า จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนมากขึ้น

“ถ้าสมมติว่าเวลารัฐมองอะ เมก็ไม่ได้มองเป็นตัวของ สสส. ไซ้ใหม่คะ รัฐมันคือเจ้าหน้าที่ที่มีมันอยู่กลุ่มมันจะมี ถ้าตอนนั้น รัฐคือกรมหรือสำนักนี้แหละคะที่เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในส่วนนี้คือจะบอกว่าเห็นข้อมูลเกี่ยวกับสำนักหรือกรมอันนี้น้อย ไซ้ใหม่คะ ส่วนใหญ่แล้วอะมันเป็นทางอื่น ก็คือจะเป็นทางแบบ ภาคประชาสังคมที่เข้ามาประชาสัมพันธ์มากกว่า ถ้าในข้อกฎหมายนะ คะ” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

คุณบิวเองก็เสนอว่าการสื่อสารที่ภาครัฐหรือภาคประชาสังคมใช้ในปัจจุบันไม่สามารถเข้าถึง สร้างความเข้าใจ หรือตระหนักให้กับประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งช่องทางการสื่อสารมีโอกาที่จะทำให้การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของประชาชนไม่เพียงพอ เช่น การประชาสัมพันธ์ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ ที่คุณบิวเห็นว่า หากเป็นกลุ่มคนที่อายุใกล้เคียงกับคุณบิว หรืออายุน้อยกว่านั้น ไม่เลือกที่จะเสพสื่อจากช่องทางดังกล่าว ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่กลุ่มช่วงอายุในวัยทำงาน หรือวัยรุ่น จึงไม่ใช่ช่องทางที่เหมาะสม แต่คุณบิวเองไม่

สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ว่า ควรที่จะมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ช่องทางใด ซึ่งอาจจะนำไปสู่การสำรวจความต้องการของประชากรกลุ่มนี้ในการศึกษาครั้งต่อไป

“เข้าไม่ถึง ไร้ไม่ ไม่ ไม่ แล้วเชื่อว่า คนดื่มก็ไม่เข้าเสฟลือด้านนี้ เออ ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าถ้าเป็นสื่อ จะต้องทำอย่างไรให้คนดื่มเข้าถึง ตระหนักมากขึ้น อันนี้ถ้าจะเข้าถึง ให้ประชาชนเข้าถึง ไม่แน่ใจว่า จะเป็นที่ สสส. เคยทำหรือเปล่า อันนี้ถ้าเป็นโฆษณาในทีวีอะ คือมันจะมีคนจำนวนหนึ่งที่ดูทีวีอยู่ แล้วก็ประชาชนทั่วไป ชนชั้นทั่วไป อันนี้เข้าถึง ถึงแม้ว่าจะมีเฟสบุ๊ค มีช่องทางโซเชียลมีเดียก็ตาม แต่มันก็อยู่ในกลุ่มคนหนึ่ง” คุณบิว อายุ 36 ปี/นักวิชาการฝ่ายสนับสนุน

สำหรับข้อเสนอแนะสุดท้ายของคุณเองฟองนั้น ต้องการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งกับภาครัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลนโยบายดังกล่าวว่า ในฐานะประชาชนที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และต้องการปฏิบัติตามกฎหมาย การเข้าใจกฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ รวมไปถึงเข้าใจรายละเอียด เช่น ข้อจำกัดของพฤติกรรมในเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เรื่องโทษที่จะได้รับเมื่อทำผิดกฎหมายหรือละเมิดข้อบังคับ ตามที่คุณหนุ่มได้กล่าวไว้ข้างต้น จะเป็นสิ่งจูงใจให้ตนเองสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างสะดวกมากขึ้น ซึ่งการทำให้กฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายและสะดวกในการปฏิบัติตามนั้น รัฐบาลอาจจะต้องจัดหาผู้ที่มารับผิดชอบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และด้วยคุณเองฟองมีองค์ความรู้จากการทำวิจัยในระดับปริญญาเอก รวมไปถึงมีประสบการณ์จากการเป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาด้วยแล้วนั้น คุณเองฟองจะเสนอแนะว่า ก่อนที่จะมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นโยบาย ไม่ใช่แค่เน้นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น ควรที่จะมีการศึกษาอย่างจริงจังด้วยการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปและวิธีการดำเนินงานที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ

“ทำให้คนที่ถูกบังคับใช้เข้าใจมันหน่อย หมายถึงว่า สมมติว่าเราออกเป็น พ.ร.บ. ฉบับหนึ่งใช้ปะ หุ้ย แค่เปิดมาก็รู้สึกไม่อยากอ่านแล้วนะ คือคงไม่มีคนที่อยากเปิดอ่านหรอก แต่ว่ามันควรที่จะมีคนที่ทำให้เข้าใจง่ายหน่อย แล้วก็หลาย ๆ อย่างก็อาจจะต้องถาม หรือว่าทำให้มันเคลียร์ก่อนแล้วค่อยเอาออกมา เช่น ทำวิจัย หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่าง ๆ” คุณเองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ 2 นำเสนอที่ไปที่มา และวิธีคิดเบื้องหลังการกำหนดนโยบาย

สำหรับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด มีผู้ให้ข้อมูลที่จบการศึกษาสูงสุดในระดับบัณฑิตศึกษา โดยจบปริญญาโททั้งหมด 9 คน และปริญญาเอกอีก 1 คน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลายคนพูดถึงการทำวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งการกำหนดนโยบายสาธารณะ และตั้งคำถามเกี่ยวกับวิธีคิดเบื้องหลังของการกำหนดนโยบาย อย่างไรก็ตาม มิใช่เพียงแต่ผู้ให้ข้อมูลที่จบในระดับบัณฑิตศึกษาเท่านั้น เมื่อพิจารณาเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ทั้งสิ้น การตั้งคำถามกับวิธีคิดหรือองค์ความรู้ที่อยู่เบื้องหลังการกำหนดข้อ

กฎหมายต่าง ๆ จะเอื้ออำนวยให้กลุ่มคนรุ่นใหม่เข้าใจทั้งตรรกะ และแนวทางในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

ความคิดเห็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ผู้ที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย แต่ละคนก็มีองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้การตีความกฎหมายเดียวกันของแต่ละคนแตกต่างกัน การไม่ทราบถึงที่ไปที่มาและวิธีคิดเบื้องหลังการกำหนดนโยบาย และนำไปปฏิบัติเลย ทำให้ทั้งกับผู้ที่ยังบังคับใช้กฎหมายและประชาชน ต่างหาข้อได้เปรียบและช่องทางในการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ซึ่งคุณสกายตั้งข้อสังเกตว่า หากไม่นำเสนอที่ไปที่มาและวิธีคิดเบื้องหลังการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันแล้ว การแสวงหาผลประโยชน์จากการตีความที่ใช้องค์ความรู้ที่แตกต่างกันก็จะเกิดขึ้นเรื่อง ๆ

“แต่ว่าหลักๆเลยนะ กฎหมายบ้านเราเนะ กฎหมายหรือว่า พ.ร.บ. หรือว่าอะไรก็ตามเนะคือ ภาครัฐจะออกมาในรูปแบบที่ให้เราตีความได้หลายอย่าง ตีความได้แบบไม่ชัดเจนนะ แล้วคนที่เอาไปใช้นะ เขาสามารถเอาไปตีความในแบบของเขาได้อีก คือกายไม่แน่ใจว่ามันเป็นเรื่องปกติของเรื่องของกฎหมายเขาออกมาให้กว้าง ๆ ไว้ก่อน แล้วให้คนเอาไปปฏิบัติเนะ เอาไปปฏิบัติแบบว่า apply ใน context ของเขาหรือเปล่า หรือว่ายังไง หลัก ๆ ก็คือ กฎหมายบ้านเราเหมือนจงใจทำให้กำกวม เพื่อประโยชน์หรือเพื่ออะไรสักอย่าง กายไม่แน่ใจ” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

สำหรับคุณเลิฟแล้ว ที่ไปที่มาและวิธีคิดสำหรับการกำหนดนโยบายไม่ควรมีแค่วิธีคิดเดียว และไม่ควรเป็นวิธีคิดกระแสหลักเพียงอย่างเดียว เช่น ฐานคิดเรื่องการแพทย์และสาธารณสุข ฐานคิดที่อิงจากศีลธรรมและศาสนา คุณเลิฟเสริมด้วยว่า การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่ผ่านมานั้นตนเองไม่รู้สึกรว่าน่าสนใจ ควรคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของประชากรที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายด้วย

“หนึ่งคนที่มาทำ research บางทีเราเลือกผู้เชี่ยวชาญ และเขาก็เชี่ยวชาญนั้นแหละคะ เขาคลุกคลีมากับเรื่องนี้มานาน แต่ว่าวิธีคิดและความเชื่อพื้นฐานของคนที่มาทำ research เนี่ยถ้าไม่มีความหลากหลาย ตัวร่างนโยบายหรือข้อเสนอเนี่ยมันก็จะออกมาในรูปแบบตามวิธีคิดและความเชื่อพื้นฐานเดิมของเขาใช้ใหม่คะ อย่างเช่น ถ้าเลือกเอานักวิชาการที่เชี่ยวชาญทางการแพทย์มา เขาก็จะมีแนวทางในการร่างข้อเสนอเนี่ยโดยใช้วิธีคิดแบบการแพทย์ หรือถ้าคนที่เขาเคร่งครัดเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ร่างข้อเสนอเนี่ยมันจะมีแนวโน้มเป็นแบบ moral พวกนโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาเนี่ยก็เลยดูพัฒนาไปในแนวทางเดิม ๆ ค่ะ เราไม่ได้รู้สึกว่าร่างนโยบายเรื่องเหล่านี้ที่ออกมาใหม่เท่าไร ซึ่งอันนี้คิดว่ามันน่าจะสัมพันธ์ข้อสอง คือพอเราได้ร่างข้อเสนอเนี่ยมา อันนี้ตามความเข้าใจเรา ก็ต้องผ่านสภาเพื่ออนุมัติก่อน แล้วค่อยเอามาบังคับใช้กับประชาชนทั่วไป ในส่วนตรงนี้เราว่าสำคัญมาก เพราะคนที่มื่ออำนาจตัดสินใจไม่มีเพียงไม่กี่คน ถึงแม้จะ research มาครอบคลุมแค่ไหน ถ้าผู้มีอำนาจมีฐานคิดหรือกรอบคิด ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้นอะคะ” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

ในทิศทางเดียวกันกับคุณเลิฟ คุณเองก็มองเห็นว่า ด้วยวิธีคิดที่อยู่เบื้องหลังในการกำหนดนโยบายที่ใช้กัน ณ ปัจจุบัน และนโยบายเหล่านั้นได้ถูกนำมาใช้แล้วในสังคม แต่คุณเองก็มองเห็นความสำเร็จของการดำเนินการของนโยบายหลายอย่าง ซึ่งหากพิจารณาวิธีคิดที่นำมาใช้เป็นเบื้องหลังการกำหนดนโยบายแล้ว มักจะเป็นวิธีคิดกระแสหลัก อย่างวิธีคิดในเชิงวิทยาศาสตร์ แต่ผู้ที่ทำนโยบายกลับมองข้ามองค์ความรู้ในสายสังคมศาสตร์ไป ในความคิดเห็นของคุณเองแล้ว การแบ่งปันพื้นที่ให้องค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ได้พิสูจน์ประสิทธิภาพการทำงาน ก็จะเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

“แล้วก็ไม่รู้หลายอย่าง คือมันก็ต้องสังคายนารอ บางอันต้องมาดูอีกทีใหม่ ก็คงอย่างนั้นแหละ ผู้ที่เกี่ยวข้องมีหลายกรมหลายกระทรวงกอง หาเวลาไปทำไม่ยากหรอก รู้สึกว่าแบบ พอสายสังคมอะ ก่อนหน้านั้นมันอาจจะไม่ค่อยมีใจอะนะ ก็เลยแบบ ออกก็เอาไปทำอะนะ บางทีก็แบบ ให้ตั้งคั้งขึ้นเยอะ ๆ บ้างอะนะ สายสังคมนะ ไม่ใช่ให้สายวิทย์เิง บางทีก็ต้องคิดก่อนใจว่ามันเวิร์คหรือไม่เวิร์คเิง บางทีก็บางคนเขาก็รู้หลักวิจัยเขาก็เอาไปคิดให้เิง” คุณเองพอ อายุ 30 ปี/ว่างงาน

นอกจากการนำเสนอวิธีคิดที่คุณเลิฟและคุณเองพูดถึงไปแล้ว การมีหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับอ้างอิงถึงการกำหนดนโยบายยังเป็นวิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลอย่างคุณตั้งเมตต้องการด้วย สำหรับคุณตั้งเมแล้ว เธอชี้ให้เห็นว่าวิธีคิดเบื้องหลังการกำหนดนโยบายโดยเฉพาะเรื่องการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เป็นวิธีคิดที่ไม่เข้าท่าเข้าทาง คุณตั้งเมยังตั้งคำถามด้วยว่า ภายใต้วิธีคิดนั้นมีบทความหรืองานวิจัยใดยืนยันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์หรือไม่ว่า การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาที่ห้ามนั้น จะส่งผลต่อการบริโภคของประชาชนให้มากขึ้น หรือด้วยเหตุใด และด้วยช่องว่างๆ ประเด็นที่ 6 “ถ้าอยากกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้วิธีคิดในการกำหนดนโยบายเรื่องนี้ถูกตั้งคำถามจากประชาชนมากมาย ไม่ใช่เพียงแค่คุณตั้งเมเท่านั้น

“เออ มันไม่เมคเซนส์ (เรื่องการควบคุมเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) แล้วก็มันไม่ได้มีไปเปอร์เซ็นต์ว่าช่วงเวลาดังกล่าวอะ มันมีผลอะไรต้องห้าม หรือว่ามันอิมแพคมากเิง ในการที่จะลดการซื้อช่วงนั้นเลย หรือว่า สมมติว่าเอาข้อมูลจากเซเว่นมายืนยันด้วยนะอะว่า สมมติว่าจากเดิมที่ยังไม่ได้ห้าม ใช้ใหม่อะ ตอนบ่ายสองถึงห้าโมงเย็น มันคือช่วงพีคของการซื้อ อย่างนี้เือ หนูรู้สึกว่ามันคือช่วงน้อยด้วยซ้ำ คนซื้อเยอะสุดคือหลังห้าโมงเย็น เือ นั้นนะสิ แล้วไปห้ามทำไม มันแปลก แล้วมันไม่ได้ดูแบบไม่ซิงค์กับวิถีชีวิตใช้ใหม่อะ สมมติว่าคนไปทำงานแล้วกลับมาดื่ม อย่างนี้เือ เวลาที่ห้ามขายมันเิงเวลาทำงาน มันไม่มีใครซื้ออยู่แล้ว ก็เลยคิดว่าไม่เมคเซนส์นะกฎหมายนี้ หรือเขามีไปเปอร์เิม อันนี้เราเิงไม่แน่ใจนะอะ แต่หนูว่ามันแปลก มันแปลกในการใช้ชีวิตด้วย เือ” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ดังที่คุณเลิฟได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า วิธีคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ มุมมองทางด้านคุณธรรม ศีลธรรมและศาสนา เพื่อมาใช้เป็นตัวกำหนดนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากคุณเลิฟแล้ว มีผู้ให้ข้อมูลหลายคนได้ตั้งคำถามว่า วิธีคิดเหล่านี้ยังคงสามารถใช้ได้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีมุมมองที่หลากหลายมากขึ้นหรือไม่

คุณต้นมีความคิดเห็นว่า หากการดื่มแอลกอฮอล์ของนักดื่มทั้งหลายไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น และสามารถควบคุมการดื่ม รวมถึงพฤติกรรมหลังการดื่มได้ การนำเอาแนวคิดเรื่องศีลธรรม และความดีความชั่ว มาใช้จึงไม่ใช่วิธีคิดที่เหมาะสม

“แต่ทางนโยบายก็อาจจะปฎิเสธได้ว่า กินเหล้า ให้เหล้า เท่ากับแข่ง อะไรอย่างนี้ครับ กินเหล้าเท่ากับ บาบ อะไรอย่างนี้อะ ก็มองว่า อ้าว แล้วมันจะแบบบาบยังไง ในเมื่อถ้าเรากินเหล้าในปริมาณของเรา แล้วพฤติกรรมกรรมของเราที่มันดี มันก็ไม่น่าส่งผลกระทบต่อคนอื่นได้” คุณต้น อายุ 35 ปี/ นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

ส่วนคุณตั้งเมยมอมรับโดยตรงในการสัมภาษณ์ว่า ตนเองเห็นอย่างชัดเจนว่า การกำหนดนโยบายต่าง ๆ อิง ศาสนาพุทธเป็นหลัก เห็นได้ชัดเจนเรื่องการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนาพุทธ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา หรือวันเข้าพรรษาออกพรรษา โดยส่วนตัวคุณตั้งเมไม่ได้มีอคติกับ ศาสนาพุทธ แต่ด้วยลักษณะของคนรุ่นใหม่ตามความคิดเห็นของคุณตั้งเมแล้ว พวกเขาไม่ได้ยึดถือศาสนาพุทธเป็นหลักเพียงศาสนาเดียว ประชากรรุ่นใหม่ต่างมีศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ ที่แตกต่างกันออกไป หากต้องการออกนโยบายวันปลอดเหล้าแล้ว ก็ไม่ควรยึดเอาวันสำคัญทางศาสนาใดศาสนาหนึ่งมาเป็นปลอดเหล้า

“เขาก็คงโคกกับตัวศีลข้อห้าใช่ไหมคะ ศีลมันคือข้อปฏิบัติที่เขาห้ามใช่ไหมคะ ศาสนาพุทธ แต่ที่เรา ถ้า หนูไปถามก็คือว่ามันแคบไปสำหรับศาสนาอื่น ๆ หรือว่าคนอื่น ๆ ที่เขาไม่ศรัทธาศาสนา มันมีอีก เยอะอะคะ ก็คือว่ามันน่าจะเปิดกว้างได้ ถ้าสมมติว่าชาวพุทธนี้จะหยุดเลิกศีล อย่างนี้อะ มันก็เป็น ตัวบุคคลใช่ไหมคะ แต่หนูคิดว่าเกมหลักของอันนี้คือต้องการให้หนึ่งวันอะเป็นวันปลอด อะไรอย่างนี้ แต่หนูคิดว่ายิ่งเอาศาสนามาอ้าง มันยิ่งดูแปลกๆ ยิ่งคนจะต้านเยอะ ถ้าคนรุ่นใหม่ณะคะ เพราะว่าสี มของคนรุ่นใหม่เขาจะศรัทธาในส่วนที่เป็นศาสนาและหลักปฏิบัติเหมือนที่แบบว่าช่วง ๆ หนึ่ง อาจจะ ไม่ใช่ว่าตลอดไปนะคะ อาจจะ เป็นศาสนาที่อย่างทีพอกับแม่เราเชื่อ แต่หนูไม่ได้เชื่อแบบนั้นเพราะว่า ศาสนาที่ได้มามันเป็นพุทธเพราะทะเลเบียนใช่ไหม ได้จากพอกับแม่นับถือ เรา ก็โอเค ก็อยู่ในทะเลเบียน บ้าน อย่างนี้อะ แต่ว่าเราก็ม่า พวกศาสนาพุทธ เท่าที่หนูเข้าใจนะ ศาสนาพุทธนะมันคือสิ่งที่ยึด เห็นยิวจิตใจ แต่เดี๋ยวนั้นมันมีแหวกออกไปที่มันไม่ใช่ศาสนา เป็นลัทธิ ความเชื่อ อะไรอย่างนี้ เขา ยึดถือกันไปเยอะแยะ” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ความคิดเห็นของคุณเองฟองก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับคุณตั้งเม ที่ตั้งคำถามว่า หากกำหนดนโยบายเพียงแค่นำเอาหลักการของศาสนาใดศาสนาหนึ่งมาใช้ ก็จะสามารถไม่เป็นธรรมให้กับประชาชนที่นับถือศาสนาอื่นเช่นกัน

“แต่ว่ามันก็จะมี การตั้งคำถามว่าหรือ ได้หรือ อะไรแบบนี้ แล้วมันก็จะมีคนที่นับถือศาสนาคริสต์ที่จะมาบอกว่า อ้าว ทำไมฉันต้องมาไม่เชื่อเท่ากับเธอในวันมาฆะด้วย บุढ़าเธอก็เกิดไปสิ เรายุ่กัคงมีคนตั้งคำถามอยู่แหละ เรากัไม่เข้าใจเหมือนกัน” คุณองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

วิธีคิดอย่างหนึ่งที่คุณเลิฟและคุณสกายนำเสนอสำหรับนำมาใช้กำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมแอลกอฮอล์ คือ การคิดถึงความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ การทำความเข้าใจมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับการนำมาใช้และปฏิบัติจริงได้ เช่น ความสัมพันธ์ของคนในสังคมและการสร้างปฏิสัมพันธ์กันของคนในสังคม เหล้าในฐานะอาชีพและเครื่องมือประกอบอาชีพ เป็นต้น การทำความเข้าใจพฤติกรรมและความละเอียดอ่อนของความเป็นสังคมที่มนุษย์อยู่รวมกัน จะทำให้เกิดนโยบายที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล

“คือมันดูแบบ ไม่สะท้อนความเป็นมนุษย์เท่าไร แล้วก็ไอ้ที่เข้มงวดมันก็ไม่เข้มงวด อะไรแบบนี้” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

“อย่างแรกคงเป็นเรื่อง research นั้นแหละคะ ในโลกใบนี้มันไม่ได้มีวิธีคิดแค่อย่างสองอย่างนะคะ มันมีหลายอย่างมาก ถ้าเราเลือกหยิบมาใช้เพียงแค่อองค์ความรู้ทางการแพทย์ หรือพวกศีลธรรมจริยธรรมอย่างเดียว ตรงนี้ข้อเสนอร่างนโยบายมันก็จะออกมาแบบเดิมคะ จริงไม่ต้องคนรุ่นใหม่ก็ได้ นะคะ เราแค่คิดในมุมมองของความเป็นมนุษย์ให้มากขึ้น ลองดูว่าระหว่างความดีกับความชั่วเนี่ย มันมีอย่างอื่นที่อยู่ตรงกลางหรือเปล่าคะ มันไม่ได้มีอยู่แค่สองอย่างนะคะ คนที่กินเหล้าไม่ได้เป็นคนชั่ว และคนที่ไม่กินเหล้าก็ได้เป็นคนดีเสมอไปหรอกคะ เราคิดว่า พอเข้าใจตรงนี้แล้ว วิธีการหาคำตอบหรือนโยบายมันก็จะมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น คนเราไม่ได้ทำหรือทำเพราะแรงจูงใจเรื่องการลงโทษหรือได้รางวัลอย่างเดียวอะคะ หรือไม่ได้ทำหรือทำเพราะมันผิดกฎหมาย มันอาจจะมืเหตุผลอื่น ๆ เช่น เหล้าเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการความสัมพันธ์ในสังคม หรือเป็นอาชีพ เป็นเครื่องมือทำมาหากิน หรืออีกหลาย ๆ เหตุผลนะคะ ที่คนเราจะเลือกกินเหล้าหรือทำอะไรที่เกี่ยวกับเหล้าหรือไม่ก็เป็นเรื่องของศิลปะอะ ทำยังไงให้เบียร์มันนุ่มละมุนลิ้น อย่างนี้อะคะ อย่านองเพียงแค่มันเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมเลย” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

ข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ 3 เราไม่สามารถห้ามการไปสังสรรค์ของชนชั้นวัยทำงานที่มีรถขับได้ แล้วต้องแก้ปัญหาอย่างไร

คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มที่อาศัยและทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวิถีชีวิตที่ต้องอยู่บนท้องถนนเพื่อเดินทางเสียส่วนมาก เพื่อเดินทางจากบ้านเพื่อไปทำงาน และจากที่ทำงานกลับบ้าน รวมถึงเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากบ้านและที่ทำงานด้วย และวิถีชีวิตที่ต้องมีการพบปะเพื่อนฝูงหรือการสังสรรค์กันในที่ทำงานก็ดูเหมือนจะเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขาเช่นกัน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จึงให้ข้อมูลที่ไปในทิศทางเดียวกันว่า ต้องการระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทางและปลอดภัย ไม่ว่าจะใช้วิถีชีวิตแบบไหน การเดินทางที่สะดวกและปลอดภัยก็เป็นพื้นฐานสวัสดิการที่ประชาชน โดยเฉพาะในเขตเมืองควรได้รับ

ผู้ให้ข้อมูลหลายคนยืนยันว่า การดื่มมีโอกาสเกิดขึ้นได้กับทุกคน และผู้ที่ดื่มแล้วนั้นไม่มีใครที่อยากละเมิดกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายการจราจรทางบก เพราะจะส่งผลกระทบต่อรูปร่างหลายอย่าง เช่น อุบัติเหตุทางท้องถนน ที่อาจจะทำให้ทั้งตนเองและผู้ร่วมใช้ถนนเกิดอันตรายหรือเสียชีวิตได้ หรือการถูกจับดำเนินคดีที่ละเมิดพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หรือการสูญเสียเงินทองเพื่อติดสินบนเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ตรวจจับผู้ที่กระทำความผิดกฎหมาย ฯลฯ แต่ปัจจัยในการเดินทางที่ไม่สะดวก ทำให้ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีทางเลือกสำหรับการเดินทางกลับบ้าน หรือที่พักน้อยมาก

คุณเองพอได้ตั้งข้อสังเกตต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนจากการเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ว่าประเทศดังกล่าว 2 ประเทศมีระบบขนส่งสาธารณะที่ดีและเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในประเทศดังกล่าว และเอื้ออำนวยให้กับนักดื่มด้วย แต่เมื่อย้อนมองกลับมาที่ประเทศไทย ตนเองมองว่าระบบขนส่งสาธารณะของประเทศไทยค่อนข้างมีปัญหา เพราะเมื่อระบบขนส่งสาธารณะไม่ดีแล้ว คนจึงเลือกที่จะขับขีมากกว่า และไม่เอื้ออำนวยต่อผู้ที่ดื่มให้กลับด้วยขนส่งสาธารณะด้วย

“กับอีกอย่างหนึ่งที่เรารู้สึกอะ คือ ที่ไทยนะใช้รถเยอะด้วยมั้ง อย่างที่ญี่ปุ่น หรือเกาหลีอะไรแบบนี้ เขาใช้รถสาธารณะด้วยใจ อย่างเวลาไปกลับมันไม่ได้มีปัญหาขนาดนั้น แต่ที่ไทยคือแบบ คนขับรถนะ มันร้อนนะ สาธารณะก็ไม่ได้ดี ยาก ปวดหัว” คุณเองพอ อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ในบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งของคุณเบอร์รี่ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยงระหว่าง นโยบายสาธารณะเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กับนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการเดินทางว่า มีความเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก ตามที่ได้อ้างอิงไว้ในข้อความด้านบนนั้น วิถีชีวิตที่ต้องมีการพบปะเพื่อนฝูงหรือการสังสรรค์กันในที่ทำงานก็ดูเหมือนจะเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขา และกลุ่มคนรุ่นใหม่มีได้อยากละเมิดกฎหมาย การจัดสรรงบประมาณเพื่อบริการการเดินทาง

ให้กับประชาชนจะเป็นทางออกหนึ่ง ที่จะสามารถลดการละเมิด พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และลดอันตรายจากอุบัติเหตุได้

“แล้วทีนี้ก็จะมียังไงเขาก็กิน แล้วเขาก็ไม่มีทางเลือกที่จะเดินทาง อะไรอย่างนี้ คือ อันนี้เป็นคำถามที่ต่อบยากเพราะเราไม่ได้รู้สึกว่ายากให้ลด พ.ร.บ. นี้ หรือว่าไม่มี พ.ร.บ. นี้ เพราะเรารู้สึกว่า ยังไงมี มันก็เป็นความปลอดภัย เพราะว่าอุบัติเหตุจำนวนมาก มันก็เกิดขึ้นจากการที่คนมีสติไม่ครบ จากการดื่มแอลกอฮอล์จริง ๆ เพียงแต่ว่าการตัดสินใจว่าอุบัติเหตุมาจากคนดื่มแอลกอฮอล์หรือว่าเขา ขับรถ เขาเมาแล้วเขาขับรถ มันแคบเกินไป เพราะว่าเราคิดว่ามันผูกกับการไม่มีกฎหมายเรื่องพับบลิค ทรานสปอร์ตเทชั่น คือเพราะว่าประเทศไทยไม่มีพับบลิค ทรานสปอร์ตเทชั่น ที่ดีพอ คือเขาถึงแบบ ต้องยอมขับรถเอง ถึงแม้ว่าจริง ๆ เขาก็ไม่ได้อยากขับ บางคนก็อาจจะไม่ได้อยากขับก็ได้ คือร้านเหล้าดี ๆ อยู่ในเมือง อยู่ในใจกลางเมือง แต่บ้านคนอยู่ชานเมือง เราก็ไม่มีพับบลิค ทรานสปอร์ตเทชั่น ที่สะดวกและราคาประหยัด ที่จะถึงหน้าบ้านเขา ฉะนั้นต่อให้เขารู้ บางทีทางเลือกมันน้อย ที่เขาจะทำแบบนั้น อย่างนี้ละ ก็เลยรู้สึกว่าแบบการแก้โดยการเพิ่มมาตรา เพิ่มข้อ เขาเรียกอะไรละ เพิ่มโทษ ระวังโทษต่าง ๆ อะ ไม่ได้แบบ ไม่ได้แก้ที่ต้นตอ เพราะว่าไม่เคยถามเขาว่าทำไมเขารู้ตัวว่าเขาเมา เขายังขับรถอยู่ อะไรอย่างนี้ คิดว่ามันก็อาจจะมียางคนที่ พ.ร.บ. นี้มันโอเค เขาจะไม่ขับรถ แต่หนูคิดว่ามันมีคนเสี่ยง เสี่ยงได้เยอะมาก” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

คุณเองก็ยังเน้นย้ำถึงวิถีชีวิตที่ต้องมีการพบปะเพื่อนฝูงหรือการสังสรรค์กันในที่ทำงานของคนรุ่นใหม่ ด้วยว่า เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยง และห้ามปรามยาก และทางเลือกในการเดินทางกลับบ้านก็มีให้เลือกน้อยเช่นกัน ในเมืองหลวงของประเทศไทย คุณเองเองรู้สึกไม่พอใจกับการพูดคุยในประเด็นเรื่องทางเลือกการเดินทางสักเท่าไร ด้วยตนเองมีประสบการณ์ที่ไม่ดีมากนักกับการเดินทางกลับจากการพบปะสังสรรค์ ความรู้สึกไม่พอใจนี้ ไม่ได้มีเพียงตัวเลือกสำหรับการเดินทางที่น้อยเท่านั้น แต่ความรู้สึกไม่พอใจยังเป็นผลพวงจากความกังวลต่าง ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการละเมิดกฎหมายและจะถูกดำเนินคดีหรือไม่ ความอันตรายจากการเมาแล้วขับ ทำให้มีโอกาสเกิดอันตรายกับตนเองและผู้อื่นถึงชีวิตได้ หรือสิ่งที่คุณเองก็รู้สึกไม่พอใจมากที่สุด เห็นจะเป็นเรื่องการติดสินบนเจ้าพนักงานที่มาตรวจตราบนท้องถนน หากตนเองจำเป็นต้องดื่ม

“เราไม่สามารถห้ามการไปสังสรรค์ของชนชั้นวัยทำงานที่มีรถขับได้ บางทีเราก็ไม่ได้อยากขับเว้ย เพื่อนเราบางคนก็จะรู้สึกว่า แล้วก็จะกลับบ้านยังไง กูเอารถมาแล้วเมื่อเช้า อย่างนี้ ทางเลือกแบบ you drink I drive แม่่งก็แพงลัด นั้นแหละมันแพง ให้เรียกแท็กซี่แม่่งก็ได้ ข่าวสารก็คือเปิดรอฝรั่ง แล้วให้กูเดินกลับไหม หรือยังงี้ดี มันดูแบบ ทางเลือกมันน้อยอะ ถ้ามันมีมากกว่านี้ละ เราคิดว่าไม่มีใครที่อยากเมา ไม่ต้องเมาก็ได้ แค่กินเข้าไปแล้วขับรถหรือ มั่นเสี่ยง มันดูแบบ ทุกคนนะ มันไม่ได้กลัวขับชนคนตายเว้ย แต่กลัวโดนจับ ต้องยึดเงิน ไม่ว่าจะด่านปลอมหรือด่านจริงก็ตามอะ ถ้าอย่างเรา ถ้าเรากับตัวไปอะ พี่แอม มันต้องมีหนึ่งที่ไม่กินเลยอะ เรากลัว พ.ร.บ. 2522 นี้มากเลยอะ กลัวทั้งหมดเลยอะ กลัวจะไปขับรถชนใคร แต่ว่าลึกๆในใจเรานะ เฮอร์เซนต์เรากลัวจะเจอตำรวจ

มากกว่า เราก็แอบคิดว่า กูขี้เกียจจ่ายเงิน มันแพงแหละ แต่มันยังมีคนที่ซัปเดตได้ เยอะ” คุณอองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่อย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และการรับรู้ว่าคุณเองมีสิทธิอะไรบ้างในการใช้ชีวิตในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย ทำให้คุณตั้งคำถามว่า เสรีภาพที่ประชาชนควรมีจริง ๆ นั้น ถูกจำกัดด้วยสวัสดิการที่จำกัดด้วยหรือไม่ กล่าวคือ หากประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสามารถมาได้จริงนั้น สวัสดิการการเดินทางด้วยขนส่งสาธารณะที่จำกัด เป็นเหตุให้สิทธิดังกล่าวหรือไม่ ดังนั้น การมีขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุมทั้งสถานที่และเวลา ก็เป็นหนึ่งในการแสดงออกถึงเสรีภาพของประชาชนที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยด้วย

“เราก็ตั้งคำถามใหม่คะว่า สำหรับหนูนะคะ หนูอยู่กรุงเทพฯใหม่ การไปกินเหล้าทีสอง อยากให้เรา กลับขนส่งสาธารณะใหม่คะ แต่ BTS ปิดเที่ยงคืน อย่างนี้เอะ เออ บางทีแท็กซี่ก็แบบ แบบ สมมติว่าแท็กซี่มันแพงมาก ๆ ใหม่คะ ค่าใช้จ่ายมันเยอะเราก็อยากกลับ BTS อย่างนี้เอะ มันก็ต้องกลับภายในห้าทุ่มถึงเที่ยงคืน อย่างนี้เอะคะ มันก็ไม่ได้อะเวลาเบิ้ล ให้ใช้ชีวิตแบบ แบบที่กฎหมายมัน ผลักดัน มันไม่ได้เอื้อกันนะคะ สมมติว่าไม่ยากให้ซัปเดต เธอก็มีอะเวลาเบิ้ลสิ เธอก็มีรถ เขาเรียกอะไรนะคะ พับลิก ทรานสปอร์ต ที่มีจะซัปเดตได้ ที่ให้ฉันรู้สึกว่าจะกลับบ้านแล้วปลอดภัย เพราะว่าเราเรามีสิทธิ์ที่จะเมาใหม่คะ ถ้าคนรุ่นใหม่เขาจะบอกว่า ฉันมีสิทธิ์ที่จะเมาได้ แต่ฉันก็ยังมึนสิทธิ์ที่จะต้องปลอดภัยในการกลับบ้าน อย่างนี้เอะคะ มันก็หลายเรื่อง” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการ และการประสานงาน

คุณสาวเล่าประสบการณ์ที่ตนเองพบเจอในต่างประเทศ ถึงสถานการณ์ที่เพื่อนของคุณสาวมีอาการเมาแล้วเจ้าหน้าที่ที่ดูแลบริเวณนั้นสังเกตเห็น และรีบเข้ามาดูแลพร้อมกับเสนอว่าจะพาเพื่อนคุณสาวกลับบ้านด้วยรถฉุกเฉินที่เตรียมไว้ ซึ่งการบริการชนิดนี้ไม่ได้มีขึ้นเพื่อบริการนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังบริการให้สำหรับประชาชนในประเทศอย่างเสมอภาคกันด้วย ซึ่งคุณสาวเน้นย้ำในส่วนท้ายว่า การสร้างบริการแบบนี้จากภาครัฐ กำเนิดขึ้นได้เนื่องจากประเทศดังกล่าวเป็นรัฐสวัสดิการ

“สาวไปเที่ยวมาใหม่คะ คือสาวอะ แปลกใจมากนะ คือเขามีกระบวนการรักษาความปลอดภัยมากเมื่อไร พอเขาเห็นเราเริ่มดูว่า ทรงไม่ได้แบบนี้ เขาเรียก ambulance มาเลยนะ พี่แอม เพื่อนสาวอะ เกือบโดนเรียกเลยอะ เขาเห็นว่าเพื่อนเราเมา แล้วเขาจะเรียก ambulance แล้วเนี่ย คือเขาบอกว่า เนี่ยคุณแบบห้ามขยับตัว ห้ามไปไหน ต้องให้น้ำเกลือ เพื่อให้สร้างเมาก่อน แล้วเขาบอกว่า เขาจะทำแบบนี้กับทุกคน ไม่ว่าคุณจะเป็นนักท่องเที่ยวหรือเป็นประชากรของประเทศเขา อย่างนี้คะ เพราะเขาป้องกันเหตุการณ์อุบัติเหตุ อันนั้นมันเป็นรัฐสวัสดิการนะ” คุณสาว อายุ 34 ปี/พนักงานบริษัทเอกชน

จุดพักรถก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเดินทาง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ขับขี่ได้พัก ทั้งในกรณีของความว่างและความเมา เพื่อลดอุบัติเหตุบนท้องถนนที่เกิดจากการหย่อนสมรรถภาพในการขับขี่ คุณน้องจึงเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ทั้งในเขตเมืองและเขตปริมณฑล การมีจุดพักรถสำหรับผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มานั้น เป็นวิธีการที่จะช่วยลดอุบัติเหตุบนท้องถนนได้ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล

“แล้วน้องอยากเสริมเรื่องนึง เขาเรียกว่าอะไรอะ ตาม real time ค่ะ ของตัว พ.ร.บ. นะ อย่างเช่น ช่วงนี้เป็นช่วงเทศกาล ซึ่งเทศกาลยังไงก็ห้ามไม่ได้ แล้วทางรัฐนะ มีอะไรที่ป้องกัน หรือถ้าป้องกันไม่ได้ก็ไม่ให้เกิด ยังไงเขาก็กินอยู่แล้ว ก็อาจจะแบบให้ อย่างเมื่อก่อนที่มีปั๊มที่จะทำเป็นโรงแรมให้พัก อย่างนี้ใหม่” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

การดื่มของคนรุ่นใหม่ และการเรียกร้องระบบขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุมในบริบทชุมชน เมือง

ดังจะเห็นจากข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างข้างต้นที่พูดถึงระบบขนส่งสาธารณะ ที่ไม่ใช่แค่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกของประชาชนที่ดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น แต่ยังเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนในวงกว้างด้วย ข้อเสนอแนะหลักของประเด็นที่ไม่สามารถห้ามการไปสังสรรค์ของชนชั้นวัยทำงาน จึงเป็นการเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มระบบขนส่งสาธารณะที่เอื้ออำนวยต่อประชาชนในพื้นที่ที่เป็นเขตเมือง คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

นอกจากคุณตั้งเมที่มีความคิดเห็นที่ระบบขนส่งสาธารณะแบบราง ได้แก่ รถไฟฟ้า ควรมีบริการถึงเวลา 2.00 – 3.00 น. ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่ตรงกับคุณบอส เนื่องจากหากสถานบันเทิงปิดในเวลา 2.00 น. การเดินทางกลับของนักท่องเที่ยว ทั้งประชาชนคนไทยและชาวต่างชาติ ก็ไม่สามารถเดินทางกลับด้วยขนส่งสาธารณะแบบรางได้ เพราะขนส่งดังกล่าวปิดตั้งแต่เวลา 24.00 น. คุณบอสก็เสริมด้วยการบริการขนส่งสาธารณะแบบรางจะช่วยลดโอกาสของมิฉฉาชีพได้ด้วย เช่น การโกงราคาของแท็กซี่ เป็นต้น

“รวมถึงว่าอาจจะต้องส่งเสริมในเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น ถ้าจะ ในกรุงเทพอาจจะต้องควบคุมบริการสาธารณะ บีทีเอส รถไฟฟ้า อาจจะต้องมีจนถึงประมาณตีสอง ตีสอง เพราะบางครั้งที่พอเวลาที่จะดื่มแอลกอฮอล์แล้วมันไม่มีรถสาธารณะ จะขึ้นแท็กซี่ก็โดนโกงราคา คนก็เลย อาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งครับ เพราะว่าบีทีเอสอะมันหมดเที่ยงคืน แต่คือมันปิดตีสอง เวลานั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างนี้อะครับ” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

คุณตั้งเม ผู้กล่าวถึงการบริการขนส่งสาธารณะแบบรางบ่อยที่สุดในจำนวนผู้ให้ข้อมูล กล่าวเสริมว่า เนื่องจากตนเองเป็นผู้หญิง การใช้บริการแท็กซี่อาจจะทำให้เกิดความเสี่ยงต่ออันตรายได้ ตนเองรู้สึกกลัวกับการเดินทางกลับด้วยแท็กซี่ หากได้ใช้ระบบขนส่งสาธารณะ เช่น รถไฟฟ้าจะทำให้ตนเองรู้สึกปลอดภัยมากกว่า

“คือบางที่เราเมื่อนี้อะ ขึ้นแท็กซี่ใช้ใหม่คะ เมื่อก่อนแท็กซี่ อย่างนี้อะ บางทีถ้ากับคนเดียวใช้ใหม่คะ มันจะกลัวมากๆ เลย ถ้าหากว่าเราขึ้น BTS หรืออะไรอย่างนี้ ยังรู้สึกที่เรา อ้อ มันสว่าง มีคนเยอะ อะไรอย่างนี้อะคะ ถ้าหนูคิดนะคะ บางทีมันเป็นอย่างนั้น” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ 4 ประชาสัมพันธ์เรื่องปริมาณการดื่มที่สัมพันธ์กับการครอง สติสัมปชัญญะ

สำหรับข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ 4 ว่าด้วยการเข้าถึง และประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการดื่มให้กับประชาชนทั่วไปว่า ตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ที่ระบุว่า “ห้ามมิให้ผู้ที่ย่อนความสามารถในการขับขี่ หรือมีเมามา ขับขี่” นั้น มีขอบเขตเป็นอย่างไร ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งได้กล่าวไว้ในส่วนของช่องว่างของนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการควบคุมแอลกอฮอล์ทั้งใน ประเด็นที่ 3 คือ เพราะไม่กินเหล้าถึงไม่รู้ (กฎหมาย) แต่ก็ควรที่จะรู้ (กฎหมาย) กันทั่วถึงทุกคน และประเด็นที่ 4 คือ ภาษากฎหมาย ก้กับการเข้าถึงความหมายของประชาชนทั่ว ๆ ไป เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนกลุ่มคนรุ่นใหม่ว่า พวกเขาต้องการความชัดเจนของแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้พวกเขาเองไม่ละเมิดกฎหมาย และเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกเอาเปรียบจากผู้บังคับใช้กฎหมายจากการใช้ช่องว่างทางภาษากฎหมาย เพื่อเกิดการคอร์ปชันอีกต่อหนึ่ง

คุณหนุ่มได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า อยากเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดของปริมาณการดื่มที่ชัดเจน หรือช่วงระยะเวลาภายหลังจากที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วต้องพักเป็นเวลานานเท่าไรถึงจะสามารถขับขี่ยานพาหนะได้ เพราะคนโดยทั่วไปแล้ว หากระบุเป็นระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดจะทำให้เกิดความสับสน และไม่มั่นใจกับปริมาณการดื่มของตนเอง หากดื่มไปในปริมาณเท่านี้ เช่น 1 หรือ 2 แก้ว จะส่งผลต่อปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดที่ระดับใด เกินกว่ากฎหมายกำหนดหรือไม่ ดังเช่นที่คุณน้องได้กล่าวติดตลกเอาไว้ในช่วงท้ายของการสนทนาในประเด็นดังกล่าว

“บอกรายละเอียดว่าดื่มเท่าไรถึงจะมีความผิด ถ้าเป่าแล้วจะมีความผิด โดยประมาณ แล้วก็เรื่องของ การพักก่อนที่จะไปขับขี่ ถ้าคุณได้พักเท่านี้ คุณอาจจะขับขี่ได้ แล้วแอลกอฮอล์ก็จะหายไป” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

“คนทั่วไปก็จะไม่รู้ ว่า 150 มิลลิกรัม หรืออะไรเนี่ยมันคือเท่าไร ยังไง คนก็จะไม่รู้กัน ก็เลยจะต้องเป็นการที่จะต้องรณรงค์ หรือว่าให้ข้อมูลข่าวสาร หรืออะไรของตัวนี้ให้มากขึ้นอย่างนี้คับ” คุณหนุ่ม อายุ 38 ปี/รับราชการ

“แต่น้องว่า ถ้าเกิด ถ้าระบุไปเลยว่า ถ้าน้องกินเบียร์ได้สองแก้ว ถ้าเป่าแล้วมันจะขึ้น น้องไม่ควรขับรถ น้องก็จะรู้ตัว ถ้าน้องกินไปแล้วควรพักนานเท่านี้ มันก็จะดีหน่อย เหมือนเราไปกินนอกบ้านเนอะ เราจะรู้ตัวว่า เออ อันนี้คือต้องเลิกละ เพื่อที่จะได้ถึงด่านแล้วเราเป่าแล้วเรารอดอะไรแบบนี้ หรือ

จะไม่เกิดอุบัติเหตุทางท้องถนน แบบ แพลมมาเลย ว่า 2 แก้วขึ้นเกินแล้วนะ (หัวเราะ)” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า ไม่ใช่แค่คุณเองฟองที่พูดติดตลกว่า “คนเมามากไม่บอกว่าตัวเองเมา” เท่านั้น แต่หลาย ๆ คนที่ทั้งได้อ่านผลการศึกษาคั้งนี้ และผู้ที่ไม่ได้อ่าน ต่างเคยประสบพบเจอกับ “คนเมา” ที่บอกว่าตัวเองไม่เมากัน ไม่มากก็น้อย คุณเองฟองยังเสริมด้วยว่า จำเป็นต้องมีมาตรการวัดอย่างอื่นที่ไม่ใช่แค่ระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือด ที่วัดจากการเป่ากับเครื่องวัด คุณเองฟองเองก็ไม่แน่ใจว่าจะมีวิธีการอื่นอีกหรือไม่ที่จะเป็นมาตรวัดความเมาได้

“ไม่เมา แต่ตาคือแดงนา แบบนี้ ช้ำละ เส้นเลือดในตาแตกแล้วอะ แต่ไม่เมานะ ทำยังไงดีอะ เราไม่รู้ ว่ามันต้องทำยังไงอะ แต่เรารู้ว่ามันเป็นสิ่งอะไรที่ต้องแก้อะ แต่ว่าต้องทำยังไงอะ เพราะว่ามันกลับง่ายขึ้นนะ แล้วจะไม่ให้กูเมาแล้วขับหรอ” คุณเองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

นอกจากมาตรวัดความเมาตามที่คุณเองฟองเสนอแล้ว คุณเองฟองยังคงตั้งคำถามกับนิยามของคำว่า “หย่อนความสามารถ” ด้วย ว่าต้องระบุให้ชัดเจนว่าพฤติกรรมใดที่เข้าข่ายว่าหย่อนความสามารถในการขับขี่

“อืม อยากรู้ว่าอันไหนถึงเรียกว่าหย่อนนะ เราสามารถหรือเปล่าวะ หรือเราหย่อนแล้วหรือยังวะ อันนี้คือเราเมาหรือเปล่า เราอยากทำตาม แต่เราก็ไม่รู้ว่าทำยังไงเนอะ แล้วมันก็ยังมีไม่รู้ดี ฉันท้องทำตามใหม่ หรือว่าขั้นก็เลียงๆเอาๆได้” คุณเองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

แน่นอนว่า เครื่องวัดระดับแอลกอฮอล์ไม่สามารถที่จะเคลื่อนที่ไปหาผู้ขับขี่ได้ด้วยตนเอง จะต้องเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายนำไปตรวจวัดให้กับผู้ขับขี่ด้วย ดังนั้นไม่ใช่เพียงระบุรายละเอียดเกณฑ์ของ “ความหย่อนความสามารถในการขับขี่” หรือเกณฑ์ของระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือด แต่คุณสกายยังต้องการให้ระบุถึงเกณฑ์ของผู้ที่ต้องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ด้วย ซึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย และเป็นหลักฐานสำหรับการยืนยันในทุก ๆ การตรวจวัดแล้ว จะเป็นแนวทางสำหรับการสร้างความเป็นธรรมในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากยิ่งขึ้นด้วย

“คือเนี่ย มันก็ย้อนกลับไปที่ระบบของโครงสร้าง และคนที่บังคับใช้กฎหมายอีก คืออย่างบางคนเราก็จะเห็นว่า เขามีสิทธิที่จะปฏิเสธที่จะไม่เป่าแอลกอฮอล์ ไม่เป่าวัดระดับอะค๊ะ อะไรพวกนั้นนะ คือมันอาจจะแก๊ยะอะ อาจจะต้องแก้ในการประเมินว่า คนเนี่ยสามารถขับได้จริงหรือเปล่า มีระดับแอลกอฮอล์สูงหรือไม่สูง ถ้าเขามีวิธีการ หรือมีท่าที่ปฏิเสธ แล้วเราจะต้องทำยังไงต่อ มันไม่ใช่แบบว่าปล่อยไป เราจะเห็นในหลายๆครั้งที่เขามีผู้มีอำนาจหรือมีเงินการต่อรองกับผู้บังคับใช้กฎหมาย เขาก็จะแบบว่ามีความสามารถที่จะ delay ในการประเมินระดับแอลกอฮอล์ในตอนนั้นได้” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

ข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นในการกำหนดนโยบาย ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผู้ให้ข้อมูลหลายคนแสดงความต้องการว่า ตนเองอยากเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบนโยบายที่ตนเองจะต้องใช้ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการลงประชามติ หรือการจัดตั้งสภาที่ได้รับการรับรองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีได้ต้องการยึดเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นหลักในการกำหนดนโยบาย แต่จุดประสงค์ของการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลนั้น คือ การได้เห็นกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นของการสร้างนโยบาย เพื่อให้เห็นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นตามมติของประชาชน ไม่ใช่แค่สนับสนุนความคิดของผู้สร้างนโยบายเพียงฝ่ายเดียว

ถ้าเรารู้ว่าเหล่าผีกลัวสิ่งใด หรืออะไรที่สามารถควบคุมผีได้บ้าง จากข้อมูลจากผีเอง ก็จะทำให้พระที่สร้างขึ้นนั้นศักดิ์สิทธิ์ขึ้นก็เป็นได้ คุณสกายยังคงแนวคิดเรื่องพระพุทธรูปที่ผีไม่กลัวที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบกับนโยบายสาธารณะในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเสนอว่าการศึกษาว่าด้วยพฤติกรรมและการทำความเข้าใจผู้คนในสังคมในประเด็นที่สนใจ ในที่นี้คือ การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะทำให้มีแนวทางสำหรับการกำหนดนโยบายที่สามารถใช้ได้จริงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งลดความไม่เป็นธรรมให้กับคนที่อยู่ภายใต้กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้อีกด้วย

“คือกายคิดว่า ทำแบบ (การศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคมเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) นี้ดี เพราะว่าเรื่องแอลกอฮอล์หมอกว่ามันมีหลายมิติมาก มันไม่ใช่แค่เรื่องความปลอดภัย ในอีกแง่บวก มันก็มีผลดีของมัน ก็รู้สึก ว่า เราควรที่จะเรียนรู้มันทั้งหลายมิติ เดี่ยวเราค่อยเอามาดูว่า ไอ้ความไม่ปลอดภัย ความอันตรายที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มันเกิดจากอะไรได้บ้าง แล้วเราค่อยเขียน แล้วค่อยไปปฏิบัติ แล้วเราปฏิบัติจริงได้ใหม่ด้วย คือมันซับซ้อน คือกายว่ามัน การเขียนกฎหมาย หรือว่า พ.ร.บ. หมอกว่ามันมีความซับซ้อนมากกว่าที่เขียนขึ้นมาไปอย่างนั้น เพราะบ้านเราก็มีปัญหาเรื่องการแบบนี้ตลอด บางคนก็เอาไปใช้ประโยชน์ บางคนก็เสียประโยชน์จากเรื่อง ข้อ พ.ร.บ. เดียวกัน มีทั้งคนที่เสียประโยชน์ และได้ประโยชน์ พอแล้ว พี่แอมเดี่ยวนั้นจะวนเหมือนเดิม ผีไม่กลัว พระที่ยังไม่ได้ถูกปลุกเสก” คุณสกาย อายุ 28 ปี/นักวิจัยการตลาดบริษัทเอกชน

สำหรับคุณน้องเอง เธออยากเห็นรัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายที่ตนเองต้องการ ซึ่งคุณน้องมีความคิดเห็นว่า คนในสังคมย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน การทำสำรวจความคิดเห็นเรื่องการออกแบบนโยบายจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถเห็นความหลากหลายทางความคิด ที่มีต่อการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ และความคิดเห็นเหล่านั้นของประชาชนมีโอกาสเป็นทางเลือกสำหรับการกำหนดนโยบายดังกล่าวได้ด้วย อย่างไรก็ตาม คุณน้องมีความคิดเห็นว่า ณ ปัจจุบันการแสดงความคิดเห็นมีความ

สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับกลุ่มคนวัยทำงาน หรือกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารในอินเทอร์เน็ตให้คล่องแคล่ว

“น้องคิดว่าน่าจะมีแบบให้เปิดกว้าง เพราะว่าตอนนี้ก็ไม่เหมือนสมัยก่อนแล้วเนอะ เพราะว่ามันติดต่อสื่อสารได้ง่าย น่าจะมีแบบ เปิดให้ประชาชนเข้าไปแสดงความคิดเห็นได้ ในอินเทอร์เน็ต เออ ๆ เพราะว่าคนเราก็มุมมองไม่เหมือนกัน ความรู้สึก เพราะว่าบางคนก็คิดไม่เหมือนกัน แบบว่าที่ปิดเวลาเนอะ เพราะว่าน้องคิดว่า เขาจะได้กินที่บ้านนะ เขาจะได้ไม่ต้องออกไปกินข้างนอกนะ บางทีเราก็คะคิดแบบนี้ก็ได้” คุณน้อง อายุ 37 ปี/พยาบาล

เมื่อผู้วิจัยสอบถามถึงการจัดตั้งสภาที่ได้รับการรับรองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คุณต้น และคุณกระต่ายมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป โดยคุณต้นเห็นด้วยกับการจัดตั้งสภาดังกล่าว แต่สำหรับคุณกระต่ายคิดเห็นว่าการจัดตั้งสภาต้องมีการพิจารณาเกณฑ์หลาย ๆ ประการด้วย

สำหรับคุณต้น การจัดตั้งสภาฯ มีข้อดีคือ การส่งต่อความคิดเห็นของกลุ่มคนรุ่นใหม่ หรือเยาวชนไปสู่สภาผู้แทนราษฎร และนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย เพราะต่อไปเวลาในอนาคตก็จะเป็นช่วงเวลาของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่จะต้องบริหารประเทศ หรือกำหนดอนาคตของตนเองเช่นกัน อย่างไรก็ตาม คุณต้นมีความคิดเห็นว่าการมีผู้มีประสบการณ์และผู้มีวุฒิภาวะเป็นที่ปรึกษาให้กับสภาดังกล่าวจะทำให้ข้อเสนอต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสภาฯ มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปปรับใช้ได้

“เวิร์คครับ (การมีสภาเยาวชน หรือสภาของกลุ่มคนรุ่นใหม่) เพราะว่าในโลกที่มันเปลี่ยนแปลงไปเยอะมาก บางทีเราตามความคิดของเด็ก ๆ ไม่ทัน หรือว่าผู้ใหญ่ก็จะตามความคิดของกลุ่มต้นหรือว่ากลุ่มหลังจากนี้ไม่ทัน ก็ต้องมีสภาอันนี้ครับที่มีผู้มีประสบการณ์และผู้ที่มีวุฒิภาวะอยู่ในนี้ ไข่ครับ เพื่อที่จะกลั่นกรองข้อมูลหรือประเด็นต่าง ๆ ไปเชื่อมโยงกับอีกสภาหนึ่ง ให้เขาเห็นประเด็นนี้ ว่าวัยรุ่นหรืออะไร คิดเห็นกันยังไง ภาวะอนาคตมันต้องเป็นโลกของเขาครับ” คุณต้น อายุ 35 ปี/นักวิชาการฝ่ายประเมินคุณภาพโรงพยาบาล

แต่สำหรับคุณกระต่ายแล้ว คุณกระต่ายยังมองว่าเยาวชนยังไม่พร้อมที่จะจัดตั้งสภาฯ เพื่อนำเสนอความคิดเห็นไปสู่การกำหนดกฎหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ในประเทศได้ เพราะด้วยเยาวชนเองจะนำเสนอความต้องการของตัวเองเพียงฝ่ายเดียว และอาจจะเป็นแนวทางที่เอนเอียงไปในทิศทางที่ตนเองต้องการมากกว่าความต้องการของส่วนรวม อีกประการหนึ่งที่คุณกระต่ายคิดว่าไม่สามารถจัดตั้งได้คือ “ผู้ใหญ่” เองก็ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเยาวชนอีกด้วย

“(การมีสภาเยาวชน หรือสภาของกลุ่มคนรุ่นใหม่) ไม่นะคะ เพราะต่ายว่า เด็กบางทีก็เรียกร้องในมุมตัวเองเยอะเกิน แล้วผู้ใหญ่ก็ไม่ฟังหรอก ถ้าว่าแย้งกับสิ่งที่ควรจะเป็น คือเหมือนเด็กอะก็ไม่ได้รู้หรือ

กว่า เหมือนแบบ ไน่มุมที่มันแบบตรงข้ามเขาอะมันเป็นอย่างไง เขาเรียกร่องนู่นนี่ไปตามประสา อย่าง นี้อะคะ มันไม่น่าจะมีเด็กเยอะมากที่จะขนาดเป็นสภาเด็กเยาวชนที่ติดปกป้อง ควบคุมแอลกอฮอล์ นะ” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

คุณภาคินเองก็มีความคิดเห็นไม่ต่างไปจากคุณกระต่าย ว่าด้วยการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบายต่าง ๆ ในความคิดของคุณภาคินแล้วการเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็น กระบวนการที่ซ้ำซ้อน เนื่องจากประชาชนได้เลือกผู้แทนของตนเองเข้าไปเป็นปากเสียงให้กับตนเองแล้ว หากต้อง เปิดสภาสำหรับเยาวชน หรือสำหรับประชาชนอีกจะเพิ่มความยากลำบากให้กับกระบวนการในสถานิติบัญญัติ แต่ คุณภาคินเองก็แสดงความเห็นออกเห็นใจว่า ด้วยกระบวนการการคัดเลือกผู้บริหารประเทศนั้นทำให้ประชาชนรู้สึก ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม จึงมีการเรียกร่องเพื่อให้เกิดการจัดตั้งสภาที่เป็นของประชาชนเพิ่มขึ้น และคานอำนาจกับ สถานิติบัญญัติที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงไปตรงมาตามความคิดเห็นของคุณภาคิน

“การกำหนดกฎหมายในรัฐบาลนี้ คือตัวเราเองคงเข้าไปกำหนดไม่ได้ หรือแม้กระทั่งเขาเปิดเว็บไซต์ ให้ลงนี้ ผมว่ามันถึง ๆ เนาะ คือแต่วิธิต่างที่เราทำได้คือ ถ้ามีผู้แทน ส.ส. คนไหนบอกว่าเขาอยาก เสนอนโยบายนี้ โอเค แล้วเราเลือกเขา แล้วเขาไปวอยซ์ในสภา อันนี้ก็เป็นการที่เราใช้สิทธิ์ของ เราผ่านตรงนี้ ถ้าวิธีการเลือก ส.ส. มันสุจริตโดยตรง ไม่มี สว. บ้าบออะไรมา 250 ที่มันทำให้คะแนน เสียงประชาชนมันบิดเบี้ยวไปนะ มันจะเป็นวิธีการแบบนี้ คือ ถ้าเราอยากให้มีการคราฟเปียร์ถูก กฎหมาย เราเลือก ส.ส. ที่เขาขูโรงเรื่องนี้ ให้เขาไปวอยซ์เรื่องนี้ในสภา โอเค เราทำได้แค่นี้ แต่ว่าทุก วันนี้มีมันก็แปลกๆ วิธีการลงคะแนน วิธีการอะไรมันก็แปลก ๆ ก็เลยรู้สึกว่าเสียงของคนรุ่นใหม่มันไม่ ค่อยถึงฝ่ายนิติบัญญัติสักเท่าไร ในทุกเรื่องเลย ก็คือเหมือนกับรู้สึกว่า มันมีความรู้สึกในทางลบกับ นักการเมืองส่วนใหญ่ในสภานี้ประชาชนไม่ได้เลือกมา เป็นความรู้สึกอย่างนั้นเลย คือต่อให้ผมเลือก แล้วเป็นเสียงส่วนน้อยนี้ แต่ถ้าผมรู้สึกว่าเสียงส่วนมากเขาเลือกแล้วมันขณะนี้ ผมก็โอเคนะ แต่ แต่ เหมือนล่าสุดนี้ เลือกไปแล้ว รู้สึกว่าเสียงส่วนมากก็ไม่ใช้ตัวแทน เกิดความบิดเบี้ยวขึ้นมาในวิธีการคัด สรร ส.ส. เข้าไปนี่ ผมว่าถ้าจะแก้ก็แก้ตรงนี้แหละ ไม่ต้องลงมาถามรายคนหรือเปิดเว็บให้โหวต หรือ ว่าอะไรหรอก เปิดเว็บให้โหวตไปก็ มีการบีมกันได้ คะแนนเสียง” คุณภาคิน อายุ 30 ปี/แพทย์

คุณเบอร์รี่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาเด็กและเยาวชนโดยตรง แต่สำหรับคุณเบอร์รี่แล้วการรับ ฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญ ด้วยเหตุแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่คุณเบอร์รี่ เข้าใจว่า “ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ” การรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและนำมาปรับใช้ หรือทำให้กว้างขึ้นคือ การ นำไปปรับใช้กับการกำหนดนโยบายสาธารณะต่าง ๆ จะทำให้เกิดการยอมรับจากประชาชนมากยิ่งขึ้น และลดการ ต่อต้านข้อบังคับต่าง ๆ ลง

“อย่างที่บอกว่าถ้าเกิดเอาคนรุ่นใหม่เข้าไปดีไหม ก็ดีคะ จริง ๆ แล้วไม่ได้นิยามว่าเอาคนรุ่นใหม่เข้าไป แต่ว่าความหมายคือเอาคนที่มีความหลากหลาย แล้วก็ฟัง ฟังแบบไม่จับผิดจริง ๆ ... ก็คิดว่ามันน่าจะ

มีวิธีที่มันไปด้วยกันได้อยู่ ที่ไม่ต้องบังคับทุกอย่าง เพราะว่าเซ็นส์ของการบังคับอะมันคือการแทรก มันไม่มีทางที่คนจะยอม แล้วยิ่งแบบ มีกฎหมายห้ามเท่าไรๆ ตลกนะ มันยังมีตัวใหม่ ๆ ที่ผลิตขึ้นมาเรื่อย ๆ แล้วก็การ แล้วผลิตเองก็ได้ อะไรอย่างนี้อะ เออ มันจะยิ่งควบคุมยากหรือเปล่า มันจะมีมาตรฐานความสะอาดความอะไรอย่างนี้ มันก็จะยิ่งแบบ แหกออกไป แล้วรัฐก็ต้อง เขาเรียกว่าอะไร เอากฎหมายออกมา เบรกกันไปมาอย่างนี้เรื่อย ๆ อะไรอย่างนี้” คุณเบอร์รี่ อายุ 34 ปี/นักวิจัย

ซึ่งความคิดของคุณตั้งเมื่อก่อนก็สนับสนุนความคิดของคุณเบอร์รี่ โดยเฉพาะ “เด็กรุ่นใหม่” ในความคิดเห็นของคุณตั้งเมื่อก่อนที่เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในเรื่องพฤติกรรมมารักษาสิทธิที่ตนเองพึงได้รับ การรักษาสิทธิหรือเข้าใจว่าตนเองมีสิทธิอะไรในฐานะประชาชนที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดการเรียกร้องความเป็นธรรมในทุก ๆ เรื่อง รวมไปถึงเรื่องการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย การรับฟังความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่รัฐไม่ควรมองข้าม

“ต่อให้เราพยายามเข้มงวดอะ หนูรู้สึกว่าจะบางครั่งมันจำเป็นต้องเปิด เปิดเพื่อ เพื่อแบบบาลานซ์กันไว้อะ ค่ะ หนูไม่รู้ว่าจะมาตรการที่ออกมาจะเป็นยังไง แต่หนูรู้สึกว่าห้ามมากๆ อะค่ะ มันเหมือนแบบ เราจะมาใช้รูปแบบตามที่แบบ เท่ากับแม่รักเราแล้วห้าม อะไรอย่างนี้อะ มัน มันก็จะแบบ มันไม่ใช่บอกว่ามันไม่ดี แต่ว่ามันคือการเลี้ยงดูแบบเก่า แล้วเด็กรุ่นใหม่เดี๋ยวนี้เขาก็จะเริ่มเปลี่ยนไปแล้วนะคะ ว่า เอ๊ย เด็กเขาสามารถอวอยซ์ได้ สามารถมีสิทธิได้ เขาสามารถ สมมติว่าเด็กน้อยเดี๋ยวนี้ ที่เดี๋ยวนี้ก็คือเขาสามารถเลือกเสื้อผ้าอะไรของเขาเองได้ใช้ไหมคะ เมื่อก่อนพ่อแม่จับแต่งตัว หรือว่าเรื่องสิทธิเด็กอย่างนี้เริ่มแบบ เรื่องการถ่ายรูปอะไรอย่างนี้ มันก็มีหมดแล้ว อะไรอย่างนี้คะ หนูเลยรู้สึกว่า ยิ่งคนรุ่นใหม่มากๆ เขาจะแคร่เรื่องสิทธิของเขามากๆ ขึ้น มากขึ้นกว่า สมมติว่าเจน Y ไกล่เคียงประมาณนี้ใช้ไหมคะ เจน Z อัลฟ่า เบต้า อะไรของเขาก็จะยิ่งได้สิทธิ์ตรงนี้ เพราะเขาจะเรียนรู้มาอีกทีอะค่ะ” คุณตั้งเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ในส่วนสุดท้ายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงการพูดถึงได้คือ การกำหนดนโยบายโดยใช้การมองภาพแบบบนลงล่าง หรือ Top-down approach ความคิดเห็นที่มีต่อวิธีคิดดังกล่าวมีความคิดเห็นที่หลากหลายมาก ตั้งแต่เห็นด้วยกับวิธีคิดและการออกแบบนโยบายโดยใช้วิธีการดังกล่าว ไปจนถึงไม่เห็นด้วยกับรายละเอียดบางประการของวิธีคิดดังกล่าว

สำหรับแพทย์อย่างคุณภาคินแล้ว การกำหนดนโยบายโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างพระราชบัญญัติว่าด้วยสารเสพติดให้โทษ อย่างเรื่องกัญชา ยังคงสร้างความเจ็บปวดให้กับบุคลากรทางการแพทย์มากมาย คุณภาคินจึงเห็นว่า การกำหนดนโยบายที่มาจากภาพล่างขึ้นบน หรือ Bottom-up approach โดยไม่มีการกลั่นกรองหรือไม่มีการตรวจสอบนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นซ้ำซ้อนอีก อย่างไรก็ตาม ในการแสดงความคิดเห็นของคุณภาคินทุกครั้ง จะไม่ใช่มีเพียงความคิดเห็นที่มีทิศทางเดียวเท่านั้น คุณภาคินยังมองเห็นสถานการณ์

ในมุมมองที่กว้างกว่าความคิดเห็นในทิศทางเดียว กล่าวคือ ไม่ใช่ Bottom-up approach ไม่สามารถทำได้ แต่ด้วยการคอรัปชันจึงทำให้เกิดเหตุการณ์ที่สร้างอคติให้กับคุณภาคนเองในการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้

“คือความเห็นส่วนตัวผมนี่ ถ้ามันเป็นอะไรที่ถามประชาชนก่อน แล้วเอาไปเขียนกฎหมายนี้ ความเห็นผมว่าก็ไม่เหมาะสม เพราะว่าประชาชนนี่ก็จะชอบแบบ เออ ปล่อยให้พวกเราเมาสิ ทำไมถึงจะต้องมาห้าม แบบนี้เอ๊ะ ตัวอย่างของกฎหมายที่ประชาชนช่วยผลักดันให้มันถูกกฎหมายขึ้นมา แล้วสุดท้ายและเทศะคุมไม่ได้นี่ก็คือกัญชา อย่างกัญชานี้คือ คือถามว่าถ้าดันไปนี่ คนที่ชอบกัญชา คนที่เป็นหัวคะแนนให้กัญชา แล้วดันให้มันถูกกฎหมายนี้เอะนะ แต่สุดท้ายมันก็คุมไม่ได้ อ่า สมมติผมจะให้เปิดบ่อนการพนันเสรี อย่างนี้เอ๊ะ ถ้าเปิดบับ คนชอบแน่ๆ คนผลักดันเอะแน่ๆ โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพล ในที่นี้ก็มีผู้มีอิทธิพลทางเหล้าเขาก็อยากดันพวกนี้เอะนะ ให้มันเสรีมากขึ้น ถามว่าถ้าเกิดมีการล็อบบี้ขึ้นมา ถ้าเกิดคน นายทุนผู้มีอิทธิพลเขาล็อบบี้ทางการเมืองขึ้นมา มันก็จะกลายเป็นเสรีขึ้นมา จริงๆ มันก็จะมีหลายอย่างที่คุมไม่ได้ โมเดลคล้ายๆ กัญชาตอนนี้อะ ที่ขายอยู่ข้างๆ สถานศึกษา ความเห็นผม ผมว่ากฎหมายนี้ที่อปตวาร์ บังคับใช้แบบที่อปตวาร์ก็ได้อยู่แล้ว คือเราลองบังคับแบบนี้ แล้วเราดูว่าผลมันเป็นยังไง เราลองบังคับอีกแบบหนึ่ง แล้วเราดูว่าผลมันเป็นยังไง ค่อนข้างดีกว่าการที่ ไอ้ตอนนี่คือเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับบอขายมุขนะครับ ค่อนข้างดีกว่าถามว่าประชาชนจะเอายังไง แล้วก็ทำตามใจประชาชน มันจะเกิดความและได้ครับ มันก็คล้ายๆ กับอเมริกาที่เปิดเสรีให้พกปืน พอเปิดบับ แมสค์ชุดเตอร์เรื่อยๆ บ่อยๆ ที่นี้จะมาปิด ไม่เสรี ไม่มีใครยอมแล้ว อันนี้เนาะ” คุณภาคน อายุ 30 ปี/แพทย์

คุณกระต่ายอธิบายตามความเข้าใจของคุณกระต่ายว่า กระบวนการกำหนดนโยบายจะมีกระบวนการศึกษาวิจัย หรือเก็บรวบรวมข้อมูลมาก่อนแล้ว และโดยความคิดเห็นส่วนตัว คุณกระต่ายคิดว่ากฎหมายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์แล้ว สิ่งที่คุณกระต่ายตั้งคำถามคือ การบังคับใช้ ซึ่งรัฐในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมกฎหมายแต่เพียงผู้เดียวทำให้เกิดการปรับตัวของประชาชนดังในช่องว่างในประเด็นที่ 6 “ถ้าอยากจะกิน (เหล้า) ต่อให้ ... ก็กินอยู่ดี” ห้ามกันไม่ได้จริง และประเด็นที่ 7 ถ้าไม่ให้ขาย ร้านเหล้าก็มีการปรับตัวเพื่อให้ขายได้ ส่งผลต่อผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างตำรวจ จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไร

“เห็นด้วยไหม ที่เขาตรา ก็จะต้องยังไงดีละคะ คือเหมือนบางทีก่อนเขาตราอะ เขาอาจจะมีการรวบรวมข้อมูลบางอย่าง เราก็เลยทำให้เห็นว่า โอเค กฎหมายที่เขาตราหรือบัญญัติขึ้นมามันครอบคลุมดีแล้ว แต่ในมุมมองกลับกันอะ ถ้าเหมือนว่าใช้อำนาจรัฐบังคับอย่างเดียวอะ ก็อย่างที่บอกอะคะ มันก็เหมือนแบบ คนก็จะพลิกแพลงหรืออะไรไปเรื่อย ๆ คนที่ออกกับคนที่ทำงาน คนละกลุ่มอย่างนี้เอะคะอาจารย์ บางทีสิ่งที่เขาต้องการกับสิ่งที่คนทำงานจริง ๆ ทำ มันไม่ไปด้วยกันนะ มันก็เลยไม่ได้ผล ไม่ว่าจะออกมาที่สืบทกฎหมายก็ตาม มันก็จะเหมือนเดิม ถ้าไม่ว่าออกอะไรก็ตาม ผู้บังคับใช้ก็คือตำรวจ ตำรวจ ตำรวจ หรือว่ากลุ่มคนเดิมอะ แต่ให้เขาดูแลกฎหมายเยอะมากเลยอะ ก็เลยไม่รู้ว่าจะบังคับตามอะไรดี จะยังไงดี อะไรอย่างนี้เอ๊ะ” คุณกระต่าย อายุ 38 ปี/พนักงานมหาวิทยาลัย

สำหรับคุณเลิฟ เธอไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับ Top-down approach แต่ตั้งคำถามกับกระบวนการทำวิจัยก่อนการกำหนดนโยบายว่า การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยนั้นมีความหลากหลายในความเชี่ยวชาญมากน้อยเพียงใด เพราะหากความเชี่ยวชาญกระจุกตัวกันอยู่ที่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง แนวโน้มของนโยบายที่ออกมาจะมีทิศทางปฏิบัติในเรื่องนั้น

“กระบวนการที่เป็น research นะ มันก็ถูกต้องแล้วที่ต้องทำอะไรนะคะ แล้วค่อยมาร่างเป็นนโยบาย เสนอกับสภา ทีนี้ นะคะ กระบวนการมันมาดีแล้วค่ะ เราไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับ top-down นะคะ แต่เราว่าเราน่าจะมีปัญหากับรายละเอียดข้างในมากกว่า เช่น คนที่มาทำ research หรือคนที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย” คุณเลิฟ อายุ 37 ปี/นักศึกษา (ว่างงาน)

ในความคิดเห็นของคุณเองพอแล้ว ใช้ Top-down approach นั้นไม่ได้เป็นปัญหาเช่นเดียวกับคุณเลิฟ แต่อยากให้เพิ่มขึ้นขั้นตอนการตรวจสอบของประชาชน ทั้งเรื่องวิธีคิดของการกำหนดนโยบาย และความสมเหตุสมผลของการนำนโยบายดังกล่าวลงไปปฏิบัติ ในฐานะที่คุณเองพอเป็นประชาชนคนหนึ่งก็อยากรับรู้กฎหมายที่ตนเองต้องปฏิบัติตามนั้นมีกระบวนการอย่างไรเช่นเดียวกัน

“คือหลายๆอย่างมันก็จะ คือด้วยความที่มันส่งลงมา นะ อย่างที่เราบอกไปในอันก่อนนะ ว่าหลาย ๆ อย่างมันเกิดคำถามว่าทำไม มีเหตุผลอะไรที่เป็นแบบนี้ แต่หลายอย่างมันก็ไม่ค่อยเคลียร์ เราไม่รู้ว่าจะก่อนที่มันจะออกมาเนี่ย เขามีการเอาไปทำประชามติ เอาไปทำอะไรไหม ว่าแบบ ว่าว คนกลุ่มนี้คิดแล้วมันก็ บี้ม ออกมาเลย อะไรแบบนี้ ซึ่งถ้ามันเป็นแบบนี้มันก็ไม่โอเคปะ แบบ คุณเป็นใครโทรมาตัดสินแทนผม แต่ว่ามันก็ต้องคิดกันมาหลาย ๆ คนแล้วอะเนอะ แต่ว่ามันก็ออกมา แต่ที่รู้จักไม่ใช่เรานะนะ เออ” คุณเองพอ อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ส่วนคุณตั้งเม้นนั้นมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกับคุณเลิฟและคุณเองพอ และได้เสริมประเด็นเรื่องความหลากหลาย และความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์ ว่าด้วยเราไม่สามารถตัดสินได้ว่า พฤติกรรมแบบไหนจะโยนเข้ากล่องใดกล่องหนึ่งระหว่างขาวและดำ หรือระหว่างความดีและความชั่ว บางครั้งพฤติกรรมบางอย่าง หรือประเด็นทางสังคมบางอย่างอาจจะมีทั้งสองด้าน ดังนั้นการตัดสินเพียงแค่ว่าขาวกับดำอาจจะเป็นวิธีคิดที่ตื้นเขินเกินไป

“คือต้องบอกว่าก็เข้าใจตัวนโยบายนะคะที่มันจะกำหนดมาจากคนข้างบน เพื่อจะคุม เพราะเวลาเรามองเราไม่ได้เป็นตัวเป็นคน ไซ้ใหม่คะ เรามองว่าภาพรวมสังคมต้องไปยังไง แต่ที่นี้หนูจะบอกว่า ถ้ามันเป็นความคิดของหนู หนูคิดว่า มันจะได้ผลน้อยลงเรื่อยๆ ในวันที่โลกเข้าถึงโซเชียลมีเดียแล้วก็ข้อมูลทั้งหมดอย่างรวดเร็วมากๆ ไซ้ใหม่คะ ทุกคนมีความเชื่อแล้วก็ความหลากหลายที่มาแลกเปลี่ยนกัน เวลามันเกิดประเด็นทางสังคมที่มันซับซ้อนหรือว่ามันไม่สามารถตัดสินแบบขาวดำได้ มันเป็น

เทาๆ ใช้ไหมคะ ว่าบางครั้งเหตุผลในการตัดสินใจหรือเกิดเรื่องนั้นมันมีหลายเรื่อง ที่นี้หนูจะรู้สึก ว่ากฎหมายพวกนี้จะได้ผลน้อยลงเรื่อยๆ” คุณตังเม อายุ 30 ปี/นักวิชาการและการประสานงาน

ในประเด็นนี้ คุณอองฟองเสริมด้วยความไม่พอใจว่า กระบวนการกำหนดนโยบาย จนกระทั่งถึง กระบวนการนำกฎหมายลงมาปฏิบัติ เป็นการกระทำของรัฐที่ต้องการบังคับ และควบคุมประชาชนให้อยู่ภายใต้ อำนาจเพียงอย่างเดียว ซึ่งการกระทำของรัฐด้วยวิธีการนี้สร้างความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชนตามความคิดของคุณอองฟอง

“ไม่ใช่โยนลงมาอย่างเดียว หรือว่าทำให้มันหลาย ๆ กฎ สิ่ง พ.ร.บ. เราไม่รู้ว่ามันเรียกว่าอะไร เราว่ามันไม่ใช่มีเฉยๆอะ แต่ว่ามันแล้วยังไง รายละเอียดยังไง ต้องบอกหลายๆครั้ง ทั้งคนที่บังคับใช้ หรือ คนที่ภายใต้สิ่งนั้น มันก็ไม่ค่อยเข้าใจด้วยอะ มันก็ไม่แฟร์ปาววะ มันก็เลยดูแบบว่า มันมีประสิทธิภาพ สำหรับเธอหรือ เพื่อให้มันคอนโทรลง่ายขึ้นไหม แค่นั้น คอนโทรลพวกเราง่ายขึ้นหรือ หลายๆครั้งก็ ต้องดูว่า ทำอันนี้ไปเพื่ออะไร เพื่อต้องการจริงๆ ไม่ใช่เอาให้มันง่ายเฉย ๆ” คุณอองฟอง อายุ 30 ปี/ว่างงาน

ในส่วนความคิดเห็นสุดท้ายของคุณบอส นั้น เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับคุณกระต่าย แต่คุณบอส คิดว่าการนำกฎหมายลงมาปฏิบัติต่างหากที่มีปัญหา มีเพียงแค่ผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างตำรวจเท่านั้นที่มีอำนาจเหนือในการควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย แต่ประชาชนไม่ได้บทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมเลย การมีอำนาจเหนือกว่าด้วยการมีกฎหมายที่ครอบครองบังคับใช้ได้นั้น ทำให้คุณบอสคิดว่า กลุ่มคนดังกล่าวจะสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชนได้

“วัตถุประสงค์หรือว่าเป้าประสงค์ของกฎหมายนี้มันดี แต่พอมาถึงในมือผู้ปฏิบัตินะ อันนี้มันมีปัญหา เพราะว่าการที่ไปอยู่ในมือของตำรวจ ที่ว่ามันไม่ได้มีให้ภาคส่วนของประชาชนที่เข้ามา มีบทบาทหรือว่ามีส่วนร่วมในการช่วยควบคุมอะ ทำให้อำนาจทุกอย่างมันอยู่ในมือตำรวจ สุดท้ายนี้มันกลายเป็นช่องว่างในการทำมาหากินของตำรวจเอง เพราะว่าผมว่า คือเราไม่รู้ว่าเขาจะตรวจถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ถ้าจริงๆ อะ อาจจะต้องให้มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ เช่น ตั้งด่านอะมันจะต้อง มีพวก มีส่วนอื่นเข้ามา เข้ามายุ่งเกี่ยวไหม ซึ่งสื่อหรือว่าทางการแพทย์หรือว่าภาคประชาชน คือ เป้าประสงค์ของกฎหมายดี แต่วิธีการอะมันอยู่ในมือของผู้มีอำนาจก็คือเฉพาะตำรวจอย่างเดียวอะ ครับ เลยกลายเป็นว่ามัน มันทำให้การปฏิบัติมันไม่ได้ มันไม่โอเค” คุณบอส อายุ 38 ปี/พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

9. การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

แนวทางในการนำไปใช้คือการออกแบบวาทกรรมในการสื่อสารทางความคิดเพื่อการสร้างความเข้าใจในนโยบายการควบคุม และพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนสมัยใหม่

10. เอกสารอ้างอิง

- กฤตติกา เศวตอมรกุล และมิหรา จิตตลดากร. (2563). การนำนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติรอบสถานศึกษา. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 11(2), 535-553.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2553). *การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นพพล วิทย์วรพงศ์, สมทิพ วัฒนพงษ์วานิช, กมลนัถ์ มีถาวร และพงศกร เรืองเดชขจร. (2559). *นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยในรอบ 5P*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- เนื้อแพรว เล็กเฟื่องฟู, ณิชฐ ธารพานิช, กิจวัตร ทาเจริญ, สุขใจ ว่องไวศิริวัฒน์ และนพพล วิทย์วรพงศ์. *รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- พรรณปพร ลีวีโรจน์, ประกายทิพย์ พิชัย, ภูริทัต สิงหเสม และจุฑารัตน์ รุ่งจำรัส. (2559). การยอมรับและการพัฒนานโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 10(22), 28-39.
- ภานรินทร์ ณีภูฎากรกุล, อติสร วงศ์คงเดช และกฤษณ์ ขุนลิก. (2562). การพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อควบคุมการดื่มสุราของวัยรุ่นในเขตชุมชนใกล้เคียงสถานศึกษาแห่งหนึ่ง. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น*, 26(1), 27-34.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2545). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ และปิยาภรณ์ หวังมหภาพร. (2552). *นโยบายสาธารณะไทย: กำเนิดพัฒนาการและสถานภาพของศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุดทอง.
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2559). 'ข้อเท็จจริงและตัวเลขเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย FACTS AND FIGURES: ALCOHOL IN THAILAND'. จาก <https://www.tcithai.com/news/2017/22watch/7445>
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2554). *นโยบายสาธารณะ: แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2553). *สาธิตบริหารศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาวิตรี อัจฉางค์กรชัย และอรทัย วลีวงศ์ (บรรณาธิการ). (2563). *รายงานสถานการณ์การดำเนินนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2551-2561*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพัฒนาการ

พิมพ์ (1992).

สุรศักดิ์ ไชยสงค์, บุญตริกา บุญไชยแสน, ศิริพร หงษ์ทะนีย์, ศิรินันท์ ปะนะภูเต และนันทนัช ตั้งจาตุรโสภณ. (2556). การรับรู้และการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบเขตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเรียง. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัย มหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 9*, 237-244.

สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. (2563). *รายงานการผลการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*. จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/14388320200823062406.pdf>

Anderson, J.E. (1979). *Public policy-making*. New York, NY: Holt, Rinehart and Winston.

Anderson, J.E. (2003). *Public policy making: An introduction*. 5th Ed. Boston, MA: Houghton Mifflin.

Bardach, E. (1977). *The implementation game*. Cambridge, MA: MIT Press.

Burstein, P. (2003). The impact of public opinion on public policy: A review and an agenda. *Political Research Quarterly*, 56(1), 29-40.

Dye, T.R. (2016). *Understanding public policy*. 15th Ed. New York, NY: Pearson.

Lancaster, K., Ritter, A., & Matthew-Simmons, F. (2013). *Young people's opinions on alcohol and other drugs issues*. Canberra, ACT: Australian National Council on Drugs.

Lowi, T.J. (1964). American business, public policy, case-studies, and political theory. *World Politics*, 16(4), 677-715.

Neufeld, M., Wittchen, H-U., Ross, L.E., Ferreira-Borges, C., & Rehm, J. (2019). Perception of alcohol policies by consumers of unrecorded alcohol – an exploratory qualitative interview study with patients of alcohol treatment facilities in Russia. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 14:53.

North Inner City Drug and Alcohol Taskforce. (2014). *Just saying...The views of young people about drugs and alcohol*. NICDATF Youth Conventions.

Pinsky, I., Sanches, M., Zaleski, M., Laranjeira, R., & Caetano, R. (2007). Opinions about Alcohol Control Policies among Brazilians: The first National Alcohol Survey. *Contemporary Drug Problems*, 34(4), 635-648.

Pressman, J.L. & Wildavski, A. (1973). *Implementation*. Berkeley, CA: University of California Press.

- Sabatier, P. & Mazmanian, D. (1980). The implementation of public policy: A framework of analysis. *Policy Studies Journal*, 8(4), 538-560.
- Sharkansky, I. (1980). *Policy analysis in political science*. Chicago, IL: Markham.
- Totalovich, R. & Daynes, D.W. (Eds.) (1988). *Social regulatory policy: Moral controversies in American politics*. Boulder, CO: Westview Press.
- Van Meter, D.S. & Van Horn, C.E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration and Society*, 6(4), 445-488.
- Wagenaar, A.C., Harwood, E.M., Toomey, T.L., Denk, C.E., & Zander, K.M. (2000). Public opinion on alcohol policies in the United States: Results from a national survey *Journal of Public Health Policy*, 21(3), 303-327.
- William, W. (1975). Implementation analysis and assessment. *Policy Analysis*, 1(3), 531-566.

11. ภาคผนวก

11.1. ชื่อและรายละเอียดผู้รับผิดชอบโครงการ

ชื่อ	ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร
สถานที่ทำงาน	ภาควิชาสังคมและสุขภาพ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน	ภาควิชาสังคมและสุขภาพ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
Email	thammarat.mar@mahidol.ac.th , tmmr7@ahoo.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาเอก (Ph.D, Public and Social Administration), City University of Hong Kong, พ.ศ. 2554

ปริญญาโท (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2544

ปริญญาตรี (รัฐศาสตร์บัณฑิต) สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2537

ผลงานตีพิมพ์

วารสารวิชาการ

- Wu, S., Marohabutr, T., & Sherer, P.P. (2023). The merger of urban and rural basic medical insurance on health-seeking behaviors of the elderly in Guangyuan City, Sichuan Province. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 8(4), 464-473.
- Marohabutr, T. (2022). Spa and traditional Thai massage: Local policies and promotional measures for long-stay Japanese retirees in Chiang Mai, Thailand. *Asia Social Issues*, 15(4), 1-17.
- Meemon, N., Paek, S.C., Sherer, P.P., Keetawattananon, W. & Marohabutr, T. (2021). Transnational mobility and utilization of health services in Northern Thailand: Implications and challenges for border public health services. *Journal of Primary Care & Community Health*, 12, 1-7.

- Setyawati, A., Marohabutr, T., Meemon, N. & Paek, S.C. (2021). National health insurance in Indonesia and its Impact on health-seeking behavior. *Asia-Pacific Social Science Review*, 21(3), 214-228.
- Marohabutr, T. (2020). Medical Hub policy of Thailand: Recommendations and operational integration to mitigate the impact on the health system. *Asia-Pacific Social Science Review*, 20(4), 150-163.
- Saripan, W., Meemon, N., Shere, P. & Marohabutr, T. (2020). The social ecology of older Thai adults living with non-communicable disease in urban congested communities. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 14(4), 778-792.
- **ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร.** (2561). ยุทธศาสตร์นโยบายการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) กับสถานการณ์ที่สะท้อนผลกระทบต่อระบบสุขภาพของประเทศไทย. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2561)* หน้า 27-41.
- Marohabutr, T. (2017). Health governance for vulnerable groups in Thailand. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2560)* หน้า 241-263.
- Marohabutr, T. (2016). Enhancing social protection: Successes and challenges of social security in public and private sector of Thailand *วารสารสหศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559)* หน้า 29-50.
- Marohabutr, T. (2016). Social capital in Thai social enterprises and related communities. *Asia-Pacific Social Science Review*, 16(1), 18-31.
- วิลาสิณี คีตวัฒนานนท์, ณัฐณีย์ มีมนต์, Seung Chun Paek และ **ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร** (2559). ความเจ็บป่วยและการแสวงหาการดูแลสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ กัมพูชาที่ตลาดการค้าชายแดนช่องจอมจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 8 (ฉบับพิเศษ)* หน้า 96-109.
- Choowa, C., Sringernyuang L., Meemon N. & Marohabutr, T. (2015). Globalization and AEC in the context of local traditional healers: A qualitative study of realities in Surin province. *วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2558)* หน้า 23-34.

- **Marohabutr, T.** (2012). Thailand's private health care before the 2000s: Is it the impact of neo-liberalism on health disparities? *วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2555)* หน้า 173-190.

หนังสือและบางบทหรือส่วนหนึ่งของหนังสือ

- **Marohabutr, T.** (2019). When neoliberalization meets clientelism: Housing policies for low- and middle-income housing in Bangkok. In Y.L. Chen & H.B. Shin (Eds.), *Neoliberal urbanism, contested cities and housing in Asia* (pp.71-91). New York, NY: Palgrave Macmillan.
- **Marohabutr, T.** (2018). Housing segmentation and its divergent outcomes of housing wellbeing in Bangkok, Thailand. In R.L.H. Chiu & S.K. Ha (Eds.), *Housing policy, wellbeing and social development in Asia* (pp. 207-225). Oxon: Routledge.
- **ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร.** (2546). *โมติเหวดเพื่อชัยชนะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Good Morning.

หนังสือประมวลบทความในการประชุมวิชาการ

- **วินัย ชุมพล และธรรมรัตน์ มะโรหบุตร.** (2566). สาเหตุความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งระหว่างผู้รับบริการและบุคลากรดูแลสุขภาพในโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิของสถาบันการแพทย์รัฐแห่งหนึ่ง. *หนังสือรวมบทความวิชาการ การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 22 เรื่อง “นวัตกรรมทางวิชาการและการวิจัยสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน”* วันที่ 24- 25 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ณ อาคารคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตวัชรพล.
- **Marohabutr, T.** (2013). Trade liberalization on health services: ASEAN framework and Implications for Thai health sector. *Proceedings on Health Inequity and ASEAN Economic Community (AEC): A Regional Perspective*. International Joint Conference between Mahidol University and De La Salle University, 19-20 August 2013, Bangkok, 94-122.
- **Marohabutr, T.** (2013). Marketisation of private health care in Thailand and neo-liberalist impact on health equity. *หนังสือรวมบทความวิชาการ การประชุมวิชาการสังคมศาสตร์และสุขภาพ ครั้งที่ 1 ปี 2555* หน้า 133-153.
- **Marohabutr, T.** (2012). Thailand's welfare regime: The preliminary typology based on attributes of productivist welfare regimes. *หนังสือรวมบทความวิชาการ การประชุมวิชาการประจำปี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และ*

ศึกษาศาสตร์ หัวข้อ “อาเซียน มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติกับอนาคตประเทศไทย” วันที่ 23-24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ หน้า 225-234.

วารสารประเภทอื่นๆ

- Marohabutr, T. (2008). Bangkok's housing market and its trends: A slowdown from recovery since 1997 economic crisis. *Housing Express*, September 2008, 9-17.

11.2. เอกสารรับรองการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์

Certificate of MUSSIRB Approval

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Certificate of Approval No. 2023/010.2401

MUSSIRB No. 2023/005 (B2)

Title of Project: PERCEPTION TOWARDS ALCOHOL CONTROL POLICY AS PUBLIC POLICY AMONG NEW GENERATION IN BANGKOK METROPOLITAN REGION

Principal Investigator: ASST. PROF. DR. THAMMARAT MAROHABUTR Affiliation: FACULTY OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES, MAHIDOL UNIVERSITY

Approval includes:

- 1) Submission Form Version Date 24 January 2023
- 2) Protocol Version Date 24 January 2023
- 3) Participant Information Sheet Version Date 27 December 2022
- 4) Informed Consent Form version date 27 December 2022
- 5) Interview Guideline Version Date 27 December 2022

The Committee for Research Ethics (Social Sciences) is in full compliance with International Guidelines of Human Research Protection such as Declaration of Helsinki, The Belmont Report, and CIOMS Guidelines.

Date of Approval: 24 January 2023

Date of Expiration: 23 January 2024

(Assoc. Prof. Pichet Kalamkasait)
Chairman

(Pol. Capt. Dr. Sutham Cheurprakobkit)
Deputy Dean for Research and Academic Services,
Faculty of Social Sciences and Humanities

Office of The Committee for Research Ethics (Social Sciences), Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
Phuttamonthon 4 Rd., Salaya, Phuttamonthon District, Nakhon Pathom 73170. Tel. 0 2441 9180
Website: www.mussirb.com ; Email: mussirb310@gmail.com